40 OLDAL * ÁRA 4 DINAR

Poštarina plaćena!

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXVII. évfolyam — Szubotica, 1926 VASÁRNAP április 4. — 93. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délben
Telefon: Kiadóhivatal 8—58 Szerkesztőség 5—10, 8—52

Előfizetési ár negyedévre 150 din.

Szerkesztőség: Aleksandrova ul. 4. (Rossia Foncière-palota)
Kiadóhivatal: Subotica, Aleksandrova ul. 1. (Leibach-palota)

A feltámadt igazság

Az ünnep áhitatos csöndjében, aranyderüs békéjében vegyük ujra fontolóra a kimondott szavak sulyát, mérjük fel ujra a százszor végig gondolt gondolatok mélységét, zárjuk be ujra — legalább az értelem Kálváriáján — az eddig megtett utat — a jobb kéz nem tudta, mit csinál a bal s a jobb láb nem tudta, hova lép a bal — a fantázia lampionjával világositsuk meg még egyszer a meg nem tett utakat, az elmulasztott alkalmakat, a föl nem vállalt felad tokat s el nem végzett kötelességeket. A Nagyhét vezeklő lelkigyakorlatai jó előkészületül szolgálnak ehhez a befelé forduló tekintethez, ehhez a nagy lélekszámadáshoz, melyben számot kell adni a cselekedetek eltévedt bárányairól s a mulasztások farkasairól, miket nem tudtunk távol tartani az akoltól, a magyarság szent karámjától.

Vizsgáljuk, mérjük fel, gondoljuk végig ujra, hátha százegyedszer nem a százszor kapott eredményt kapjuk, hátha a százegyedik gyónás, amit száraz ajakkal, megtört hittel suttogunk el a lelkiismeret gyóntató székének rácsos ablaka előtt, más penitenciát rendel s más elégtételt szab a megigazulásra? Hiszen egész életünk egy Husvét nélküli Nagyhét. Elhallgattak a harangok, megszólaltak a kereplők, széthurcolták az oltár kincseit, megkezdődött a Kálváriahegyen a stációk-járása s amikor Pontius-Pilatus megkérdezi a népet, kit akar szabadon: a földi és tu világi igazság Istenét: Krisztust, vagy a türelmetlenség, elfogultság, a *cselekvő gyanakvás* szellemét-e, akkor a tömeg azt zugja: Barabást.

A feltámadás nélküli Nagyhét elpihentető ünnepén tegyük szivünkre kezünket s vizsgáljuk meg ujra a százszor átvizsgált problémát: hátha van mégis kivezető ut, hátha van még egy el nem rongyolódott érv, el nem kopott bizonyiték, hátha van még meg nem idézett tanuja a magunk igazának, hátha mégis tudunk legalább egy lépést tenni a Husvét felé a végeláthatatlanul hosszu Nagyhét után.

*

Hányszor monduk, irtuk, bizonyitottuk: nekünk nincsenek *vezéreink és prófétáink*, a magyarság legelső nemzeti kisebbsége a mi nemzedékünk: nincsenek tradicióink, nincsenek példáink, amelyek az egymásra következő nemzedékek tapasztalataiból kikristályosodott utmutatással jelölnék ki utjainkat s küzdelmünk eszközeit.

Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa: ezzel az álhittel hálátlanul és kegyeletlenül megtagadtuk azok emlékét, megtagadtuk azok héroszi önfelá dozását, megtagadtuk azoknak munkáját, tanitását, példaadását, akik ezen a földön mir nagyszerü nemzetiségi küzdelmet, kisebbségi harcot folytattak. Nincsenek példáink? Hát számunkra hiába éltek *Tomics* Jása és *Polit* Mihály? Nincsenek tradicióink, nincsenek prófétáink és vezéreink? Hát nem *ezen a földön*, nem *ennek a földnek nemzeti kisebbségeiért*, nem az anyanyelv jogaiért, a kultura szabadságáért, a polgári egyenlőség és szebadság isteni rendeltetésének és emberi méltóságának megvalósitásáért élt, küzdött, harcolt és áldozott *Miletics* Szvetozár?

O'yan gazdagok vagyunk, hogy elvethetjük magunktól az *ezen a földön előttünk élt nemzedék legnagyobb és legtisztellebb kisebbségi harcosainak tanitásait*, megtagadhatjuk életük tanulságát s messzevilágitó példaadását? Nekünk, akiknek igazságait, jogát, kulturális törekvéseink tisztaságát olyan ragyogó emlék, olyan apostoli meg nem alkuvások, olyan tántoríthatatlan hüségek hirdették és bizonyitották, mint Miletics Szvetozár, Polit Mihály, Tomics Jása, szabad-e elforditva tekintetünket a Vajdaság kisebbségi küzdelmeinek legelső és legnagyobb harcosaitól, azt mondanunk: nincsenek vezéreink és nincsenek prófétáink?

S mennyivel lenyügözőbb hatásu, mennyivel ellenállhatatlanabb eredményü lesz a küzdelmünk, mennyivel sodróbb erejüek, mennyivel inkább átütő képességüek lesznek igazságaink, ha azokat választjuk vezéreinkül, azokat választjuk példaadóinkul, akiket az államot alkotó nemzet, az uralom boldog birtokosai a kegyelet és hála tömjénes érzésével ünnepelnek, akiknek emlékét a *nacionalis és a nacionalista* érzés a hála rámájába helyezi s a kegyelet örökzöldjével futtatja be. Mert a *mi* igazainkkal szembeszállhatnak, a *mi* hangunkat tulkiálthatják, a *rosszhiszeműség eleve-elrendeltetése* hütlenséget láthat minden megmozdulásunkban s békétlen szándékot a csillagok felé fordult tekintetben is, a magyar kétszer—kettőre lehet *tri* a válasz s a kérő szóra süket fül a felelet, *szinházainkat, kulturegyesületeinket, nyelvünket rendőri felügyelet alá helyezheti, akár élet fogyiglani fegyházra itélheti a türelmetlenség vádja s az elfogultság vértörvényszéke, — de nem némithatják el, nem kiálthatják tul, nem fojthatják el, nem törhetik le, nem gyalázhatják meg a Polit Mihályok, Tomics Jsák, a Miletics Szvetozár igazságait.* A bölcs aratő nem tapossa le a termést, ami a magvető munkája nyomán sarjadt. Azok, akik learatják, csak hálás engedelmességgel gondolhatnak a szántóvetőkre. A szántóvetőkre, akik feltörték az ugart s könnyükkel, vérükkel, verejtékükkel, álmatlan éjszakáik s bilincseket tépő gondolataik harmatával varázsolták termő televényvé a taréckos ugart. Akik behozták a termést, lisztté őrölték a gabonát s kaláccsá sütötték a lisztet, azok — a kenyér parancsa, a hála parancsa — nem tagadhatják meg honfoglaló apáik életének értelmét, jelentőségét, tanitását és tanulságát.

Atyánkfiai, *ha a Bratianuk, Pribicsevicsek és Benesek folytathatják a Bánffy Dezsők, Perczel Dezsők, Rákosi Jenők és Tisza Istvánok politikáját*, ha átvehetik tőlük — a jelzők kicserélése után — a nemzeti imperializmus délibábos gondolatának szókincsét és fegyvertárát s ha a történelmi fejlődés egyre gyorsulóbb ütemében s egyre kiméletlenebb eszközeivel folytathatják a *nemzeti osztálygög* politikáját, akkor ennek a szegény, *oldott kéve-magyarságnak* is megvan az a joga, hogy természetes szövetségesei támogatását *ott* keresse, ahonnan ellenfelei verbuválták a *maguk* „prófétáit és vezéreit". A mi természetes szövetségeseink azonban nem is az *Eötvös* Józsefek, *Mocsáry* Lajosok, *Simonyi* Ernők és *Irányi* Dánielek, *a mi nagy szövetségeseink, a mi igazi segitőink — a Polit Mihályok, Tomics Jsák, Miletics Szvetozárok.* Ők azok, egyedül ők azok, akik *perelni tudnak a mi perlőinkkel.*

Mindegyik párt, frakció, klikk kifogásolhatja, ha a magyarság *másik* párttal, frakcióval, klikkel keresi az érintkezést. Kifogásolhatják, ha a nemzeti kisebbségek megfogják egymás kezét s — *vak vezet világtalant* a népek országutján. De tehet-e párt, frakció, politikai felfogás, akárki ellenvetést az ellen, ha mi azokat választjuk vezéreinkké, azokat fogadjuk szövetségeseinkké, azokat avatjuk példaképeinkké, akiknek szelleme, verejtéke, munkája és szenvedése ezt az országot, ezt a hazát életre hivta a történelem meddő méhéből. Ezen a földön ők vivták a legnagyszerübb kisebbségi harcot, nem érthető, nem természetes, nem *a történelem parancsának teljesitése* csupán, ha mi is őket valljuk vezéreinknek s örökélő szellemeiket idézzük az elcsüggedés óráiban — hónapjaiban, éveiben — vigasztalásul és világosságul.

De ne felejtsük — és ne felejtsék — el, van még mélyreható különbség a *nyelvében* megváltozott kisebbségi küzdelemben. Mennyivel halkabban, mennyivel kevesebbet kérünk mi, mennyivel kevesebbel beérnénk mi, mint ahogyan s mint amennyit kértek — *elődeink* a nemzetiségi küzdelemben. Hasonlitsa akármilyen fogyatékos elfogulatlanság össze például a *karlovici kongresszus* határozatait a — zentai programmal. A karlovici kongresszus szerint: „a Szerb Vajdaságnak Bácsmegyére és Bánságra nézve Magyarországgal, Szerémmegyét illetőleg pedig a háromegy-királysággal együttes törvényhozása van; a Szerb Vajdaság ügykezelési nyelve, ugy a közigazgatásban és törvénykezésben, mint gyüléseiben s a felsőbb hatóságokkal való érintkezésben a cyrill irásu szerb nyelv leend". Ez a közjogi különállás gondolata, a rendi elkülönülés szelleme volt. Ezért szálltak kérlelhetetlen erővel, kemény elszántsággal sikra a magyar liberalizmus soha végre nem hajtott, legnagyobb alkotása: a nemzetiségi törvény ellen is. S amit mi kivánunk? Amiért mi esdeklünk? *Hasonlitsák össze ezzel a követeléssel akár az intranzigenciája miatt anatéma alá vett zentai programot!* Nem akarunk elkülönülést, *egy ulon akarunk menni.* Nem akarunk különállást, *hozzájuk akarunk tartozni.* Nem akarunk megkülönböztetést, hiszen azért imádkozunk, hogy *ne legyen már köztünk különbség. Elődeink* külön alkotmányt követeltek a maguk számára, *politikai és kulturális exterritorialitást;* mi azért könyörgünk, hogy hajtsák végre az alkotmányt, testesitsék meg az alkotmány szellemét, nekünk nem kell rendi különállás, *nekünk állampolgári egyenlőség kell.* Mi csak egy elenyésző töredékét, parányi foszlányát, csak egy atomját kérjük annak, amiért elődeink a nemzetiségi küzdelemben nagyszerü meg nem alkuvással harcoltak.

A fiuk nem tagadhatják meg egy töredékét annak, aminek teljességéért apáik harcoltak. Nem lehet senki kegyeletlen a honszerző apákkal szemben. Jó sorsával, a történelemmel szemben senki hálátlan nem lehet. Ezt a földet s föld mai urainak a Miletics Szvetozárok apostoli hite és lánglelke szerezte meg. Ők voltak a történelem szállásmesterei. Nem tagadhatják most meg azokat, akik puhára vetették a derekuk aljét.

A mi igazságaink csak egy töredéke a Miletics Szvetozárok igazságainak. A mi szavunk csak suttogó könyörgés az ő zengő, viharzó, az „idők bércei"-t betöltő, parancsoló követeléseik mellett. A kisebbségi küzdelem hitének vallásalapitói ők, mi csak szerény tanitványok, egyszerü halászok vagyunk.

S arra is ők tanitottak bennünket: *hinni kell.* Hit nélkül már csak a fegyvereket lehet lerakni. Hinni kell a jog diadalában, az

igazság célhozérésében. Hinni kell *vezéreinkben és prof tinkban*, hinni kell abban, hogy nem tört meg a Miletics Szvetozárok életének értelme, nem szakadt magva azoknak az igazságoknak, melyekért életük nyugalmát, lelkük békességét, gyermekeik örömét áldozták. Hinni kell a Miletics Szvetozárok igazságaiban, melyek immár a mi igazságaink, egyedül a mi igazságaink.

És hinni kell abban, hogy a hosszu magyar Nagyhétnek mégis lesz Husvétja.

Kiröpitette barátját a száguldó autóból

egy beogradi katonai sofför

Önként jelentkezett a részeg gyilkos

Beogradból jelentik: Pénteken délután három órakor a beogradi állami kórház előtt *egy katonai autó száguldott el és egy ember repült ki belőle a kövezetre, ahol összezuzott fejjel halva terült el.* Az automobil tovább száguldott és eltünt szem elől. Az áldozatnál lévő iratokból megállapitották, hogy *Milics Jovánnak* hivják. A rendőrség megindította a katonai autóparancsnoksággal karöltve a nyomozást az automobil előkeritésére.

Alig egy negyedóra mulva *Jovanovics* Dimitrije katonai sofför jelentkezett parancsnokságánál és *bejelentette, hogy barátját, Milics Jovánt kidobta a robogó autóból* és azt hiszi, hogy Milics meg is halt. Elmondotta, hogy a Hat nyárfához cimzett vendéglőnél vette fel autójára Milicset. Minthogy mindaketten részegek voltak, utközben veszekedni kezdtek az autóban és végül haragjában kilökte barátját a gépkocsiból. A gyilkost azonnal letartóztatták és megindították ellene az eljárást.

Zadri, a szökött rab

Szökés a viharban — Fegyenc az autón — A fiumei rendőrség elfogott egy dinárhamisitót

Zagrebből jelentik: A fiumei rendőrség pénteken arról értesitette a zagrebi rendőrigazgatóságot, hogy néhány hónappal ezelőtt a lepoglavai fegyházból megszökött *Zadri Ivo dinárhamisitó*, akit 1923-ban a zagrebi törvényszék tizenöt évi *fegyházra itélt*, Fiumében egy razzia alkalmával a rendőrség kezére került. A fiumei rendőrség egyben megküldte a zagrebi rendőrigazgatóságnak Zadri kihallgatásának jegyzőkönyvét is, amelyből megállapitható, hogy Zadri miként tudott megszökni a lepoglavai fegyházból. A mult év augusztusában, amikor az egész országban órákon át óriási vihar dühöngött, a lepoglavai fegyház éjjeli őrei is menedéket kerestek és az istenitélet idő elől őrszobáikba menekültek. Zadri, aki különben hatalmas erejü ember, felhasználta ezt az alkalmat és egy óra alatt cellája falán olyan rést vágott, amelyen keresztül könnyen kijuthatott a folyosóra, innen egy kötélen leereszkedett és eltünt. A fegyőrök nyomban észrevették Zadri szökését, sőt többen látták, hogy egy vak kötélen leereszkedik, de abban a pereben olyan óriási vihar tombolt, hogy az őrök közül senki se mert kimenni. Amikor a vihar lecsendesedett, az őrök üldözőbe fogták a szökevényt, de ez már eltünt. Amikor az őrök visszatértek a fegyházba, egy elegáns csukott autó haladt el mellettük, amelyben egy cilinderes ur és egy fiatal hölgy ült. A fegyőrök természetesen nem sejtették, hogy a cilinderes ur az előbb még rabruhába öltözött Zadri volt, aki akadálytalanul tovább szökhetett. A nő a fegyenc menyasszonya volt, akivel Zadri előre megbeszélte a szökését, amelyet akkor is megkisérelt volna, ha nem lett volna vihar. Elfogatásakor a fiumei rendőrség sok pénzt talált Zadrinál, amiből arra következtetnek, hogy Zadri Olaszországban is követett el bünselekményeket. Zadri menyasszonya a vőlegénye letartóztatásának hirére nyomtalanul eltünt.

A zagrebi rendőrigazgatóság jelentést tett az esetről a belügyminiszteriumnak, amely lépéseket tett Zadri kiadatása érdekében.

Eltörlik-e a polgári házasságot?

A politikusok tartózkodnak az állásfoglalástól

A legközelebbi jövő törvényhozási problémája a házassági jog egységesitése lesz. Az S. H. S. királyság területén különböző házassági törvény és eljárás van érvényben. Kötelező polgári házasság csupán a Vajdaságban van, az ország többi részében egyházi házasságkötés van érvényben. A törvény egységesitése alkalmából felmerül az a probléma, hogy

az egyházi vagy polgári házasság lesz-e érvényben az S. H. S. királyságban.

A kérdés nem annyira egyszerü, mint első pillanatban látszik. Ma már elfogadott alapelv, hogy a házasságkötés polgári aktus, az egyház azonban ragaszkodik ahhoz, hogy *csak az az érvényes házasság, amelyet a pap előtt kötnek* s amely egyházi áldásban részesül. A vidovdáni alkotmány azonban kimondja, hogy senki sem kötelezhető arra, hogy bármilyen vallási szertartásban résztvegyen. Ha a házassági jog egységesitésénél az egyházi házasságkötést mondanák ki kötelezőnek, *a törvény az alkotmánnyal ellenkeznék, mert vallási szertartásban való részvételre kényszeritené a polgárt.*

A kötelező polgári házasságot általában ugy tekintik, mint a liberálizmus alapfeltételét. A modern államokban mindenütt kötelező a polgári házasság. A jogtudósok az S. H. S. államban is szinte kivétel nélkül a polgári házasság mellett foglalnak állást. A törvényt azonban nem a jogtudósok, hanem politikusok *hozzák. A politikusok előtt fontosabb a manddtum, mint a liberálizmus.* Ennek tulajdonitható, hogy a

szkupstina egyetlen pártja sem mer állást foglalni a kötelező polgári házasság mellett.

Még a liberálizmusabbnak ismert politikusok is tartózkodnak attól, hogy a polgári házasság kérdésében nyilatkozzanak. Elvégre nem lehet tudni, mikor lesz választás s egyetlen jelöltől sem lehet kivánni, hogy az ellenjelöltön kivül még a magas klérus agitációjával is megküzdjön.

A romániai magyarság reménykedik

Portrék az uj román kormány tagjairól

Temesvár, április 3

Bratianu Jonel ment és Averescu tábornok jött. Averescu, aki immár másodszor miniszterelnöke Romániának, kabinetjébe csupa olyan férfiut vett be, akiknek legtöbbje egyszer-kétszer volt már miniszter.

Kinevezése meglepetésszerüen hatott. Mindenki biztosnak látszott, hogy Maniu Gyula, a nemzeti párt elnöke lesz a miniszterelnök. A nemzeti párt és a vele kollaboráló nemzeti párt ezt annyira biztosra vették, hogy már nemcsak a miniszteri tárcákat, hanem a főbb hivatalokat is felosztották maguk között.

El lehet mondani, hogy Románia magyarságának az Averescu-kormány kedvesebb, mint a Maniué lett volna.

A magyarság okulva a multon, *fagyosan viselkedik a nemzeti párttal szemben.* A nemzeti pártiak ugyan egyre azt hangoztatják, hogy ők erdélyiek és igy joggal számitanak arra, hogy a magyarság velük rokonszenvez. Viszont a magyarság azt mondja, hogy a nemzeti párt csinálta meg a gyulafehérvári határozatokat a nemzeti kisebbségi jogokról, de mikor Vajda-Vojvoda Sándor miniszterelnöksége idején kormányon volt, ezekből a határozatokból semmit nem hajtott végre. Sőt megtette a nemzeti párt azt is, hogy mikor egyik tagja a parlamentben interpellált amiatt hogy a bukaresti vasuti fütőházban egy magyar mérnök van alkalmazva, az egész párt — mely most megint oly szépen hirdeti a nemzetiségek egyenlőségét — mélyen hallgatott és nem tiltakozott az interpelláció ellen.

Averescu első kormánya nem volt a magyarsággal szemben olyan keményszivü és szükmarku, mint utóda, a liberális kormány. Általános a remény, hogy most — hiszen azóta a regát is jobban megismerhette a magyarság kulturális és gazdasági értékeit — még kevésbbé lesz igazságtalan hozzánk.

Averescu *tábornok*, a magas termetü, kis kecskeszakállas ember igazi európéer. *Fiatalságát Németországban töltötte, ahol a potsdami katonai iskolában osztálytársa volt Mackensen tábornoknak*, akivel a világháboru idején a román harctereken szembenállott és akit Marasestinél megállitott. A felesége olasz nő.

Goga Oktávián az első Averescu-kormányban kultuszminiszter volt. Erdélyi származásu a románoknak ez a nagy poétája, rajongója Petőfi és Madách zsenijének és barátja volt Ady Endrének, akinek halála után megvásárolta a kastélyát. Csupa szív, csupa jóindulat. Most, amikor az egyik legfontosabb tárca, a belügyi, jutott neki, még hathatósabban mutathatja a magyarság iránti jóakaratát. Ugyancsak erdélyi — dévai — származásu *Groza* Péter dr. is. Apja pap volt. Iskolába a szászvárosi Kun-kollégiumba járt és maga mondja, hogy a magyar világban az iskolában a románság becsülésére, szeretetére oktatták. Mint erdélyi miniszter igazán helyén van. *Goldis* László, a kultuszminiszter, szintén erdélyi ember. Aradi. Aradon mindenki csak »Laci bácsi«-nak hivja. Szereti, imádja a maga román kulturáját, de nem egyszer megmutatta, hogy magasra becsüli a másét is.

Coanda tábornok iparügyi miniszter Averescu első kabinetje idején a szenátus elnöke volt. Mikor az emlékezetes bombamerénylet történt, ott ült az elnöki székben és sulyosan megsebesült. Erős szervezete győzött. *Lupas* dr. egészségügyi miniszter legutóbbi kolozsvári látogatásakor megtekintette az egyetemi könyvtárat, mely még a magyar érából származik és elismeréssel szólt a magyar kulturáról, mely már ezer esztendő előtt belekapcsolódott a nyugati kulturába. *Negulescu* egyetemi tanár most másodszor közoktatásügyi miniszter. A felesége bukaresti román nő, *de jól beszél magyarul.* Ezt pedig *a bukaresti református iskolában tanulta, melynek két éven át növendéke volt.*

Trancu-Jasi közmunkaügyi miniszternek igen nagy érzéke van a szociális kérdések iránt. Amellett literátus ember is és *mult héten jelent meg a sajtókritika általános tetszésével fogadott vaskos könyve, melyet Romain Rollandról irt. Garoflid* földmivelésügyi miniszter csinálta meg annak idején az agrárreformot és a liberális rezsim alatt egyre hangoztatta, hogy azt nem helyesen hajtják végre és hogy *igazságtalanul tosztanak meg nemzetiségi gazdákat földjeiktől.* Remélhető, hogy e téren sok igazságtalanságot fog jóvátenni. *Lepadatu, Cudalbu, Petrovici, Mitilenu, Nita, Popovici, Mircescu* miniszereket mind igen sok rokonszenv kiséri hivatalukba.

A magyar kisebbségnek az elmult liberális uralom négy esztendeje alatt sok szenvedésben, méltánytalanságban volt része. Csak természetes, hogy feléled bonne a remény, hogy most sok minden másképpen lesz.

Kubáu Endre

Harc

egy olasz csempészhajóval

Többmillió értékü csempészáruval megrakott olasz hajót fogott el a „Koszovo“

Splitből jelentik: Néhány nappal ezelőtt a fiumei kikötőből elindult a „Mariska“ nevü olasz motorhajó amely utközben az egyik sziget közelében jugoszláv vizekre tévedt. Az egyik jugoszláv pénzügyőri hajó észrevette és felszólitotta, hogy álljon meg, az olasz hajó azonban nem engedelmeskedett, sőt parancsnoka szidalmazni kezdte a jugoszláv hajón lévőket.

Az olaszokat ekkor üldözőbe vették, de a hajónak sikerült bemenekülni a zárai kikötőbe. Másnap reggel folytatta utját az olasz hajó és csakhamar ismét jugoszláv vizeken evezett, ekkor azonban a „Koszovo“ őrhajó feltartóztatta. Az olaszok ismét nem akartak engedelmeskedni és már az a veszély fenyegetett, hogy ágyuval kell lövetni a hajót. Végre megadta magát az olasz hajó és Preko kikötőbe kisérték. A hajó átvizsgálása alkalmával *rengeteg csempészárut találtak, amelynek értéke több milliára rag.* A pénzügyi hatóságok megindították az eljárást a tényállás megállapitására.

Májusban

uj agrárrevizió kezdődik

Az agrárhivatal az áldobrovoljácok ellen

Noviszadról jelentik: A noviszadi kerületi agrárhivatal még február hónapban azzal a panasszal fordult az agrárreformminiszteriumhoz, hogy a mult évben végrehajtott *agrárrevizió nem vezetett a kellő eredményre, mert igen sok olyan áldobrovoljác bitorolja a földet*, akiknek semmi törvényes joguk erre nincsen. Az agrárhivatalhoz naponta több miniszteri bizonyitvánnyal rendelkező dobrovoljác fordult, akik azt állitják, hogy bár valóban részt vettek a háboruban, mégsem kaptak földet, ellenben jogosulatlan egyének ma is nyugodtan bitorolják a nekik kiosztott földet.

Az áldobrovoljácok száma a noviszadi agrárhivatalhoz érkezett jelentések szerint igen nagy és ha a miniszterium elrendeli a földek elvételét, ebben az esetben a földnélkül maradt, de igazolt dobrovoljácok hetvenöt százaléka jut földhöz.

A miniszterium tanulmányozás alá vette a noviszadi agrárhivatal panaszait és ugy határozott, hogy *a noviszadi kerületben ujabb reviziót rendel el.* A revizios bizottságnak már március végén kellett volna Noviszadra érkeznie, de a közbejött politikai válság miatt ezt a fontos kérdést a husvéti ünnepek utánra halasztották. Az agrárrevizió csak május elején kezdődik. A bizottság tagjai a miniszteri rendelkezés szerint az áldobrovoljácokkal szemben a legszigorubban fognak eljárni és szükség esetén hatósági beavatkozással veszik el a jogtalanul szerzett földeket

Radics hajlandó koalicióba lépni Pribicseviccsel is

A Pasics Rada-affér tisztázását kívánja a horvát parasztpárt
Radics István feltünést keltő nyilatkozata

Beogradból jelentik: A politikai közvéleményt a péntek esti események után mert elsősorban *Radicsék magatartásának okai* érdeklik. Ezekre nézve világosságot derit *Radics* István közoktatásügyi miniszternek a *Vreme* szombat reggeli számában megjelent igen terjedelmes nyilatkozata. Ebben a nyilatkozatában Radics arra az álláspontra helyezkedik, hogy

a parlamentnek május 5-ig való elnapolása szabálytalanul történt.

A házszabályok értelmében ugyanis *a parlament elnöke csak a kormány meghallgatása után napolhatja el a parlament üléseit*, Radics szerint azonban

a kormány véleményét az elnapolás kérdésében nem hallgatták meg.

A házszabályok szerint az üléseket csak a következő ülés dátumának megjelölése nélkül lehet elnapolni, ezt a dátumot a parlament elnöke ismét a kormány meghallgatása után jelöli meg.

Radics szerint

a parlament nem is szavazta meg az ülések elnapolását

és ha erről szavazott volna, akkor túllépte volna illetékességét. A házelnök csak azt a kérdést tette fel, hogy a parlament elfogadja-e napirendi javaslatát és a házszabályoknak azt az értelmezését, amit ő fejtett ki és amely szerint rajta kivül senkinek sines jogában napirendi indítványt tenni. Ezt a parlament meg is szavazta, azonban *nem szavazott az elnapolás mellett.*

Hosszasan foglalkozik ezután Radics azzal, hogy *ő már a kormány ülésein is többizben követelte, hogy a parlament dolgozzék.* Erre szerinte meg is van a mód, mert *már körülbelül ötven törvényjavaslat van előkészítve, maguk a Radics-párti miniszterek is annyi javaslatot dolgoztak ki, hogy csak ezekkel is egész augusztus 1-ig foglalkoztatni lehetne a parlamentet.*

Ezek a törvényjavaslatok — mondotta Radics — nem kerülhetnek még a minisztertanács elé sem, mert ott sem dolgoznak semmit.

Én már korábban figyelmeztettem a miniszterelnököt, hogy nem egyezem bele a parlament elnapolásába.

Arra a kérdésre, vannak-e mélyebb okai a válságnak, Radics azt felelte:

— Ezt a radikálisok mondják meg, ez az ő dolguk. Lehet, hogy nekik mélyebb okuk vannak, hát csak tisztázzák ők azokat. *Én csak azt követelem, hogy a parlament dolgozzék és nem kérdezem, hogy a radikális klub bizalommal van-e Pasics iránt. Azt akartam tudni, hogy a radikális klub a munka mellett van-e, vagy nem.* Ha a radikális klubban másképp tették fel a kérdést, világos, hogy a megegyezés felbontására törekszenek.

Radics a Pasics Rada-afférről

A radikálisok a parlament összehivását apróságnak tekintik. Ha apróság, fogadják el, legalább ezt az apróságot adják meg szövetségeseiknek. Mi azonban azt hisszük, hogy a parlament munkája nagy dolog, miután sok fontos törvény vár letárgyalásra. Általában az a felfogás, hogy az igazi oka annak, hogy a radikálisok nem egyeznek bele a parlament egybehivásába az, hogy

menekülni akarnak a Pasics Rada és Sztojadinovics Draga-afférről esetleg benyujtandó interpellációk elől. Bevallom, én is ezt hiszem.

A radikálisok ugyan azt állitják, hogy ők nem menekülnek, de valójában az egész világ ezt hiszi róluk. Megmondtam én ezt a királynak is és részletesen kifejtettem előtte álláspontunkat. Ugy láttam nagyon erősen hatott rá, amit abból is kivettem, hogy nagyon figyelmesen hallgatott végig. Az egész affér olyan dolog, amelyben a parlamentnek is, kell döntenie, nemcsak a bíróságnak. Az a törvény, amely szerint a bíróságnak itélnie kell, igen szigoru és anyagi biztositékot követel. Aki vádol, az kötelos bizonyitékait beterjeszteni. Nem hivatkozhat távollevő tanukra és olyan adatokra, amelyek nincsenek birtokában. A parlamentben egészen másképp van ez, ott olyan adatokat is felhasználhat az ember bizonyitékul, amelyek nincsenek meg a birtokában, de amelyekről tudja, hogy feltétlen megbizhatók. A parlament meggyőződés szerint itél. Mások a birói és mások a politikai itéletek és mi azért nem fogadhatjuk el a radikálisok álláspontját, hogy ezt az ügyet át kell engedni a bíróságnak. Ha ilyen fontos dologról van szó, akkor

az érdekeltek nem maradhatnak a batalmon mindaddig, mig az teljesen nincs elintézve.

Caillaux lemondott miniszteri állásáról azért, mert feleségét gyilkosság miatt letartóztatták. Caillaux ugy látta, hogy nem maradhat miniszter és lemondott azért, hogy a biróság függetlenségét biztositsa.

Radics ezután a radikális-párt határozatairól beszélt és rámutatott arra, hogy a klub javaslatát az a Dragovics Milutin terjesztette elő, aki egyetlen volt annak idején, aki a megegyezés ellen szavazott. Ebből is látszik — mondotta — hogy itt misztifikáció folyik. Ezután ujból visszatért a parlament elnapolásának kérdésére és kijelentette, hogy az elnapolásért a

teljes felelősséget Trifkovics Márkó házelnöknek kellene magára vállalni,

mert mint kiderült, ő adta azt az utasitást Szubotics alelnöknek, hogy a parlamenttel halasztassa el az üléseket május 5-ig. Trifkovics *ezzel túllépte* hatáskörét és felelősséggel tartozik a kormánynak és a parlamentnek.

„Jó, hogy a válság kitört"

Radics a továbbiakban rámutatott arra, hogy a pártvezérek konferenciáján is azon az álláspontou voltak, hogy a parlamentnek dolgoznia kell, a radikális képviselők azonban Pasics utasitására a parlament elnapolása mellett foglaltak állást.

— Pasics azt akarja *miniszereinek* beszuggerálni, hogy volt egy kormányülés, amelyen döntöttek a parlament elnapolásának kérdésében. Én megkérdeztem egyes miniszereinket, hogy jelen voltak-e ezen az ülésen és valamenyien kijelentették, hogy nem. Tehát ugy látszik *szándékosan döntöttek nélkülünk* és ebből is látszik, hogyha támadásról lehet beszélni, akkor a támadás a másik oldalról történt. Különben

jó, hogy a válság kitört, a költségvetéstől a paraszt ugyis csak morzsákat kapott.

A kormánynak legalább azokat a törvényeket kellene letárgyalni, melyek fontosak és semmibe sem kerülnek. A király előtt kifejtettem álláspontunkat és arra a kérdésre, hogy mi a megegyezést akarjuk-e felbontani,

határozottan kijelentettem, hogy mi nem a megegyezés ellen vagyunk.

Arra a kérdésre: *Hát most mi lesz?* Radics a következőket válaszolta:

— Ha a radikálisok többséget szereznek maguknak, dolgozzanak, mi majd ellenzékbe megyünk.

Most, mint a kormány tagjai, mindent megismertünk, tudjuk az összes ügyeket, majd elmegyünk a nép elé és a parlamentbe és elmondjuk, amiket itt megtudtunk.

A parlamentben fogjuk folytatni azt a munkát, amit eddig a minisztertanácsban végeztünk. Ez a legtermészetesebb kötelességünk.

— Hallom, hogy Korosec nem akar belépni a kormányba és hogy valami készül Pribicsevicsel. Janjics Voja és mások tárgyalnak Pribicsevicsel, de én azt hiszem, hogy

Pribicsevics van olyan okos és logikus politikus, hogy nem lép a radikálisokkal koalicióba.

Ez a koalició különben sem jelentene parlamenti többséget. *Van itt még valami más is* — tette hozzá Radics különös nyomatékkal.

— Azt látom egyébként, hogy *a radikálisok homogén választási kormányt akarnak.* Ha ezt akarjátok, hát csináljátok — mondja erős hangsullyal Radics — nem fogjuk megakadályozni. ti vagytok a legerősebb párt, tegyetek, amit akartok.

Szóba kerültek *a Pasics nélküli kombinációk* is. Radics ezekre igy válaszolt:

— Ez nehezen menne és egyébként is ez a radikális klubra és a királyra tartozik.

Ha a radikális klub beleegyezik abba, hogy koncentrációs munkakormány alakuljon az egész ellenzék részvételével, ez lehetséges.

Ez a kormány dolgozhat. A költségvetés nem volt igazi munka, csak a folyó ügyekhez tartozott. Meg kellett csinálni, hogy kikerüljünk az exlexből. Most jön a törvényhozó munka. A költségvetést nem Sztojadinovics, sem Pasics kedvéért szavaztuk meg, hanem azért, hogy áttérjünk a termékeny törvényalkotó munkára.

— *Belemenne-e a Radics-párt* — hangzott a következő kérdés — *olyan kombinációba, hogy az összes ellenzéki pártok alakitsanak kormányt Pribicsevics nélkül?*

— **Miért Pribicsevics nélkül?!** — felelte Radics.

— **Mehetünk mi Pribicsevicsel is!** Miért zárnánk ki őket a kormányból, a korrupció ellen mindenkinek össze kell fogni, aki az állam mellett van. *A munkakormánynak nincs is szüksége formális többségre. Terjeszthet a parlamem elé olyan javaslatokat, amelyek feltétlenül szükségesek és senki sem mer majd ellenük szavazni.* Nem lehet itt az a kérdés, hogy mi van a Radics Pribicsevics vagy Pasics iránti bizalommal hanem mi van az állammal.

Meg kell tudni ki képviseli az államot. Pasics Rada vagy a parlament. Egyik oldalon áll Pasics Rada, a másik oldalon a parlament. Itt csak Pasics Rada kerülhet alól.

Radics ezzel befejezte nyilatkozatát.

Kombinációk minden vonalon

A szombat reggeli beogradi lapok a legkülönbözőbb kombinációkat hozzák a válság megoldására. A parlament pártok minden lehető módon csoportositják: a radikálisok Korosecsel, a radikálisok Pribicsevicsel, az egész ellenzék a radikálisok ellen Pribicsevicsel vagy Pribicsevics nélkül, koncentrációs munkakormány exponált radikális politikus vezetésével és még sok más kombináció, de

azt, hogy a jelenlegi kormány megmaradjon, Radics pénteki nyilatkozatai után teljesen lehetetlennek tartják.

A válság formálik kitörése ilyen módon kikerülhetetlenné vált.

A Samouprava Radicsék magatartásáról

A Samouprava szombati vezércikke »Nem helyén való követelések« cimmel a következőket irja:

— Az a követelés, hogy a parlamentet hivják össze ama határidőn innen, a melyet magának megszabott és ennek oly módon való felállitása, amely egyuttal a koalició felbontásának veszélyével fenyeget, indokainál fogva érthetetlen, esetleges politikai következményeinél fogva pedig veszélyes és káros. Ezért a radikális-párt nem is fogadta azt el. Amikor a parlament határozott az ülés elnapolásáról, Radics már ismerte azokat az interpellációkat, amelyeknek a tárgyalását most követeli. *Ezért Radics mostani eljárása orvtámadás a kormány és a parlament ellen.* Lépésének politikai következményeit tulvilágosan megmutatják azok a kombinációk, amelyeket a megegyezés összes ellenségeinek magatartása nyujt. Ezek a koalició felbontását és a megegyezés politikájának félbenhagyását várják. A nemzet és az állam érdekeinek szempontjából érthetetlen Radicsnak ez a lépése.

Általános munkáskizárás fenyeget az angol szénbányákban

A tárgyalások a bányatulajdonosok és szakszervezetek között nem vezettek eredményre

Londonból jelentik: A bányatulajdonosok megbizottai három óra hosszat tárgyaltak a bányamunkások megbizottaival, hogy az immár másfél év óta huzódó *bérdifferenciákat elintézzék.*

A bányatulajdonosok a következőkben foglalták össze követeléseiket:

1. a hét órai munkaidő meghosszabbitása.

2. a minimális munkabérek revizióját. A munkaadók ugyanis azon az álláspontou vannak, hogy a minimális munkabérek nem állapithatók meg az egész országra nézve, hanem csak *esetenként és körletenként* az illető bányák hozadékához képest.

3. A munkateljesitmény fokozása.

A bányatulajdonosok végül kijelentették, hogy a gazdasági helyzetnek megfelelően ők maguk arra törekszenek, hogy *a bányavállalatokat a lehetőséghez képest fuzionáltassák, de a kényszerfuziót nem hajlandók elismerni.*

A bányamunkások szakszervezeteinek képviselői kijelentették, hogy *nem tartják valószinünek, hogy a néhány nap mulva megtartandó szakszervezeti konferencia a bányatulajdonosok követeléseit elfogadná* és igy az angol szénpiacot az a veszedelem fenyegeti, hogy a bányatulajdonosoknak a mult év augusztus 1-én hozott *kizárási határozata,* amelyet a kormány intervenciójára ez év május 1-éig felfüggesztettek *mégis életbe fog lépni.*

CIRKUSZ

A koplalás rekordja

Egyik ur (a kávéházban a másik urhoz): Olvasta?

Másik ur: Hogyne. Mit?

Egyik ur: Hát erről a Jollyról . . .

Másik ur: Ja, a Jollyról. Ki az?

Egyik ur: Az uj Succi. A hires berlini koplalómüvész. Aki megjavitotta a világrekordot.

Másik ur: Na és?

Egyik ur: Miért kérdi ilyen fölényesen, hogy na és? Azt hiszem, elég nagy dolog egy világrekordot megjavitani.

Másik ur (legyint): Ugyan kérem . . .

Egyik ur: Kritizálni, azt könnyü. Javitott már maga életében csak egyetlen nyavalyás világrekordot is?

Másik ur: Nézze, tojni se tojtam, azért mégis megkritizálhatom a tojást, ha büdös. A világrekordról is meg lehet a magam egyéni véleménye. Engem ezek a szenzációs teljesitmények megdöbbentően hidegen hagynak.

Egyik ur: Maga nem is tudja, hogy egy ilyen koplalóverseny hogy folyik le.

Másik ur: Nem.

Egyik ur (lelkesen magyaráz): Először is fogják a müvészt, beteszik egy testhezálló dobozba és leplombálják.

Másik ur: Mint egy skatulya szardinát.

Egyik ur: Hasonlatai azok vannak . . .

Másik ur: Olajat is tesznek a dobozba?

Egyik ur: Szó sincs róla. Azért pecsételik le, hogy semmiféle táplálékot se vehessen magához, amig a verseny tart.

Másik ur: És ha megéhezik?

Egyik ur: Épp ez a vicc a dologban. Nem szabad neki megéhezni. Eszébe se juthat, hogy jó volna most valamit enni, mert ha ilyen gondolata támad, akkor már befütyülték a rekordnak. Rögtön feladhatja a meccset.

Másik ur: Azt hiszi, hogy ez a Jolly sohasem ábrándozik a skatulya fenekén egy csinos molett özgerinceről áfonyával?

Egyik ur: Ki van zárva.

Másik ur: Ezt magyarázza meg, hogy ez hogy lehet?

Egyik ur: Roppant egyszerü. Tudja, ő közvetlenül a start előtt elolvassa a negyedosztályu keresetl adó bevallására vonatkozó kérdőivet. Attól két hónapra elmegy az étvágya.

Másik ur: És mit csinái aztán a koporsóban?

Egyik ur: Semmit. Fekszik a hátán óráig, napokig, hetekig és közben megvonja szájától a betevő falatot.

Másik ur: Ennyi az egész?

Egyik ur: Na hallja!

Másik ur: Ez a Jolly egy közönséges bicsérdysta.

Egyik ur: Hogy mondhat ilyen ostobaságot? Bicsérdy egy svindler, Jolly ellenben igazi fenomén. Páratlan tünemény a maga nemében. Egy istenáldotta koplalómüvész.

Másik ur: Maga egy közönséges dicsérdysta.

Egyik ur: Humorizálni azt tud . . .

Másik ur: Naná, majd komolyan veszem ezt a hülyeséget.

Egyik ur: Miért hülyeség? Ez egy nagyon szép produkció. Ilyen káprázatosan hosszu ideig étlen-szomjan . . .

Másik ur (közbevág): Maga felnőtt ember létére elhiszi, hogy ennek a szélhámosnak annyi ideig, amig produkálja magát, semmi sincs a gyomrában?

Egyik ur: El. Ne feledtse, hogy állandó ellenőrzés alatt állt.

Másik ur: Ha én ott lettem volna . . .

Egyik ur: . . . akkor maga biztosan már rég a gyomrában lenne. Ezt is elhiszem felnőtt ember létemre. Maga már rég a gyomromban van nekem is. Nem szégyenli magát ezzel az ál-cinizmusával, ezzel a mü-blazirtságával? Akárhogy is tagadja, tudom, hogy imponál magának Jolly remek teljesitménye, csak szégyenli bevallani.

Másik ur: Nézze, nem mondom épen, hogy nem érdekel . . .

Egyik ur: Na látja.

Másik ur: Mindenesetre kell hozzá némi akaraterő . . .

Egyik ur: Ugyebár.

Másik ur: A fizikuma sem lehet egészen utolsó . . .

Egyik ur: Szóval beismeri, hogy mégsem olyan gyerekjáték ez a rekord?

Másik ur: Ha nincs svindli a dologban, akkor be.

Egyik ur: Hát éljen a Jolly, vagy ne éljen?

Másik ur: Éljen!

Egyik ur: Éljen!

Másik ur: Mondja csak, tulajdonképpen mennyi ideig is éhezett ez az istenáldotta müvész?

Egyik ur: Teljes negyvennégy napig.

Másik ur (elhal): Negyvennégy?

Egyik ur: Napig.

Másik ur (orditva): Nem is egészen másfél hónapig? Ebből csinált maga ilyen nagy brátlit? Ezt a nimandot éljeneztette meg velem? Negyvennégy napos koplalásnak gyujtottunk itt görögtüzet?

Egyik ur: Mi baja?

Másik ur: Ez rekord? Maga pibec! Hol van ez a Jolly a negyvennégy napos koplalásával egy elbocsátott vajdasági tisztviselőtől?

Munkanélküliek tüntetése hat halottal

Véres zavargás egy lengyel városban

Varsóból jelentik: Lembergből érkező jelentések szerint *Stryjben nagy munkanélküli tüntetés volt, amelynek több emberélet is áldozatául esett.* A városban az utóbbi hetekben ismételten tüntettek a munkanélküliek és csütörtök este megjelent a főkapitányhelyettes előtt a munkanélküliek egy küldöttsége, követelve a munkanélküli segélyek kifizetését.

A főkapitányhelyettes azonban csak a segélyek egy részét volt hajlandó kifizetni, amire a munkanélküliek gyülést tartottak, amelynek befejezése után körülbelül *nyolcszáz főnyi izgatott tömeg megjelent a főkapitányság épülete előtt.* Mintegy kétszáz embernek sikerült az épületbe benyomulni és *többen behatoltak a főkapitányhelyettes szobájába és a rendőrség vezetőjét agyba-főbe verték.* Az időközben előhivott rendőröknek csak nagy nehézség árán sikerült a főkapitányság épületét kiüriteni, amikor azonban az uccán összegyült tömeget akarták szétoszlatni, már komoly dulakodásra került a sor a rendőrök és a tüntetők között. *A tömegben állitólag egy revolverlövés is eldördült, amire a rendőrség vezetője sortüzet vezényelt.* A sortüz hatása borzalmas volt, mert *hatan azonnal holtan terültek el* a munkások közül a földön, *tizen pedig nagyon sulyosan megsebesültek.* Az ügyészség megindította a vizsgálatot, hogy kit terhel a felelősség a történtekért és *tiz kommunistát őrizetbe vettek.*

Ecsetvonások Pasics portréjához

A miniszterelnök életmódja — Memoárjain dolgozik a délszláv egyesülés megteremtője

A jugoszláv politika kétségtelenül egyik legizgalmasabb periódusát éli. Harmincöt esztendeje Pasics Nikola személye a politikai élet tengelye és az ő személye körül forog ez a mai krizis is. Pasics az emberek előtt mindig a politikus tógájában jelent meg. Hogyan él, mik a kedvenc szórakozásai? — ezt senki sem tudja róla, azt mondják, hogy a politikán kivül semmi sem érdekli igazán. Az elmult napokban beszélgetést folytat'unk valakivel, aki a legközelebb áll hozzá és aki Pasicsot ilyenképen jellemezte:

Pasics már kora gyermekkorában érintkezésbe került a politika problémáival. Rokonai között számos politikus akadt, akiknek vitáiból megértette népének politikai törekvéseit. Már fiatalságában önálló politikai nézetei voltak. Foglalkozott a szocialista tanokkal, de mesterének, Bakuninnak, nem maradt a követője. Elragadták őt is Bakunin forradalmat hirdető tanai, de volt bátorsága arra, hogy megkérdezze a mesterét: *Hát jól van, leguen forradalom, de mi következik azután?* Pasicsnak ez az ellentmondása még ma is életfilozófiája. Felfogja mindig a probléma nagyszerüségét, ne a várható eredményeket is keresi.

Fél élet a börtönben

Azt mondják róla, hogy nem szereti az embere et. Talán inkább fél az emberektől, mert ismeri a hibáikat. Sohasem feledkezik meg azokról, akik jót tettek vele, de bünteti az ellene vétkezőket. Sokat ült börtönben, fél élete az üldözés jegyében folyt le, nem lehet csodálkozni, hogy sok olyant tud és lát, ami csak az ilyen ember előtt lehet ismeretes.

Valaha menekülni akart a politikától, megpályázta a beogradi technikai főiskola egyik tanári állását. Milán fejedelem azonban félt a radikális forradalmártól. Volt aztán pártvezér, polgármester, pozsareváci épitőmérnök és soká tartott, amig a hatalomból is kivehette a részét.

A háboru és a béke miniszterelnöke

Az egész uj Szerbia fejlődése a szemei előtt játszódott le. Gyermek korában még sok helyen a cseregazdálkodás volt a divatos, ma már Szerbia is a hitelgazdálkodásnál tart. Ezt a változást az idő másut évszázadok alatt szokta elvégezni. *Pasics ismeri ezt a történetet és már dolgozik is az emlékiratain, amelyek bizonyára nagyon érdekesek lesznek.* Sok dolgot csak ő tud, hiszen sok mindent az ő müködése terelt az egyik vagy másik irányba. A Balkán-háboruk, a világháboru miniszterelnöke volt, a békét ő készitette elő és ezért memoárjai a legnagyobb érdeklődésre tarthatnak számot. Nyilatkozati módszerére nézve jellemző, amit a háboru előtt felelt egy ujságiró kérdéseire.

— Lesz-e háboru?

— Ha a katonák masirozni fognak! — mondotta Pasics.

— És mikor fognak masirozni a katonák? — firtatta a kiváncsi ujságiró.

— Majd ha háboru lesz! — tért ki a kérdés elől Pasics miniszterelnök.

A bicsérdista politikus

Pasics politikai szereplése nem igen engedte meg azt, hogy más dolgokkal is foglalkozzék. Üldöztetései miatt nagyon későn nősült. Trieszti szláv lányt vett el feleségül. Házasságából egy fiu és két leány született. Rajongója a családi életnek. Nem ivott, nem dohányzott sohasem, a nőket sem kedvelte. Az étkezésben is a legnagyobb egyszerüség jellemzi, sok aludttej, alma és gyümölcs a fő tápláléka.

Hivatalában a legpontosabban ő jelenik meg. Autója rendszerint kilenc órakor reggel viszi a hivatalába, ahonnét ő a legutolsónak távozik el. A parlament késő éjjeli ülésein is jelen van. S ha érdekesnek találja a felszólalást, tölcsért csinál a füleiből és ugy hallgatja a szónokot. A legnagyobb parlamenti viharok alatt is mosolyog, mintha nem tudná megérteni az emberek felháborodását.

Pasics, a szónok

Nem szereti az ujságirókat. Nagyon jó kedve van akkor, ha ujságiróval szóba áll. De elolvassa az ujságokat és mutat a lapok esetleges tévedésein.

Még ma is fáradhatatlan szónok, sok humorral és szellemmel füszerezi a felszólalásait. Bár ma már ritkábbak a beszédei.

Korfu szigetén

Azt mondják, hogy az idegei acélból vannak, még senkisem látta idegesnek vagy izgatottnak, mindig ura a helyzetnek. Csak egyszer látták feldultan sétálni, akkor, amikor *Korfu* szigetén — megjött a hire az *orosz forradalomnak.* Reményeit, álmait látta egy pillanatra romba dőlve, de röviddel azután Londonba, Párisba ment és ott egyengette a délszláv egyesülés utját. Pasics élete a délszlávok utja és neki megadta azt is a sors, hogy a mustármagot lombos fává látta terebélyesülni.

Pasics munkatársai, Panics a pénzügyminiszter, Protics a belügyminiszter már a sirban vannak. Az uj Szerbia megteremtői közül ő az egyetlen élő tanu. Kiváncsian várja mindenki, hogy Pasics hogy fogja ezt a történetet elmondani. Bizonyára uj szempontok, uj adatok kerülnek napvilágra és akkor sok mindent megértünk, ha majd megszólal az ősz miniszterelnök. **i. ő.**

Le kell szállitani az illetékeket

A vigalmi adó eltörlését kérik

Becskerekről jelentik: A pénzügyminiszter, mint ismeretes, a jelenleg érvényben lévő illetéktörvény helyett uj törvénytervezetet szándékozik a parlament elé terjeszteni. Ebből a célból megkereste a kereskedelmi és iparkamarákat, hogy terjesszék elő javaslataikat az uj illetéktörvényre vonatkozólag. A becskereki kereskedelmi és iparkamara titkára, *Atanojkovics* Sándor nagyterjedelmü javaslatot dolgozott ki és ma küldte el azt a pénzügyminiszternek. Az érdekes előterjesztés többek között a következőket mondja:

1923 novemberében, amikor a jelenlegi illetéktörvény életbe lépett, 100 svájci frankot 1570 és 1528 dinár között jegyeztek, ma pedig 100 svájci frank 1093—1094 dinárt ér, tehát a dinár értéke azóta *több mint 33 százalékkal emelkedett.* Amellett a dinár meglehetősen stabilizálódott és további javulására van kilátás. Erre való tekintettel a kamara véleménye az, hogy *az illetéktörvény minden egyes tételét 50 százalékkal le kellene szállitani.*

Az illetéktörvény, ugy ahogyan most van, nemcsak korlátozza, de sok esetben tönkreteszi az ipari vállalatokat, mert olyan sok oldalról vannak közvetve és közvetlenül megterhelve állami kötelezettségekkel, hogy már lélegzethez sem jutnak.

Az illetéktörvény egyes tételei még akkor is tulmagasak volnának, ha felére szállitanák le. A kamara sok indokolatlan tétel teljes eltörlését vagy mértéklését inditványozza. Igy a hatósági bizonyitványok kiállitási illetékét 25 dinárról 7 dinárra javasolja a kamara leszállitani, mert azt főleg a szegényebb néposztály fizeti. Azokra a kérvényekre, amelyek vasuti fuvardij, vám, stb. visszatérítésére vonatkoznak, az illetéktől teljesen felszabaditandók, mert nem igazságos, hogy illetéket fizessenek az érdekeltek akkor, amikor jogtalanul vagy az állami közegek tévedése folytán beszedett pénzüket kérik vissza. Javasolja a kamara a részvények lebélyegzésének eltörlését és a kuponok, illetve osztalékok illetékének fél százalékra való leszállitását. Itélet vagy végzés sürgetését célzó kérvények bélyegmentesek legyenek.

A szinházak, mozik, koncertek stb.

belépési jegyeire fizetett állami illetékek teljes eltörlését javasolja a kamara, mert ez az illeték a müvészetek fejlődését megakadályozza, amennyiben éppen azokat akadályozza meg a szinházak, mozik és koncertek látogatásában, akik a szellemi szórakozásokra legjobban rá volnának utalva, de az illetékekkel megdrágitott belépődijakat nem tudják megfizetni.

Javasolja a becskereki kamara *mindennemü hirdetési illetékek eltörlését*, mert ez korlátozza a reklámot, ami pedig a gazdasági körökre a legnagyobb fontossággal bir.

A bánáti kamara javaslata kiterjeszkedik az illetéktörvény majdnem minden tételére és meggyőző érvekkel iparkodik a minisztert az illetékek nagyarányu leszállitásának szükséges voltáról meggyőzni.

Most már csak az kellene, hogy a pénzügyminisztert meg is győzzék ezek az érvek.

Gróf Teleki Pál letartóztatása előtt

Fontos ujabb intézkedéseket készit elő a budapesti rendőrség a frankügyben

Budapestről jelentik: A frankügy nyomozása ujabb nagyfontosságu fordulat előtt áll. Péntek reggel nyolc órakor — mint a *Bácsmegyei Napló* már jelentette —

hermetikusan elzárták a főkapitányság épületét az ujságirók elől, mert a frankügyben nagyfontosságu ujabb intézkedések várhatók.

Hivatalosan azzal indokolják az ujságiróknak a rendőrségről való kitiltását, hogy *az utóbbi időben indiszkréciók történtek* a frankügy nyomozásával kapcsolatban és ennek megismétlődését akarják megakadályozni.

Az igazság azonban az, hogy

a frankügyben ujabb fontos intézkedések történtek, amelyeket azonban szigoruan titokban tartanak.

Az ujabb rendőri intézkedésekről a rendőrségen kivül csak a francia kiküldöttek tudnak, akik azonban ezuttal szintén elzárkóznak minden információ elől. Bár *szombat reggel ujabb megerősitett rendőri készültség zárta el a főkapitányságot az ujsdgirók elől* és csak szigoru igazoltatás után bocsátottak be mindenkit az épületbe, az ujságirókat pedig csak az ugynevezett sajtó-szobába engedték be, mégis kiszivárogtak hirek a foganatositott szigoru intézkedések okairól.

A szigoru titkolózásnak eszerint elsősorban az az oka, hogy

a frankhamisitás ügyében a legközelebbi órákban szenzációs ujabb letartóztatások várhatók.

Ismeretes, hogy a francia megbizottak terjedelmes beadványt intéztek az ügyészséghez, amelyben részletes birálatot mondanak a pótnyomozás eddigi eredményeiről és *az egész vonalon uj nyomozást követelnek*. A franciák a jelenlétükben elhangzott vallomások alapján *sulyos vádakkal illetik ebben a beadványban gróf Teleki Pált, aki ellen legutóbb sulyosan terhelő vallomások hangzottak el*, valamint erélyes intézkedéseket követelnek *Hir* György faivédő képviselő és *Bónis Arkangyal* páter, *Zadravetz* István tábori püspök titkára ellen.

Még sulyosabbá teszi gróf Teleki Pál helyzetét a Neue Freie Presse pénteki számában megjelent nyilatkozata, amelyben kijelenti, hogy 1922-ben a kormány propagandaügyelnek intézője bocsátkozott tárgyalásba a frankhamisitókkal.

Egyébként az eddigi vallomásaiban is hangoztatott kijelentéseit ismétli meg nyilatkozatában Teleki szerepére vonatkozólag.

Hir szerint

a franciák kivánságára a budapesti rendőrség végre elhatározta magát gróf Teleki Pál letartóztatására,

ami még valószinüleg szombaton meg fog történni. Ezenkivül valószinü, hogy *a rendőrség más fontos letartóztatásokat is foganatositani fog.*

NAPRÓL NAPRA

Akiket halálra itéltek

A budapesti Hitelbank két milliárd koronáért könyvelőgépet vásárolt tisztviselők pótlására. A könyvelőgép olcsóbb, gyorsabb, megbizhatóbb és egymaga tiz ember munkáját végzi. Több bank és nagyipari vállalat szintén gépekkel fogja helyettesiteni tisztviselőit. *Capek* Károly *R. U. R.*-jában elevenedik borzalmas valósággá a gépember, amely dolgozik reggeltől estig. A robotos csupa értelem és agyvelő, de érzelmek és önálló akarat nélkül. Hisz a munkás mindig rabszolga volt és a munkaadó csak a produkció szempontjából érdeklődött iránta: többet termel-e a kiszabott idő alatt, vagy kevesebbet? Az érzelmei nem érdekelték, legfeljebb nyugtalanitották és rendszerint kényelmetlen volt számára az a tudat, hogy a gépterem fütőjének három gyereke van, vagy hogy a könyvelő ur felesége rongyos cipőben jár. A technika azonban nem ösmer kiméletet, aminthogy a gyáros se érzeleg, ha a profitjáról van szó. Az első repülőgép nem békegalamb volt, hanem fekete holló és most, amikor már ott tartunk, hogy a gép kiszorit embert és állatot, meg kell hogy torpanjunk a csodálatos és gyilkos jövő előtt. *Fultont még kinevették kortársai gőzhajójával együtt, de ma már senki se kacag az amerikai professzoron, aki a Holdba készül utazni saját találmánya rakétája hátán.* A perspektivák széditően isteniek és komorak, akár a temetés. A szövőszék a takácsokat tette tönkre, a könyvelőgép a pesti könyvelők szájából veszi ki a kenyeret. És most nem egy, vagy tiz, vagy száz emberről van szó, hanem jóformán egy egész társadalmi osztályról, amely az irodák szürke homályában, főkönyvekkel való viaskodás között tengette életét, robotolt és szaporodott és megöszült a gondokban. És most jött az ismeretlen stréber, a könyvelőgép, amely kiturja őket az állásukból.

Az első néhány masina csak megtizedeli a bankkönyvelőket. De ha majd a többi nagyvállalatok is rászoknak, megkezdődik a hajtóvadászat emberre és vadra és a halálraitélt könyvelő, aki a saját tiz körmével nem tudja felvenni a versenyt a tiz könyvelőt pótló géppel — elmehet kapálni. De melyik föld tud kenyeret adni ezer és ezer könyvelőnek? Itt igazán csak egy segitség van a Rip Van Winkle módszere: szépen elaltatni őket egy nagy, kényelmes üvegházban és otthagyni, amig csak nem lesz ismét szüksége a világnak könyvelőkre.

Itt álmodhatnak itéletnapig nyugodtan. Senki se fogja háborgatni őket.

Sárkányölő lebeszélt a léggömbről

Az uccán andalgott a léggömbös piros és fehér golyóival, amelyek folyton el akartak repülni és szemtelenül kokettáltak a verebekkel. Kiválasztottam egy hupikék ballont, amely már-már a tulajdonomba ment át, amikor egy izgatott kisfiu megfogta a kabátom szárnyát:

— Ne vegyen luftballont! Vegyen sárkányt!

— Hányfejü? — kérdeztem tőle a legkomolyabban.

— Csak egy feje van, de ha sok spárgát köt rá, felrepül az égig is!

Az ajánlat szerfölött csábitó volt és nyomban financiális tárgyalásokba bocsátkoztunk.

— Hogy adod?

— Három dinár darabja.

— És ha hármat veszek?

— Akkor öt dinárba kerül.

— ???

— Minek magának három? Biztos kseftelni akar vele. Én nem nyerészkedésből csinálok sárkányokat.

— ?

— Mert utálom a léggömböket. A léggömb egy vacak dolog és öt dinár esetenkint. Én háromért adom a sárkányomat és le fogom törni vele a léggömbipart!

Olyan döbbentő energikusan beszélt, akár egy nagykapitalista, aki a konkurrens ágyugyárosra fenekedik. Borzsut eskűdött.

— Mért haragszol a léggömbre?

— Egészen kipusztitotta a sárkányokat. Látott már kegyed sárkányt libegni a levegőben? A gyönyörü tarka farkával és piros arcával, ahogy lerőhög a városra? Mi gyerekek csak a sárkányt szeretjük, de a papánk és a fräuleinek léggömböt sóznak a nyakunkba, mert az elegánsabb. Kijelentem önnek, hogy a léggömb egy modern vacak, hamar kipukkad és büdös is, egy esztendőben se lehet emliteni a sárkánnyal.

Olyan dühösen beszélt, hogy magam is beláttam: ezután lehetetlenség léggömböt vásárolni. Előfizettem tehát egy finom, duplafarku zöld sárkányra.

— Mikor lesz készen?

— Husvét után. Most rengeteg sok megrendelésem van az ünnepekre. De kedden már leszállitom.

— Én husvétra szeretném.

Kétségbeesetten tördelte a kezét:

— Rendkivül sajnálom, de ki van zárva, hogy addigra megcsinálhassam. Tul vagyok halmozva munkával. Tessék várni keddig!

Ugy hajlongott, alkudott és fecsegett fáradhatatlanul, akár a felnőtt szabók a kuncsaftjukkal, akit egy felöltőre igyekeznek rábeszélni. Aztán, mikor beleegyezőleg bólintottam, elővette a noteszét, megnyálazta a plajbászát és összeráncolt homlokkal irta fel a nevemet és különleges kivánságaimat a sárkány méreteit illetően.

— Anyag zöld fluszpapir, nádkerettel, farok öt méter hosszu és hetvennégy centiméter, rendben van, köszönöm, alászolgája! (t. i.)

GRAND HOTEL „BELLEVUE" SPLIT
1926. tavaszi szezón az Adrián
45 modernül berendezett szoba. Előrendelés kiszolgálás és ellátás. Nyári árak. Nemzetközi találkozóhely.

Megnyilt VIKTÓRIA gramafon és lemezáruház. Állandó hangverseny. Paje Kujundžićeva u. 4 (Mir vendéglő mellett.) 10729

Győződjön meg, hogy csak a SILD kalapiparnál kaphat divatos és olcsó női szalmakalapot. Régiek átvarrását és festését legujabb divat szerint készíti.
Subotica 1092 Csirkepiac

DRÓTKOTELEKET
szigetelt és csupasz rézhuzalokat, szálámazsinórokat, antenadrótokat, dlomkabelket és minden villamos célra, futányos árt szállit a Novisadi Kábelgyár (Radnička ul. 2.) Telefon: 121. 4413

HIREK

HUSVÉT

Az élet nagyszerü játék, örök kintapallinta. Még szivünkön a fekete hétköznap: a szomoruság égi bokrétája és már itt az örömünnep, a piros vasárnap: husvét — halleluja, feltámadt Krisztus e napon. A töviskoszoru, ami tegnap homlokát vérezte, szent glória ma a feje fölött, a halászok apostolok, a kereszt malaszt és Péter, a hitetlen, már nem hallja a kakasszót. Három bibliai reggel és századok jártak bukfencet, a kálvária diadalmenet lett, a halálból szimbólum, a győzelemből remény, aki még mindig mint halott lednyző fekszik a sir és bölcső közt az idő puha párnáin. A bethlehemi, aki értünk győzött törvényen, Judás csókján, kufárok pénzén és bölcsek bölcsességén, szenvedett, kütta a keserü poharat, hogy harmadnap az igazság, az élet igazsága beteljesedjék: áldott, akinek láte van és áldott, aki bizik a holnapokban. Azóta: a husvét az ember álma, amit Krisztus hozott virrasztó szemünkre, az istenfia, aki ma is itt él közöttünk és őrzi a braziliai magyart, a hajómunkást, a mezők verejtékét, a városok betegeit, a koldusokat, kiknek az imádság a kenyerük és virágot tüz a szegények kalapja mellé és elhozza a tavaszt is minden márciusban jelnek, üzenetnek, hogy ne essünk neki a halálnak. Az ő arca a mi arcunk, az ő glóriája a mi zászlónk, amire föleskűdtünk, sokan, százan, ezren, mindenki, akinek élete az idő sirboltjában fekszik reménytelenül. Erős a hitünk benne, a piros vasárnapban, az életben: a tavaszt nem lehet legyilkolni, a husvétot nem lehet kitörölni a szivek kalendáriumából. A tü lövedéi a göröngyöt, az ég lerázza magáról a fekete fellegeket. Krisztus katonái vagyunk, a mester sorsa a mi sorsunk, mely poklokon át is beteljesedik egyszer mirajtunk.

(h—l.)

*

A Bácsmegyei Napló legközelebbi száma kedden délben jelenik meg.

— **Noviszadra helyezték a szuboticai pénzügyigazgatóságot.** Beogradból jelentik: A pénzügyminiszter pénteken rendeletet adott ki, amely szerint a szuboticai kerületi pénzügyigazgatóságot Noviszadra helyezték át. A rendelet értelmében a jövőben Szuboticán csak járási pénzügyi hivatal lesz.

— **Áthelyezések.** Becskerekről jelentik: Brasován Dusán mérnököt, a bánáti munkásfelügyelőség főnökét a szociálpolitikai miniszter Nisbe helyezte át. — Ignyus Szlavko becskereki járásbirót az igazságügyminiszter az igazságügáminisztériumba rendelte be szolgálattételre.

— **Az uj becskereki árvaszéki elnök elfoglalta hivatalát.** Becskerekről jelentik: Dr. Margán Vladimir volt pancsevói polgármester, Becskerek város uj árvaszéki elnöke szombaton átvette hivatalát.

— **Albán kereskedelmi delegáció érkezik Beogradba.** Podgoricáról jelentik: Szombaton reggel keresztül utazott Podgoricán az albán köztársaság delegációja, amely Beogradba megy az albán-jugoszláv kereskedelmi szerződés tárgyalása végett.

— **Ujból letiltották a magyarországi lapokat.** A szuboticai vasuti rendőrség pénteken rendeletet kapott a belügyminisztertől, amely szerint a Budapesten megjelenő lapoknak jugoszláviai terjesztését további intézkedésig a miniszter letiltotta. A rendelet következtében a pénteken érkezett lapokat a vasuti rendőrség már nem adta ki.

— **A belügyminisztérium jóváhagyta a noviszadi vágóhid-illetékek felemelését.** Beogradból jelentik: A noviszadi mészárosok és a városi tanács között huzódó konfliktus, amely a vágóhidi illetékek felemelése miatt tört ki, pénteken a belügyminisztérium intézkedése folytán elintézést nyert. A noviszadi tanács határozatát a mészárosok megfelebbezték, de a tanács a belügyminisztérium tilalma után is tovább szedte a felemelt illetékeket. Most az a fordulat állott be, hogy a földmivelésügyi minisztérium véleményezése alapján a belügyminisztérium hatályfalanitotta korábbi döntését és igy a felemelt illetékek most már fogerősen életbeléptek.

— **Munkáskongresszus Zagrebben.** Zagrebből jelentik: A jugoszláviai egyesült munkásszakszervezetek husvét első és második napján Zagrebben tartják meg évi kongresszusukat, amelyen az egész országból mintegy ötszáz delegátus vesz részt. Megjelenik a kongresszuson az amsterdami szakszervezeti internacionale két kiküldöttje is: Smidt John és Simmen Eduard, akik szombaton érkeztek Zagrebbe. A kongresszus napirendjén a jugoszláviai munkásság gazdasági helyzete és a szervezetek működése szerepel. Simmen Eduard előadást fog tartani a szállitómunkások nemzetközi szervezetéről, Schmidt John pedig a magánalkalmazottak internacionáléjáról. A két amszterdami delegátus néhány nap mulva utazik tovább a szófiai balkáni munkáskongresszusra.

— **A szerelem vámszedője.** Starakanizsáról jelentik: A rendőrség letartóztatta Jankó Mária novakanizsai cigányasszonyt, aki hónapokon át zsarolta a két Kanizsa szerelmeseit. Száz-kétszáz dinár jutalmat kért, amelynek ellenében arra vállalkozott, hogy a szivekbe szerelmet csöpögtet vagy a legények hűségét biztositja. Jankó annyira népszerü volt Kanizsán, hogy a menyasszonyok nem mertek addig megesküdni, amig a vőlegényt a Mari néni meg nem vizsgálta. Müködését a környékbeli falvakra is kiterjesztette és olyan virágzó klientúrája volt, hogy háza előtt sorfalat álltak az emberek. A rendőrség megállapitása szerint ötvenezer dinárt csalt ki hiszékeny emberektől. A furfangos cigányasszonyt átadják az ügyészségnek.

— **Szabadlábon a sikkasztással vádolt karlováci bankigazgató.** Zagrebből jelentik: Szárics Iván karlováci takarékpénztári igazgatót, mint ismeretes, két héttel ezelőtt Zagrebben sikkasztás vádja folytán letartóztatták. A vádtanács pénteken szabadlábra helyezte az igazgatót.

— **Kellemes husvéti ünnepeket...** A délszerbiai és dalmáciai helyőrségeknél katonáskodó bácskai és bánáti magyar fiuk a *Bácsmegyei Napló* utján küldik husvéti üdvözletüket hozzátartozóiknak és ismerőseiknek. A katonaleveleket a következők irták alá: Bacsi Mihály, Apró Antal, Bus Szilveszter, Engi Szilveszter, Juhász István, Ódor Sándor, Baconadi János, Rosenfeld Árpád, Vörösbaranyi János, Fekete Lajos, Szikett Mihály, Tóth János, Berényi István, Csepreghi András, Opolczer Géza, Gulyás István, Hegedüs Ferenc, Szaulics Ferenc, Szaulics István, Trenka Lajos, Tikvicki József, Lika József, Korpstein Miksa, Dorozsmai Sándor, Barna Sándor, Csikós József, Ujházi István, Kecskés József, Najberger Dezső, Szántó József, Matijevics József, Tóth István, Engelmann Imre szabadicaiak, Spanyol Lajos, Sztokanovics Miklós, Keszler péter szombatiak, Szarka Lajos, Lázár Sándor, Mikovics Milan, Pétty Blagoje, Lekity István, Epstein Sándor, Kis Pál, Erdélyi Mihály, Erdélyi László, Nagy Kálmán, Patalki András hargosiak, Kiszt Henrik, Vébel János, József Sándor, Sipos Péter, Beheror Jakab, Rész Károly, Klein András, Rencsár Lajos, Ormai József, Czeglédi József, Dankó András, Juhász Pál, Oláh Sándor, Szarvai Péter, Ferdinánd Pál, Dudás István, Beitz Antal, Horváth Imre bánátiak, Leipnik Imre, Dudás József szuboticaiak, Ober Ferenc topolai, Ducó János, Varga Lajos, Szabó János, Király János, Lovas István, Bartus Lajos, Látai Ferenc, Mihály Gyula kanizsaiak, Selmeczki Antal, Széll Nándor, Benedek István, Klimó Dezső, Kiss Bicskei Gyula, Patócs Péter, Rapos István szentaiak, Bedlek Mátyás, Kerezstes Imre, Buklu Gábor, Baranyi József mollak, Mikula Jenő, Hegedus János, Tőzsér István, Pecze Sándor, Vujica Vorgity, Mester Ferenc, Agócs Pál, Hegedüs Ferenc, Blaskovics Pál, Haidu András, Szép János petrovoszeloiak, Hagymási Ferenc, Balázs István begsetek, Bertel Sámuel, Kmetikó Gyula, Kiss Mihály, Tikvicki Béla, Galambos András, Bezegh Ferenc, Hajnal Gyula, Pristal Ernő, Bleich Frigyes, Kiss Illés, Kuklis Károly, Nulik Ferenc, Balázs István, Ráthgéber István, Csolraveiz Géza, Tassy Nándor, Uhorka István, Kaszás István, Tóth Orbán, Harangozó István, Becker György, Karácsonyi Lajos, Vass Imre, Dudás Gyula, Pozder András, Odri József, Bálizs Mihály, Havelka Márton, Kovács János, Márta Róbert, Kömives A. Dezső, Szabó István, Németh Illés, Kabók István, Gulyás István, Cseszák István, Klein Lajos, Czernetics Mihály, Dako O., Paragó S., Kulundzic N., Kramer Sándor szuboticaiak, Wollberger József, Horváth Géza, Márton Róbert, Friedmann Ferenc, Kiss Ferenc, Kiss Mihály, Kiss Ferenc, Kiss Mihály, Kiss Ferenc, Kiss Mihály

Botot

az összes francia

fogkrémek

királynője

Főlerakat:

D. Pechmajon

Zemun

2513

NYILTTÉR.

Mühely-áthelyezés

Értesitem a n. é. közönséget, hogy mühelyemet Cara Dušana ulicából

Zmaj Jovin trg 7. sz. alá

(Narodna Bankkal szemben) helyeztem át.

Tapétázást, bőrfestést, kárpitozást, bőrgarniturák készitését és minden ezen szakmába vágó munkát elvállalok, előnyös árak mellett.

Vidékre meghivás esetén kimegyek.

A n. é. közönség szives pártfogását kérem,

tisztelettel

2913 **s. Andrija Farkas**

Subotica

Van szerencsém értesiteni a helybeli közönséget, hogy Subotica város plakatirozási jogát a mai nappal átvettem és kérem, hogy mindennemü ilyen munkával sziveskedjenek vállalatomhoz fordulni, minthogy a városi szabályrendelet értelmében plakát és hirdetmény kifüggesztése csak vállalatom utján végezhető.

Ideiglenes helyiségem IV., Harambašićeva ul. 31. a hadirokkant mühely.

Subotica, 1926. április 1.

2956 **Tumbász József**

Felhivás

Értesitem a nagyérdemü közönséget, hogy nagyobb mennyiségü tavaszi és nyári angol szövetáruim érkeztek. Készitek a legelegánsabb kivitelben, a legujabb divat szerint öltönyöket és felöltőket a legjutányosabb árban.

Szives pártfogást kér

Bózsó Vince

angol uriszabó

887 **Subotica, Városi zenede-épület**

Két éves nemes rózsafák cserépben

Legszebb és legujabb fajok darabonkint 20 dinárért kaphatók

GOEZER ANTAL

rózsaspecialistánál Somborban

Kralja Petra 46.

7010

Olcsó bor, vörös, fehér vagy siller kiváló minőségben 25 literes tölgyfahordókban, bérmentve minden vasuti állomásra utánvéttel literenkint 10 dinárjával hordóval együtt szállitok. Rendeléskor 50 dinár előleg küldendő. — Frank Sándor borkereskedő, Subotica. 2641

Eladó egy Hofherr és Schranz gyártmányu kukoricamorzsoló, teljesen uj Hofherr motorral és egy 10 lovas favágó gyári magánjáró szalagfürész. Stefán János, Bezdán. 2639

Olcsón eladó Palicson a volt Biscak-féle villa a fenyőerdőben. 3008

120 hl. bácsalmási rizling bor eladó. Frankopanska ul. 25. Subotica. 2758

Szőlő, kitünő karban tartott, 6 hold, uri, télen is lakható villával, felszereléssel, vasuti állomáshoz közel, Kraljevbregen 320.000 dinárért eladó. Bömches-iroda, Bačka-Topola. 2816

Eladó birtok: Szlavonia legszebb részén, vasut és községhez közel 128 hold kitünő szántóföld, 40 hold elsőrendü kaszáló, egy tagban, 70 hold vetéssel, gazdag élő és holt felszereléssel. Ára 750.000 dinár. Fizethető kamatmentesen két év alatt. Bömches-iroda, Bačka-Topola. 2820

Eladók jutányosan egykapás villatelkek, Szegedi-ut. Tállasy telek. 3003

Eladó komplett moziberendezés. Érdeklődni: Keilbach Simon, Nova-Crnya. 2853

Olcsó dunai homok, szalmából fonott táskák 5—10 dinár darabonként, viszonteladóknak árengedmény. Merkl János Sonta. 2826

Eredeti Fleischmann-féle tengeriből utántermelt koránérő böventermő sárga lófogu *vetőmag tengeri* kapható, amig a készlet tart Diener Nándor gazdaságában, Crvenka. 2838

Kétkemencés pékség házzal együtt jutányos áron eladó. Várady Lukács, Stara-Kanjiža. 2933

KÜLÖNFÉLE

POMPADUR

kozmetikai szalón (Subotica, városházépület, tejpiac) arcápolás, manikür, női fodrászat, hajfestés lunectóval 30 perc alatt. Minden időben rádió-koncert. 1987

Fogszabályozás (orthodontia), fogfixálás Dr. Grgurov fogorvos, Sombor, Kralja Aleksandra 2. (Főucca, a Krečarević-féle ház.) 2289

Uj üzletmegnyitás Subotican Rudics-uccában, a gyümölcs-piacon. Elegáns férfi, női és gyermekruhák legolcsóbb bevásárlási forrása. Divatos férfiöltöny 575 dinár, férfiraglán divatos spriccelt szövetből 600 és 700 din., covercoatból 700 és 1000 dinár, elegáns női tavaszi kabát 550 dinárért, covercoatból 750 dinár. Gyermekruha 250 dinár. Esőköpeny 265 din., elegáns szövetgummiköpeny 500 dinár. Gyermekesőkabát 200 dinár. Vidékre utánvéttel. Meg nem felelés esetén a pénzt visszaadom. Vigyázzon a Cimre! Földes Samu ruhaáruháza. 2429

Cipész szaklap, megjelenik havonta kétszer divatcipő és szabásmintákkal. Előfizetés félévre 50 dinár. Mutatványszám 10 dinárért megrendelhető Berger Sándor lapterjesztőnél Staramoravicán. 2797

Főtéren kiadó egy csinosan berendezett szoba házaspárnak vagy két nő részére. Cim a kiadóban. 3006

Fordson traktorokat átalakitok tökéletes és zavartalan munkaképességü nyersolaj-tüzelésre. Podor Gyula gépész, Staramoravica. 2988

Utlevelek konzuli láttamozását legolcsóbban végzi. Beküldés posta utján. Nemzetközi Iroda Kralja Aleksandrova 9. Subotica. 2399

Rastädter-china-bora-vassal, kitünő izü, megbizható, erősitő szer. 2825

Figyelem! Nyugalmazott ezredes ad felvilágositásokat minden katonai ügyben: sorozás, aktiv szolgálat idejének megszabásáról, katonai szolgálati idő megrövidítéséről és katonai szolgálat alól való felmentés akinek ehhez joga van. *Egyáltalán* mindenki, akinek dolga van katonai hatóságokkal, forduljon hozzánk. Nemzetközi Tudakozó Iroda Subotica, Kralja Aleksandra kilenc szám. 2933

Valódi francia

cipőkrém

Főlerakat: **D. Pechmajon, Zemun.**

2512

Balatonföldvár

gyógyfürdő

Igazgatóság: Budapest, IV, Vác-utca 56-58.
Telefon: József 101—26.

Lythinmos gyógyforrás 70 holdas gyönyörü fenyvespark. Remek kirándulóhelyek. Villanyvilágitás, vizvezeték, csatornázás. Uj **magyaros** ot : 90 modern és komfortos szobával, fürdőszobák, Lawn-tenis pálya. Hall, olvasó- és társalgóterem, bár. Ötórai tea, esti tánc, táncoktatás.

További komfortos szállodák még 100 szobával. Strandfürdő. Vizisportok. Lawn-tenisz. Golf. Koncertek, kabaréelőadások.

Előszezon: junius 15-ig. Főszezon: junius 15—szeptember 15. utószezon szeptember—október hó. — Napi pensio előszezonban 70.000 K-tól felfelé. Társaskirándulások Balatonföldvárra déli vasuton mérsékelt menetdijú jegyekkel.

Villatelkek kedvező fizetési feltételek mellett kaphatók.

Felvilágositással szolgál az igazgatóság!

2971

Füszerüzlet, hozzá 2 szoba, konyha, pince, azonnal átadó. Cim a kiadóban. 2608

Párisba bármilyen ügyben megbizást elintézek. 9-én utazom. Gáthai János, Sombor, Topliçs Milana 9. 3013

Modernül berendezett butorozott szoba gáz, villan és vizvezetékkel kiadó. Cim a kiadóban. 2851

Keresek kisebb házat bérbe, a város közvetlen közelében is lehet. Cim a kiadóban. 2868

Közvetitünk: Adó- és vámügyekben, mindennemü engedélyek beszerzésénél. (trafik, vendéglő, iparjog stb) állampolgársági és ittartózkodási engedélyek nyugdijrendezés, utlevél, és vizum beszerzésnél az összes államokba. Levelezni és értekezni lehet irodával bármely nyelven. Nemzetközi Iroda, Subotica, Kralja Aleksandra ul. 9. 2932

Bolthelyiség forgalmas helyen azonnal átvehető. Érdeklődni lehet Tóthnál, Baruna Trenka trg 4. 2884

Utlevelek konzuli láttamozását legolcsóbban végzi. Beküldés posta utján. Nemzetközi Iroda, Kralja Alaksandrova 9, Subotica. 2934

Butorozott szobát keresek konyhával, lehetőleg közel a beltérhez. Ajánlatokat »2917« szám alatt a kiadóba kérek. 2917

Butorozott szoba két személyre kiadó. I., Jukiceva ulica 7. 2928

Legmodernebb arc- és szépségápolást végez Juno kozmetikai szalon. Kaszinó mellett, kapu alatt, balra. 2118

Eladó villa

Palicson a tó partján 8 szoba mellékhelyiséggel, 6400 négyszögöles telekkel, külön kertészlak üvegházzal, szép lugassal és hozzá épitkezési anyaggal, esetleg butorral kedvező fizetési feltételekkel, azonnal átvehető lakással.

Bővebbet:

FARAGÓ BÉLA

Subotica, Halpiac.

2004

Két szép tiszta butorozott szoba Palicson, esetleg butor nélkül is, konyha, kamrával, alkalmas két ur vagy két hölgynek is, közel a vasutállomáshoz, kiadó. Cim megtudható Kunetz füszerüzletben. 2960

Melyik molnár szakember volna hajlandó jókarban levő, napi 1 vagon őrlőképességgel 60 HP Diesel-motorral, ujonnan épült villanyteleppel 2/16 részét átvenni. A malom egyedülálló a községben. Cim: Kristmaw József, Gakovo, Villanytelep. 2946

Sentán 4 szobás ház melléképülettel, 456 □-öl portával, kereskedőnek is alkalmas, azonnal beköltözhető: Casaliból alakitott hengeres kukoricamorzsoló, mely napi 450 mázsát tisztán zsákba ereszt; egy favágómotor szalagfürészszel és baltázóval és egy cséplőgarnitura eladó. Apró Ferenc (volt Árpád) Beogradska ul 27.

2311

a legjobb tej- és főzőcsokoládé a

Louit

Vezé-képviselet:

D. Pechmajon, Zemun

KORZO MOZI

Április 5—7-ig
Husvéti attrakció! Harry Piel a kettős főszerepben
ZIGANO
az erdőhegy réme
Jön a szezon legnagyobb filmje irta és rendezte Charlie Chaplin
ARANYÁGY
világattrakció 8 felvonásban. Ebben a filmben a nagy Chaplin megmutatta, hogy milyen tökéletes művésze a filmnek hogy nála nagyobb zseni nem lelhető.
Somborban a Nemzeti mozi hozza szinre a kiveteles világattrakciót

LIFKA MOZI

Április 5—7. Hétfő, szerda
ÓVÁS!
Felhivjuk szives figyelmét arra az általánosan ismert és megdönthetlen tényre, hogy
egy órás szivből jövő kacagás és hamisitatlan jókedv, csak
HARRY PIEDKÉVEL
valódi. Az évad legnagyobb filmoperettje, mely még a — M RiC grófnét is felülmulja
Főhadnagy ur a feleségem
Eredeti opere t zene! Kibővitett zenekarral!

HÁZASSÁG

32 éves tőzsdetlen önálló kereskedő házasság céljából oly független leány vagy özvegy ismeretségét kereki, kinek némi hozománya van, kinek célja a nyugodt, boldog élet. Részletes leveleket »Boldogság« jeligére a kiadóba kérek. Titoktartás biztositva. Kalandornők kiméljenek. 2961

Árva, keresztény, huszonkétéves urileány vagyok. Vajjon szabad-e ily uton megismerkernem oly uriemberrel, kinek komoly szándékai volnának? Nem tudom, de megkisérlem... Földbirtokos leánya vagyok, hozományom teljesen felszerelt tekintélyes földbirtokom, házam, készpénzem. Pusztán lakom. Nincs módomban megismerkedni megfelelő uriemberrel. Ha akadna kifogástalan uriember, ki nemcsak vagyonomért, hanem személyemért is képes volna harcolni, ugy szivesen férjhez mennék. Komoly uriember levelét »Vénuszi termet« jeligére kiadóhivatalba. (Kalandor, névnélküli céltalan.) 2992

Mint hivatalnok élek Beogradban, nincs senkim csak egy most örökölt házam Suboticán. Áthelyezésem biztos. Ismeretségét keresem oly suboticai intelligens független hölgynek, aki a viszontlátáskor mint jövendőbelimet fogadna. Foto előnyben. Leveleket Poste-restante, Beograd Bárczy Aladár cimre küldeni. Jeligés levelekre nem reflektálok. 2981

Magános, idősebb, vagyonos, izr. kereskedő megnősülne. Ajánlatokat »Otthon« jeligére kiadóba kér. 2989

FIFI KOLNI VIZ
PINTÉR gyógyszertára

Harmincliétéves, keresztény, özvegy földbirtokos vagyok. Egyetlen gyermekem késztet arra, hogy újra megnősüljek. Feleségül óhajtok birni oly valakit, ki nemcsak hüséges hitvestársam, de ártatlan gyermekemnek szerető anyuskája tudna lenni. Vagyonom, tekintélyes jövedelmem megengedik azt, hogy jövendőbelimnél a hozományt mellékesnek tekintsem. Célom egy megértő, házias, kedves egyéniséggel férjhezmenendővel megismerkedni, kivel boldog házasságot köthetek. — Bizalommal megirt levelet »Ártatlan csönségemért« jeligére kiadóhivatal továbbit. (Névnélküllekre nem válaszolok.) 2990

LEVELEZÉS

Csinos fiatal urileány szórakozás céljából levelezne feltétlen uriemberrel. Leveleket »Tamara« jeligére, Melenci, post restante kéreli. 2983

Reflektor. Akarom, hogy mindent őszintén közöljön. Gondolatban Mágánál vagyok. Talán nemsokára valóságban. Simogasson kiesi kezével és csókoljon, csókoljon, csókoljon!... 3017

Zsazsa. Három levele van otthon, egy visszajött, állitólagos tartózkodási helyéről. Pontos cime, nekem életkérdés, magának fontos, sürgős érdeke. Jé. 3000

Urhölgyem. Ismeretségét keresi magános, középkoru, jómegjelenésü, fess, jómódu diplomás, tekintélyes, garzon ur, hozzá illő disztingvált, kellemes s csinos megjelenésü, gyermektelen, csakis háztartásbeli tiszta multu urinőnek, kivel közös háztartást tarthatna, s ki a csendes uri otthonra vágyik. »Szép testben szép lélek« jelige alatt fényképes, részletes ajánlatukat a kiadóhivatal a legnagyobb titoktartással továbbit. Kétségbeesett egzisztenciák, kalandornők kiméljenek. 2901

FOGLALKOZÁS

Perfekt szakácsnő nagyobb családhoz jó fizetéssel mielőbbi belépésre kerestetik. Cim a kiadóban. 2979

Elsőrendü szabász, aki ugy férfi ruhák, valamint női kabátok mérték után és raktárra való szabásában megbizható, perfekt erő, állandó és kellemes alkalmazást talál Bánát egyik nagyobb városában. Ajánlatok fizetési igények és referenciák megadásával »Elsőrendü szabász« jeligére e lap kiadóhivatalához küldendők. 2737

Háztartásban jártas főzni jól tudó középkoru intelligens izraelita nő állást keres. Cim: Cara Lazara ul. 41. Margit. 2982

Elsőrendü bizonyitványokkal uraságí főzőnő 8 éves leánykájával ajánlkozik. Knézy-iroda, Bárányköz 6 3007

Perfekt fogtechnikus állást vagy dentist társat keres. Cim a kiadóban. 2762

Ingyvállalat 20.000 dinárral társat keres. Cim a kiadóban. 3003

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetüs és cimszó kétszeresen számit. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Csak felbélyegzett jeligés leveleket továbbitunk Kérdezősködésekhez válaszbélyeg mellékelendő.

Utazót keresünk. Volvodinában bevezetett rövid vagy rőfösáru szakmában, aki magával vinné csehszlovákiai gyár kollekcióját provizió ellenében. Cim a kiadóban. 2749

Házi teendők elvégzésére ajánlkozik megbizható, rendszerető, jól főző árva urileány. Esetleg nagyobb házba házvezetőnek. Csak kimondott uricsaládok ajánlatait »Jószivü« jeligére a kiadóhivatalba kéri. 2984

Kocsisok azonnalra felvétetnek Berger malomban. 3014

Kitünő bizonyitványnyal ajánlkozom gyermekekhez. Szivesen segitek mindenben. Leveleket Postrestant Veprovác. 3015

Szorgalmas, fiatal kereskedőségéd a fűszer-, vegyes- és rőfösáru szakmából, április 15-iki belépésre állást keres. Négy nyelven beszél. Angró üzletbe is elmenne. Cim a kiadóban. 3016

Nyugdijazott pályafelvigyázó, vasut épitéshez vagy más megfelelő bizalmi állást keres, esetleg raktárnok mázsa-mester. Cim a kiadóhivatalban. 2877

Gyógyszerészgyakornokot keresek, lehet már begyakorolt is, kitünően javadalmazott helyre. — Leveleket »Kitünő állás« jeligével a kiadóhivatalhoz. 2880

Deutsche Erzieherin mit serb., franz. klavier sucht sofort Posten. Prediger Kily, Zemun, Zitni trg. 11. 2936

Magister állást keres. — Cim: Mr. Ph. Scherer Henrik, Pašićevo. 3849

Mérlegképes könyvelő, szerb—horvát, magyar levelező, április 15-ére állást keres, elmegy vidékre is. Megkeresések »Teljesen önálló« jeligére a kiadóba kéretnek. 2996

Ipari munkást felvesz az ecetgyár, aki már ecetgyárban dolgozott, vagy kádár munkához ért előnyben. 2906

Izraelita leányt felvesz kétlagu családhoz cselédnek, ki a kóser főzést vállalja. Gilled Jakab fakereskedő. 2951

Lakatossegéd állást keres. Beszél magyarul és szlovénul. Cim: Kardos Ludovik, Lucova, pošta Gornji Petrovci, Prekmurje. 2937

Kisasszonyt keresek 1 éves gyermek mellé, aki már ilyen minőségben alkalmazva volt. Cim: Sár Sándorné divatüzlet, főtér. 2924

Kovácslegényt jómunkást, 4—5 évi gyakorlattal, ki lóvasalást is ért, állandó munkára keres Kovács Ferenc, Bogojevo. 2945

Ponyvavarrásban jártas munkások(nők) felvétetnek Weitzenfeld és Társa cégnél, Vilsonova ulica 7. 2950

Erzieherin zu zwei Kinder mit Jahres Zeugnis wird per sofort Aufgenommen. Adresse in der Administration. 2958

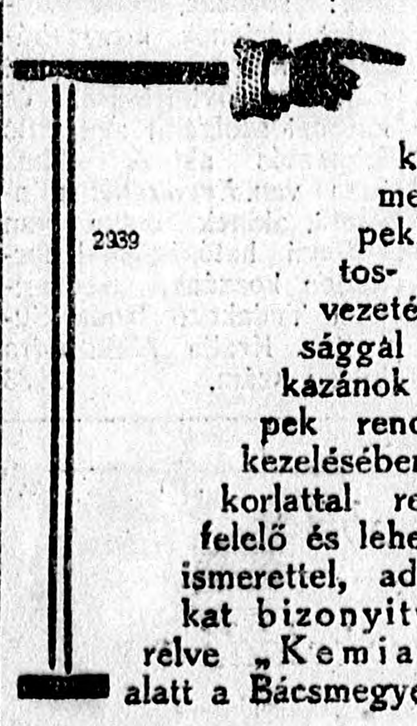
Pénztárosi, kiszolgálói vagy hasonló állást keres szolid, ügyes, kitünően számoló leány. Ajánlatokat »Nem válogatós« jelgére a kiadó továbbit. 2986

VÉTEL-ELADÁS

Eladó 8-as Nicholson magánjáró cséplőgarnitura, jókarban, teljes felszereléssel, elevátorral. Érreklődők: Kisdóbranski és Milinov gépműhely, Srbobran (Bačka). 2987

Villa masszív anyagból Horgoson, kamarási erdőben 6 szoba, konyha, pince és mellékhelyiségekkel, 1½ hold bevetett kerttel olcsón sürgősen eladó. Vracsarits, Horgos 2904

Művezetőt keres

vegyészeti gyár
Pályázók, akik körülbelül 30 munkást foglalkoztató és megfelelő szerszámgépekkel felszerelt lakatos- és kovácsmühely vezetésében biztos jártassággal birnak, valamint kazánok és kondenzált gépek rendbentartásában és kezelésében a szükséges gyakorlattal rendelkeznek, megfelelő és lehetőleg német nyelvismerettel, adják be pályázataikat bizonyitványokkal felszerelve „Kemiai gyár“ jelige alatt a Bácsmegyei Napló kiadójába.
2939

NARODNI BIOSKOP

Április 3. 4. 5. 6. 7.
Szombattól—szerdáig
Szombaton csak este ½9 órakor van előadás
Kihez adjuk férjhez leányainkat?
Egy földbirtokoshoz? Egy bankárhoz?
Egy nagykereskedőhöz? Egy ujságiróhoz?
Egy háztulajdonoshoz? Egy ügyvédhez?
Igy beszél a legtöbb szülő!
Egy férfihez aki szeret és aki őt megérti
Igy beszél ez az uj Paramount film a
Hogyan lehet férjet fogni...
című amerikai 5 felvonásos vigjátékban.
Főszerepben: AGNES AYRES

Mártonosi határban csantavéri ut mellett olcsón eladó 10 kataszteri hold bevetett jó föld kaszálóval. Vracsarits, Horgos. 2903

Eladó egy két lóerős Brevet francia gyártmányu, alig használt, kifogástalan jó motorbicikli. Holländer Vilmosnál, Staribečei, Obilićeva ul. 2856

Eladó két szobabutor, konyhabutor. Petrogradska (István) ucca 21. 2914

Esztergapad, hatos, nyolcas garnitúrák, magányos cséplők és kazánok kedvezménnyel eladók Biliczky Károlynál, Senta. 2942

FIFI KREM
PINTÉR gyógyszertár

Boconádi kaptárakban 20 méhcsalád eladó. Takáts Kázmér, Pačir. 2919

Különféle cséplőgarnitúrák kedvező fizetési feltételek mellett eladók: 1914-beli gyári magánjáró Hofherr garnitura, 8 HP alakitott magánjáró garnitura, 6 HP alakitott magánjáró garnitura, 8 HP huzatos garnitura, 6 HP magános huzatos lokomobil és egy magános Fordson traktor ekékkel együtt eladók, gépekért csereüzletet is kötök. Rózsa Ferenc Stara-Kanjiža. 2985

Füszernagykereskedésben megbizható szakképzett *utazó* felvétetik. Bánátban bevezetett előnyben. Ajánlatok »Szorgalmas« jeligére. 2930

Harisnyakötőgép 3. számu teljesen jókarban, jutányosan eladó. Novoth Mátyás, Bajmok. 2798

Üzlethelyiségek, kocsma lakással, főtéren örökáron részletfizetésre elárok. Azonnal átvehetők. Földes ruhaüzlet. 2953

Egy kombinált abrichter vastagságolóval és furó előkészületekkel, egy szalagfürész, villanymotor teljes felszereléssel jutányosan eladó. Üzemben megtekinthető. — Wettstein Simon asztalos, Bajmok. 2916

Eladó 12 HP Bencz szivógázmotor 900 milimétres körülgyürüs Vichterle cséplővel, egy pár 38 colos kővel 57.000 dinárért. Esetleg külön is. Szemesi János, Pačir. 2999

Használt, jókarban levő olajos hordókat minden mennyiségben vesz Heuduska és Hermann. Telefon 769. 2931

Keveset használt *Ford* autók jutányosan eladók. Megtekinthetők Weigand i drug autogarageban, Subotica. 2949

Egy 15 HP vaskocsin felszerelt szivógázmotor eladó. Jovan Gausz, Novi-Sad, Futoški put 66. 2706

Teljes illatszeráru üzletberendezés jutányosan eladó, Karadžićeva ul. (Bárányköz) 7. 1312

Cséplőgarnitúrák, magániáró locomobilok, MÁV 54 és 60 colos golyós cséplők, elevátorok, olcsón eladók Vadócz Károlynál, B.-Topola. 2171

Ford autó, alig használt, olcsón eladó, alkatrészek a legolcsóbb árban kaphatók Földvári Bélánál, Stari-Bečej. 2685

Élővirág nagykertészet, Szegedi-ut, Cementipar mellett, olaszországi virágai megérkeztek, ajánl: pálmákat, magas- és bokor-rózsákat, különféle szoba-növényeket, fenyőket minden nagyságban, Dracaéna, Judiviza, futónövények, szegély- és gombbukszusok, friss szedésü gyümölcsfákat, dupla fehér és lila orgonákat, Thuja, Compacta és Occidentalist legolcsóbb napi árban. Konyhakerti és virágmagvak kaphatók. 706

7 HP Hoffherr és Schrantz cséplőgarnitura 1912-beli 54 colos Hoffherr cséplővel, 2 drb elevátor, 1 drb 8-as Első Magyar Gazdasági magánvas cséplő eladók. Nagy Ferenc telep 168. sz. Németh Pál, Subotica. 2302

Magániáró MÁV gépgyári, fiatal, olcsón eladó, — Kemény Arnold, Velika-Kikinda. 2311

Poroszszalón kőszén és koksz kapható kicsinyben is, legjutányosabb árért a Suboticai Gazdasági Egyesület udvarában. (Telefon 3—37.) 2420

Kisebb ház, butorok, eladók, esetleg kiadó. Topnička (Lengyel) ul. 27. 2991

Teherautó *De Dion Bouton* 1½ tonnás, használt de kitünő állapotban, kardan meghajtással, olcsón eladó. *Otto Müller* mehaničar, *Ostlek*, Pejačevićeva ul. 2708

A szerkesztésért felelős dr. FENYVES FERENC Subotica Nyomatott a kiadótulajdonos Minerva r.-t.-nál Felelős kiadó: FENYVES LAJOS Subotica

Belpolitikai orientációt kell keresniök a kisebbségeknek

A Bácsmegyei Napló ankétja az utódállamok magyarságának politikai elhelyezkedéséről — Nyilatkoznak az erdélyi magyarság vezetői

Az utódállamok magyar kisebbségeinek küzdelmei sok vonatkozásban megegyeznek egymással, de ugyanenyiben el is térnek. A földrajzi elhelyezkedés különbözőségei, az uralmon levő kormányok gondolkodásmódja, a külpolitikai összefüggések sajátos volta, az egyazon államban élő többi kisebbségek politikai érettsége a kisebbségi küzdelmek terén az utódállamokban más és más egyéni képleteket teremtenek meg, még abban az esetben is, hogyha az utódállamok magyarságainak azonos a mentalitása, azonos a hagyományainak lökő ereje és azonos a társadalmi osztálytagozódás, amely a kisebbségi életen belül is keresi a maga érvényesülését.

A magyar pártalakitások problémája mindenütt a következő *három kérdés* körül jegecesedik ki: *1. Helyes-e ha az illető magyar kisebbség több pártra oszlik, vagy elég egy párt? 2. Honnan történjen a szervezés, alulról felfelé vagy felülről lefelé? 3. Megegyezhet-e bármelyik többségi párttal, vagy a kérdéses utódállam keretén belül közös kisebbségi frontot kell alakitania?*

E három alapvető kérdés volt az erdélyi magyar politikai élet kardinális problémája és azt hisszük a többi utódállamokban is ugyanez a kérdés.

Az erdélyi magyar kisebbség politikai magatartása most kétségtelenül tanulságokat nyujt a többi államok magyar kisebbségeinek is. Romániában most zajlottak le az uj állam létesitése óta az első községi választások és pár hét mulva az általános választások következnek.

Erre való tekintettel a Bácsmegyei Napló a következő kérdést intézte az erdélyi magyarság vezetőihez.

Milyen tanulságok vonhatók le az erdélyi magyarság politikai küzdelmeiből az utódállamok kisebbségei számára?

Az ankét keretében ezuttal az erdélyi magyar politika három vezető egyéniségének nyilatkozatát közöljük

Gyárfás Elemér

volt főispán, az erdélyi magyar párt alelnöke, a katholikus népszövetség, továbbá az erdélyi bankszindikátus elnöke a következő választ adta kérdésünkre:

— Az erdélyi magyarság erőpróbája a választások voltak. A községi választások előkészületei elvi szempontból két főirányt hoztak. Az egyik: *Erdély az erdélyieké*, melynek jelszava a magyarságot a román nemzeti párthoz hozta közelebb. Kétségtelenül megállapitható, hogy a nemzeti párt intranzignes politikusai revideálták sovén plattformjukat és ujabban az erdélyi megbékülést hirdették. A másik irány az állam magasabb érdekeinek mélyebb átérzésével a *régi királyságbeli pártok valamelyikénél keresett szövetségest*. E két főirány mellett gyakorlati kérdések merültek fel; igy a jövő kormányzatának összetételét nem ismertük még. Rendezetlenek a többi kisebbségekhez való viszonyaink is. A választásokon való állásfoglalásunknál mind meg kellett küzdenünk ez imponderabilákkal.

Jöttek a választások. Pozitiv eredményeket a paktumos magyarság különösen a falvakban ért el.

Bebizonyitottuk, hogy az erdélyi magyarság nemcsak több mint elhanyagolható mennyiség, de egyenesen döntő tényező Erdélyben.

Ennek ki nem számitható nevelő hatása lesz a népre.

— Az általános választások előtt azt a tanulságot vonjuk le, hogy az *erdélyi magyar párt állásfoglalását minél szélesebb körben kell meghoznunk*, a vidéki csoportok, illetve tagozatok bevonásával, az elnöki tanács jóváhagyásával.

Feltétlenül tájékozódnunk kell a többi kisebbségek magatartása felől is.

Nem lehet számunkra közömbös a munkásság magatartása sem. *Rendbe kell hoznunk a tagozatoknak egymás közötti viszonyát is.* Adjuk át a helyi vezetést a megyei orgaanizációk kezébe. A jelöltek névsorát *jó előre és minden eshetőségre* állitsuk össze.

— A liberális párttal kötött választási egyezmény már lejárt, ma ismét teljesen szabad kezünk van.

Nem csinálok titkot belőle, hogy nekem egyáltalában nem volt szimpatikus a liberális párttal való együttmüködés.

Ennek ellenére azonban kénytelen vagyok elismerni e megállapodások lényeges előnyeit.

— Legfőbb tanulság számunkra, amit különben más államok kisebbségeinek is meg kell fontolniok:

A sorsközösségekben élő kisebbségekkel okvetlenül együtt kell müködnünk vagy legalább is a szembe kerülést feltétlenül el kell kerülnünk.

Ha ennek a kisebbségi frontnak veszélyeztetése nélkül meg tudnók ismét találni a csucsai paktumban lefektetett és *általam ma is helyeselt együttmüködést az Avarescu párttal*, amely eddig a *kormányon* a legtöbb jóindulattal volt irántunk, akkor azt igen szerencsés megoldásnak tekintem, különösen, ha az azonos mentalitásu nemzeti párttal is legalább paralel haladhatnánk. Bárhova azonban *csak egységesen* mehetünk s a magam részéről az egység érdekében kész vagyok a legnagyobb önmegtagadásra.

Az utódállamok kisebbségei között bizonyos fokú együttmüködés feltétlenül kivánatos

s az életviszonyok bizonyos összefüggése nyilvánvaló. Ez a kérdés Jakabffy Elemér barátom reszortjába tartozik, aki azzal hivatásszerüen foglalkozik. (Sajnos meg kell jegyeznem, hogy Jakabffy Elemér, bár politikai rátermettsége kétségtelen, a »*Magyar Kisebbség*« *cimü lapjában gyakran enged át igen egyoldalu és rosszakaratu információkat, igy legutóbb is a jugoszláviai magyarság politikai helyzetéről és sajtójáról. L. E.)*

Paál Árpád

volt alispán az erdélyi demokrata magyarság vezére a következőket mondotta:

— Az erdélyi magyarság eddigi eredményei a következőkben összegezhetők:

— 1. Egyházainak történelmi önkormányzatát megőrizhette. 2. Iskoláinak nagyrészét megtarthatta, s azok önkormányzeti jogkörü fenntartását is legalább névleg biztosithatta. Hogy ez a névlegesség további tartalommal is megtölthető-e, az a magyar társadalom összetartásának és önadóztató képességének a kifejlődésétől függ. Ebben is vannak a kezdésnek, illetve a kezdő öntudat fölérzésének nyomai, de határozott kialakulás még nincsen. 3. Eredményunk még a legutóbbi időknek az a fejlődése, hogy a közigazgatási választásokban a magyarlakta városok 70 százalékában, s a magyarlakta falvak 90 százalékában (köztük a 200 számra menő jelentős nagyközségekben is) a magyarság arányszámának megfelelő elhelyezkedést tudott elérni. 4. Politikai eredmény, hogy

az impériumváltozás kezdő idejétől divatos terrorista hátraszoritás helyett, ma már ugy az ország legerősebb pártjánál, a liberálisoknál, mint az ellenzéki pártoknál a magyarság mind jobban számba vevődik.

— Az eredményekből hiányzik az, amit magam a magyarság legösszegezőbb problémájának tartok: *a magyarság nyelvi alapon való teljességének az elismerése, s ennek a nyelvi teljességnek magunkból, belülről való kialakulása.* Ennek az akadálya elsősorban a mindenkori kormányzati felfogás, mely ugy a Maniu-féle, mint az Avarescu-féle kormány idejében megkezdette, hogy különösen a *magyarság zsidó-vallásu részét a magyarságról lefaragja.* A mai kormányban Anghelescu közoktatásügyi miniszter tartja ezt a felfogást.

Korábban voltak kisérletek arra is, hogy a Jugoszláviában ismert névelemző módszer igénybevételével szintén hasogassanak le magyarrá vált elemeket a magyarságból.

Csak a magyar párt és a kormány között legutóbb folyt tárgyalások során sikerült annyira jutni, hogy bizonyos hajlandóság mutatkozott az anyanyelvi szempontból való magyar néphatár elismerése. Ennek a nyoma némileg az uj iskolatörvényben is megmutatkozik, amennyiben a felekezeti iskolákban az ugyanazon anyanyelv szerinti beiratkozást engedi meg, s nem köti ugyanazon felekezetbe való tartozandósághoz.

— További fejlődés ebben a tekintetben is attól függ, vajjon

a magyarság lehasogatásra itélt részei további ragaszkodással maradnak-e a magyarság tömegéhez, s hogy ez a törzstömeg is szivósan magához öleli-e a ragaszkodókat.

Ugy érzem, mintha az utóbbi időkben mindkét részről bizonyos kifáradások mutatkoznának, s igy ami hiányunk van ennek a problémának a tökéletes megoldásában, az további hiányok és kimaradások következésével aggaszt.

— Ami az eredmények kialakulásának a ható okait illeti, azt az eredmények szerint különbözőnek látom. Az egyházi önkormányzatok elismerésére tulnyomóan világszellem hatott, tehát nemzetközi erőnek az eredménye. Félig ez az erő hatott az iskolák népkisebbségi fenntartói jogainak az elismerésében is. Másik felében már belpolitikai belátások is müködtek. A közigazgatási választások magyar eredményeiben, s a magyar pártnek minden román párt részéről való számbavételében már tulnyomóan a belpolitikai belátások hatottak. Az okok és eredmények ilyen áttekintéséből az is kivehető, hogy ami eredményt eddig elértünk (ha némelyekben külpolitikai hatások alatt is) annak megtartása és tovább fejlesztése mindenre nézve mindinkább a belpolitikai belátások további megerősödésétől fog függeni. Tanulság tehát ebből az ,hogy

az erdélyi magyarságnak a belpolitikai belátások további megerősödésére és kibővülésére kell törekednie.

— Hogy erre mi a módszer, azt a taktikai helyzetek diktálják.

Örökös ellenzéki magatartás bizonyára nem célszerü, mert bizonytalanságot és dacot kelt az illető utódállam hatalmi köreiben.

Nem akarok illetéktelen kritikát mondani, csupán összehasonlitó példaként hozom fel, hogy például

a csehszlovákiai magyarság ellenzékisége aránylag nem tudott annyi haladást felmutatni, mint az erdélyi magyarság alkalmazkodóbb belpolitikai orientációja.

Abszolut szinvonal tekintetében *Csehszlovákia mindenesetre magasabban áll a népkisebbségi jogokban, de ez a magasabb szinvonal már az államalakulás kezdetekor megvolt*, s azóta nemhogy haladt, hanem a legutóbbi nyelvrendelettel vissza is fejlődött. Ez mindenesetre éles tanulság lehet a népkisebbségi politika módszerére nézve. A

népkisebbségek politikájának a belpolitikai orientációkat kell keresnie s igy külpolitikai kapcsolódásokra nem célszerü törekednie.

Ellenben van a közéletnek a politikán kivül egyéb területe, ami gyakorlatilag többet is ér valami ábrándos külpolitikai blokknál. Ilyen politikamentes terület: *a közgadaság, az irodalom és müvészeti élet.*

Ennek a határmentességét biztositsa az utódállamok magyarsága,

hogy megtalálja egymást nevelő és egymást lelkesitő anyagi és szellemi összefüggéseit. Ehhez pedig az kell, hogy az *utódállamok hatalmi köreiben oszoljék el minden bizalmatlanság az ottan élő magyarság iránt.* Világos hogy a magyarságnak államonkint való belpolitikai orientációja a legjobb mód mindenütt a bizalom felkeltésére. Tehát éppen a politikai kapcsolódásoktól való tartózkodás a legbiztosabb utja annak, hogy az utódállamok magyarsága a közgazdasági és kulturális összefüggésekben annál melegebben és annál tartósabban tudjon határok fölötti nagy egységbe ölelkezni.

Kun Rikárd

a bánsági kereskedők egyesületének elnöke, az erdélyi kisebbségek termelő rétegeinek álláspontját tükrözteti vissza a nyilatkozatában:

— Az erdélyi magyarság utja *önmagában véve adva van.* Mi a kormánnyal nem mehetünk együtt, mert a kormány politikája érdekeinkkel sem a multban, még kevésbbé a jelenben egyeztethető össze. Nem mehetünk együtt az Avarescu-párttal, melytől nincs okunk sok jót várni, és nem mehetünk együtt a többségi ellenzék egyetlen más pártjával, jelesen a román nemzeti párttal sem, amely öszintén sohasem érezte át a kisebbségi igények jogosságát. Szerintem

az erdélyi magyar párt csak kisebbségekkel köthet paktumot, a szászokkal vagy a svábokkal, mint akikkel közös céljaink vannak.

E morális feltételtől és sorsszerü adottságtól még abban az esetben sem térhet ki, ha a többségi pártok választási igéretekkel halmozzák el. *Egyetlen komoly blokk számunkra a kisebbségi blokk és*

ezt a frontot esetleg a mérsékelt szociáldemokrata szárnyal is meg lehet erösiteni, miután a munkássággal nem egy érintkezési pontunk van.

Ismétlem azonban, a mai Romániában nem látok egyetlen egy többségi pártot sem, mellyel együtt mehetnénk. *Azt hiszem*

az erdélyi magyar párt sulyos hibát követett el, amikor meggondolatlanul szerződést kötött a kormányzópárttal.

A kormány, hogy csak egy esetet mondjak el, a választások előtt rendeletet adott ki, hogy a tövényhatóságok elfogadhatnak magyar nyelvü beadványt is. *A választás lezajlása után e rendeletet azonnal visszavonták.* Igy vagyunk mi a többi »vivmányainkkal« is. Ami a jövőt illeti, az a megitélésem, hogy már a legközelebbi időben kicserélődnek a Bánság magyar politikusai és azok kerulnek a tagozat élére, akik jobban megértik az idő szellemét.

Látogatás Rodics Iván Rafael érseknél, Bánát apostoli adminisztrátoránál

Nyilatkozott a Bácsmegyei Naplónak a bánáti katolikusok nyugtalankodásáról az uj hitközségi alapszabályok miatt

A Bánát apostoli adminsztrátorának székhelye Becskereken van a régi piarista klastromban. A földszinten van egy diszes, csöndes templom és a szerzetesek lakosztályai, az emeleten az apostoli adminisztratura hivatalos helyiségei. Az egyik szoba ajtaján ez a felirás van:

APOSTOLI ADMINISZTRÁTOR

Ezen kopogtatok és barátságos »Szabad!« kiáltásra csendesen belépek.

A szoba egyszerü, tiszta, világos, nem tulságosan tágas. A butorzata alig több egyetlen iróasztalnál és néhány széknél. Az iróasztal előtt ül *Rodics* Iván Rafael beogradi érsek, bánáti apostoli adminisztrátor.

Rodics érsek jóságos arcu, nyilt tekintetü, meleg nézésü ötvenesnek látszó férfiu. Arcáról lemosolyog a jóság, a bölcseség és a szerénység. A franciskánusok kávébarna reverendáját viseli, csak a bibor sapka és ujján a gyürü árulja el a püspököt. Mikor benyitok fölkel, elém jön, szeretetreméltó mosollyal nyujt kezet. Elmondom, hogy a »*Bácsmegyei Napló*« munkatársa vagyok és husvéti számunkba kérem a nyilatkozatát, mire barátságosan kinál meg székkel és maga is leül szembe velem.

— Milyen nyelven kivánja, hogy beszéljek, Eminenciád? — kérdeztem magyarul.

— Akár szerbül, akár németül, vagy magyarul — feleli — mégis magyarul kissé nehezebben megy.

Erre szerbül folytatom, de közbenközben hol németre, hol magyarra forditjuk a beszédet. Hangja meleg, szeretetet sugárzó, beszéde nyilt, közvetlen, nincs benne semmi póz, semmi mesterkéltség. Egészben nem annyira a magasrangu főpapot, mint inkább az érző, melegszivü embert éreztem ki belőle.

— Az én egyetlen törekvésem az, hogy bánáti hiveim lelki jólétét előmozditsam. Ez a törekvés vezetett minden tevékenységemben: igy például akkor is, amikor uj alapszabályokat adtam ki a bánáti katholikus hitközségek részére. Mert az az alapszabály, amit én kiadtam, jobb, mint a régi volt és az az alapszabály alkalmasabb arra, hogy a katolikus hivek lelki életét a legjobb utra terelje, lelki szükségleteit kielégitse.

— Az elmult évben a bácskai apostoli adminisztrátor szintén adott ki alapszabályokat a hitközségei részére és a bácskai katholikusok az uj alapszabályokat — amint az a jó katolikusokhoz illik, — minden ellenkezés nélkül tudomásul vették. Pedig a bácskai apostoli adminisztrátor az alapszabályokon kivül ügyrendet is adott ki, én pedig az ügyrend megalkotását teljesen a hitközségekre biztam.

— Azért hát megvallom, engem mélyen elszomoritott, hogy az én hiveim között itt a Bánátban akadtak néhányan, akik az alapszabályok miatt nyugtalanságot hintenek el a nép lelkében. Meg vagyok azonban győződve arról, hogy idővel ők maguk is belátják tévedésüket és visszatérnek a béke és engedelmesség utjára. Mert csak az a jó katholikus, aki egyházi felsősége rendelkezéseinek hittel és bizalommal aláveti magát.

— Mindamellett én továbbra is szeretettel ölelem keblemre anyaszentegyházunk minden hivét és biztos remélem, hogy a békességet sikerülni fog helyreállitanom és hiveimnem megadhatom, a lelki megnyugvást, a benső békét és a rendületlen hitet Istenben.

Mindezeket olyan hangon mondja el, amelyből kiérzik a teljes őszinteség, a mélységes hit, a béke nagy akarása és a hivei iránt érzett végtelen szeretet. Szavai engem is mélyen meghatottak és őszintén kivántam, vajha mindenben teljesülne a jó főpap békés törekvése.

Még sokáig beszélgettünk, az érsek melegen érdeklődött minden szociális probléma iránt, beszéltünk tudományos, müvészeti és egyházjogi kérdésekről, amelyekben Rodics Rafael érsek egyformán tájékozott.

Mikor eljöttem, az ajtóig kisért, melegen szoritotta meg a kezemet, szeretetteljesen mosolygott és én azzal a kellemes érzéssel távoztam, azzal a kellemes érzéssel távoztam el, hogy egy modern, bölcs és ideális főpapnak szoritottam meg a kezét.

Magyar ujságiró Péter király szláváján

EMLÉKEIM A RÉGI BEOGRÁDBÓL

Irta: dr. Hes lein József

Ezen a nyáron lesz huszonegy éve, hogy mint fiatal pesti ujságiró első izben látogatást tettem Szerbia fővárosában. A kirándulást eredetileg csak két-három napra terveztem, de a két évtized előtti Beograd annyi érdekes élményt és annyi érdekes eseményt tartogatott számomra, hogy a tervezett három nap helyett majdnem három hetet töltöttem Beogradban. A mai viszonyok között a két évtized előtti Beogradról megmaradt emlékeim azt hiszem némi érdeklődésre tarthatnak számot.

Budapesttől Beográdig

1905 junius havának közepetáján egy szép nyári estén a pesti Dunaparton hajóra szálltam, hogy megtekintsem a a szomszédos »balkáni« fővárost: Beogradot. Huszonnégy órás csendes hajóut igen alkalmas az elmélkedésre és én ezidő alatt fantaszikus képzeleteket alkottam magamnak az ismeretlen ország ismeretlen fővárosáról. Barbárnak és civilizálatlannak képzeltem az ottani viszonyokat, már ahogyan abban az időben mi, a »müvelt Nyugat« kulturmunkásai el tudunk képzelni egy balkán metropolist.

Egy kellemes arcu, sötétszemü, magamkorabeli fiatalember utazott velem a fedélzeten, akivel hamarosan összeismerkedtem. Franciául beszélgettünk, elmondta, hogy Párisból jön, ahol jogot hallgat és most nyári vakációra megy haza — Beogradba. Sehogyan sem illet Beogradról alkotott képzeteimhez ez a fiatalember. Hiszen ez a balkáni fiu külsőleg-belsőleg civilizált, modernül gondolkodó európéer!

— És ön hova utazik? — kérdezte.

— Beogradba. Szeretném megismerni az önök fővárosát.

Nagyon örült és ettől kezdve olyan fokozott szeretetreméltóságot tanusitott iránt, mintha egy vendégszerető házigazda. Különösen mikor megtudta, hogy ujságiró vagyok. Megkérdezte, meddig maradok, tanácsokat adott és megigérte, hogy meglátogat Beogradban.

Mikor a beogradi hajóállomáson elbucsuztunk, már ugy éreztem, mintha régi, gyerekkori barátom lett volna.

A beográdi ujságirók

Másnap reggel kilenc óra tájban kopogtatnak az ajtómon és öt fiatalember lép be a szobámba. Hamarosan kiderül, hogy küldöttségbe jöttek hozzám. A beogradi ujságirótestület küldöttsége. A küldöttség szónoka *Tanovics* K. Jovan, a »Politika« munkatársa, előadta, hogy tudomásukra jutott, miszerint egy pesti ujságiró érkezett fővárosukba és sietnek a beogradi ujságirói kar nevében üdvözölni. Kijelenti, hogy engem az ő vendégüknek tekintenek, gondoskodni kivánnak szórakoztatásomról és arról, hogy Beograd nevezetességeit megismerhessem.

Leültek és elbeszélgettünk. Csupa fiatal, husz év körüli legények, intelligensek, fénylő szemüek, lelkesek, ideálisták és kopottak. Igen hamar rátértek a politikára és ennél a témánál meg is maradtunk. Elmondták, hogy a szerbek nagyon *szimpatizálnak a magyar néppel*, nekik csak egy ellenségük van: *a sváb*, az osztrák. A szemükből látszott a gyülölet, mikor ezt a szót kimondták. Hamar megtanultam, hogy a szerbek nagyon tudnak szeretni és gyülölni. A végletekig.

Azután kértek, menjek el velük a *külügyminiszteriumba*, hogy a sajtóosztály főnökének bemutathassanak. Nemsokára fönt voltunk a Terazián és bekopogtattunk *Ivanics* Iván, a külügyi sajtóosztály főnökének ajtaján.

— Napred! — hallatszik ki a szobából, amely felhivásra beléptünk.

A külügyi sajtófőnök

Ivanics Iván sajtófőnök a legszebb férfiak egyike volt, akiket életemben láttam. Erőteljes, hatalmas testalkat, melegtekintetü barna szem és tömött fekete bajusz. Elegánsan öltözködött.

Nagyon szeretetreméltóan fogadott. Mikor megtudta, hogy pesti ujságiró vagyok, rögtön magyarul kezdett velem beszélni. Alig beszélgettünk két-három percig, már nyilt az ajtó és az apró, szolga ezüsttálcán hozta a feketét. Finom, valódi törököt akkor ittam először életemben. Felségesen izlett.

Ivanics Iván ugy beszélt nekem a magyar politikáról, mintha csak Pesten élt volna. *Apponyi, Hock János és Rákosi* Jenő neveit emlegette a legsürübben. Mikor megkérdeztem, hol tanult meg olyan szépen magyarul és honnan ismeri a magyar politikusokat, akkor elmondta, hogy Budapesten volt azelőtt szerb főkonzul.

Amig Beogradban voltam, mindennap felkerestem Ivanics sajtófőnökét, akinek köszönhetem a legnagyobb élményt: hogy *találkozhattam Péter szerb királlyal.*

Bemutatnak Péter királynak

Egy napon ugyanis közölte velem, hogy másnap reggel tiz órára jöjjek el, mert elmegyünk egy igen nevezetes ünnepélyre. Pontosan tizre megérkeztem és elmentünk együtt egy kaszárnyába, amelynek első emeletén egy nagyobb teremben U alaku asztal volt megteritve és néhány magasrangu katonatiszt várt diszegyenruhában, akiknek Ivanics sorban bemutatott. Megtudtam, hogy ma van *Péter király trónralépésének második évfordulója*, amely napot a Péter király nevéről elnevezett ezred háziünnepéllyel ünnepel meg. Nem voltunk sokan, talán huszhuszonöt ember, csupa katona, csak Ivanics meg én voltunk civilek.

Mint egy tiz percnyi várakozás után megérkezett a király, I. Péter és vele György herceg az akkori trónörökös. Péter király tábornoki egyenruhában, kemény, katonás léptekkel jött, mögötte György trónörökös *egyszerü kaplári uniformisban*. Az ezredparancsnok pár szóval üdvözölte az uralkodót, aki röviden megköszönte az üdvözlést, mire lelkes »zsivió« kiáltás hallatszott.

A király kezet szoritott az ezredessel, majd Ivanics Iványnak rázta meg a kezét és kérdő tekintettel nézett reám, az Ivanics mellett álló idegenre. Ekkor Ivanics bemutatott a királynak:

— Novinar iz Budimpeste, naš miljegost. (Pesti ujságiró, ami kedves vendégünk. Karagyorgyevics Péter király kezét nyujtotta és azt mondta.

— Nagyon örülök, remélem jól érzi magát Beogradban.

— Nagyon boldog vagyok, Felség — feleltem meghatottan.

Azután György herceg nyujtott kezet, majd az uralkodó és trónörökös elfoglalták helyüket az asztalfőn, mire mindannyian leültünk és megkezdődött az ünnepély. Először szentelt buzát hordtak körül, amiből mindannyian ettünk egy kanálkával, azután sört hoztak, kitünő pilsenit. Az ünnepély egyébként rövid volt, egy rövid felszólalás után egy közlegény lépett a terembe és elszavalt egy üdvözlő verset. Azután a király és a trónörökös felálltak és lelkes zsiviózástól kisérve eltávoztak. Az ünnepélynek vége volt.

Másnap délután egy udvari fogatot láttam jönni a Terazián, amelyben György herceg és Helena hercegnő ültek. Érdeklődéssel álltam a járda szélére és éppen a kalapomhoz akartam emelni a kezem, mikor György herceg megelőzött: szalutált és barátságosan mosolygott felém. Megismert.

Cikket irok a „Politikába"

Beogradi kollégáim mindennap eljöttek értem és vittek magukkal Topcsiderbe, Kalimegdánba, minden este más lokálba mentünk, hallgattuk a tamburásokat és ittunk rengeteg törökkávét. A kollégák nagyon kedvesek voltak, mindent elkövettek szórakoztatásomra, valóban azt hiszem, hogy a szerb a világ legvendégszeretőbb nemzete.

Meleg barátság fejlődött közöttünk, különösen Tanovicsal melegedtünk össze, aki egy nap megkért, irjak egy cikket a Politikának. Nagyon örültem, hogy végre ők kértek tőlem valamit és készséggel teljesitettem ezt a kérést. Cikket irtam — persze magyarul — a szerb-magyar barátságról, rámutattam benne a két nép közös érdekeire.

A cikket a sajtóosztályban lefordították szerbre és a Politika vezetőhelyen közölte, 1905 junius 29-én. Bevezetésül a szerkesztőség hozzátette, hogy a cikk szerzője magyar ujságiró, aki jelenleg Beograd vendége és a cikkre különösen felhivta az olvasók figyelmét.

A ve ércikk hatása

A cikk megjelent és másnap, junius hó 30-án megjelent nálam egy igen előzékeny modoru uriember. Bemutatkozik, elmondja, hogy a külügyminisztérium tisztviselője és a külügyminiszter megbizásából keresett fel.

— A külügyminiszter ur — mondotta — nagy érdeklődéssel olvasta az ön cikkét a Politikában és megbizott engem azzal, hogy fejezzem ki legteljesebb megelégedését. A miniszter ur arra kéri önt, utazza be országunkat, ismerkedjék meg közelebbről a szerb néppel és a szerbiai viszonyokkal. Hoztam magammal erre a célra egy elsőosztályu szabadjegyet és a miniszter ur rendeletéből el fogom kisérni utjára, hogy mindenütt segitségére lehessek és a szükséges felvilágositásokkal szolgálhassak.

Mondanom sem kell, hogy mélyen meg voltam hatva ettől a kedves ajánlattól. De még inkább fáit a szivem hogy az előzékeny ajánlatot nem fogadhattam el, még pedig csak egyetlen okból. A figyelmes külügyminiszter ugyanis mindenről gondoskodott, csak éppen utiköltségről nem. Nekem pedig már akkor sem volt pénzem, amely rossz tulajdonságom sajnos még most is megvan. Mivel pedig azt mégsem mondhattam a külügyminiszter küldöttjének, hogy figyelmeztesse miniszterét erre a mulasztásra, tehát kénytelen voltam azt a kifogást használni, hogy a szabadságom letelt és igy legnagyobb sajnálatomra le kell mondanom arról, hogy a miniszter ur előzékeny ajánlatát elfogadhassam.

Epilógus

Két évvel ezelőtt 1924-ben, Beogradban láttam Ivanics Ivánt. Öreg megrokkant nyugdijas állami tisztviselő. Nyoma sem látszik rajta a régi, daliás férfiszépségnek.

Azután felkerestem Tanovics Jovant a Politika szerkesztőségében. Megismert és nevemen szólitott. Husz év után most látott először. Tanovics szép karriért csinált azóta. Szerkesztője a naggyá lett ujságnak, Jugoszlávia legtekintélyesebb napilapjának, a Politikának.

Én pedig azóta egy kis vidéki város zsurnalisztája lettem...

MAGYAR GONDOK

Motto:
»Divide et impera.«

Előljáró beszéd

A vajdasági magyarság körében, helyesebben néhány vezető körben, három esztendővel ezelőtt vetődött fel egy a magyar nemzeti kisebbségi jogokat strázsáló, önálló folyóirat megindítása. Ez a gondolat, amely sürgető szükségletet lett volna hivatva elősegiteni, talán mondani sem kell, hogy fehér asztalnál kifundált örök-terv, dugába dölt szándék maradt.

Ne keressünk bünbakot, ne akarjunk tápot adni a folytonos készenlétben álló kirobbanás feszültségének, hanem elégedjünk meg azzal a megállapitással, amely tényként sürgeti a kisebbségi jogok hathatós védelmét és a kisebbségi kötelességek hasonló arányban való teljesitését.

Legyünk tisztában panaszainkkal, sérelmeinkkel, kifogásaink hosszu sorának jogosultságával és mérlegeljük a politikai realitások szigoru és állandó szemmeltartásával, hogy *mit kérhetünk*, mit várhatunk és mit várhatunk el.

Adjuk tudtára mindenkinek, akit illet, hogy a vajdasági magyarság tipusa távolról sem akar 1926-ba beinkarnálódott *Mithriades Eupator* lenni, nem arrogál magának megkülönböztetett helyzetet, nem zsonglörködik fölénnyel. Tegyük azonban közhirré ezzel egyidejüleg azt is, hogy az ország értékes tartományának magasrangu népe vagyunk, amely versenytálló akár politikai érettség, akár gazdasági kiválóság egzamenjéről van szó.

1.

Amikor a magyar gondok csokorba kötésére gondoltam, föképpen és elsősorban az a meggondolás és tapasztalat vezetett, hogy tisztitó hatással, homályok eloszlatásának következményével fog együtt járni az a gyüjtemény, amely a vajdasági magyar panaszok forrásának indul.

Nekünk nemcsak politikai sérelmeink vannak. Söt. Legkevésbbé ilyenek. Kulturális, gazdasági és közoktatási téren a kisebbségi sors hét esztendeje jól felszerelt glédába állitotta a surlódási pontokat, egy táborba terelte az egyformán nyomasztó sérelmeket, de megfeledkezett egy akolba terelni a sérelmek szenvedő alanyait.

2.

Tudjuk-e vajjon, hogy a vajdasági magyarságnak mi a kivánsága és miben fejeződik ki állampolgári óhajainak összessége? Nem. Mindenki tudni véli, mindenki jobban és precizebben próbálja kifejezés masszájába gyurni, anélkül, hogy egységes megállapodásnak még csak kisérlete is történt volna a multban és jelenben. Politikai pártok és parlamenti frakciók már igen sokszor fölvetették a konkretizált magyar panaszokkal szemben való kivánesiságukat, anélkül, hogy arra bárki részéről is komoly formában választ és kielégitő feleletet kaptak volna. Miért? Igen egyszerü. Anélkül, hogy tulságosan bíznánk a hipotézisek eredményében, tételezzünk fel, elölegezett bizalom alapján, minden pártban annyi jóakaratot és jószándékot, hogy könnyiteni szeretne a kisebbség helyzetén: vajjon határozottan gondoskodott-e a sok bába közül valamelyik arról, hogy tolmácsolja a néma gyerek panaszát az érdeklődőknek.

3.

És ennél a pontnál eljutottunk a politikai körforgás egyetlen alomásához: *a magyar sajtóhoz.*

A magyar sajtó volt az egyedüli bázis, amelyre bizton és bátran támaszkodhatott a vajdasági magyarság és minden huszonnégy órában négyszemközt diskurálhatott el önmagával. A sajtóban hüséges tolmácsolóra talált, barátra, bástyára és minden viharral dacolni tudó és akaró vitorlásra. A sajtó munkája az egyedüli iránytü, eligazodási pont és felhasználható védő, minden körülmények között.

*

Ezeken a hasábokon az esztendők sorain végig, változatlan kitartással követték egymást az idetorló sérelmek, válogatás nélkül és minden mellékszempontra való tekintet nélkül. És ha volt vetés és ha végigszaladt a jogfosztások boronája a vajdasági magyarságon, hát legyen aratás is, amely összegyüjti a magyar gondok gyüjteményét. Ez a most induló rovat nem akar politikát diktálni, irányt jelölni és kommentálni. Ez a rovat föl akarja sorolni a bitangjába tévedt és gazzal felezett dzsungel minden salakját, hogy a magyar gondokról tudomást vegyen mindenki, akinek szivén fekszik a kisebbségi sors szürke hétköznapjainak becsületes restaurálása.

Ez a rovat mindenkinek szól, aki figyelemmel kivánja kitüntetni a vajdasági magyarságot, hét esztendősre felcseperedett gondjával egyetemben. A magyar gondoknak ez a sorozatos vallomása arról a magyarságról fog készülni hétről-hétre, amelyet Brazilia gyilkos fazendáira deportált mostoha sorsa és amelyről tudomást venni sohasem sietett az egymásratalálás épitő gondolata.

És most megkezdődhetik a husvéti magyar gyónás.

Mesterházy Ambrus

ŐK KETTEN

Irta: Baedeker

A *Rue Amsterdam* 50. szám előtt megállt egy elegáns fogat (akkor, a mult század közepén a Rothschildok se jártak autón), s egy elökelő külsejü uriember szállott ki belőle, aki gyors léptekkel sietett föl a házba, a második emeletre, a beteg költő lakásába.

Kis kövér nő nyitott ajtót neki.

A vendég bemutatkozott, s Matild asszony, a 19. század leghosszabb haju hölgye, összecsapta feje fölött a kezét s mint a szélvész rohant be a matrácsirjában szenvedő költőhöz.

— Mit gondolsz, Henri, ki van itt? Végre egy valamirevaló vendég!

Ha Balzac, Liszt, George Sand, Musset vagy Laube jöttek látogatóba hozzá, a vastag nő nem örült velük. Majdnem analfabéta volt, közömbös az irodalom iránt, az urának egyetlen versét se olvasta s az irást a képzelhető legnagyobb időveszteségnek tartotta.

— Vajjon ki? — kérdezte erőtlen hangon a beteg.

Ekkorra már bent is termett a szobában a vendég, akit a költő egyetlen szemének a barátságos, de mégis szomoru villanásával köszöntött. A másik már régen le volt csukva.

— Isten hozta Felségedet! — mosolygott a mozdulatlanul fekvő költő.

A látogató gyöngéden megszoritotta a betegnek az ágyról lecsüngő halaványfinom kezét s a fejét csóválva mondta:

— Javithatatlan! Most is gunyolódik . . .

— A guny nem Önnek szól, báró, hanem a többi Felségeknek. Az ön trónja, amely a Pénz hatalmára van épitve, örökre biztos. A többieké, láthatta Louis Philippe esetében, csak a legközelebbi forradalom felmondási idejéig szilárd. Az ön cége az igazi királyi Ház. Hiszen négy országban uralkodik.

(Akkor a nagy bankárdinasztiának még Németországban is volt ekszpoziturája.)

Egy kézlegyintés volt az egész felelet. S aztán kérdezte:

— Hogy van, dicső poétám?

— Mondja, kedves báró, lehet valaki boldog, akinek ilyen kövér a felesége?

— Borzasztó ember! — sipitotta Matild, kiszaladt és becsapta maga után az ajtót.

A jó nő nem értette a tréfát, a költő pedig keserves hangon mondta:

— Láthatja, uram. Ilyen a betegápolóm.

A báró leült a költő ágya szélére.

— Furcsa emberek ezek a poéták — mondta . — Egyik bolondabbul nősül, mint a másik. Goethe is, a nagy bölcsességü, bolond volt ebben a kérdésben.

A költő. — Kedves báró, ön valószinüleg azt fogja hinni, hogy elbizakodott vagyok, de hát mit gondol, házasodhatunk mi okosan? Ha Goethe vagy az ön legalázatosabb szolgája a legtehetségesebb nőt vesszük is feleségül, az se állott volna sokkal közelebb hozzánk, mint a *hausbacken* Christiane vagy az én léha Matildom. Egy hozzánk hasonló nagy magyar költő is ilyenformán nősült. Ő pedig urilányt vett el s később erről is kiderült, hogy épp oly távol állott Petőfitől, mint Christiane a Faust költőjétől vagy az én kövérkém tőlem. A költő legokosabban cselekszik, ha nem házasodik. De most már, legalább rámnézve, mindegy . . . Igazán szép, hogy meglátogatott, édes báró. Nem is reméltem, hogy még egyszer »famillionär« leszünk egymással . . . A legtöbb ember feléje se néz a betegnek, elhagyja őt s *ad acta* teszi, mint egy irást, amelynek már nincs semmi értéke, se érdekessége. Tudja-e, hogy sokkal több látogatást kapok Ausztriából és Németországból, mint szeretett Párisomból? A bécsiek, berliniek és müncheniek, ha Párisban megfordulnak hozzám is benéznek — a szenzáció kedvéért, hogy hirt vihessenek haza, mentül riasztóbbat, a haldokló költőről. Ellenben itteni barátaim, akikkel valaha a Cercle Valois-ban s a Montmartre mulatóiban pajtáskodtam, akiknek a hápogó verseit harmóniára keltettem s a döcögő prózáját olvashatóvá simitottam, akiknek az irásait ujságokban és folyóiratokban elhelyeztem, azok csufosan elhagytak. *Már nincsen szükségük rám.* Annál jobban hat meg, hogy ön, a pénzkirály, fölkeresett szomoru haldoklásomban.

A báró. — Eljöttem, mert kedvelem önt, Heine s mert hálával gondolok vissza, hányszor mulattatott az elmésségeivel, amelyek akkor is tetszettek nekem, amikor az én rovásomra készültek . . . És azután be akartam bizonyitani, hogy nincs igaza az ön megboldogult ellenségének, Börnének, aki szerint a gazdagság gyorsabban keményiti meg a szivet, mint forró viz a tojást. Én már rég vagyok gazdag, az öregapám is az volt s a szivem még mindig nem kemény.

A költő. — Téved, báró. Börnének igaza volt. Ő a mondását a meggazdagodottakra értette. Aki gazdagnak születik, annak épp olyan jó szive lehet mint akármelyik szegénynek, akinek rendesen hivatalból jó a szive . . . És aztán ön — *unberufen!* — olyan nagyon gazdag, hogy ha nem lenne jószivü, az kolosszális botrány volna... Mit csinálnak az adósai?

A báró. — Köszönöm, jól vannak. A legközelebbi forradalomig. Tudja, én csak országoknak és uralkodóknak adok pénzt kölcsön.

A költő. — Ezért uralkodik országok és fejedelmek fölött.

A báró. — Hjah, a *nervus rerum*... Valóban, én és a házam nem vagyunk éppen jelentéktelen tényezők. Sőt —

A költő. — Igenis, sőt. Tudja, mit gondolok?

A báró. — Bizonyosan valami szellemességet.

A költő. — Óh, nem. *Zum Teufel ist der Spiritus!* Már nem vagyok szellemes. Ha az ember oly kinokat áll ki mint én, akkor csütörtököt mond az az *esprit gaulois*, amellyel a csodás Természet az én németzsidó fejemet kitüntette, s már-már annyira meghülyültem, hogy, ha nem volnék fekvőbeteg, bátran vállalnék miniszteri tárcát valamelyik német állam kormányában. Nem, báró ur, nem gondoltam és nem mondok elmésséget, csak egy megfigyelést. Azt hiszem, ezen a szük helyen, amelyen az ágyam áll s amely abban a kitüntetésben részesül, hogy a leggazdagabb zsi —, akarom mondani: a leggazdagabb francia a szélére ült, ezen a picurka helyen Páris két legérdekesebb embere foglal helyet.

A báró. — No, no.

A költő. — Engedelmével, igen. Két fejedelem. Az ön kivételessége egészen vitázhatatlan. Ön hatalmasabb mint jeles versenytársa III. Napoleon. Hol lesz ő, mikor ön vagy az utódja még mindi királyai lesznek a pénzpiacnak, a börzének, a hitéletnek, a kereskedelemnek és nagyiparnak? Cserélne ön a császárral?

A báró. — Csak nem bolondultam meg!

A költő. — No látja!... — S ami engem illet, én most kissé hanyatlóban vagyok. De majd meglátja, hogy ha meghaltam, kinek a sirját látogatják többen, az enyémet vagy a Hugó-ét? Alig várom, hogy meghaljak.

A báró. — Könnyü Magának. Biztos a halhatatlansága.

A költő. — Óh, én nem siettetem. Ha nem szenvednék ily szörnyü kinokat, akkor kedvem volna még élni. Óh, Istenem, hiszen ugy szeretem az életet, a müvészetet, a költészetet, a nőket! S igy elzárva lenni tőlük!

A báró. — Legjobban fáj Önnek persze, hogy a nők —

A költő. — Óh, ne higyje! Csak abban a sorrendben hiányzanak nekem, ahogy a többi szépségekkel fölsoroltam őket... Olyan vagyok ebben a tekintetben, mint a skót királyné: jobb a hiremnél... Óh, szerettem a nőket. Hogyne? Melyik költő nem szereti őket? Hiszen ők inkább a miéink, mint bárkiéi. De nem voltam velük szemben soha lelkiismeretlen. Ártatlan szüzet soha el nem csábitottam, asszonyt az urától soha el nem szerettem. Nem voltam egyetlen nőnek sem se az első se az utolsó szerelme.

A báró. — Örömmel hallom. Különben is köztudomásu, hogy a feleségét nem szerelemből, hanem lovagiasságból vette el.

A költő. — Igen. Tiz évig éltünk együtt minden áldás nélkül. De ami-

kor párbaj előtt álltam, amely rosszul is végződhetett volna, s nem akartam ezt a gyámoltalan teremtést (amelyet az imént egész vastagságában látott) az élet viharainak kitenni, akkor rendeztem a viszonyait s egyuttal örökre rendezetlenekké tettem a magaméit.

A báró. — Ön megijeszt. Reméllem, nem szenved szükséget. A Heine-dinasztia —

A költő. — Felére szállitotta le az apanage-omat.

A báró. — Óh, ha tudtam volna! Megengedné, hogy —

A költő. — Nem!

A báró. — De hiszen Louis Philippe-től ön elfogadett évjáradékot.

A költő. — Téved. Azt Franciaország adta s attól elfogadhattam. Mit szólnának az ellenségeim — hála istennek, vannak sokan! —, ha öntől, privátembertől elfogadnék valamit? Soha! De kérem, ha jó szivvel van hozzám, akkor tegyen nekem egy szivességet, mellyel nagyon lekötelezne. Majd, ha elmegy innen, ami mentül később történjen meg —

A báró. — Már is megyek, a kocsim vár lenn. Tudja, hogy én vagyok a legelfoglaltabb ember ebben a városban.

A költő. — Jó, nem tartóztatom. A tartózkodás e koporsóhoz hasonló ágy mellett nem nagyon mulatságos... Tehát, ha elmegy, a kövérke fogja önt kikisérni. Mondja neki, kérem, az előszobában, hogy jó verseket irok, s hog jelentékeny poéta vagyok. Önnek talán majd elhiszi. Balzacnak és George Sandnak, akik megpróbálták neki ezt az igazságot beadni, nem hitte el. De ön olyan nagy tekintély előtte, talán az egyetlen az egész világon, mert bárminő butácska, az mégis tudja, hogy mi az a milliárd . . .

A báró. — Gondolja, hogy annyim van?

A költő. — Nagyon sajnálnám önt, ha kevesebbje volna. Mert nincs kellemetlenebb dolog, mint ha az embert gazdagabbnak tartják, mint amilyen.

A báró. — Fején találta a szöget. De hát honnan tudja ezt? Hiszen sohase volt gazdag!

A költő. — Nem voltam az, de annyi mint ha lettem volna, mert bele tudom magam ebbe az állapotba képzelni. Ez a költőnek, a fantáziás szellemnek s a mesemondónak a fórja azok fölött, akiknek nincs képzelőtehetségük s ennélfogva önzők s csak magukkal foglalatoskodók... Mondom, önnek még hisz ez a szegény Matild. Engem bánt az, hogy e jó nő semmivel se becsül többre, mintha szatócs vagy cukrász volnék, sőt kevesebbre, mert ezeknél cukrosmandulát kapni, amit őnagysága nagyon szeret. Nyugodtabbtn halok meg, ha a feleségem, aki sohase olvasta a verseimet, legalább elhiszi, hogy kár nem olvasni őket. Az ön szava, báró, olyan mint az aláirása. Nemcsak az angol bank meg a Banque de France, de meg Matild is készpénznek tekinti.

A báró. — Szivesen, Henri. Bár többet tehetnék önért!

A költő. — Igazán nincs szükségem egyébre. S mivelhogy a kocsija várja —

A báró — Megyek, barátom, s nem vszem rossz néven, hogy elküld. Tudom, hogy nagyur vagyok, de azt is, hogy ön nagyobb. Majd az előszobában elintézem a megbizását.

A költő. — Köszönöm. De vigyázzon! A kis buta opponálni fog önnek s arról akarja majd meggyőzni, hogy a verseim fityinget se érnek. Ne hagyja magát! Legyen erős!

A báró. — Ne féljen! Én olvasom és szeretem önt. Ha több időm volna —

A költő. — Tudom. Akkor gyakrabban jönne. Mások, akiknek huszonnégy szabad órájuk van mindennap, sose jönnek. Az isten áldja meg! De milyen fölösleges beszéd, hiszen már megáldotta!

A bár. — Hogy-hogy?

A költő. — Hát nem az apja fiának született? Istenem, ha valahogy én születek az öreg Rotschild fiának!

A báró. — Nagyon is sok lett volna. Oly nagy szellem és akkora vagyon! A jó Isten nem akarta, hogy a fák az égbe nőjjenek . . . És ön azt nem is birta volna ki.

A költő. — Nem is képzeli, mennyi jót bir ki az ember! Azt hiszem, meg tudtam volna birkózni az ön mesés vagyonával. S ön is el tudta volna viselni az én talentumomat.

A báró. — Köszönöm a jó véleményét. Bucsuzom. A viszontlátásra, Heine!

A költő. — Adieu! Beszéljen Matilddal!

TAVASZI VERSEK

Giuseppe Longo:

Az első virág

(Il primo fiore)

Éjjel a tündérek — csillagoknak remegő fényénél
libegve, mint gyenge liljomok a szélben — rögös

földek és setét halmok felett zöld köntösödnek
szálait szőtték s tervezték, ó tavasz, te titkos.

S másnap reggel zsenge zöld ömlött el lágyan, szerte-széjjel
völgyeken és halmokon, de annyi finomsággal,

hogy a most felbukkant napnak szőkén buzogó fényében
látni lehetett azért a földnek lélegzését.

S még valami uj van ott ma reggel: kis fehér virág egy
vén mandolafának harmatgyöngyös ágai közt.

Biztos, egy tündérnek virágkoszorujából hullott ki,
mert sietve menekült, mikor szürkült az égbolt.

Giuseppe Longo:

A halottak tavasza

(La primavera de' morti)

Temetőbe menet, egy kerités mentén
három ágat tört le egy mandolafáról
Zöld bimbók aludtak mind a három ágon,
itt-ott feslett fel csak egynémely közöttük.
Kislányának követ csókokkal illette,
könnyeket nem ejtett; meg-megsimogatta
a sirköre kuszó borostyánnak zöldjét,
ismerősként üdvözölte a nagy ciprus
lábánál zöldelő ibolyákat és a
mellettük felnyuló sudár rózsabokrot.
Azután önnön kezével ásni kezdett
és elültette sorjában mind a három
bimbóbő kis ágat, hogy a kislányka
még ott lent a fázós némaságban is
érezze, hogy ime: itt van már a tavasz.

Ernst Blass:

Márciusi este

(Märzabend)

Levegő hull be a nyitott ablakon,
Mint kemény fal.
Influenza bacillust hoz magával
Minden bizonnyal.
S a falak kérlelhetlen csendjében
Két fekete hattyu fonálnyakkal
Játszintokat hullat épen.

Sokszor az orvos elől, ki kámfort
Fecskendez, hogy nyuljon a lét,
A lányokat a halál elviszi.
Részvét
Jön ilyenkor ismét
A kis szobákba. Fehér, nyomott
Szekrények állnak ott
És ott ácsorog az emberi egyedüllét,
Mely hidegrázósan folyik szét
Az ürbe, a légüres ürbe.

Todor Manojlović:

Ver Sacrum

(1916)

A langyos sötétségen át
Rejtett kis kertekből,
Messzi rétekről
Kótyagos hullámokban
Lélekzik
Az üde április.
A tavaszi éjszaka
Lágy ujjakkal cirógatja
A réteket és illata
Oly édesen hull szerte-széjjel,
Mint templomi mécses füstje . . .

Ó, csodás, csirás tavasz!
Szerelemittas,
Vágyódó, busongó;
A gyenge, duzzadó,
Frissnedvü
És hüvösen buja fü
Már kitört, kizsendült;
A bóbitás, kalászos
Füszálak ezrei
Megrészegülten, fojtott szenvedéllyel
Remegnek, hintáznak —
És csábos meséket meg
Tündérregéket sugdosnak
A széllel meg a csillagokkal
Történt szerelmeskedésről —
És az Örökkévalóságról.

Közben azonban
A titokzatos homályban,
Mint riadt árnyék
A borzalmas sarló,
Mely mindent letarol,
Leterit, majd halott kazlakba gyüjt,
— Melyek rothadást lehelnek —
És kettévágja egy isteni tavasznak
Heves, hatalmas, lendülős,
De fájdalmasan rövid életét.

Forditotta: Szenteleky Kornél

Makai Emil emlékezetének

Irta: Stella Adorján

Március 24-én szerdán délután négy órakor szomoruan álltunk az ágya mellett. Künn a szeles uccán kacérkodott a tavasz. Kékruhás budakeszi asszonyok lilaszinü ibolyát árultak, apró gyerekek piros léggömbökkel sétálgattak a népes Rákóczi-uton. A rideg szanatóriumi szoba félig nyitott ablakán szemérmesen kandikált be a napfény. Megváltozva, arcán a halál fakó színével egykedvüen feküdt fehér ágyában Makai Emil. Az éjjeli szekrényen hőmérő, óra, sok fiola, orvosságos üvegek és egy kis csokor ibolya. A tavasz belopózott a szanatóriumi szobába is.

Halmi Miklós borus arccal nézi a láztáblát. Pulzus: 15.6, láz 38.6. Beszélgetni próbálunk a beteggel. Halkan, akadozottan jön a szó forró ajkairól:

— Kicsit joban vagyok... Irattam egy levelezőlapot.

— Kinek?

— Ljubibraticsnak Cigaleba... Kértem, hogy jöjjön el értem... ott rendbejövök...

Bucsuzunk. Halmi mondja:

— Este még benézünk Józsival együtt. Szervusz kis fiam...

Halkan köszön vissza:

— Szervusztok...

Néma félelemmel lépünk ki a szanatórium kapuján. Ljubibratics, a jó barát, talán csak egy halott üzenetét veszi kézhez...

*

Este nyolc órakor felemeltem a telefón-kagylót:

— Halló! Pajor szanatórium?

Női hang felelt.

— Igen, kérem.

— Egy beteg állapota iránt érdeklődöm. Makai Emil igazgató ur hogy van?

— Aki a 61-ben *volt*, kérem?

— Igen...

— Meghalt...

— Köszönöm szépen...

*

Aztán feleszméltem. Milyen brutálisan hangzik: *köszönöm szépen.* És mégis önfeledten odakiáltottam. A felvilágositást meg kell köszönni. »Mikor megy a vonat Szuboticára?« »Tiz negyvenötkor.« »Köszönöm szépen.« A megszokás legyőzi pillanatra a fájdalmat és a konvenció erősebb tud lenni a borzalomnál.

*

Borzalmas volt. Ugy éreztem, hogy el kell mennem valakihez, akivel beszélhetek róla, a legjobb barátról és a legfinomabb emberről. Betámolyogtam a nagy primadonnához, akihez tizenöt esztendő emléke füzte. Vészes arcok fogadtak.

— Nem szabad neki megtudni! Az előadás miatt...

Mert az élet nem áll meg. A nagyérdemü közönség látni akarja a cirkuszt.

Rátkai Mártonnal, a nagy magyar szinmüvésszel találkoztam a zeg-zugos folyosón.

— Igaz, hogy meghalt Makai? — kérdezte ijedten.

— Sajnos...

Két forró könnycsepp csillogott a szemében.

— No látod, ez volt az igazi férfiu... Nekem valamikor riválisom volt, mégis azt mondom: ilyen ember csak ritkán születik...

Vége az előadásnak. Most már szabad sirni a primadonnának is! S a szép fekete szemekből megindul a könnyár, mint az örök emberi szenvedés kiapadhatatlan forrása.

*

Mindig furcsa ember volt ez a Makai Emil. Zárkózott lényét minél többet vizsgáltuk, annál rejtélyesebbnek tünt fel. A gyakori hallgatása kissé misztikus volt. Uton kissé jobban meg-

eredt a nyelve. Mult nyáron négy hétig utaztunk együtt. Hogy örültünk előre a következő utazásnak! Leszögeztük az 1926-os utitervet is.

— Csak egy hely van a világon — mondotta — és ez Como. Odajössz velem. Fonszit is elcsaljuk, meglátod, milyen jó lesz. Én leszek ismét az utimarsall...

Kiváló utimarsall volt. A bankigazgató pontosságával és az amatőr lelkesedésével állította össze a városokat, a szállodákat, az induló vonatok pontos idejét...

*

Együtt jártuk Párist. Sok kedves epizód. Egyszer hármasban mentünk színházba, egy hölgyismerősünkkel. Makai Emil ugy hivta, hogy »a nagykövetné«, mert önagysága egy diplomatának volt elvált felesége. A pazar Champs Elysées-színházban revüt játszottak. Jól mulattunk. Prózai darab következett, két hires müvész: Abel *Tarride* és a szép Jane *Renouardt* játszották. Jó hosszu darab volt. Emilünk nem birta elég tökéletesen a gyorsan pergő francia nyelvet s bizony egy kicsit elbóbiskolt. »A nagykövetné« sértődötten rázta fel.

— Mi az, alszik mellettem?

Sokat nevettünk ezen akkor és sokat emlegettük. Másnap ismét színházba hivtuk önagyságát. Kacéran mosolygot szegény barátunkra:

— Mi az, nem tud aludni a színházban ha nem ülök maga mellett?

*

Ezer és ezer közös emlék tódult fel bennem azon a tavaszi napon, amikor Makai Emilt kiteritették a Kerepesi-uti temető halottasházában. Eszembe jutott Genua csodálatos temetőjével és méltóságteljes krematóriumával, ahol Makai Emil vágyakozva mondta:

— Azt szeretném, hogy égessék el a holttestemet...

Hogy mi volt az utolsó kivánsága, mi volt a végrendelkezése, senki se tudhatja. Makai Emil végrendelet nélkül halt meg. Még legutoljára se akart senkit se molesztálni a saját ügyével...

*

Ott álltunk szótlanul a diszes koporsó mellett egy kisded szuboticai kompánia. Lepedát Ilia és Rabstein Matyi hangosan zokognak és minden percben ujra meg ujra megnézik a hamuszinü arcot. Az öreg Tumbász Lázár mélységesen meghatódva csendesen bámul maga elé. Kis mokányképü tiszteletes sablónos bucsuztatót mond, de egy mondatát mégis a szivéből szónokolja:

— Sose láttalak téged, Makai Emil, de a körülötted álló férfiak nedves szeméből azt látom, hogy igaz ember voltál...

Papirlapról olvassa fel, hogy milyen bank bucsuzik. A papirlapra sanditok, ez áll rajta: »Makai Emil bankigazgató, 39 éves, Kerepesi-uti temető, négy óra, I. oszt.«

Adatok. Láztábla. Halotti okirat. Tiszteletes ur feljegyzése, hogy el ne felejtse... Egy emberi élet...

Kiss József megilletődve beszél a sirnál. Pár szó az egész, de szivbemarkol. Felhangzik az ének és Makai Emil hamvai eltünnek a frissen ásott sirban... Tiz perc mulva öt óra... Szótlanul ballagunk vissza a városba... Élni és várni...

*

A comoi tó hiába várja vissza drága barátunkat, Makai Emilt...

„Sajátos kis állatok az emberek“...

Csöndes böjti beszélgetés Szabó Dezsővel a budai Philadelphiában

Budapest, április hó

A Segitség cimü háromkötetes munka szerzője Szabó Dezső, akinek háta mögött az Elsodort faluval együtt összesen tizenegy kötet strázsálja a multját, pontban tiz órakor érkezett be a budai Philadelphia kávéházba. Frissen és fiatalon, üdén és mosolyogva viseli vállán a viharos negyvenhat esztendőt, amely a kolozsvári Farkas uccától nagy utat strapált, amig eljutott a budai villalakásig. Külön bejárattal. És, amint Szabó Dezső mondja, külön gyorsforralóval.

Szabó Dezső nagy örömmel és szeretettel fogad. Mint régi jóismerős telepszem mellé, hogy meghallgassam legujabb vélekedéseit emberekről, dolgokról, irókról és irodalomról.

Az óvatos kiadók, a frankhamisitás és a Segitség

Szabó Dezsőt megkértem, mondjon el valamit legutolsó munkájáról a *Segitségről,* amely nagy port vert föl a magyar nyelvterületen.

— A Segitség — mondotta az iró, sok akadály után jutott a könyvpiacra. Összesen kilenc kiadóval tárgyaltam. Mindegyiknek bemutattam a kényesebb részeket és figyelmeztettem őket arra, hogy legyenek elkészülve a könyv elkobzására. Nyolcan visszavonultak erre. A kilencedik a *Genius* volt. Nemcsak vállalta a kockázatot, hanem összes munkáim uj kiadásait is elfogadta. A Segitségnek szerencséje volt. Valóban szó volt róla, hogy elkobozzák. De amikor a regény kifutott az uccára, a regény nyolc alakja befutott frankhamisitásért a Markó uccába. Ezekután mégse lehetett hántani. Ez különben *történelmi dátum.* Nem a frankhamisitás. *A Segitség megiclenése* — teszi hozzá Szabó Dezső mosolyogva.

— A Segitségnek már a közeli hetekben uj kiadásáról kell gondoskodni. Az a lelkesedés, ahogy a könyvet széjjelkapkodták, egyuttal érdekes cáfolata például az erdélyi lapokban *Osvát* Kálmán tollából megjelent cikkeknek. Osvát ugylátszik minden epéjét az én számomra tartogatja. *Sajátos kis állatok az emberek.*

Világprobléma indul a kis erdélyi faluból

— *Uj munkámon most dolgozom* hüvösvölgyi lakásomon. Ez már világprobléma lesz, amely egy kis erdélyi faluból indult ki. A magyar élet egy cikkely lesz csak a könyvben. Beleillesztve, mint a narancsba. Az emberiség jövőt keres. Uj korszak szól ma érthetetlen, idegen nyelven az emberekhez. Ezt kell tolmácsolni.

Itt elhallgat Szabó Dezső. Kérdésekre vár.

— *Milyen a viszonya az irodalmi társulatokhoz és az irókhoz? — kérdezem.*

— Nagyon időszerü kérdés — feleli elégedetten Szabó Dezső. Téves fölfogás, hogy én kerülöm az irodalmi köröket. Én csak egyéni életet élek. Ha postás volnék, nem járnék el a postásklub üléseire sem. A magam életét élem és nem becsülöm le az irókat. Aki érték, az nekem is megbecsülendő érték. *Móricz* Zsigmondról pár héttel ezelőtt cikket irtam a »Magyar Hirlap«-ba. Megirtam róla, hogy csodálatos, tüneményes érték. Móricz erre elküldte nekem könyveit nagyon mély és meleg dedikációval ellátva. Ez nagyon jólesett. Azt se tudom például fölfogni — folytatja Szabó Dezső, — hogy miért nem ajánlották Móriczot a Nobel-dijra. Ehelyett szembeinzultálták Herczeg Ferenccel a külföldet a lakájirodalom megteremtőjével, a boldogulási droguistával, az utolsó három évtized legvasaltabb nadrágu boldoguloncával. Ez az ember épugy érvényesült volna bármilyen más pályán. Nagyon jó államtitkár is lehetne belőle.

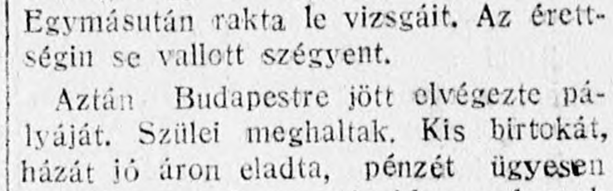
»Ma én vagyok a magyar faj követelése«

— A sajtólárma nem érdekel — mondja tovább Szabó Dezső. — El akarnak gáncsolni, mert ma én vagyok *a magyar faj követelése,* az egyetlen hang, az egyetlen követelő kiáltás az üresen tátongó hangversenyteremben. Ezért támadnak. És én mégis pompásan érzem magamat. Sokat akarok és fogok még dolgozni. Olyan erős vagyok, mint a föld, minden veszély nélkül vonul el fölöttem az istennyilának csapkodása.

— *Hogyan folyt le az affére a közelmultban Bodor Aladárral?* — kérdeztem.

— Nem is volt affér — mondja Szabó Dezső. Különben is megcáfolta. Leültettem itt a kávéházban és magyaráztam neki. Aladár nem egy hős. Azonfelül az egész ügy *nem volt eposz* — teszi hozzá enyhe derüvel.

Szabó Dezső megitta a málnát. Fizetett. Azután tintát kért és autogramot adott a Bácsmegyei Napló olvasóinak:

Az iró nagyon jókedvü volt. Láthatólag felderült az interju közben.

Fölállt, megölelt és szóról-szóra a következőket mondotta:

— Ird meg kérlek, hogy olyan gazember nincs ma, aki Szabó Dezsőre emelje a kezét. Ezt a felségsértést senki sem követi el. *Ezt már nagyon mosolyogva mondta.*

Mesterházy Ambrus

KÖNYV

Irta: Kosztolányi Dezső

Volt egy tanulótársam, aki folyton olvasott.

— Mit olvasol?

— Olvasok — mondta hadarva s mutatóujját bedugta a fülébe a dobhártyájához, hogy semmit se halljon.

Igy szokott ülni az iskolapadban, ráncos homlokkal. Görbén, mint egy gorilla, puposan, mint egy teve. Holott csinos fiu volt. Tagbaszakadt parasztgyerek, vörnyeges arccal, kék szemmel.

A tizperces szünet alatt a tanteremben olvasott. Hazamenet az uccán olvasott. Künn a mezőn, a meggyfa ágai közt, a padlásföljárón, az ágyban mindig olvasott.

Miért olvasol?

— Mert érdekel.

— Mégis, mi van a könyvben?

— Szép — mondta — sok szép dolog.

De nem tudott számot adni arról, hogy mi az a szép dolog. Inkább elővette könyvét és olvasott. Mindent, összevissza, válogatás nélkül. Mindegy hogy ponyva-e, vagy remekmü, magyar regény-e, vagy valami gyanus forditmány, szótár, számtani példatár, vagy csillagászati értekezés.

Egyszer rajtakaptam, hogy japán nyelvtant olvas.

— Japánul tanulsz?

— Nem, csak olvasom.

Körülbelül ugy olvasott, mint ahogy mások imádkoznak. Ájtatosan, mozgó szájjal.

Sajnáltam öt, mint valami beteget. Hallottam, hogy vannak emberek, kik egy ültőhelyükben, egymásután megesznek négy-öt vacsorát s mindig éhesebbek lesznek. Ő is ilyen szellemi gyomortágulásban szenvedett.

*

Vakációban meglátogattam öt.

A napnyugati ugarföldek mellett laktak, közvetlen az erdő szomszédságában, a kisvároson kivül. Itt apjának, ki világéletében a földet turta, volt egy kis birtoka meg egy zsupfedeles vityillója.

Rekkenő nyár tüzelt a földeken, javában folyt a munka. A levegő reszketett a hőségtől. Átlátszó volt mint az üveg.

Pipacsokat, buzavirágokat tiportam el poros cipőmmel. Ez a két szin uralkodott, a piros meg a kék. És valami kedves mimikrinél fogva még a marokverő leányok is igy öltözködtek. Vagy piros kendőt viseltek, vagy kéket.

Bementem a kunyhóba, melynek egyetlen, padozatlan szobájából hüvös földszag csapott arcomba, a penész, dohi, nyirok áprodott illatával.

Barátom egy széken ült s az akkor megjelent Nagy Lexikont olvasta.

— Már a tizennegyedik kötetnél tartok — mondta — még csak öt van hátra.

— Szóval mind olvasod?

— Természetesen.

— Semmit se hagysz ki?

— Semmit.

Zsebórája az asztalon tik-takolt előtte. Ugy vettem észre, hogy az időt nézi.

— Ebben minden benne van — szólt s a lexikonra mutatott — minden. A vakáció végén készen leszek vele.

Elbucsuzkodtam, mert éreztem, hogy terhére vagyok s minden pillanat, melyet elrabolok tőle, fájdalmat okoz neki. Nagyon sietett.

Künn az apja állt, ingben-gatyában. Gyönyörü szál, délceg aggastyán. Sovány és galambősz. Arca vörnyeges. Sok százados jobbágyságon és roboton is átüt valami uri és keleti.

— István bácsi — szóltam — nagy tudós lesz a fiából.

— Az — mondta közönyösen és rám se nézett.

Kaszát élesitett a fenőkővel.

De az anyja — halvány asszonyka — utánam jött.

— Nagy átka van szegénynek — suttogta titokzatosan — valami nagy átka. Azért olvas.

*

István — mert a fiut is Istvánnak hivták — olyan volt, mint a többi diák, jól evett, jól aludt, értelmesnek s szorgalmasnak mutatkozott. Esze gyors volt, de azért nem villám. Becsülettel állta helyét, anélkül, hogy különösebb tudást, vagy rátermettséget árulna el. Egymásután rakta le vizsgáit. Az érettségin se vallott szégyent.

Aztán Budapestre jött elvégezte pályáját. Szülei meghaltak. Kis birtokát, házát jó áron eladta, pénzét ügyesen forgatta, ugy hogy jómódu embernek számitott. Végezte kenyérkereső munkáját. Közben pedig, a maga mulatására, olvasott.

— Most is annyit olvasol? — kérdeztem tőle, hogy évek mulva meglátogattam.

— Hogyne.

Mennyezetig futó állványok tartották a könyveit, polcok hajladoztak a sulyuk alatt. Lehetett vagy tizezer kötet. A két szoba zsufolásig megtelt. Fal csupaszon nem is maradt. Mindenütt könyvek és könyvek, jók és rosszak, olcsók és drágák, kötöttek és kötetlenek, mert most is különösebb izlés és cél nélkül halmozta könyveit, valami leirhatatlan mohósággal, mintha századok óta tartó éhségét akarná csillapitani.

— Egész őserdő — szóltam — el lehet tévedni benne. Ha vihar kerekedne itt, ugy zugnának a könyveid, mint évszázados fák.

Mosolygott.

— Belőled még nagy tudós lesz — tréfáltam vele.

— Az — válaszolt.

Most meg én mosolyogtam.

Mert eszembe jutott az apja, ki kaszával a kezében állott a gabonaföld közepén, a verőfényben. Ő is igy felelt. A fia most nagyon hasonlitott hozzá tempós beszédével, paraszt-arcával, mely évek során egyre vörnyegesebb lett.

Még az ablakdeszkákon is könyvek hevertek. A könyvocean az ablakok felé törekedett, hogy kiömöljön rajtuk.

Éjjeli szekrényén azonban egy kanálkát találtam. Meg egy kis üveget.

— Mi ez? — Orvosság.
— Hát beteg vagy?
— Csak ideges.
— Vigyázz az egészségedre — szóltam és rátekintettem, lassan.

Most vettem észre, mintha megtört volna. Termete ép volt, de szemén árnyék volt, az álmatlanság köde.

*

Aztán könyvtárát tovább épitette. Nőtt-nőtt a rengeteg. Uccákat kellett hasitani benne. Nyugtalanul gondolt arra, mennyit kell még olvasnia. Eszébe jutott ez — az a könyv, melyet még nem olvasott. Mert mindegyikről tudott. Volt ugy, hogy éjjel is felkelt. Megnézte, hogy helyén van-e egy-egy kötet.

Egy délután a könyvtárát rendezte. Fönn a legmagasabb polcon rakosgatott, a létrán állva. Egy vastag Encyclopediát akart kihuzni, mely bőrbe volt kötve, acéllal megsarkalva.

A könyv nem engedett. Bosszuság fogta el. Fitymálva nevetett, mint a rendvágó legény s egyszerre kirántotta.

Utána több is hullott. Ezeket feltartotta bika-mellével. De nyomást érzett másutt is. Uj könyvek estek a vállára, oldalára, gyomrára, ugy hogy már karjával nem tudott védekezni.

— Micsoda? — gondolta.

Nem sápadt meg, csak elvörösödött. Rikkantott egyet-egyet. Majd dulakodni kezdett hatalmas, felocsudó paraszt-testével, melyet sohasem edzett, de most mégis szörnyen erősnek bizonyult. Birkózott a könyvekkel, odatartva acélbordáit, vasgerincét a feléje csuszó, mindig inkább közeledő alattomos áradatnak.

— Hő — szólt, mint a lónak — hő.

Egy darabig birta. Akkor azonban egy könyv — nem is nagy — kibillentette egyensulyából, a létráról lerántódott, hanyat vágódott a földön.

A könyvtár, amint megrántotta, az öt méter magas állvánnyal rázuhant. Sikétitő lármával záporoztak a könyvek, a vastagok buffogtak, a vékonyak tréfásan buffantak, a gyémánt kiadások szinte csöpörögtek. Egy-egy levél zizzent. Mint zápor után a megrebbenő falombok. Aztán csönd lett.

István ott hevert a padlón. Egy Encyclopedia, az acélsapkával kettéreposztette koponyáját.

Az erösebb volt, mint ő.

Sorrentoi napló

Irta: Szenteleky Kornél

Február 25

Ez a pánzió tulajdonképpen sok kivánnivalót hagy maga után, de a parkja minden fogyatékosságáért kárpótol. Mennyi öreg pálma, mennyi vidám babér, meg geránium, meg narancsfa, meg mandola! És a tenger — a végtelen, a százarcu, erről a gögös, paradicsomi terraszról! Ha a korláthoz támaszkodom, valami szédülésfélét érzek; lent, talán hatvan méter mélységben a meredek sziklafalat ostromolja a tenger tajtékos türelmetlensége. Azt olvastam valahol, hogy a régi Sorrentum bünöseit egyszerüen lehajitották a tengerbe. Milyen egyszerü és boldogságos halál: ebből a nyájas paradicsomból lezuhanni a mélységes megsemmisülésbe. Eltünni az életből vér, bitófa, koporsó, sirkereszt nélkül.

Talán harmincan se vagyunk a panzióban, de azért vagy tiz országból kerültünk össze s próbálunk családiasan élni. Egy amerikai családot kivéve, a többiek eléggé közlékenyek egymással, nagyjában mindenki ismeri a mások nemzetiségét és életkörülményeit. Persze, szükebb és meghittebb barátságok is fejlődnek a panzió falain belül, igy például az én szomszédnőm és bizalmasom, Inge asszony, egy északnémetországi városkából. A férje kereskedő s ő mindössze huszonöt éves, szóval csak két évvel idősebb nálam. Kedves, jólelkü asszony, mégis idegenek vagyunk és maradunk, ha együtt is élnénk le további életünket. Komolyan, őszintén nem érdekeljük egymást, igy barátságunk sohasem mélyülhet el. Őt apró, gyakorlatias gondok foglalkoztatják, engem elérhetetlen álmok, ő a mának és a valóságnak gyermeke, én a holnapé s a müvészeté. Néha elsétálunk a Capo di Monte felé, állandóan beszélünk egymáshoz, de jóformán semmit se mondunk egymásnak. Inge asszony unalmas és olcsó regényeket szokott olvasni s udvariasságból már én is végigolvastam egy ilyen higlevü, érzelgős történetet, sőt azt is mondtam rá, hogy szép volt. Este mindig bejön, figyelmeskedik s néha sokáig elüldögél a szobámban. A papirgyári tisztviselőkről beszél, meg az állomásfőnökékről, akiknek öt gyerekük van. Ha holnap elutazna, holnapután már elfelejteném s azt hiszem, ő is engem. De azért kitöltjük egymás napjait s ezért hálásak vagyunk egymásnak.

Esti hőmérsékletem állandóan 37.3—37.5. Félkilót fogytam is két heti ittlétem óta; étvágyam bizony elég gyenge. A hangom azért tiszta s csak nagy ritkán köhögök.

Nagyon jó zongora áll a társalgóban. Uj. Turini gyártmány. Még eddig nem hallottam, hogy valaki játszott volna rajta. Ugy szeretnék egyszer leülni és játszani, eljátszani mindazt, amit tudtam, amit tanultam. Persze, csak kisétereket tudok játszani... de én dudolgatnék is hozzá. Talán dudolgatni csak szabad. Különben se hallja meg Nagy tanár ur, a gégespecialista, ha én itt Sorrentóban halkan énekelgetek. Csak egészen halkan, sejtésesen, hogy jobban el tudjam képzelni az órák és a próbák szépségét és lázas gyönyörüségét...

Emlékek... Néha ugy megrohannak, mint vijjogó fecskék az erkély párkányát. Lehunyom a szemem. Inge beszél. Nem hallom. A József-körúton megyek, még semmi bajom sincsen, kezemben a második kötet Siebel s gyanutlanul fordulok be a sötét kapualjba. Ilona néni egészen zavart, néhány elismerő sort szeretne a lapban... »Kedves szerkesztő ur...« Ekkor látom először Kálmánt. Ilona néni mint tehetséges tanitványt mutat be s már mindjárt én is következem. Egy egyszerü Grieg-dalt kell énekelnem, de érzem, hogy mindenemet odaadtam ebben a dalban. Kálmán lelkesedik. Még, még! Brahms következik, majd Hugo Wolff. »Nem ilyesmi kell magának — rajongott Kálmán — nem bel canto, hanem Wagner vagy Richard Strauss. Dráma! A hangjában csupa sötét nyugtalanság és feszitő izgalom.« Kálmán felfedezett. Arcom égett s emlékszem, annyira boldog és különösen izgatott voltam, hogy az előszoba zöldhályogos tükrében nem ismertem magamra. És hogy torlódtak azután az események. Zengő kritika a vizsgaelőadásról, őszszel Szabóné iskolája az Andrássy-uton, hosszas Wagner-tanulmányok, első hangverseny a budai Vigadóban, szédítő siker, próbaéneklés az Operában, az igazgató megrázza a kezemet, szerződés, a Pillangó kisasszony próbái és... Csupa bók, csupa csodálat hull mindennap elém, az álomszerü boldogság, a mosolygóan kétkedő önbizalom duzzad, dáridózik bennem. Hódítások, elismerések, jósolgatások... Minden beteljesedik, az álom a valóságba helyeződött. Képzeletem már nem kalandozik messzire, hiszen valóra válnak a titkon vágyott álmok. Kálmán megirta, hogy azok közé a tehetségek közé tartozom, akik évtizedekig váratnak magukra.

S azután...

Elnémultam. Már három hónapja. De erről nem tudok irni, már most is könnyes a szemem s alig látom betüimet. Aztán késő is van már, le kell feküdnöm, hiszen megakarok gyógyulni... Ismét énekelni.

Március 1

Mindennap készülök átmenni Nápolyba, de oly nehezen határozom magam el az utra. A villamos s a vonat nagyon fárasztó, a hajótól meg félek. Inge ugyan velem szeretne jönni, de én nem akarom. Felesleges. Főleg a betegségem miatt mennék valami Labriola doktorhoz, akihez Nagy tanár ur utasitott s akinek levelet is irt. Kiváncsi vagyok, mit szól majd Labriola doktor a betegségemhez. Arra is kiváncsi lennék, mit irhat a pesti tanár nápolyi kollégájának. Már annyiszor felszerettem volna tépni a küldött levelet, de valahogy elfojtottam kiváncsiságomat. Talán csak megtudom valamikor.

Tegnap este egy fiatal lengyel ur zongorázott a társalgóban. Javarészt ismeretlen dolgokat, mindössze két Chopin nocturne-t ismertem meg. Játéka egyszerü, naiv, olykor mosolyrakésztető. Nagyon eredeti. Azt hiszem, zeneszerző lehet. Inge persze elkotyogta, hogy operaénekesnő vagyok, mire többen kérlelni kezdtek, hogy énekeljek valamit. A kis lengyel ajánlkozott a kiséretre s már indulóban volt, hogy néhány partiturát hozzon a szobájából, de én keményen, határozottan mondtam:

— Nem lehet. Nem szabad.

Jóllehet erélyes volt a hangom, a lengyel szivósan tovább kérlelt. Van Wagner is nála vagy Puccini, akit egyébként nem nagyon kedvel — megráztam a fejem. S bárhogyan is küzdöttem magammal, könnyes lett a szemem, mint mindig, ha énekről van szó. Erre ő elnémult és ismét leült a zongorához. Az Anyéginből játszott valamit.

Nem tudtam tovább ott maradni. Bejöttem a szobámba és lezártam magam után az ajtót. Mikor Inge kopogott, azt feleltem, hogy már lefeküdtem.

Esti hőmérsékletem 37.4 volt.

Március 4

Ma jött végre levél Kálmántól. Elég bőven beszámol az utolsó hetek zenei eseményeiről, főleg az Operáról. Néhány kritikát is mellékelt, az egyikben szokatlan melegséggel ir D. Irma hangversenyéről. Tudom, hogy jól ismeri Irmát s azt is tudom, hogy nem sokra értékeli a hangját, honnan hát egyszerre ez az ömlengő kritika? Nem nehéz kitalálni, no de azért féltékenynek lenni mégsem érdemes. A levélben különben rólam csak az utolsó sorokban van szó. Hogy vagyok, mit csinálok? — kérdi sablónos rövidséggel és unalommal. Érzem és tudom, hogy ő sohasem gondol az én lelkemben vájkáló keserüségekre és fájdalmakra. Távol vagyok tőle, elfelejtette már a hangom, talán arcvonásaimat is elfeledte. Ő sohasem éli magát bele az én helyzetembe: némának lenni, sohasem énekelni, sohasem énekelni!! Elfelejtette volna már, hogy az ének az én életcélom? Hiszen ő tette azzá. Vagy talán lemondott már rólam, nem bizik már többé bennem, hogy visszanyerem hangom régi fényét és erejét? Már bizonyos abban, hogy sohasem fogom beváltani azt, amit igértem?

Vártam a levelét, a biztatását, a vigasztalását, a törhetetlen hitét. Milyen üres ez a levél! Ő sem törődik már velem s akik törődnek, azok is csak az egészségemmel törődnek, de a müvészetemmel... Valahogy ugy érzem, hogy Kálmán, mint énekesnőt már teljesen elejtett, mint nő pedig sohasem voltam rá különös hatással. Irma bizonyosan több sikert ért el mindkét tekintetben.

Inge is levelet kapott ma férjétől. Csupa aggódás és gyöngédség muzsikál a levél minden sorában. Pedig Inge tulajdonképpen nem is beteg, csupán férje félti a szeszélyes északi tavasztól.

Ma többet köhögök. Lehet, hogy a szeles idő ennek az oka. Lázam ma 37.3.

Március 7

Ma végre lent voltam Nápolyban. Villamoson mentem, mert a tenger már pár napja nyugtalan. Kissé furcsa volt a város a sorrentói csend után, a via Roma nyüzsgése és kacagós lármája izgatott és elevenné tett. Az állomásról egyenesen Labriola doktorhoz mentem, de a szobaleány azt mondta, hogy csak délután rendel. A délelőttöt a Villa Communale-ban töltöttem s bementem az aquáriumba. Mégis csak jó lett volna Ingét is elhozni, a várás nagyon fárasztó és idegesitő volt igy egyedül. Sokat köhécseltem, valószinüleg az izgalomtól és a változott levegőtől. Végre délután lett. Én voltam az első beteg, aki leült a várószobában.

Giacomo Labriola elég fiatalnak látszik, pedig már tanár az egyetemen. Szemüveges és haja lobogós, mint valami szerződésnélküli tenoristáé. Mikor megmondtam ,hogy kitől hozom a levelet, felvidult, elmondta összes emlékeit, amelyet pesti kollégájával töltött a kongresszusokon.

— Legutóbb Baselben voltunk együtt. A kongresszuson nem voltunk egy véleményen, két ellentétes nézetet képviseltünk, de a jelen esetben, ugyhiszem, nem lesz véleményeltérés közöttünk.

Elolvasta a levelet, majd pajkos mosollyal kérdezte:

— Szóval ön a pesti Opera reménysége?

Bosszankodva tiltakoztam. Ő csak tovább mosolygott.

— A levélben ez áll és nekem el kell hinnem, amit a kollégám állit.

Azután a vizsgálat következett. Reflektor, gégetükör, nyelvkihuzás, akárcsak Pesten. Mindenre azt mondta: »Nagyon jó.« Majd kérdésekkel ostromolt. Köhögés, köpet, láz, izzadás, rekedtség?... Végül a tüdőmet is végigkopogtatta és végighallgatta. Közben helyeselt és biztatgatott.

— Mikor szabad énekelnem? — kérdeztem hirtelen és türelmetlenül.

— Nem szabad! Szó se róla! — mondta ő megváltozott arccal s erélyes hangon, aztán kissé barátságosabban hozzátette:

— Majd később... ha teljesen rendben lesz, de erről még korai beszélni.

Azután megdicsért, hogy milyen jól beszélek olaszul, majd bucsuzásnál gyerekesen megpaskolta a tenyerem.

— Tanuljon meg mosolyogni itt nálunk, kisasszony. Mosolyogni és vidáman élni. Higyje el, az élet fontosabb a müvészetnél.

Mikor leértem az uccára, ismét az a csalódás-érzés keritett hatalmába, ami Kálmán levelének olvasása után. Semmi biztatás. Érzem, hogy ő sem bizik a gyógyulásomban s abban, hogy ismét énekelhetek. Mosolygásról beszélt, mert tudja, hogy nincs okom mosolyogni. Milyen keserü mindezt átérteni.

Mikor hazaértem 37.6-ot mértem. Semmit se tudtam enni. Inge mohón faggatott és sietve, felületesen vigasztalgatott.

Nagyon fáradt vagyok.

Március 10

Ma aggódó levelet kaptam szüleimtől, mert már tiz napja semmi hir rólam. Ugylátszik, utolsóelőtti levelem elveszett, az utolsó pedig még nem érkezett meg. Csupa biztatást küldök haza, ha már magam nem kapok. A lázakat letagadom s kitünő közérzetről számolok be. Miért hazudozom? Mert

tudom, hogy örömöt okozok vele otthon. Az igazat még ráérek megirni, ha egyszer már meg kell irni. Ha pedig véletlenül (?) erre nem lenne szükség, akkor legalább megkíméltem jó szüleimet a gondok és töprengések kinjaitól. Apám biztosan már ujra amerikai szerződésekről álmodozik, ha azt olvassa, hogy javulok. Az ő lánya világhirü énekesnő lesz!

Milyen szomoru ezt leirni: »világhirü énekesnő.«

A park gyönyörü. Mennyi virág s milyen édes, hizelgős illatok. Tavasz van. Köhécselésem azonban nem akar elmulni. Lázam se. Rekedt azért nem vagyok. Három nap óta 37.5 volt az esti láz. Elszomorit ez a pár tized, amellyel a higanyszál elhagyja a piros vonalat.

Március 13

Tegnap este a kis lengyel, akit egyébként Litovszkinak hivnak, ismét zongorázott. Közben elmondotta, hogy zeneszerző és van egy kész operája, melyet Varsóban mutatnak be. A vendégek közt kevés a muzikális, a legtöbb kint sétált a langyos estében és bámulta az örök csodát: a tengert. Lassankint csak hárman maradtunk: a legyel, Inge és én. Litovszki ekkor a Trisztán és Izolda második felvonásába kezdett szinte parancsoló áhitattal. Csodálatosan játszott s nekem akaratlanul is halkan énekelnem kellett.

— Erősebben, erősebben — mondta kérlelve, majd fölényes bizonyossággal.

Csakugyan nemsokára már énekeltem. Hangom keményen, boldogan tört fel, mint bővizü forrás, melyet betapasztottak. Szemem lehunyódott és idegeimen, bőrömön ismét végigbizsergett az ének gyönyöre. Énekeltem!

Nicht Hörnerschall tönt so hold
Des Quelles sanfrieselnde Welle
Rauscht so wonnig daher...

em rekedtem be, csak néha köhécseltem ének közben, Inge aggódva nézett rám, én azonban csak énekeltem, énekeltem, énekeltem részegen, ködös kábulatban. Mikor azonban Trisztán megérkezéséhez értünk, hangom fáradt és fátyolos lett, majd heves és hosszas köhögés rázott meg. Leültem és lehajtottam a fejem. Nagyon szomoru lettem. A kis lengyel tovább játszott és csakhamar a szerelmi jelenet lágy, libegős szinkopáihoz érkezett.

— Énekeljen!

Felálltam. Engedelmeskedtem. Halkan, rekedten, bágyadtan, fakón próbálkoztam:

O, sink' hernieder Nacht der Liebe!

Hangom oly szegény és vánnyadt lett, mint valami erőtlen ikoldusnyöszörgés. Ekkor láttam és éreztem igazán, hogy mennyit romlott a hangom. Hiába, minden hiába, el fogom veszíteni a hangomat! Ennek megismerése és beismerése oly hirtelen s annyi fájdalommal hasitott végig, hogy Inge karjaiba kellett hullanom és felzokognom. Litovszki erre abbahagyta a zongorázást s mikor megnyugodtam, megszólalt:

— Önnek nagy hangja van, kisasszony. Igazán kár. Többször kellene énekelni, gyakorolni, iskolázni, akkor nem lenne ilyen engedetlen és fáradékony a hangja, mint ma este.

— Már négy hónapja nem énekeltem — nyöszörögtem. — Az orvosok...

— Mi, akik müvészeknek mondjuk magunkat, nem az életre születünk, hanem a müvészetre. Ne hallgasson az orvosokra, akik életet akarnak adni s ennek ellenében a müvészetről való lemondást kérik.

— Jó — mondtam megnyugodva és a kis lengyel kezébe hagytam a kezem. Ha kisérni fog, nagyon szivesen énekelek. Ameddig csak tudok, énekelek.

Elhatározásom komoly. Ismét énekelek!

Március 16

Ma este ujra énekeltem. A Pillangó kisasszonynak több részletét. Többször köhögtem, de utána ismét énekeltem. Fél óra mulva teljesen berekedtem. Nem baj. Litovszki megdicsért, azt mondja jobb már a hangom.

Különben gyenge vagyok és étvágytalan. Minden este kis láz. Inge szerint az éneklés árt.

Március 18

Kellemetlen köhögés kinoz, néha köpetem is van. A köhögéstől már fáj a légcsőm. A hangom azért elég tiszta, rekedtségem mulóban van.

Ma ismét énekelni akartam, de nem tudtam. Talán holnap, vagy azután, vagy — soha többé?

Sokat vagyok a kertben és rákönyöklök a korlátra. Nézem a szédítő mélységben hánykolódó tengert. Capriról ferde barázdákat szánt a hajó.

Mi lesz velem? Annyiszor kérdezem ezt magamtól.

Március 21

Köhögésem és állandó gyengülésem miatt ma ismét felkerestem Labriola doktort. Ma nem volt olyan mosolygós, kevesebbet beszélt és felületesebben is vizsgált meg. Talán azért, mert Inge is velem volt, aki alig tud olaszul? Egy orvosságot irt és inhalációkat ajánlott. És sok fekvést a szabadban.

Most nagyon fáradt vagyok. Lázam 37.9. Ezek a nápolyi kirándulások mindig megviselnek.

Március 24

Délelőtt a gyógyszertárban lemértem a testsulyomat. Két kilót fogytam. Tudom, hogy ez rossz tünet.

Este ismét énekelni próbáltam, de a köhögés nem hagyott nyugton. Litovszki azt mondta, hogy már nem maradhat soká, mert elkezdődnek a próbák Varsóban.

Sokat fekszem a napon, de a köhögés mindenben megzavar. Az orvosság nem sokat használ.

Március 26

Ma ismét 37.8, pedig sokat fekszem. Étvágyam nagyon rossz, csak gyümölcsből élek.

Kálmán nem ir.

Inge azt mondja, hogy Litovszki szerelmes belém. Nevetnem kellett, hiszen olyan csunya vagyok. Sovány és csunya.

Március 29

Tegnap este inhalálás után a köpetem kissé véres volt. Tudom, hogy a vér nem jó jel. A hangom mintha tisztább lenne, holnap talán ismét énekelhetek.

Március 30

Ma itt volt Litovszki a szobámban. Azt mondta bucsuzni jött, holnap utazik. Kedvesen és komolyan beszélt. Állitólag van egy ismerőse, aki hasonló bajon ment keresztül és hangja most szebb, mint betegsége előtt. Olyan jó volna hinni neki, de rajta kaptam egy hazugságon. Nekem ugyanis azt mondta, hogy haza utazik, mig Ingének bevallotta, hogy Amalfiba megy. Miért és kinek hazudik? Inge arra is célozgatott, hogy miattam megy el? De miért? Nem értem. De akárhogy legyen is, nagyon sajnálom, hogy elmegy, ő volt az egyedüli, aki megértette szomoru helyzetemet, ő tudta legjobban, hogy ha hangomat elveszitem, ugy sincs célja többé életemnek.

Fáradt, gyenge és lehangolt vagyok. Köpetem még mindig véresikos. Inge vigasztal, de azért nagyon óvatos, nem csókol már meg, vagy legfeljebb a homlokomon. Fél tőlem. Azt hiszem joggal és okkal.

Április 2

Tegnap ismét bementem Nápolyba, de ez alkalommal nagyon rosszul utaztam. Labriola uj oldaláról mutatkozott be. Szomoru volt és merengő, félre hajtott fejjel hallgatta meg panaszaimat, majd azt mondta, hogy nem igazság, hogy én operai sikerek helyett itt köhécselek. Aztán megnézte a gégémet.

— Igen, igen... itt van egy kis hurut. No de majd jó lesz.

Mikor kivette a torkomból a tükröt, alázatosan és könyörgősen kérdeztem:

— Mondja meg őszintén, tanár ur, fogok-e még valaha énekelni?

— Hogyne, hogyne! — nevetett sietősen és fájdalmas ürességgel.

Aztán leült iróasztalához, hogy ujabb orvosságot irjon. Magam se tudom, hogy történt a következő párbeszéd, egy pillanat alatt villant át agyamon a borzalmas terv s máris a következőket mondtam:

— Azt hiszem, nekem nem tesz jót ez az éghajlat s ezért legokosabb lenne, ha haza mennék. Talán irjon egy levelet, kedves tanár ur, Nagy tanár urnak, ha éppen jónak lát valamit közölni vele.

— Milyen hirtelen elhatározás! — csodálkozott Labriola. — De különben... talán igaza is van, néha a magaslati éghajlat csodákat müvel. Talán Davos...

Szivem veszettül kalapált: Labriola leült és levelet irt. Itéletet irt a hangomról, az életemről. Gondosan leragasztotta a borítékot, majd átadta a levelet.

Az a tudat, hogy sorsom a maga csupasz őszinteségében kezeim között van, roppant nyugtalanná tett. Rendetlen szivveréssel siettem a hajóállomásra. Ott azonban egy pánzióbeli francia hölggyel találkoztam, aki mellém szegődött. A levél pedig leragasztva szunnyadt a retikülömben. A panzióban Inge faggatott és késő estig szobámban ült. Közben egy levél várt Kálmántól. Annyira kimerült és kábult voltam, hogy mindkét levelet félre tettem és a hőmérőt a hónom alá dugtam. 38.3-at mértem és zürös, borzalmas álmaim voltak az éjjel.

Ma korán reggel már Inge jött s igy előtte csak Kálmán levelét bonthattam fel. Kurtán ir, panaszkodásaimra válaszol felületesen és közönyösen. A fő az egészség — irja, mint valami iskolai egészségtan. Gyógyuljak meg és ne gondoljak a hangommal. Mondjak le a világhirről, a müvészetről, ha az egészség ugy kivánja.

Milyen üres közhelyek! Ó, milyen messzire kerültünk egymástól! Ami összekötött bennünket, azt el kell feledtenem. De lehetséges-e elfeledteni a müvészetet?

Délután végre hosszas habozás után, reszkető kézzel feltéptem Labriola levelét. Franciául irt, kézirása sok helyen olvashatatlan volt, az orvosi kifejezések pedig érthetetlenek voltak számomra. Magam se tudom meddig tartott a levél áthöngészése s a szavak értelmének türelmetlen keresése, csak arra emlékszem, hogy egyes szócsoportok és mondatok megvilágosodásánál ujabb és ujabb döbbenetek pattantak fel, mint kriptaajtók a borzalmak éjszakáján. A levél forditása az érthetetlen részek kihagyásával igy hangzik:

Kedves kolléga uram,

nagyon sajnálom, hogy okos és rokonszenves betege javulás nélkül utazik vissza. Ez alkalommal teljesen egy véleményen vagyok Önnel, mert a... folyamat nagyon rosszindulatu. A... fokozottan iniciált... jobb oldalon kis gümöt látok fejlődni. Ugylátszik a tüdőfolyamat is gyorsan halad előre. A jobb csucson állandó... szörtyögés. Nem tudom érdemes lenne-e még... kezelést elkezdeni vele? Talán nagy nyugalom és teljes beszédtilalom... nincsen bizalmam, hogy a folyamat megnyugodjék. Nem volt lelkem hozzá, hogy megmondjam szegénynek, hogy örökre tegyen le éneklési terveiről. Igazán sajnálom, hogy Operájuk reménysége ilyen szomoru sorsra jutott.

Fogadja mély tiszteletem és baráti érzéseim nyilvánitását.

Labriola

A levél kegyetlen és vigasztalan borzalmassága csak most bontakozik ki előttem, mint szörnyü számum. Nincs már több menekvés!

A hangom meghalt!

A hangom meghalt!

Nem tudok tovább irni, de nem is tudnék mit. Sirni, sirni kell...

A hangom...

Április 3

Mindennel elkészültem. Egész délután irtam, hat levelet összesen, tartalmuk nagyjában ugyanaz volt. Még ezt a naplót is be akarom fejezni, ha már elkezdtem. Bizony, hosszabbnak hittem, mikor az első oldalakat irtam, de... Az élet néha gyorsan és szeszélyesen fejezi be a maga drámáit.

Faggatom, vizsgálom, boncolom magam. Nagyon hiu vagyok és nagyravágyó. Igen, ezek a szavak illenek rám, de én mégsem érzem jogosultságukat. Én tökéleteset akartam a müvészetben s ez mindenesetre kábító dicsőséggel járt volna. Az életem célja azonos volt a müvészi törekvéssel: énekelni, énekelni nagyszerüen, boldogan, tiszta és teljes lélekkel. Énekelni vagy élni, élni vagy énekelni — ezek azonos és összeforrt fogalmak voltak értelmemben. A hangom volt az életem, az életem volt a hangom s most, hogy meghalt a hangom, meghalok én is.

Olyan egyszerü az egész. Pár lépcső és lent vagyok a kertben. Éjfél már elmult, mindenki alszik a panzióban. A tenger csobog, csalogat és duruzsolva hivogatja az élet kitaszitottjait. A korlátra támaszkodom és tekintetem elétéved a nyugtalan, gyöngyszürke végtelenben. Sötét van, fent a csillagok milliárdjai, a kikötőben egy-két zöld lámpás bóbiskol, messziről, Capriról is idehunyorgat néhány fénypont, amott jobbra a palaszürke párán átszitálódik Nápoly és Castellamare gyöngyöző fényessége. Felkapaszkodom a korlátra és hatvan méter ködös mélysége borzong alattam, de én mosolyogni fogok, mert a halál szép lesz és egyszerü. Talán karjaimat kissé meg fogom dobálni, mint madár a szárnyát, ki messzi utra készül, majd kissé elszédülök és senkisem fogja hallani a laccsanást a tengercsobogás éjszakában. Eltünök, miként a hang is eltünik — nyomtalanul.

Ezen a szép földön szépen lehet meghalni.

Fekete Lajos:

Koldus a templomlépcsőn

Homályos, hüs oszlopcsarnok mélyén
hideg lépcsőkövön kuporog a koldus.
És borult szemeinek fekete éjjén
ki-kitárja két szárazág karját;
hátha a látók mégis meg akarják
látni, szivlelni azt, aki már nem lát.
Összerezzen minden kövön-koccanásra,
a tenyerét kinyujtni jaj el ne késsen
— és hogy illön mondja ki: — köszönöm szépen,
magában százszor el-elmormolja.

Kipp-kopp . . . kipp-kopp . . . ah, mint kacag a kő
s mint álom suhan el egy selymes urinő;
utána drága parfőmje árad,
de a vak koldust észre nem vette.
S a tenyerét az ölébe vissza tette
a rongyos öreg, mert már k'fáradt.

In memoriam

Néhány vers következik itt, — és arról, aki irta és aki már régen halott — hadd álljon itten néhány szó.

Szabó Géza...

Most is sokszor magam előtt látom Őt: megnyult, halvány, csontos arcával, égő, láztól csillogó szemeivel, magas elegáns alakjával és a fájdalmas huszév terhével, kissé hajlott hátán.

Sokat ültünk együtt az alatt a pár nyári hónap alatt, melyet a vörös diktatura forró lehellete tett halálosan dermedtté és forrón lobogóvá, bent az Üllői-uti klinika árnyas kertjében, mely békés és boldog szigetként terült el ott, a vajudó, háborgó és acsarkodó világban.

Sok csöndes füiledt nyári délutánt ültünk át egymás mellett az árnyas padokon, a gerstlivel váltakozó tökkáposztás ebédek után, — két csöndes beteg: én és az öcsém. Beteg ugyan komolyan csak Ő volt, én csak amolyan szimuláns féle inkább, de én is nyögtem és panaszkodtam sokat, csak azért, hogy Ő vigasztalhasson és ne csak a saját bajára gondoljon. Már akkor a Nagyur kinyujtotta utána a kezét; a Tbc. irtózatos és föl nem tartóztatható lendülettel vetette rá magát az ifjui test minden tagjára. Szegény kezeit össze-vissza szabdalták irgalmatlan sebészek, akik tudták, hogy segiteni nem lehet. A tüdejéből már csak néhány kis csonk szivta sipolva és néha hörögve a levegőt; beteg volt a szive, meg volt támadva a gyomra, a veséi és a hátgerince; állandóan 38° fölött volt a láza és szinte állandóan hányta a vért...

De azért hivatalba járt, kivéve azt a néhány hónapot amig a megoperált kezének hosszadalmas és rettenetesen fájdalmas gyógyulása tartott.

Már akkor balkézzel irt, mert a jobb keze az operáció után is használhatatlan maradt.

És ilyen állapotban is megmaradt a jókedve, kicsit irónikus humora és mint kesernyés öreg bölcs filozofálta keresztül a megpróbáltatások idejét.

Aztán végül nem láttam Őt többé. Én elkerültem Pestről, Ő pedig szegény! — még néhány évig hurcolta fájdalmas élete terhét, folyton szembe nézve a várakozó rémmel és lassan, mindenbe belenyugodva ment a kikerülhetetlen végzet felé.

Most már négy éve, hogy a rákosi temető könnyü homokja ad csöndes nyugvóhelyet elkinzott testének. Ott nyugszik az Apa mellett, akit Ő előtte hatodfél évvel ragadott el ugyanaz a végzet . . .

Egy bus, könnyes özvegyasszony hordja sirjukra a virágot és imádkozik nyugodt, csöndes pihenésükért, várva a remélt viszontlátást.

És én aki magam előtt látom Őt: elgondolkodom a Sors könyörtelenségén, mely ifju élete elején rámérte a keresztet és kiragadta mindenből, ami számára szép és értékes lett volna!

Annyi mondanivalója volt Neki! — Szegény, szótalan, néma halott, — most hogy mondja el?

*

SZABÓ GÉZA:

Magamról . . .

Szeretlek halálos szerelemmel
Te hü, te jó, te boldogtalan
Te elhagyott csunya, béna ember,
Te: Én, szegény magam;

Senkid nincs e bus pucér világon;
Sorvasztó álmatlan éjjelek
Holdfényénél felujjongva látom
Csak én szerettelek!

Te: Én, aki királynőket vártál,
És óriások zengő dalait,
Nézd, szivekben hogyan be nem váltál
Csak én vagyok ma itt,

Szeretlek, mert keserüségemnek
Ártatlan, áldatlan fia vagy.
Most minden egynek busnak szépnek
Tömjénezni szabad.

Téged elhagyott már minden, minden
Darván, meg nem értőn és gazul,
Egyedül maradtál, hogy csak én szeretlek

Csak én: a haldokló Nagyur

Az egész világ helyett én imádlak
Te hü, te jó, te boldogtalan,
Te szép, akit a buták meg nem láttak
Te: Én szegény-Magam . . .

Eljátszott öregség . . .

Ahogy nőnek az árnyak,
Ahogy fogynak az esték,
Ugy fáj jobban és jobban
Az eljátszott öregség.
Ez az én két vén szemem
Habár sok szépet látott
Mosolygó öreg urként
Már nem fogja látni a világot.
Nem fogok megbocsájtó
Vig arccal tündökölni;
S fiatal vétkek fölött
Pálcát tréfásan törni.
Emlékezni sem fogok
Kedvesen zsörtölődve, —
Ősz hajjal, piros arccal, —
A régi jó időkre.
Heves ál-ifjusággal
— Ó ezerszer jaj nékem, —
Megöltem jövő magam:
Az én szép öregségem.

*

Ahogy nőnek az árnyak,
Ahogy fogynak az esték,
Ugy fáj jobban és jobban
Az eljátszott öregség.

Én már bevégzem...

Leveleimet elégettem,
Multamat a multba kavartam,
Akaratom mind elakartam,
S unom a rest, döcögő jövőt.

Unom már az emlékezést is,
S a bánást büneim fölötte.
Sok fogadkozásom »örökre!«
Sok pazarolt régi csókomat.

Kit látok, másnak váltnak látom
S énemben bámulom a régit;
Mint egy öreg mesét: »beszélik«;
Operencián is tul talán.

Minden ugy csitul, mulik, szürkül,
Mint amit rőt mező védelmez.
Ma már a halál sem félelmes
S szégyenlem ha fölijedek;

Tán holnapi végem mosolygom
S én, a szegény, megcsalt borissza,
Mint egy Isten ugy nézek vissza,
Által eldobott életemen.

Ami mámor volt nem sajnálom
Ami józanság — az se késett.
Se barátot sem feleséget
Utamra nem hurcoltam én;

Mosom kezeim . .
Felejtek, — jaj — s megbocsátok,
Csók, pénz, hit, bün, nem várok rátok
De nem várok már . . . magamra sem!

*

Minden, ami Belőle maradt, néhány gondolat, — néhány vers, — és egy kereszt a rákosi temetőben:

Itt nyugszik
SZABÓ GÉZA
élt 22 évet.

Szabó János

LEGENDA

Irta: Szini Gyula

A plébános a kis elvakult tükör előtt borotválkozott. Szent ember volt és a világ hiuságos dolgaival nem törődött; azért volt a tükre ócska és homályos. Nem is nézett belé, ösztönszerüleg kaparta le a szappanos szőrt és egészen másra gondolt.

Volt a kis mezővárosnak egy csodatevő Krisztusa libanoni cédrusfából. Szájról-szájra való hagyomány szerint még a tatárjárás idején került a templomba és megóvta a városkát a háboru, a pestis és a mongolok pusztitásától. Azóta is mindig bevált a csodatevő ereklye, pedig hány háboru dulta már fel századokon át az országot! És a hajadon leányok hozzá imádkoztak, hogy segitse őket férjhez. A gazdák jó termést esedeztek tőle. A bünösök előtte vezekeltek és tőle kérdezték az enyhitő kilencvenkettedik szakasz alkalmazását.

De a legnagyobb csoda mégis az volt, hogy a cédrusfából való Krisztust a szu nem bántotta, az eső meg nem ártott neki, a szinei is épen maradtak, holott a feszületet, amelyre rá volt illesztve, átlag minden tiz évben meg kellett ujitani.

Most is egy százalékos pótadót vetettek ki a városra, hogy uj feszületet ácsoljanak az ódon Krisztus számára. Az ereklye az ácshoz került és a plébános épp azért borotválkozott, mert meg akarta látogatni az ácsot és meg akarta vizsgálni az uj feszületet.

Az ács pedig ezalatt a korcsmában ült és az egyszázalékos pótadó eredményét lassankint átadta a gömbölyü korcsmárosnénak, aki különben istenfélő özvegyasszony volt.

Az ács gyermekei pedig ezalatt az udvaron játszottak, amelynek nem volt keritése. A szomszédos házakból és az egész környékről az udvarba csődültek a gyermekek és nézték, hogy mi történik.

Az ács gyermekei, a szőke Palkó és a pisze Juliska papát-mamát játszottak. Kihozták az udvarra a bölcsőt, amelyben csecsemőkorukban ringatták őket és a bölcsőbe belefektették rögtönzött házasságuk váratlan gyors eredményét, az ujszülött babát.

A babának ugyan szép gesztenyebarna szakálla volt, de ezzel nem törődtek. A babának a keblére piros, lángoló és vérző sziv volt festve, a tenyerébe és a lábára pedig véres lyuk furva és a feje körül aranykarika pompázott.

Bebugyolálták tarka rongyokba, hogy a sebei meggyógyuljanak. Aztán a baba éhes lett és a papa-mama pogácsát dagasztottak az ucca sarából. De a baba nem akart enni és ezért kissé meg kellett verni.

A harangozó fia bosszusan nézte mindezt, mert irigyelte az ács gyermekeit, hogy olyan boldogan játszhattak. Neki már nem volt szabad, mert iskolába járt és tudta, hogy az Isten megbünteti azokat, akik csufságot tesznek vele.

A plébános pedig már az ucca tulsó feléről közeledett és az utszéli virágokat kaszabolta a botjával, amikor egyszerre csak észrevette, hogy egy csomó ember parasztgazdák és parasztasszonyok állnak az ácsék udvara előtt. Amint egész közel ért hozzájuk, hallotta a szörnyüködő, fenyegető szavaikat:

— Istenverte kölykei! Majd megfizet ezért nektek az Isten!

— Gyüjjék csak apátok haza, majd megtanuljátok a Miatyánkat!

— Még romlást hoznak ezek a vásott kölykök a városunkra!

A plébános előtt mindnyájan utat nyitottak. Az ajkak elnémultak, csak a szemek beszéltek fenyegetően, bosszuállóan. A plébános megállt a bölcső előtt, felebbentette a függönyét és elsápadt és gyorsan keresztet vetett magára. Rongyokba polyázva, sárral bemaszatolva ott feküdt a városka csodatevő Krisztusa, a sok száz éves megtartó és elháritó, az igazak megáldója, a bünösök vigasztalója, a meddők bősége, a szegények irgalmazója, a betegek istppolója . . .

A pap fehér arcát az égnek emelte és hangosan, hogy a gyülekezet is hallja, szólt:

— Megátkozom az ács gyermekeit és megátkozom az ácsot. Imádkozzatok emberek az egy igaz éő Istenhez, hogy megtartson benneteket az ördög kisértésétől.

A pap keskeny ajka elhallgatott. Letérdelt a bölcső előtt és magában némán imádkozott. Mikor felállt, ujra szólt az emberekhez:

— Senki se nyuljon a bölcsőhöz, mig isten haragja ki nincs engesztelve. Átok van a házon és átok annak a kezén, aki a bölcsőhöz nyulni merészel.

*

Nagy penitenciák és egyheti ájtatos bőjt után a csodatevő Krisztust visszavitték a templomba. Az ünnepiesmenetben a megyés püspök is résztvett. Ő szentelte fel ujra a csodatevő Krisztust, amely uj feszületre került. A feszületet a püspök adományozta és a megyei székvárosból küldte el hiveinek.

Az ács házát pedig minden istenfélő ember messze elkerülte. Akik közelebb merészkedtek hozzá, azt mondták, hogy a házban ördögök nyivákodnak, üvöltenek és lenyuzzák az ácsról az eleven bőrt.

Odabenn pedig ács nagyokat ivott, aztán elővette a gyermekeit és végignáspángolta őket, aztán megint ivott, vagyis erőt gyüjtött és megint elnadrágolta a gyerekeket. És ez igy ment napról-napra. Az ács ivott és verekedett, ütött és ivott és folyton azt hajtogatta:

— Kiverem belőletek az ördögöt, ha addig élek is.

*

És történt, hogy a plébánost egy éjjel álmából riasztják fel. Egy idegen kopogtatott az ajtón.

— Bocsásson meg főtisztelendőséged — szólt az idegen — de a kocsim kereke eltört és ebben a viharos itéletidőben nem merek tovább menni és ezért főtisztelendőségedhez jöttem. A megyés püspök ajánlólevele van a zsebemben.

Mikor az idegen belépett épp villám cikázott és megdördült az ég.

A plébános kidörgölte az álmot a szeméből, okulárét tett és elolvasta az idegen ajánlólevelét. Nyomban kinyitotta a vendég számára a legszebb szobáját és szivesen marasztalta és megkérte, hogy vesse le a megázott köpönyegét.

— Talán befüttessek — kérdezte alázatosan a plébános — hogy méltóságod ruhája megszáradjon? Talán jó meleg italt hozzak?

— Nem — szólt halkan a vendég, akinek nagyon sápadt volt az arca.

— Talán megéhezett méltóságod az uton?

Az idegen ráhagyólag bólintott a fejével.

A plébános szaladt a konyhába, felkeltette a szakácsnét és a szakácsné neklállt sütni-főzni. Közben a plébános lement a pincébe és pókhálos palackokat hozott fel onnan.

A vendég pedig ült szomoruan az asztal előtt és nem vetette le a köpönyegét és nem nyult a sült malacpecsenyéhez és a legomlósabb kalács ott volt mellette töretlen és a legvénebb bor palackja pedig bontatlan.

— Édes jó uram — kérdezte a plébános — mi bántja méltóságodat? Miért utasitja el szerény házam legizesebb falatjait és legtüzesebb borait? Keresztényi jó szivvel adok mindent és még többet adnék, ha tudnám, hogy méltóságod mit kiván?

Az idegen az égre emelte szemét és halkan alázatosan szólt:

— Nem illet meg engem ez a lakoma. Én a nélkülözések országutját járom és az isten magányos vándora vagyok. Forrásból oltom a szomjuságomat és fákról csillapitom az éhségemet.

— Hogy ez nem jutott hamarabb az eszembe! — mondotta a plébános. — Tüstént szaladok a kertbe és legédesebb almáimat szedem le.

— Nem kell nekem a legédesebb alma — felelte az idegen — mert én éretlen vackorhoz vagyok szokva, ha nincs más megelékszem sárral is. Ha jót akar velem tenni főtisztelendőséged, akkor csináttasson nekem sárból pogácsát.

A plébánosnak még ideje sem volt rá, hogy csodálkozzék, mert az idegen folytatta:

— Nem vagyok én gazdag ember, nem vagyok méltóságos ur. Szegény, jámbor vándorlegény vagyok és ez alatt a köpönyeg alatt nagyon fázom.

És mielőtt a pébános egy szót is szólhatott volna, kitárta a köpönyegét és

aletta anyaszült meztelen volt a teste.

—Ha főtisztelendőséged jót akar velem tenni — folytatta az idegen — adjon nekem néhány pár rongyot, ami nekem való. Hallottam, hogy az ácsék házában nagy a nyomoruság és ahol nagy a nyomoruság, ott bőven van a condra.

És a plébános dermedten nézett az idegenre. Az idegen pedig felállt és ment előre és a plébános, maga sem tudta hogyan, de nyomon követte. És az ácsék házába mentek. Az idegen ott levetette a köpenyegét és betakarta velo az ács gyermekeit. Ő maga pedig magára szedte a condrákat, amiket az elátkozott ács koldustanyáján talált.

És lehajolt a földre, sárt vett fel és pogácsát akart gyurni, de a plébános megelőzte és ő gyurt gyorsan a sárból néhány pogácsát.

Az idegen pedig szólt:

— Magammal viszem ezeket a pogácsákat a nagy utra. Mert elállt a viliar és nekem folytatnom kell az utamat gyalog és mezitláb.

Aztán kiment a házból és lassanként eltünt mindenek szeme elől . . .

Élők a szerelem világában

Irta: Tamás István

Biró Mihály rajzaival

Az élők vanak a szerelemért és nem a szerelem az élőkért. Szeretni annyi mint élni, de fontos az, hogy a nő mindig férfias legyen.

(Szerző saját aforizmája.)

I.

Magda elkeseredésében másnap kiautózott. A soffőrnek érdekes profilja volt.

— Milyen nemes római arcél — gondolta és megigazította a haját.

— Hogy hivják magát?

— Jánosnak — mondta a soffőr és a tükörből nézni kezdte az asszonyt.

— Mért nem lett maga mérnök, János?

A soffőr hahotázni kezdett.

— Én mérnök? Nem rossz igazán.

— Mért nem lehetne maga mérnök?

— Mert csak két polgárim van, meg négy elemim. Inkább az iskola mellé jártam én, glikkereztünk, meg verekedtünk, csak a tanulás nem smakkolt.

A barátságos ismerkedés után Magda átült az első ülésre, hogy személyesen vezesse a kocsit. A kis autó óriási sebességgel repült tova.

— Mit gondol János, mi lenne, ha mi most megszöknénk?

A soffőr elámult.

— Ha megszöknénk?

— Igen! Ha elmennénk jó messzire, ahol az ördög se akad a nyomunkba. Nincs magának valami falusi háza. Nádfödeles kicsi kunyhója?

János zavarba jött. Még nem volt biztos a dologban, mi ez: ugratás? Vagy biztatás? Elvégre olvasott ő már efféléket milliomos nagyságákról, akik megléptek a soffőrjükkel.

— Kunyhóm az nincs — mondta elgondolkozva — de tudok egy jó helyet.

Magda hangos nevetésbe tört ki.

— Jaj de jó alak maga János, de én nem akarok ám egyedül lakni. Ott fogom magát is. Jó?

— Mért ne lenne jó? — mondta János bölcs óvatossággal.

— Elvenne-e engem feleségül?

— Mért mért ne venném el?

Minden kérdésre kérdéssel felelt. Tizenhárompróbás jassz volt ez a János, egy olcsó János, de Magda asszony a romlatlan őserőt látta benne, az Egyszerü Embert, amely majd visszaadja a lelke békéjét és a régen hajszolt kékmadarat, ÉLETE ÉRTELMÉT.

Három napig éltek együtt olyan szentimentálisan és olyan idegrázóan, ahogy az csak a népszinművekben látható. A soffőr mindenáron ur akart lenni, az asszony meg paraszt és mindaketten olyan rosszul játszottak, hogy a fél falu röhögött rajtuk. A negyedik napon pedig János, aki már szörnyü módon unta az egészet, begurblizta a motort és egy óvatlan pillanatban végérvényesen elrobogott.

Magda asszony harmincadik évéhez közeledett. Jánost halálos kétségbeeséssel szerette, de a soffőr hallani se akart többé róla és Magda asszony tudta, hogy mi a költői igazságszolgáltatás. Leutazott a régi birtokra, ahol gyermekkorát töltötte és ahol most egy elaggott pálinkanagykereskedő kurálta idült érelmeszesedését. Végigjárta az összes meghitt lugasokat, fákat, bokrokat, de semmi se támadt fel benne. Határozottan rossz érzése volt. A pálma is rémesen megöregedett, folyton nyögött és panaszkodott, önző vén trottli lett belőle, aki egész idő alatt egyszer sem engedte szóhoz jutni Magda asszonyt a saját keserveivel. Ó, hisz ott volt a nyakán a házsártos, slampos kövér kaktusz örökké éhes gyermekeivel, akik a vérét szivták. Magda patétikusan széttárta karjait. Ah és ekkor...

*

Tisztelt olvasó! Itt félbeszakítjuk a történetet. Szerző a világért se akarja eltenni a láb alól Hősnőt, de mivel a novella további folytatásában a drámai motivumok: méreg, revolver, kutbaugrás, stb. már csakugyan elkerülhetetlenek, inkább vissza indulunk Hősnőnk multjába! Tehát: szerencse fel!

2.

A válóper után Magda elhatározta, hogy többet nem áll szóba férfiakkal. Öt évig élt a férjével és ezalatt csak keserüségben és megaláztatásban volt bőséges része. Most huszonhatodik esztendejében jár és már is egy fásult, törött asszony, akinek nincs semmije, csak bánata és szerény tartásdija.

De jött Grünhakker, a dallás versenyautótulajdonos és Grünhakker kivétel volt. Ő nem férfi olyan értelemben, mint a többi hitvány csirkefogó, ő FÉRFI, a legférfiasabb értelemben.

Magdát meglátni és megszeretni egy pillanat müve volt csupán. Az ifju Grünhakker halálosan belebolondult a pompás fiatal-asszonyba, aki az ugynevezett »kinyilt rózsa« idejét élte és heves-lelkes ostrom után az asszony megengedte, hogy Grünhakker órákat adjon neki az autóvezetés rejtelmeiből. Nagy és impozáns szerelem támadt közöttük. Az asszony ugy érezte:

— Ez az igazi! Ez az a férfi, akit én eddig hiába kerestem. *Most megtaláltam az életem értelmét.*

A férfi pedig egyik barátjától bizalmasan megtudta, hogy Magdát hütlenségen érte az ura és ezért elkergette hazulról. Este Grünhakker borzalmas jelenetet rendezett otthon, a kinzókamrák rémségei gyermekjátékok voltak ehhez a raffinált gyötréshez képest.

— Hány szeretőd volt már eddig, édes? — kérdezte az asszonytól fogcsikorgatva.

— Te vagy az első *igazi* — zokogta Magda és rá akart borulni a férfi vállára.

De Grünhakker brutálisan eltaszitotta magától.

— Gyülöllek! — orditotta — gyülöllek — és tajtékozva kirohant.

Mert a férfinek mindig joga van gyülölni azt a nőt, aki meggondolatlanul vagy szerelemből neki ajándékozta magát.

3.

Mikor a cégvezetőjét meglátta kijönni a felesége hálószobájából, a bankár nem szólt semmit, csak magában gondolta, de azt is halkan:

— Egy urlasszonynak elvégre joga van szeretőt is tartani.

Ám amint egy napon a konkurrens *Váltó*bankház igazgatójának szerelmes levelére bukkant az asszony ridiküljében, éktelen haragra lobbant.

— Ez árulás, hitvány és alávaló árulás! — toporzékolt és ahelyett, hogy a meglepett asszony kinagyarázkodására figyelt volna, azon nyomban megindította a válópert.

Pedig a felesége ezuttal teljesen ártatlan volt. Mert a Váltóbank prokuristájával folytatott viszonyt, és nem az igazgatóval, akinek szerelmi koldulásait még csak meg sem hallgatta.

4.

A bankár mohón előrehajolt a fotelban.

— És akkor hozzám jön feleségül?

Magda a falhoz támaszkodott és fáradtan átengedte magát az illatos tavaszi áramlatnak, amely valahonnan a kertek alól szökött be a nyitott ablakon át és üde márciusi tömjénnel öntötte el a szoba mogorva, vén fickó butorait. A tavaszban és a szivekben usznak ilyen áramlatok, mert a szív lépést tart az évszakokkal és március titkos morzéit csak a lélek antennája tudja felfogni.

Magda elnézett messze le a folyóra és a folyóval együtt leuszott tekintete a városig. Aztán a bankárra ugrott át a pillantása, a kopasz, gazdag öregre, aki megvette az apja birtokát, parkostul, lovastul, cselédestül, mindenestül és most őrá alkuszik. Rámosolygott a bankárra, aki folyton szuszogott és a két szája széle ugy állt örökké nyitva, leselkedőn, mint egy csapda és miután eszébe jutott, hogy a jövő héten lesz a huszadik születése napja. Magda undorral kimondta a boldogitó igent.

5.

Haffner Rudolf jogot hallgatott az egyetemen és üres óráiban vagy a Grabenen csavargott, vagy levelet irt haza az édesanyjának, egy szegény morvaországi özvegyasszonynak, akitől pénzt és élmiszert pumpolt, azon a jogcimen, hogy ő a család reménysége. Abból a fajtából származott, amelyből ezer és százezer lézeng a metropolisokban, akik miután ügyvédké vedlettek, kiállanak a sikra a törvény szine előtt a Mari néni tyukjáért, pocakot eresztenek az igazságszolgáltatás árnyékában és intim családi körben csodálatos kalandokat mesélnek, csodálatos nőkről, akiket megbabonáztak és büvös hálójukba ejtettek. Ezek a Casanovák és Szindbádok otthon a cselédjükkel csalják meg a feleségüket, de valamennyinek az életében van egy tündéri szüz, aki néki áldozta első véres sikolyát.

A Szent István templom előtt látta meg először Magdát. Magda a nagynénjénél töltötte a telet Bécsben. Élénk társasági életet folytatott. Tantija elvitte magával az összes jobb helyekre és édesapjának, a már öszülő, vén katonának, titkon nagyon tetszett, hogy a leányát mindenütt a szeretőjének nézték. Magda nemrég töltötte be a tizenötödik esztendejét, nyulánk, karcsu alakja kellemes feltünést keltett amerre csak járt és a nagyravágyó, arisztokratikus lelkü tanti igy becézte.

— Die Princessin.

Magda semmivel sem volt hiubb, mint a többi tizenöt éves bakfisok. Az uccán ha ment, hosszu negyedórákig figyelte legényes, ringó járását, gyönyörködött a testtartásában és élvezte, szorgalmasan beinkasszálta a férfiak bámész tekintetét. Ha a korzón át masirozott igy monologizált a kelke.

— Az én combom! Az én mellem! Az én lábikrám!

És igazságosan szétosztotta bájai között a férfi szemek bókjait, mint az ütközetből visszatérő katonák között a vitézségi érmeket.

Haffnernak meleg, majdnem ólvadékony borjuszeme volt, amely este, a lámpák fényében különösen vonzónak tünt fel. Magda visszanézett rá. A jogász tébolyitóan forró sóhajt küldött utána. Harmadnap megösmerkedtek. A hatodik randevu kellős közepén meglepte őket a tanti, akinek igy mutatkozott be Haffner:

— Földeik vagyunk a Magdival.

A tanti egy szót se értett magyarul és mivel Magda toalett dolgokban még idáig nem hazudott neki, eszeágába se jutott, hogy gyanakodjék. Sőt. Meghivta a flut keddi zsuriára is.

Talán sohase lett volna Magda Haffneré, ha az ebédlőben nincsen zenélőóra. De a zenélőóra ott gubbasztott a vitrin fölött és érzelmes menüetteket játszott.

Magda rajongott a menüettekért. A zenélőóra azonban megbicsakolta magát

és a legédesebb dallam közepén elhallgatott.

— Ejnye! — kiáltott fel bosszusan Magda és haragosan hátbavágta a vén órát. De ez megse mukkant.

Haffner szolgálatkészen felugrott:

— Nekem van egy barátom, aki ért az ilyen régi verkcájgoldoz. Elszaladok érte.

És már futott is. Magda utána szaladt. .. ....

— Várjon! Én is jövök!

Ekkor még mindketten őszintén azt hitték, hogy a zenélő óra a fontos. Ki-

zalmasan összebujva siettek le az uccára.

— Hozzak kocsit? — kérdezte Haffner.

— Nem, inkább menjünk gyalog — mondta a leány és belevetették magukat a duruzsoló forgatagba.

— Maga költő, ugye?

— Nem — felelt zavarodottan a fiu — jogász vagyok.

— De azért irt már verseket?

Rudolf sötödötten tiltakozott:

— Nem én, soha! — és kihuzta magát.

A lakása előtt megálltak.

— Egy pillanatig várjon csak, felkukkantok, hogy itthon van-e már a Titusz.

— Én is feljövök — karolt belé Magda és érezte, hogy amikor ezt kimondta, mélységesen elpirult.

Haffner dadogott a meglepetéstől és izgatottan védekezett:

— Nincs is rendesen kitakaritva: egy nagyon egyszerü, puritán kis szoba . . .

— Annál érdekesebb lesz — kacagott a leány és már vitte, sodorta is magával Rudolfot

A második emeleten Haffner szembefordult

— Hát tényleg felakar jönni?

— Miért ne? — csudálkozott a lány — mi van abban, ha megnézem a pajtásom szobáját?

— Persze, persze — dadogta a jogász és megadta magát.

Magda maga se tudta, hogy történt az egész. Borzasztó nevetséges volt, az bizonyos. De fáit, jaj, sokkal jobban, mint a legutóbbi foghuzás.

— Szeretsz? — kérdezte kábultan a fiutól, aki a nyakát és a térdét csókolgatta és általában ez maradt mindvégig a mottója: »szeretsz?« Mig fátyolos szemekkel kucorgott a divány sarkában más hang, szó nem is jött a torkára, csak ezt ismételte folyton konokul és erőszakosan, mint az örültek:

— Szeretsz?

Haffner majd megbolondult az örömtől. Lovagias rohamában elhatározta, hogy feleségül veszi a lányt, aki meginditóan ennivaló volt dult ábrázatával, félig felöltözötten.

A tanti azt se kérdezte, hogy hol maradtak ilyen soká, csak azt sajnálta, hogy az óraszakértő barátot nem találták meg. Haffner másnap bőbeszédü levelet irt az édesanyjának és vadregényes stilusában tudomására hozta nagy szerelmét »egy gazdag főuri hölggyel aki rövidesen a hitvesem lészen.« Miután fenékig merült merész tervelben, kivasaltatta a nadrágját, virágot vásárolt és beállitott az imádott nő portálára.

— Magdika ma reggel hazautazott — közölte vele a tanti — meghalt az édesapja.

Többet nem is találkoztak. Magdi a temetés után valósággal elzárkózott a külvilágtól. Észrevétlenül szökött ki az emlékezetéből minden. Sokat aludt és sportolt. Egy napon már nem jutott eszébe a fiu neve. Lassankint elfelejtette a dolgot és néha ugy rémlett neki magának is, hogy csak álmodta vagy olvasta valahol az egészet.

6.

Magda papája földbirtokos volt, kastéllyal, fekete és kék holdakkal a szeme alatt és sok gyönyörü lóval, amelyek mind az ő parancsára vártak. Az istálló a kastély északi szárnyán állott, mig az autógarázs a déli oldalon. Mert a lovak haragudtak az autóra. Még a szagát se birták ki. Az autónak nem volt véleménye az istálló lakóiról. Ha rajta mulik, ép ugy rohan velük is száz kilométeres sebességgel, akár a gazdájával.

Magda künnt sétált a parkban. Óriási kaktuszok, narancsfák és pálmák éltek itt Magda társaságában, beszélgettek vele és betakargatták az árnyékukkal. A délszaki növények szivélyes és uricsalád voltak, mint maga a földbirtokos, akinek szolgálatában álltak. Csak persze ők gőgjükben egyenrangunak képzelték magukat Magda szülleivel és a kislány sétáit vizitnek tekintették, amit szomszédi előzékenységgel fogadtak. Magda sokat nevetett rajtuk, különösen a beképzelt fiatal pálmafán, amely mióta az afrikai kaktusszal ös keházasodott, tényleg pökkhendi módra viselkedett, bizalmaskodva megsimogatta a kislány haját és tegnapelőtt hátulról belekapott a vállába, hogy ottmaradtak a körme nyomai.

A pálma ma ismét dühöngött. Mint egy hisztériás tó, ugy háborgott, mert Pistike pont az ő árnyékában telepedett le. Pisti a negyedik gimnáziumba járt és feltünő ismertetőjele az volt, hogy imádta Magdát. Eddig ötször találkoztak. Pisti ibolyát szedett a füzek tövéből és Magda csokorba terelte őket, mint a juhász a bárányokat. Igazán ők maguk nem is sejtették milyen poétikusak, különben bizonyára nem igy csinálják, de Magda szerencsére még nem olvasott regényeket. Magda mindössze tiz esztendőt látott eddig a világból, annak is javarészét a növények között élte le, akár egy szép fehér liliom.

— Szervusz — mondta Pisti — már azt hittem, hogy nem is jössz.

— Nem tudtam előbb, mert meg kellett innom a csokoládémat.

— Te csokoládét iszol?

— Minden reggel és délután uzsonnára.

— Én még nem ittam csokoládét, csak ugy szopogattam. De az is jó.

— Az is jó. Mutasd mi van a kezedben.

— Á, semmi.

— De mégis!

— Izé . . .

Magda nem szerette a sok teketóriát. Egyszerüen megsturmolta a fiut, hogy az hanyatvágódott a fübe és az arca csupa zöld lett, akár a levelei békáé.

— Jaj! — nyikkant fel Pisti és kiejtette kezéből a pénzdarabot.

— Honnan van neked arany huszkoronásod?

Kivettem a spórkasszámból. A nagyapám tette bele a születésnapján.

Pisti feltápászkodott és mig a zöldes lét kaparászta a ruhájáról, megkérdezte:

— Akarod?

Magdi felhuzta a vállát.

— Mit gondolsz, kell nekem a te aranyad? Több van az én édesapámnak.

— Igen, de abból nem ád neked!

— Most nem, de ha felnövök majd igen.

— Mennyi mindent lehetne ezen venni! Még kis gőzvasutat is.

— Az csak az ilyen kölyköknek való játék!

Pisti dühbe gurult.

— Te talán nem vagy kölyök?

— De nem ám!

És sértő szándékkal felhuzta az orrát. Pisti magánkivül ragadta karon:

— Tudd meg, hogy utálatos vagy!

— Erezd el a karomat! — kiabálta Magdi és vad birkozásra kezdtek.

A pálma segiségért kiáltozott, de Mába, ekkor már nem lehetett a dolgon segiteni. Pisti szájon csókolta Magdát. És Magdi visszaadta. Ez volt az első csók életében.

És elhatározták, hogy amint elérik a törvényes korhatárt, tüstént összeesküdnek.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ:

RÉGI UTI NAPLÓMBÓL

●■●

VONATON FORRÓ DÉLUTÁN

...Az utasok fekülsznek, mint a hullák
s azt gondolom magamba hallgatag:
mi lenne, hogyha élne kisöcsém most
s én ott feküdnék lenn a föld alatt,
a föld alatt, hol nem virág fogadna,
de téreg, pondró rágna millió
s nem ösmerném a kedves drága testét,
mely édesebb, mint méz, tej és dió...

PÁRIS

Most itt vagyok az aranykapunál
Pilléreit busan átkarolom
és sirok és nagy szivvel jajgatok,
fekete koldus arany romokon

Félénk kézzel hozzád tapadok,
fogadj be engem is aranykapu,
virrasztástól vöröslik a szemem
s a holnap, jaj ki tudja hova tu?

Kilenc évig böjtöltem érted én,
kilenc tündértáj messzesége hitt,
régóta lestem holdas ablakon
kilencszer szép fehér tündéreid.

Add nékem őket. Vig bohóc leszek
majd táncolok szökőkutak felett.
És büvölő dalokat dudolok,
hányom nekik a cigánykereket.
Gazdag szivem keleti gyöngyei
és szines álma mind arany szemét,
te szászszor áldott, szászszor átkozott
te szép és szörnyü, kiöntöm eléd.

Nézd rád hajolok mostan szótalan
csak koldus görbed ilyen csendesen.
Szobrok között siró szobor vagyok
s két könnyező gyémántkő a szemem.

RÓMA

És mind elém jön, azt meghalt
A rozoga kis templomajtón,
Hétszáz sovány fej integet be,
Hétszáz szikár kis öregasszony,
Mind ükanyáim. Egykor ők is
Jártak homályos templomokba,
Szentelt vizet hánytak magukra
Keresztet csókoltak zokogva,
A szentmiséken sirdogáltak,
nehéz tömjénbe fuldokoltak
s mostan fehér vázujjaikkal
meg-megfenyitenek a holtak,
Megrészegülök az örömtől
s kinyil a menny és ujra látok,
gyónószékek homályos öble,
meggyszinü, ibolyataláros,
térdtől kopott süppedt kövek ül,
hosszu imák és örökélet,
fehér, piros, lila papocskák,
halvány mártirok, néma mécsek,
ó, tömjénfüst, ó tiszta mámor
aranykehely aranyborából.
Ó égi rózsa, lágy aróma,
ó Róma, Róma, Róma, Róma.

(1910.)

Vén ember turpissága

Irta: Berényi János

Az öreg ember kókadtan ült a széken. Kicsit szégyelte is, hogy ez történik vele. Pislogott, mint az ürge és csiklandózni se mert az orvos jéghideg ujjai alatt, amikor végigzongorázta az oldalbordáit.

Az asszony a szeme sarkából küldött feléje egy hegyes pillantást.

— Csak a fejit vizsgálja meg doktor ur. Mer hogy ott fészkel az ő baja. Vén bolond.

Az öreg ember szépen elröstelte a sértést, mint egy illedelmes kis fiu. Mondani akart valamit, de az orvos utjába állt a szavával:

— Egy lélekzetet, Ambrus bácsi. De nagyot. Amilyent csak bir.

Ambrus bácsi egy almárjomnyi levegőt gyür a tüdejébe. A doktor a mellét hallgatja. Végigmotoszkál a gerincin is. Nevetni kellene nagyon, de nem mer. Belül fogyasztja el a kacagást, ami oly igen bugyborékolna kifelé.

— Mégis mije fáj kendnek?

Az öreg ember visszaemelkedik a komolyságba.

— Fájni ugyan majdhogy semmim se fáj. Csak valahogy nem ugy érzem magam, mint kéne.

— Hát hogy érzi magát?

— Hát olyan különösen egy kicsit.

— Szokta kend a hitvesi jogait gyakorolni?

Az öreg ember okosan félrebiccent a fejével. Mérlegel. Aztán kérdőleg tunyorit az orvos szemébe.

— Má hogy tetszik ezt érteni?

A doktor magából kikelten ordítja a csunya magyarázatot.

— Szokott hát — avatkozik be könyörtelenül az asszony. Hogyne szokna. Rosszabb ez kérem a gyereknél. Csak szidja meg orvos ur, mer sose hágy a vén disznó.

A doktor megfirkantja a receptet, elmormogja az utasitást. Tiz csöpp minden napra. Aztán fogja a kalapját, elsiet.

Az öreg ember az istállóba sarkol. Csunya piros gondolatok harapnak az agyába. Egy kicsit kiszégyenli magát a létra alatt. Az asszony ugyan ráfütötte a röstelkedést. De semmi sincs jól az asszonynak. A kis pénzt sajnálja, ami a patikába vándorol. Igaz, hogy tán mégse kellett von hivatni az orvost. De ha olyan különösen érzi magát egy időtől. Oszt hát addig féltsen az ember, amig van mit.

*

Ő is keseredik. Ő nem tehet róla, hogy a jó kedve ép, mint a fogai, meg hogy a vériben dőköd az élet. Az ember nem masina. Ugyan talán szót se szóljon ezután, csak azért, mert hatvanegy éves? Vagy hogy a büneit kezdje elsiratni. Ki hallgatna, ha ugy mindenki bögne. Az ördög hurcolja el az

ilyen asszonyt. Száraz, mint a gereblye. Az ember epét néz ki a szeméből mindig. Azt is akarja, hogy mindenki olyan legyen mellette, mint amilyenné őtet nyanyarították az esztendők. Viszont ez a muzsikáló ősz meg az öreg ember jókedve olyan, akár a csurgó méz. Bezzeg a Gazsi koma felesége... Az köllene ide, ez meg a Gazsi mellé. Abból háromszor is kitelne az ő girbes oldalbordája, olyan kövér. Holott csak nyolc évvel fiatalabb, mint ez a sárkány. Három esztendővel tovább élne, ha egyszer a karjai közé kapná. A undokot le-lesette rá a vére, nyálasan, mint a gyerek száját a cukor. Születésnapot ünnepeltek.

De mintha ezt a bágyasztó nyavalyát is akkor szerezte volna. Célerányos ítéka kínálkozott az asztalon. Egy kicsit ivott, meg főleg sokat kurjongatott. De jó volt. Különösképp az, hogy az asszony nem ment vele. A vendégek majd a faluak estek mind.

— No Ambrus bácsi, ropja kend el még egyszer azt a huszáros verbungost.

És ő ropta egymásután. Forgott, mint a komédiás keziben a villa, riszálta a derekát, összegabalyodott nyolcasokat irt a csipőivel. Egy indiai táncosnő se különben. A menyecskék duzzadt fiatal szája olyan lett, mint a kékkő, a sok nevetéstől.

— Ambrus bácsi, kendből jó asszony lett vón. Értené, hogy köll keverni a — kását.

De már csak baj volt, ahogy hazaért. Az asszonyt is föl akarta vidámitani. Irgalmatlanul rágyujtott a nőstény prücsökről, meg a kanprücsökről szóló érzékeny nótára. Az asszony nem akarta neszelni a jószándékot. Meg se moccant a szerenádra. Hagyta kint a hidegbe dörömbözni, meg káromkodni. Akkor fázhatott meg. Már azzal fenyegetőzött, hogy vissza megy, ettől aztán fölvillant a lámpa.

— Részeges majom — fogadta medvemódra az asszony — még egy csimpolya hangjától is elveszti az eszit. Oszt danol. Pedig ojan a torka hangja, mint a derce.

És mérgesen fordult a falnak. Az ember ilyenkor mit tegyen? Leforrázott kedvvel belecsöndesedik az ágyba.

Hát igy.

*

De a savanyu szemével is azért mindent észrevesz az asszony. Pedig a tübe már nem látja belefüzni a cérnát. Alig is dolgozik. Csak a parancsot adja ki, hogy délután a maradék kukoricával föl kell tölteni a górét. Eső talál lenni. Az ember kedvire igyekszik tenni. A Julcsa szógálóval hordják a kukoricát, mert az asszonynak menten a derekában hegyesedik ki az ilyen munka. Jullis megy föl a létrára, Ambrus bácsi cipeli a kosarakat. A lány aztán föjülről gördíti befele a csöveket. Forditva nem történhetik. Arról meg ki tehet, hogy a létra magas, vagy hogy a Julcsa szétterpesztett lábbal támaszkodik fönt? Szintugy a divat az oka annak is, hogy a cifrapiros szoknyákon olyan kemény, huncut ráncokban marad meg a szombatesti vasalás.

Az asszony mégis kiront egy váratlan pillanatban, amikor Ambrus bácsi huzamosabban méregeti a Julcsa lány igyekezetes munkáját.

— Ó, ó, az istentelen. No nézd csak. Mán hogy förtelmeskedik megest. Ó hogy nem sül ki a szeme! Oszt még az ég se szakad rá.

Ambrus bácsi majdhogy a földhöz nem csapja a kalapot. Hát mindig baj van. Mit tegyen? Lármázna, de mártir lesz inkább, bekedvetlenkedik az istállóba. A kis ágyra fekszik. Nemsokára becsillan a Julis arca is, a tehenet jött fejni és nevet. Együtt nevetnek, azt az irigy vénasszonyt egyenlitik ki titokban. Jóleső együttérzéssel, mint két összebeszélt csinytevő. De azt már nem meri megkisérelni az öreg ember, hogy a Julcsát még fürgébb nevetésre csiklandja. A Julcsa fiatal csuklódása vagy megbotránkozása nagyobbat üthe a lelkére. Talán az arcára is. Pedig a vére ugyan lökdösi. De csak bolondos, félénk szemlélő marad. Nézi a kis ágy peremérol a lány megieszült bluzát, a piros kezét, ahogy a tehén friss tőgyét huzigálja. Elszontyolodik, ilyenkor tudja, hogy gyáva és érzi az asszony igazságát, hogy hát ő mégis csak öregember a hatvanegyben.

Nem csalom meg az uramat!

JELENET

Irta: Sz. Szigethy Vilmos

A szín jómódra való családi ebédlő, a fenéken ajtó nyilik a hálószobába. Idő vacsora után. Szereplők a férj meg a feleség. A férj ujságot olvas, az asszony kézimunkázik. A szobalány edényeket, czüstöket hoz be, rakosgat.

Asszony: Kiszellőztette a hálószobát?

Szobalány: Félórák nyitva voltak az ablakok.

Asszony: Csukja be az ajtót, hogy be ne menjen a dohányfüst.

Szobalány: (Becsukja) Teát parancsolnak?

Asszony: (Az urához) Iszol?

Férfi: Köszönöm, nem.

Asszony: Én sem. Feküdjék le, aztán reggel idejében keljen.

Szobalány: Kezit csókolom. (El.)

(Szünet.)

Férfi: (Anélkül, hogy az ujságból felpillantana) Mihályfyék elváltak.

Asszony: (Megdöbbenéssel) Benne van az ujságban?

Férfi: Dehogy van. Csak eszembe jutott.

Asszony: Már megijedtem, hogy ilyesmit is kiirnak. Honnan tudod?

Férfi: Sándor táviratot kapott, ma tárgyalta a kuria.

(Szünet.)

Asszony: Szegény asszony.

Férfi: (Leteszi a lapot) Miért szegény asszony? Mi van rajta sajnálni való?

Asszony: Minden asszonyt sajnálni kell, ha magára marad.

Férfi: Akkor is igy éreztél, mikor a gavalléria maradt magára?

Asszony: Miklós, te is csak a pletykás tömeg után indulsz. Meg mersz rá esküdni, hogy Jolán bünös?

Férfi: Hogy megmerek-e? A világ annak tartja és ez nekem elég.

Asszony: A világ sok mindent elitél, ha nem az ő szája ize szerint való.

Férfi: Ezért kell hozzá alkalmazkodnunk.

Asszony: Felületes külsőségekhez.

Férfi: Ugy van. Felületes küsőségekhez.

Asszony: És ezért muszáj egy asszonyt látszatok kedvéért elsülyeszteni?

Férfi: Fiam, a látszatok sokszor sokkal veszedelmesebbek, mint a valóságok.

Asszony: Én mégsem vagyok hajlandó hinni a rossz asszonyokban. Hát van, van akit a vére kerget, hiányzik az erkölcsi biztonsága már néhány generáció óta, vagy külön ez az életpályája, de ne hitessétek el velem, hogy egy asszony, ha nincs rá kényszeritő oka, szivesen megy a fertőbe.

Férfi: Szivesen megy? Majdnem mindig szivesen, csak alkalma legyen rá. Azt hiszed, hogy csupa angyalt látsz a korzón?

Asszony: Csak a férfiak nyelvétől mentsen meg az Isten, mi asszonyok könnyen kiegyezünk.

Férfi: Természetesen. Hiszen az egész női nem egyetlen hatalmas bünszövetkezet. Mindegyik védi a másik érdekét egész addig, amig felül nem kerekedik a saját érdeke.

Asszony: Ezt tapasztaltad hosszu gavallér-pályádon?

Férfi: Ezt is, meg mást is. Mindent. Nem jó rá visszagondolni.

Asszony: Én mégis azt mondom, hogy tulzással vagy tele.

Férfi: Vannak pillanataim, amikor magam is ezt hiszem. Csupa jóindulat, megértés vagyok, apró esetekre gondolok, aztán ugyanazok az apróságok erősitik meg a pesszimizmusomat. Minél közelebb jut az ember a nőhöz, annál kevésbbé ismeri. A társaságban lehet egy asszony kedves, közvetlen, fölényes. Magam is megbámulom, jól esik a temperamentuma, mert érzésben közönyös vagyok iránta. Ha aztán szerelem van köztünk, minden kedvesség, közvetlenség, fölény istenátokká változik. Mintha tőlem loptak el, engem áltatnának velo.

Asszony: (Kézimunkáját az ölébe ejti, ugy hallgatja) Nem értem egészen.

Férfi: (Fölkelve, járkál, majd megállapodik) Sokszor magamnak is nehéz, aki jelenségeket látok, a megfejtésükre képtelenül. Ha el is tudnám hinni, hogy a nők nem szándékkal rosszak, az is a hátrányukra történnék, mert a másik végtelet az, hogy rettenetesen korlátoltak. Nem tudnak viselkedni, izgatja öket öntudatlanul a kurtizán, aki csipkerózsa álmát alussza mindnyája lelkében, egy pillanat sikeréért feláldoznak sok-sok drága lényeget, végeredményben boldogságot. A férfiak pedig még hiubbak, de eszesek is s a hárfának azt a hurját ragadják meg, amelyik a legmélyebben zeng. Mikor egy asszony tiszta öntudattal meri elmondani, hogy nagyszerüen mulatott, nem is seiti, milyen halálosan kompromittálta magát. A bünt azután már tudatosan és raffináltan követi el.

Asszony: Várjunk egy kicsit, még nem vagyunk a bünnél. Mintha azt mondtad volna, hogy minden temperamentumos, vagy mulató asszony gyanus.

Férfi: Van benne valami. A temperamentuma az a korlát, amelytől nem juthat az érzékvilághoz más, mint akit ő maga enged oda.

Asszony: Ha vajion gondolatban nem lehet brutálisabb csalásokat elkövetni? Az a kifogástalan hü asszony, aki nem szorit vissza egy tolakodó kezet, megadással, visszavonultan tölti az életét, gondolatban azonban őrjöngő táncokat jár azzal, akihez vonzódik? Fiam, téged megrontott néhány rossz nő, könnyü kaland, ahhoz idomitasz most mindent, mikor tolvajból átalakultál gazdává. A hajdani futóbetyár bünjelt lát mindenben, ami mellett valamikor józanon haladt el. Hinni kell a jóban, a jobbikban, különben semmit sem ér az élet. Amiért szemét is van a világon, azért én ne lássam meg a hintót, csak mindig a szemetes kocsit lessem?

Férfi: A hintó rózsáját holnap pálinkás aggastyánok seprik el az utból.

Asszony: Azt, amelyik arra volt szánva. Ismerek szent öregasszonyokat, akik régi albumokban ma is őriznek virágot. Ott hervadt el velük minden szál, amit kaptak.

Férfi: Avas romantika. Mit tudom én, mit csináltak a maguk korában? Ha nem élnék tul a férfiakat, a kortársak épp ugy feltálalhatnák a róluk való történeteket, mint ahogy a mai asszonynak is meg van a maga históriája. Az idő temet a legszebben. Hatalmas kazán az, megtisztulva kerülnek belőle a negyven, meg az ötven éves bünök.

Asszony: Tudod-e, hogy rendkivül megtisztelsz, amikor ilyen őszintén leleplezed a véleményedet?

Férfi: Kérlek, egyetlen szóval sem...

Asszony: De igenis, ugy érzem itt öt perc óta magam, mintha minden célzással, aforizmáddal engem kerülgetnél. Engem is ahhoz a tipushoz sorozol, amelyiket olyan jól ismersz?

Férfi: Vilma, Isten látja a lelkemet, hogy imádlak. (Hozzá lép, a keze után nyul.)

Asszony: (Nem haraggal, még hangban sem, de elháritja az érintkezést.) Az nem felelet, hogy imádsz. A férfinem jórésze azt imádja, aki nem érdemli meg. Ha tudja a hibáját, bünét, annál jobban. Határozott feleletet kérek: Hiszed-e, hogy jöhet idő, amikor méltatlan leszek hozzád?

Férfi: Vilma, nagyon szépen kérlek, ne állitsd annyira élire a kérdést.

Asszony: Kénytelen vagyok vele, tudni akarom, hogyan gondolkozol rólam. Azt hiszed, nem látom én akárhányszor a magadbavonulásodat, amikor minden okod megvolna rá, hogy elégedett és jókedvü légy?

Férfi: Istenem, az én nyugtalan, kétkedő lelkemmel...

Asszony: Szóval nyugtalan vagy és kétkedsz. Adtam rá okot?

Férfi: (Mohón.) Nem adtál, nem is adhatsz. Neked van igazad, engem megrontott az életben valami... talán többen is voltak... én korán kezdtem és nem élhetem azt a fölényes, tiszta életet, amit mások, akik... no igen, akik nem szeretik annyira a feleségüket.

Asszony: Ké-tel-kedsz? Te kételkedsz bennem?

Férfi: Nem, Vilma, esküszöm, hogy nem. Szent vagy, akit én nem érdemlek meg, az egész világ gonosz körülötted s reszketek a gondolattól... (Leül a divánra, könyökére támasztja a fejét).

Asszony: Micsoda gondolattól?

Férfi: Hogy egyszer... no igen, valaki félreismeri a szeretetmélységodat, azt hiheti, hogy a közvetlenség, vagy a tréfád mögött más rejlik s mert megleszhozzá az alkalom, hát... akkor majd az a valaki tézed inzultál.

Asszony: (Nyugodtan.) Megcsókol, azt gondolod...

Férfi: Ha mindjárt nem is azt. Ha megérint...

Asszony: Amikor alkalma lesz...

Férfi: Oh Vilma, te nem tudod mi az alkalom!

Asszony: Hát én addig mit csinálok? Amig megfog, vagy megcsókol.

Férfi: Ne kinozz, nagyon kérlek. Én nem gondolok rólad sértőt és kiveszlek abból a tömegből is, amelynek életét az alkalmak irányitják. (Hirtelen más hangon, amolyan diákosan.) Igazán Vilma, de biz-isten te nem tudod, mi az alkalom. Én... én... én tudom. Akkor jönnek bolond hangulatok s az ember megszédül.

Asszony: Már mint a szédülős fejü.

Férfi: Azt sose lehet valakiről előre megállapitani. Én szeretnék valamit mondani, de nem merem.

Asszony: Csak egész bátran. Ezek után...

Férfi: Nézd, Vilma, tréfa az egész, alapjában véve nagy bolondság. (Nevet) most jutott eszembe. Na, de igazán milyen bolondság! Nem muszáj, hogy belemeni, éppen csak elmondom és te kinevethetsz. Te nem vagy a feleségem.

Asszony: Tessék?

Férfi: Nananana, ugy. Csak amugy. Tegyük fel, hogy te nem vagy a feleségem, az urad egy csavargó lump, én pedig régen imádlak.

Asszony: Mi lesz ebből?

Férfi: Vári, kérlek. Te egyedül vagy itthon, unatkozol és rám gondolsz. Én pedig imádlak még lánykorodból. Vagy ezt már mondtam? Akkor én jövök és megkörnyékezlek. Csináljuk végig.

Asszony: (Nevet) Mit?

Férfi: Egy ilyen jelenetet.

Asszony: Ki akarod próbálni a hüségemet?

Férfi: Nézd, Vilma, mondtam, hogy bolondság az egész. Ha nem tetszik, egy szót se szóltam. Én nem akarlak kipróbálni, de te egy elhanyagolt asszony vagy, aki engem szeretsz...

Asszony: (Nevetve) Ez föltétlenül kell hozzá?

Férfi: (Komolyan) Persze, hogy kell! De még mennyire! Te egy nagyon tisztességes asszony vagy, aki soha bünre nem vetemednél. Én mégis el akarlak csábitani. (Egy kissé hadarva, mintha erőszakosan akarná meggyőzni.) Voltaképpen magamat próbálom ki, mit tudok még a régi időből? Három esztendős példás házasélet hogyan lomhitott el? Szóval az a kérdés, akarod-e vagy sem? Nem muszáj, ha nincs kedved, mondd meg őszintén. De ha igen, akkor komolyan kell csinálni, máskép nem ér semmit. Te nem engem látsz és én nem téged látlak. Jó lesz?

Asszony: (Jókedvüen, elgondolkozik) Nem bánom.

Férfi: Mire gondolsz?

Asszony: Hát készülök. Több instrukciód nincs?

Férfi: Csak amit mondtam, hogy ámbár nagyon tisztességes asszony vagy, mégis, sokat foglalkozol képzeletben velem. Rendben van? Kezdhetjük?

Asszony: Kész vagyok.

Férfi: (Magyarázva) Ide ülj a hintaszékre, a kezében könyv van. (Megtörténik). Én kimegyek és ugy jövök be, mintha most érkezném. (Kimegy, kopogtat, belön) Csókolom kezét.

Asszony: Isten hozta. Csakhogy magát is lehet egyszer látni.

Férfi: (Csendesen, elfogódva) Méltóztatik tudni a nagy lekötöttség! Az ember elveszti a közélet küzdelmeiben a lelki ruganyosságát. Fásultan aztán csak terhel másokat.

Asszony: A jó ismerősöket mársem

szabad elhanyagolni. Maga nekünk sosem volt idegen. Mért nem jön ide felfrissülni?

Férfi: Mit tudom én, hogy miért nem? Annyi miértet kiabál felénk az élet s képtelenek vagyunk a feleletre. A kérdések elhangzanak s elhal velük együtt minden.

Asszony: Mostanában mindig szentimentális a hangulata?

Férfi: Majdnem mindig, amióta ismerem.

Asszony: Istenem, hogy öntudatlanul mennyi kellemetlenséget okozunk! Annyira lehangoló volnék?

Férfi: Csak kacér, mint minden asszony.

Asszony: Ha annyira általános ez a tulajdonság, máris megvan a mentségem.

Férfi: A kacérságban van valami a szívtelenségből. Nem szabad minden emberrel egyformán bánni. Velem például akkor tenne jót, ha keresztülnézne rajtam. Egyszerűen nem élek, nem vesz észre.

Asszony: Semmi okom sincs rá. Mindig örülök, ha látom.

Férfi: Volt idő, hogy én is hittem ezt.

Asszony: Jé és abbahagyta?

Férfi: Abbahagytam, mert nem tudok játszani. Azzal szemben, akit szeretek, nincs a játékra hajlandóságom, furfangom (észreveszi magát). Bocsásson meg, én most kimondtam valamit, amit nem lett volna szabad. A tekintetünk kiabálhat, de az ajkadra bilincset muszáj raknunk. Megsértettem?

Asszony: Azzal, hogy szeret? Nagyon megtisztel. A szeretet kell a nőnek, ez a harmata, meg a napsugara, az éltető levegője.

Férfi: Addig, amíg meg nem mondták neki, mert akkor újabb után vágyakozik. És mit várhatok viszonzásul én?

Asszony: Kedves barátom, maga olyan gyerekes. Hát nem elég az, hogy szerethet?

Férfi: Az ilyesmire csak úgy adnak engedélyt, hogy egyúttal viszonozzák. Nevezzen őrültnek, tolakodónak, dobjon ki, akkor is állítom, hogy nem vagyok magának közönyös.

Asszony: Természetes, hogy a jó barátom nem az.

Férfi: Én több vagyok jóbarátnál, én megéreztem sok mindent.

Asszony (komolyan, elmerengve): Nem érezhetett meg semmit.

Férfi: Abban az időben kezdődött, mikor féltem a közelébe jutni, reszkettem a gondolattól, hogy megismerkedünk. Kerültem, szaladtam előle és mégis folyton látnom kellett.

Asszony (mint fent): Sosem láttam, amíg be nem mutatták.

Férfi (szenvedélyesen): Az nem igaz! Bocsásson meg csak azt akarom mondani, hogy nem tudom elhinni, hiszen az a korszak volt a legnagyobb boldogságom. Elnéztem, mint a szentet s amikor találkozott a tekintetünk, én lesütöttem a magamét. Behunytam a szemem, úgy akartam kitalálni, mire gondol, mit érez.

Asszony: Az én tekintetem nem találkozott senkiével.

Férfi: Az enyém volt, az enyémhez kapcsolta. Nem mertem megtudni, minek hívják, hol lakik, kicsoda? Gyötörtem magam a leglehetetlenebb kérdésekkel, elkerültem az uccán és mégis találkoztunk. (Más hangon, szerepen kívül.) Vilma, ez csakugyan igaz, emlékszel rá, hogy így volt?

Asszony (komolyan): Maga vagy összetéveszt valakivel, vagy álmodik. Az én utamat nem keresztezte soha.

Férfi: Hát a vonósnégyes hangversenyen? Hallottam én abból egyetlen hangot? Úgy ültem, hogy láthassam, meg voltam őrülve, már nem vigyáztam diszkrécióra, csak ittam magamba az arca sápadtságát. És maga az egész estén rám nézett. Összeszorította a száját, beharapott az ajkába és nézett. (Hangsúlyozva.) Beharapott az ajkába! Sohasem tette azelőtt. Láttam, amikor másokkal volt és nem tette. Csak akkor, nekem. Ma is látom a mosolygását, amely ámatlanná tette az éjszakámat, mert nem tudtam, mit jelent. Sír magában? Szánakozik rajtam? Közelebb jutott hozzám? (A keze után nyúl.) Mondja meg most. Én nem tudtam eddig sem, hogy mit érzek, azt hiszem, mások is észrevették rajtam, csak maga lett volna az egyetlen, aki nem látta, hogy szeretem?

Asszony (elvonja a kezét, szerepen kívül): Te hamis kártyákkal játszol. Mit kavarod fel az igazi multunkat?

Férfi (tompán): Akkor nagyon fáltam minden és kerültem. Nem néztem magára napokig, azzal gyötörtem magam. De lestem a tekintetét, felvillan-e, ha idegen nőket lát, ha kacagni hall? És akkor mindazt, ami a lelkében hullámzik, elárulta a szeme. Én fogtam ezt a tekintetet, őrjöngtem miatta, mert gyilkolt a kétség, elringattam magam képzelődő mámorban, mikor mindent hinni akartam, ami boldogság. Most nem engedem el többé. Maga is szeret, hasztalan tagadja. Ha csak visszatértem a gondolataiba, ha feltűnedeztem tétován, átsuhanva, nekem az elég. A lelkem megtelik áhítattal, mint gyermekkoromban, mikor tömjénfüstös templomban hallgattam a vecsernyét. A nap beküldte aranyküllőit a színes ablakon, én pedig sírtam, magam sem tudom, miért. (Megragadja a kezét.) Nekem maga szent volt és az marad mindig. Maga a hófehér kócsag, aki megcirógatja szárnyával az álmaimat. Ne feleljen, hagyjon ebben a mámorban, amelyből keserű lesz az ébredés. Csak hunyja le a szemét...

Asszony (tehetetlenül engedi a kezét csókolni, a szemét lehunyja, a másik karja lankadatlan lehull).

Férfi: Tegye ide kezét a homlokomra, érezze meg, hogy most forradalmat tombol bennem minden érzés. Csak érzés, mert a vágy megnemesedett és tisztán lengi körül. Maga az én bujdosásból megtért tavaszom, a sarju-illatom. Pszt. Csipkerózsa alszik, lábujjhegyen járjatok, most álmodja meg a májusi nászunkat. Gyöngyvirágok csilingelnek bübáios akkordokban, a cserebogár-fogat készen áll, mindjárt utazunk. Csak ne háborgassátok az álmát. Azért én meglopom, hiszen rólam álmodik. (Játék.) Elkergetem a gonosz manókat, lecsókolom a könyveit, mely pilláira csalja a szivárványt.

(Óvatosan föléje hajol, meg akarja csókolni, arra az asszony hangosan felkacag, felugrik.)

Asszony: Van még több strófája? Szívesen elhallgattam volna, de — bocsásson meg — nem tudtam a kacagásomat visszafojtani.

Férfi: Lássa, milyen kegyetlen! Még mindig játszik. (Megtörli a homlokát. Kedélyesen, de remegő hangon.) Hogy tudsz így játszani Vilma? Én majd meggyulladok.

Asszony: Uram, mindaz, amit levezetett, a frázisai, amiket kitalált, nagyon szépek. Magában egy költő veszett meg, kár hogy nem értékesíti a vénáját.

Férfi: De kérlek, én egészen komolyan mondtam mindent.

Asszony: Maguk mindent komolyan mondanak a pillanat hatása alatt. Legalább ez dicsérni való. De mi, asszonyok, nem pillanatokra vagyunk teremtve. Bennünk az érzés akkor kezd érni, mikor az előidézője már rég keresi a hibáinkat, hogy kiábrándulhasson. Nem tagadom, asszonyi kacérkodás volt, hogy eddig meghallgattam, de már elég. Én csak az uramat szeretem.

Férfi: (Utána megy, az asszony folyton távozik.) Vilma, nézd kérlek, ez egy borzasztó szamárság volt, amit most csináltam. Már vége van, engedd, hogy megcsókoljalak.

Asszony: Ohó, uracskám! Azért, hogy mi alsóbbrendű lények vagyunk, az eszünkön még nem járnak túl. (Szigorúan.) Maradjon ott és ne fusson utánam. Semmi kedvem a kergetőzéshez.

Férfi: (Kigombolja a gallériát, a mellényét.) Vilma, hát nem érted meg, hogy nincs már játék? Gyere szépen ide mellém, aztán haitsd a feleid rám. Tudod, ahogy olyankor szoktad, amikor nagyon szeretsz.

Vilma. Gyönyörű fogalmai lehetnek magának a kócsagról! Más baja sincs? A kócsag tudvalevőleg mást sem csinál, csak odabuvik a diványon a vadászhoz.

Férfi: Vilma . . .

Vilma: Ne közeljtsen, mert megmondom az urammak. Mindazt a bolondságot, ami eddig volt, elhallgatom. Egyikük sem érdemli ugyan meg, de magamnak tartozom vele. Az uram léha, csélcsap, szoknyabolond, aki frázisokkal rontja meg a szegény együgyű fejecskéket, maga pedig . . . hát maga a pária. Maradjon ott, ahol van.

Férfi: Vilma, én mingyárt megbolondulok. Ez egy kicsit sok.

Asszony: (Szelíd, édeskés hangon.) Szegény barátom, szenved? Azt mondtam, álljon le arra a másik székre. Szót kell fogadnia, különben baj lesz. Na, leült már?

Férfi: (Bosszúsan, erőltetett nevetéssel.) Egész komédiát csinálsz belőlem. (Leül.)

Asszony: Így ni, első az engedelmesség. Most forduljon el s csak akkor nézzen vissza, ha megengedem.

Férfi: Mi lesz ebből?

Asszony: Nem alkuszom. Az történik, amit én akarok.

Férfi: (Elforul.)

Asszony: Ezt már szeretem. Most pedig nyugalom. (Bemegy a hálószobába, azonnal visszajön egy párnával, meg egy takaróval, a diványra dobja, visszamegy, a félig nyitott ajtón kinéz.) Szabad.

Férfi: (Megfordul, bambán nézi az ágynemüt.) Hát ez mi?

Asszony: Jó éjszakát, álmodjon szépet a kócsagról.

Férfi: Vilma, hova jutott a tréfában?

Asszony: Isten bizony nem tréfa, halálos komoly. Tudja bevallom, asszony vagyok én is, gyönge és gyarló, amilyennek teremtettünk. Ahhoz mégis elég erős, hogy az uramat ne csaljam meg. (Tréfás hangsúllyal.) Tudniillik vele magával sem jó éjszakát. A kócsag elrepült. (Hirtelen becsapja az ajtót ráfordítja a kulcsot.)

Férfi: (Odakoltan, megrázza a kilincset): Vilma!

Asszony (belülről): Ezzel tartozom magamnak. Jó éjszakát.

Férfi (lassan visszakullog, kell a divány szélére, bosszúsan lelöki a párnát.) Ezt aztán megcsinálhatom.

(Függöny.)

Amszterdam, Moszkva és a Népszövetség

Az amszterdami szakszervezeti internacionale titkárának nyilatkozata a munkásmozgalom aktuális problémáiról

A nemzetközi szakszervezeti szövetség, az ugynevezett »*Amszterdami Internacionale*« április 9-ére kongresszusra hivta össze Szófiába a szövetséghez tartozó balkáni szakszervezeteket. Ennek a szakszervezeti *Balkán-konferenciának* rendkivül nagy jelentőséget tulajdonitanak az amszterdami internacionale vezető köreiben, mert remélik, hogy a balkáni szakszervezeti vezérek találkozásán sikerülni fog megtalálni azokat a módozatokat, amelyek megnyitják a fejlődés lehetőségeit a balkáni munkásmozgalom előtt. A konferencián a nemzetközi központot *Sassenbach* János, a szakszervezeti internacionale titkára fogja képviselni.

Sassenbach Szófiába utaztában több jugoszláviai városban tart előadást és előadásainak sorozatát Szuboticán nyitotta meg. A *Bácsmegyei Napló* munkatársának alkalma volt hosszabb beszélgetést folytatni az amszterdami szakszervezeti központ titkárával, aki a legnagyobb szivélyességgel állott rendelkezésünkre, hogy a szakszervezeti központ *hivatalos* álláspontját ismertesse az aktuális munkáspolitikai kérdésekben.

— A szófiai kongresszusról az a hir van elterjedve — kérdeztük Sassenbach titkártól — hogy annak célja a balkáni munkásság felvonultatása megakadályozni az orosz szakszervezeti szövetség fölvételét az amszterdami internacionalebe.

— *Nem igaz* — hangzott a válasz — a szófiai kongresszus célja az, hogy a Balkánon nehezen induló szakszervezeti mozgalmat elősegitse és odahasson, hogy a Balkán egész területére kiterjedjen a szakszervezetek működési köre.

— Az orosz szakszervezetek tudomásunk szerint csatlakozni akartak a nemzetközi szakszervezeti szövetséghez, de Amszterdam visszautasitotta jelentkezésüket. Mi az oka ennek és általában mi akadálya van Amszterdam és Moszkva egyesülésének szakszervezeti szempontból?

— *Az egyesülés akadálya az, hogy az orosz szövetség mellőzni kivánja a szakszervezeteknek az önsegélyezésen alapuló gazdasági küzdelmét és a fejlődés elvére fektetett szociál-politikai védelmet. Moszkva ehelyett a szakszervezetekben is a világforradalom kitöréséért küzd* és ezt a politikát akarta ráerőszakolni Amszterdamra is. Az amszterdami internacionale nem hagyta eltéríteni magát attól az utvonaltól, amely a jelen gazdasági igényeinek kielégitését irja elő és a forradalmi politikát a pártszervezetekre bizza. *Moszkva előtt nyitva vannak a kapuk, az orosz szakszervezeteket örömmel fogadjak az amszterdami internacionaleban, ha a szakszervezeti mozgalomban alávetik magukat az amszterdami alapelveknek.*

— Milyen volt a szakszervezeti mozgalom fejlődése az utolsó tiz évben, főleg abból a szempontból, hogy a háboru és a forradalmak milyen hatást gyakoroltak a mozgalomra?

— *A háboru előtt a szakszervezeti internacionalenak mintegy nyolcmilló tagja volt. A háboru után a tagok száma huszonhatmilló lett, mig most körülbelül tizenhatmillió munkás tagja az amszterdami internacionalenak.* A forradalmak befolyása az volt, hogy azok a tömegek, amelyek a forradalom előtt egoizmusból tartották távol magukat a szakszervezetektől, tömegesen jelentkeztek szakszervezeti igazolványért, de a forradalmi idők után siettek menekülni a veszélyes területről. Azok, akik komolyan vették a dolgot és belátták, hogy lassu szakszervezeti munkával eredményt lehet elérni, természetesen továbbra is bentmaradtak a szakszervezetekben.

— Milyen viszonyban van az amszterdami internacionale a Népszövetséggel?

— A Népszövetség kebelében működik a *Nemzetközi Munkaügyi Hivatal*, amelynek elnöke Albert *Thomas*, volt francia miniszter, a *L'Humanité* egykori szerkesztője és *Jaurès* volt dolgozótársa, aki most is meggyőződéses szocialista. A hivatal feladata a munkajogra vonatkozó minden intézkedés foganatositása és a munkásvédelmi adatok összegyüjtése. A hivatal érintkezésben van a világ valamennyi szakszervezetével és igazgatásában részt vesz az amszterdami központ vezetősége. Évente munkaügyi konferenciákat tartanak Genfben, amelyeken minden állam kormányzata két taggal, a munkás és munkaadó érdekeltségek pedig egy-egy taggal képviseltetik magukat. *A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal egyezményeket kötött és ajánlásokat tett a nyolcórás munkaidőre, amelyeket már a legtöbb állam ratifikált.* Elérte, hogy a munkásképviseletek a munkaügyi konferenciákon mindenkor egységesen lépnek fel az olasz fascisták kivételével, *a fascisták azonban egyetlen tárgyaló-bizottságba sem tudtak bejutni.*

— Az amerikai munkásságnak milyen kapcsolata van a nemzetközi szakszervezeti szövetséggel?

— Az amerikai szakszervezetek először 1911-ben jelentek meg nemzetközi szakszervezeti kongresszusok Budapesten, azután 1913-ban Zürichben is előttek, 1919-ben pedig *Gompers*-nek, az amerikai munkásszervezetek azóta elhunyt kitünő vezérének nagy szerepe volt az amszterdami kongresszuson. Gomperz hazatérése után lelkesen dolgozott azon, hogy az amerikai mun-

kásszervezetek belépjenek az amszterdami internacionaleba, de sikertelenül, mert *az amerikaiak túlságosan forradalmi szellemüeknek minősítettek bennünket* és a fizetendő járulékokat sokalták. *Gomperz* halála óta *Green* küzd az egyesülésért Amerikában és reméljük, hogy rövidesen eredményt is ér el.

— Mi a véleménye az amszterdami internacionalenak a magyar kérdésben?

— *Szakszervezeti szempontból nincs magyar kérdés.* A magyarországi szakszervezeteknek a nemzetközi mozgalomban rendkivül jó nevük van és ennek elismeréseként a március 8-iki budapesti szakszervezeti kongresszuson a francia, német, csehszlovák és román szövetségek képviseltették magukat és a világ minden tájáról küldtek üdvözlő táviratokat. *A magyarországi szakszervezeteket a legkiválóbbaknak tartjuk, más tekintetben pedig a magyar kérdés — politikum,* amely kivül esik a szakszervezeti mozgalom érdekkörén.

— Mi a véleménye titkár urnak — kérdeztük végül — a jugoszláviai munkásság helyzetéről és mozgalmáról.

— *Jugoszláviában a legsürgősebb és legfontosabb feladat, hogy minden szakmában minden munkást megszervezzenek és a szakszervezetek komoly munkával igyekezzenek a munkásság gazdasági és szociálpolitikai érdekeit előbbrevinni.*

*

A Munkás-Otthon épületében ekkor már nagy tömeg gyült össze, hogy meghallgassa a szakszervezeti központ titkárának előadását. *Sasenbach* János az előadóasztalhoz lépett és — folytatta az interviut. Beszélt tovább épp oly csendesen, mosolyogva, gesztusok nélkül. Az őszhaju, hatvanéves, zömök öreg ur negyven esztendeje munkásvezér, de beszédjében, megjelenésében *semmi* sincs a forradalmárból. A legnehezebb problémákon nyugodt könnyedséggel halad át, a legviharosabb közbekiáltásokra megértően mosolyog, általában mindenen mosolyog — a negyvenéves szakszervezeti küzdelem tanulságait nyilvánvalóan abban a konkluzióban szürte le, hogy a fejlődés irányvonala végeredményben mindig egyenes és a legkomplikáltabbnak látszó problémákat kétségtelen bizonyossággal megoldja az idő. Az amszterdami titkár beszédéből sokkal inkább kiéreztük a tisztviselőt, mint a munkásvezért.

Sassenbach János csendes-beszédü ember, megfontolt szavu, lojális, alapos: *német.*

Komor Mihály

Féltékenység

Irta: Stella Adorján

Tangh Liangh, a hires japán büvész esténként nagy sikerrel mutogatta magát az orfeumban. Ő volt a müsor legdrágább száma, ezért nemcsak az igazgató utálta, de valamennyi artista is. Szurós szemü, ferde szemöldökü kis emberke volt, bajusza helyén néhány rőt hajszálat viselt és a kollegák közül nem állt szóba senkivel. Nagy kiséretel dolgozott, egy feltünően szép angol lánnyal és négy fiatal szolgával, akik a mutatvány előtt sok hókusz-pókusszal állitották össze a rejtelmes kellékeket. Mig Tangh Liangh dolgozott, senkinek se volt szabad a szinpadon tartózkodni. A büvész ezt szigoruan kikötötte minden szerződésében. Féltette a trükkjeit s különösen féltette azt a mutatványát, amelyet a szép angol lánnyal végzett. Tangh Liangh ugyanis minden áldott este kettéfürészelte a szép misszet, alsó testét bedobta egy ládába, felső testét eltüntette. Pár pillanat mulva aztán bengáli fény és csengő-bongó muzsika között behoztak egy kosarat s abból Tangh Liangh elővarázsolta az angol lányt, természetesen egy darabban. Mondani is felesleges, hogy a kosár, a melyikből a kisasszony pukedlizve kiugrott, üres volt, amikor behozták.

Ilyen csodákat csinált Tangh Liangh a szinpadon s mindezt azért, hogy abból a csekély háromezer dollárból, amit havonta keresett, a kiadások és szerény költekezései után ezerötszázat hazaküldjön a feleségének, egy rosszarcu, fogatlan anyókának, aki Yamayatá-ban imádkozott a japán istenhez, hogy férje mielőbb hazajöjjön abból a ronda Európából, ahol már csak nők kettéfürészelésével lehet komoly pénzeket keresni.

A privát élete nagyon egyhangu volt a nagy büvésznek. Délelőtt a várost járta, ebéd után szunyókált, majd próbált egy kicsit és az előadás végeztével egy kis étteremben vsacsorázott. Mindenüvé kettesben jártak szép angol partnernőjével. A kisasszonyt Märynek hivták. Együtt tértek haza minden áldott este abba a kis másodrangu hotelbe, ahova az orfeum igazgatósága szállásolta őket. Egymás mellett volt a szobájuk. Az egész helyzetet legjobban Charly jellemezte, a muzsikáló kutya tulajdonosa, aki a kulisszák mögött a következő nézetet vallotta Tangh Liangh müvészetéről és magánéletéről:

— Nem elég, hogy ez a sárga svindler viszi el a legtöbb pénzt innen, még hozzá neki van a legjobb nője!

Märy kisasszony ugyanis határozottan tetszett mindenkinek a szinházban. Még a bonvivan is meresztgette rá a szemeit, amikor félmeztelenül megjelent a kulisszák mögött. Ilyenkor ráveregetett a kórus csinos görljeire, igy akarta megmutatni az angol nőnek, hogy ő milyen nagy tekintély ebben a szinházban.

De nagy hódolója volt Märynek az »Erry és Berry« cimü szám is. Erry és Berry légtornászok voltak, még pedig a legjavából. Erryt Richard Götz-nek hivták és Bajorországban született, mig Berry lengyel származásu volt és Lutski névre hallgatott. Általában nem sokat törődtek a nőkkel, mert a mesterség kizárta a tulságosan intenziv érdeklődést, de ez a Märy nemcsak mint nő, de mint partner is imponált nekik.

— Olyan hüséges, mint a Charly kutyája — jegyezte meg Berry. Egy pillanatig nem hagyja el ezt az ázsiai kóklert.

— No én majd megmutatom neked, hogy elhagyja — mondta Erry.

Nagyot ütött a mellére, amelyen a fehér trikóra himezve fekete halálfej rémitgette a közönséget. Kettőjük közül Erry volt a merészebb, ő csinálta a hármas halálugrást és repült át a szinpadon egyenesen Berry karjaiba. Berrynek aránylag könnyebb dolga volt, ő csupán fejjel lefele lógott a levegőben és elkapta a hatalmas svunggal érkező hetven kilós embert. A mutatványt halálos csendben végezték minden este és először mindig elvétették. Ez volt a trükkjük. Másodszor aztán a publikum óriási izgalma közepette Erry pontosan a társa karjai közé repült. Micsoda sikerük volt igy! Véletlenül jöttek rá erre, mert egyszer Frankfurtban elvétették s utána tomboló tapsot kaptak. Azóta először mindig a legprecizebben rosszul csinálják.

A mutatványt Märy is végignézte egyszer a kulisszák mögül és a nagy halálugrás után kétszer összeütötte a tenyerét.

Erry, azaz Richard Götz különösen a barátjának akarta megmutatni, hogy ő kikezd a japán nőjével és ezért tizedikén este megszólította. Gondolta, pont husz nap van még elsejéig, addig elszórakozik a kisasszonnyal. Elsején ugyis elválnak egymástól, a japán Kopenhágába szerződött, ők Bukarestbe.

— Gratulálok kisasszony — igy kezdte — az önök mutatványa valóban szenzációs.

Ó, igazán nem az én érdemem — szerénykedett a leány.

— Nono, nem minden nő hagyná magát igy kettéfürészelni.

A nő nevetett.

— Nekem még viccből se volna szivem egy ilyen szép nőt kettészelni — mondta Richard nevetve.

Nem lehetett folytatni, mert a lánynak következett a jelenése.

Másnap mint régi barátok diskuráltak. A japán rajtuk ütött.

— Öltözzön kisasszony! — mondta a nőnek ridegen.

Az egész orfeum leste, hogy mi lesz ebből. Richard már olyan ideges volt, hogy egy este tévedésből nem vétette el a halálugrást. A társa megpirongatta:

— Le kell szoknod erről a nőről. Meglásd bajba hoz az a féltékeny tigris.

A féltékeny japáni tigris valóban kezdett nagyon agressziven viselkedni. Ha észrevette, hogy összevillan a fiatalok tekintete, már közbelépett és a foga között káromkodott.

Huszadikán meglepte őket, amikor csókoloztak. Rohant az igazgatóhoz. Orditott.

— Vegye tudomásul, hogy nem lépek fel!

— De kérem — csititotta a direktor — egy szinházi csók miatt?! Mi tudjuk, hogy ez semmit se jelent a kulisszák világában! Uram az istenért, ne legyen ennyire féltékeny!

A japán még jobban dühbe gurult és nagyott csapott az asztalra.

— Én féltékeny vagyok?! — kiabálta. — Hát mit gondol maga, én törődöm egy ilyen kis nővel?! Tőlem csókolhatja reggeltől-estig, de csak előttem, nem a hátam mögött!

Az igazgató csodálkozva bámult. A japán most már halkabban folytatta:

Nem attól félek én, hogy odaadja magát a nő, hanem attól, hogy kikotyogja a trükköt...

A nagy jelenet

— Egyfelvonásos játék —

Irta: László Ferenc

Szereplők: Az iró, a színésznő, a szinigazgató, az inas.

Szin: Egyszerü, de előkelő izléssel berendezett dolgozószoba. Az egészen egy nagy iróasztal és hatalmas könyvszekrény dominál. A derüsebb szint csak egy széles, tarka párnákkal boritott kerevet adja. Hátul középen széles ablak, amely a szomszédos hegyekre néz. Jobboldalt bejárás, balfelén ajtó, a lakás többi részébe. Derüs, koraőszi délután, Lassan alkonyodik, a felvonás végén már ég a szinen a villany.

Az iró (harmincöt év körüli férfi. Az irónak az a tipusa, akit nemcsak irásaiért, hanem személyéért is szeretnek. Közvetlen és keresetlen, nyoma sincs benne sem a pöznak, sem a nagyképüségnek; csak egyetlen dolgot vesz halálos komolyan: az irást. A függöny felgördültekor az iróasztalnál ül és el van mélyedve az irásban. Előtte nagy csomó teleirt kézirat-papir. Mély csendben telik el néhány másodperc, amely alatt az iró dolgozik.)

Az inas (öregedő, hüséges embere az irónak, csöndesen és félve lép be a jobboldali ajtón. Egy kis ideig tanácstalanul áll az iró háta mögött, végre félénken megszólal): Bocsánat nagyságos ur...

Az iró (felpillant a kézirat-papirról, de azért tovább dolgozik): No mi baj János?

Az inas: Lajthay szinigazgató ur szeretne a nagyságos urral beszélni.

Az iró (bosszusan): Hát nem tudja János, hogy mostanában nem fogadok senkit?

Az inas: Kérem nagyságos ur, én elmondtam már minden kifogást, megpróbáltam mindent, de nem használ semmi. Az igazgató urat lehetetlen elküldeni. Ragaszkodik hozzá, hogy beszélien a nagyságos urral.

Az iró (bosszusan abbahagyja a munkát): Hát ha annyira ragaszkodik, essünk tul rajta minél gyorsabban. Kéretem az igazgató urat.

Az inas (mentegetőző mozdulatot tesz, mint aki jelezni akarja, hogy nem tehet semmiről és el.)

A szinigazgató (kissé kövér, választékosan öltözött ötven év körüli férfi. Tulzott szivélyességgel): Drága Sándorkám, tudom, hogy most haragszol, de vállalnom kellett még ezt a kockázatot is. Meg kellett hogy zavarjalak remeteségedben.

Az iró: Ha azt mondom »Isten hozott!«, akkor ezt az üdvözlést csak a kötelező udvariasság mondatja velem. Mert komolyan haragszom, hogy éppen te vagy az első, aki megzavar a munkámban.

A szinigazgató: Hidd el Sándor, hogy fontos okom van rá. Te két hete bezárkózva élsz itt a dolgozószobádban, hermetikusan elzárva az emberektől és nem tudod, hogy ezalatt mi történik künn.

Az iró: Hisz éppen ez a jó. Talán azért a legérdemesebb irni, hogy az ember ne tudjon másról, mint arról, amiről tudomást akar venni. Ilyenkor nem kell mással foglalkoznom, mint a saját magam által teremtett világgal... És ez nagyon jó... Különben pedig nem ugy állapodtunk-e meg, hogy egy hónapra visszavonulok?! Megigértétek, hogy nem zavartok addig, még csak egy telefon-üzenettel sem, amig el nem készülök az uj drámámmal.

A szinigazgató: Hiszen éppen erről van szó. Fontos és halaszthatatlan, hogy a drámádról beszéljek veled.

Az iró (cigarettával kinálja, ő is rágyujt): Parancsolj kérlek... Mi lehet ez a fontos és halaszthatatlan megbeszélés?

A szinigazgató: Sürgős szükségem van a drámád vázlatos tartalmára.

Az iró: De kérlek, hiszen még nem is fejeztem be.

A szinigazgató: Legalább is a darab alapötletét, a milieujét ismertetned kell. A bemutatót az eredetileg tervezett időpontnál korábban kell megtartanunk, mert fogalmad sincs, hogy amióta te itt félrevonulva dolgozol, hogyan égünk... Egyik darab a másik után bukik. Minden másodnap bemutató és nem megyünk semmire. Minden reménységünk csak benned van. A te darabod lesz bizonyosan a szezon egyetlen komoly sikere. Csakhogy ezt nemcsak neked kell itt a jó darab megirásával előkészitened, hanem nekünk is meg kell kezdenünk már a kommünikézést, a reklámot a lapokban. Hetekig kell irni Bálint Sándor uj drámájáról, mint az idei szezon legnagyobb eseményéről, hogy meg legyen alapozva a siker.

Az iró: Hát ezért zaklatsz a munkámban?

A szinigazgató: Remélem most már belátod, hogy fontos volt veled beszélnem.

Az iró: Egyáltalán nem látom be... Dehát ilyen javithatatlanok vagytok ti mind.

A szinigazgató: Meg aztán sürgetni is szeretnélek.

Az iró: Ez ugyanaz volna: mintha a várandós anya szülését akarnád megsürgetni. Jól tudod, hogy rendelésre nem tudok irni. Különben is *(az iróasztalra mutat)* itt fekszik már készen a darab legnagyobb része. Még csak néhány simitást kell rajta végezni. Most tartok épp a nagy jelenetnél, amelynek megirásában voltál szives megzavarni. Ez késést jelent öregem, amiért te vagy felelős...

A szinigazgató: Hiszen én öt perc mulva már itt sem leszek, ha pár szóval elmondod a témát.

Az iró (kelletlenül megadja magát sorsának és az iróasztalhoz ülve beszélni kezd. Közben azonban önkéntelenül is mindig lelkesebb lesz a hangja, amikor drámájának témáját magyarázza): No jó, ugylátszik ezen is túl kell esni. Hát egész röviden: a sablóntól eltérően sem szerelmi háromszög, sem házasságtörés nincs a darabban. A boldog szerelem drámája lesz ez. Két fiatal és boldog emberről szól a darab, akik test-

ben-lélekben egy szerves egésszé forrnak. Mámoros szerelem előzi már meg a házasságot. Mindketten becsületesek, nincs egymás előtt titkuk. A lány elmondja őszintén a férfinek, mielőtt az övé lesz, hogy nem ő az első az életében. Egyszer, pár év előtt, egy botlást követett el, egész fiatalon. Akkor azt hitte, hogy az a szerelem, holott nem az volt. Egy idősebb ember vette el a lányságát. Pár hónapig elég gyakran találkozott azután még ezzel az emberrel, amig aztán rájött, hogy nem ez az a szerelem, amit keres. Ez az ember el is vette volna feleségül, de a lány nem tud csalni, hazudni, nem szereti, hát nem megy hozzá. De nem is tud haragudni rá, mert mindig jó és gyöngéd volt hozzá. A lány mindezt megvallja az uj férfinek, akiben megérzi az igazit. Az elsővel szakit véglegesen, az uj, a fiatal, az igazi férfi pedig csak szánni tudja a lányt botlásáért és sulyos csalódásáért. Szereti a lányt és minden megbocsátva, teszi a magáévá.

A szinigazgató: Ez az egész?

Az iró: Dehogy. A dráma tulajdonképpen csak itt indul. A mámoros szerelem után a boldog házasság évei következnek. A szerelemből nem lesz megszokás vagy unalom, hanem ez a két boldog ember mindig uj szépségeket fedez fel egymásban és naponta elszakithatatlanabbakká válnak a testi és lelki kötelékek. Álomban él ez a két ember, a tökéletes harmónia, a legkiegyensulyozottabb szerelem megvalósult álmában. De minél erősebbé lesz a szerelem, annál gyakrabban rémlik fel a férfi előtt a mult, amely azelőtt legfeljebb csak röpke pillanatra zavarta meg a mámorát. Mindig sürübben kinozza az asszony multja és végül is mint sötét árnyék terpeszkedik a boldogságára az a kinzó tudat, hogy nem ő volt az első az asszonya életében, hogy előtte más férfi is ölelte már a feleségét. Tökéletes a boldogságuk és ezért ezerszeresen fáj neki, hogy nem talált rá idejében a nőre, akit mintha csak az ő számára teremtett volna a gondviselés. Az asszony a hüség, a szerelem és a gyöngéd odaadás példaképe, de a férfi most már napról-napra féltékenyebb lesz a multra, amit nem lehet meg nem történtté tenni. Már szinte betegesen szenved a ráfekvő sötét árnyéktól, amely később már rémképekkel is vegyül: gyanakszik, hátha más férfi is volt előtte, nemcsak az az egy, vallatni, kinozni kezdi az asszonyt és az őszintén, becsületesen bevallott és már rég semmivéfoszlott mult mint feltámadt kisértet odaáll közéjük és pusztulással fenyeget mindent . . . Eddig van készen a darab.

A szinigazgató: És a megoldás?

Az iró (kis gondolkodás után): Éppen most kezdtem el a darab nagy jelenetét. A férfi szemrehányásokat fog tenni az asszonynak — először életében — hogy nem őrizte meg számára a tisztaságát és brutálisan megmondja neki, hogy annyira szereti, hogy nem tud vele tovább élni. Ha nem szeretné ennyire, nem bántaná a rég elenyészett mult, de épp a nagy szerelme lázong a sötét árnyék miatt, minden csókját, minden ölelését megrontja az első férfi emléke és ha nem akar megőrülni, el kell hagynia az asszonyt, hogy azután tovább szenvedjen nélküle, szerelem nélkül. A nagy jelenetnek és a drámának is az lesz a melankólikus, kissé rezignált befejezése, hogy a boldogság összeomlik.

A szinigazgató (megelégedetten): Nagyon jó Sándorkám, megint sikerült a komoly irodalmi sikert egyesitened a nagy kassza-sikerrel.

Az iró: Reméljük a legjobbat. Még csak egy nyugodt hetet adjatok és akkor teljesen készen leszek.

A szinigazgató: Én már itt sem vagyok. Ne haragudj, hogy zavartalak *(felál)*, de fontos volt mindezt megtudnom. Szervusz Sándorkám, igérem, hogy nem bántunk most már addig, amig magad nem jelentkezel a szinháznál. De a lapok már holnap tele lesznek az uj darabod dicséretével.

Az iró (kikiséri a szinigazgatót): No csak mérsékelten öregem, nem szeretem, ha tul sokat vár a közönség. Olyankor mindig könnyü csalódást okozni. A viszontlátásra! És üdvözlöm a külvilágot!

A szinigazgató (el.)

Az iró (cigarettára gyujt, fel és alá jár a szobában, majd az irógasztalához megy és megnyom egy villanycsengőt.)

Az inas: Parancsol a nagyságos ur?

Az iró: Drága Jánosom, most ujra kérem magát, ne engedjen be hozzám senkit.

Az inas: Mennyi ideig tart még nagyságos uram ez az elzárkózás?

Az iró: Még csak két hétig legfeljebb.

Az inas (a turkóját vakarva): Nehéz dolog ez a darabirás . . .

Az iró: Magának János?

Az inas: Csakis. Az iró urnak könnyebb itt benn nyugodtan megirni a darabot, mint nekem távoltartani naponta azt a sok embert, aki mind a nagyságos urat keresi.

Az iró: Na csak kis türelem még, János!

Az inas: Hiszen méltóztatik tudni, hogy a siker reményében mindent szivesen megteszek. *(El.)*

Az iró (folytatja a szobában a fel-alá sétálást, a megzavart hangulatot akarja ismét visszahozni, idegesen cigarettázik, majd leül az irógasztalhoz és ujból dolgozni kezd. A munka azonban látható nehezen megy, később azonban ismét elmélyed az irásban. Kis szünet.)

(Künn az előszobában dörmögő férfihang hallatszik, majd derüs, jókedvü női kacagás. A csendben, a munka áhitatában olyan ez a fiatal női kacagás, mintha komor templomi csöndben harsanna fel a jókedvü tánc-zene. Egy pillanatnyi szünet, azután szelesen, gyerekesen, vidáman beront):

A szinésznő (tizennyolc-husz éves, maga a fiatalság. Alacsony, szőke, egész megjelenése, modora, alaptermészete és gondolkodása: az örök gyermek. Az a női tipus, aki mindig gyermek marad. Bár nagyvilági életet él, mégis valami bájos ártatlanság van az egész lényében. Nyilt és meleg nézésü, roppant közvetlen, természetes és még szertelenségében is bájos és mindig jókedvü): Hurrá, elfglaltam a hétfejü sárkányokkal őrzött mesebeli várat! *(Az iróhoz szalad és össze-vissza csókolja.)*

Az iró (alig tud magához térni a meglepetéstől): Hát te hogy kerülsz ide kicsim?

A szinésznő (gamenes dicsekvéssel, nevetve): Egyszerüen áttörtem az ellenséges frontot. Sturmra jöttem. Hát mit gondoltál, meddig birom ki ezt az internáltságot? *(Évődve):* No most dobj ki! *(Széles mozdulattal leül a kerevetre):* Most próbálj innen eltávolitani!

Az iró (mosolyog): Szerencséd kis gazember, hogy nem tudok rád soha megharagudni. *(Hirtelen játékosan hangot változtatva):* De azért nem szép a müvésznőtől, hogy ilyen orvul rámtörtél. Azt hittem, hogy komolyabb nő, aki be tudja tartani az igéretét, hogy egy hónapig felém se néz.

A szinésznő (átveszi a hangot): Jaj mester, hosszu ám az az egy hónap. Négy hét. Harminc nap... És harminc hosszu éjszaka... *(Megint odafut az iróhoz, az ölébe veti magát és elboritja csókjaival):* Drága Sándor, csakhogy itt vagyok megint nálad!

Az iró (megsimogatja a haját): Kis bogaram, hiszen én is nagyon örülök, hogy ennyi idő után megint a karjaimban vagy, hiszen ez volt a legnehezebb az elmult két hét alatt, hogy téged nélkülöztelek. A többiekről szivesen lemondok, csak te hiányzol mindig nagyon, ha igy bezárkózom dolgozni. De hát hogy jutott eszedbe megszegni a tilalmat?

A szinésznő (melegen): Tudod, azóta, hogy munkához fogtál, minden délután itt sétálok lenn az ablakod alatt, mint valami szerelmes csitri. Lesem mindig az ablakodat és titokban reménykedem, hogy hátha kinézel egyszer, meglátsz és felhivsz... Bizony eddig egyszer sem néztél ki. Ma, amikor itt sétáltam, találkoztam Lajthayval és ő elmondta, hogy fenn volt nálad. Hamarjában elbeszélte az uj drámád meséjét is. Gondoltam, ha az a vén majom megzavarhatott a munkádban, akkor nekem mégis csak több jogom van feljönni hozzád. Hát feljöttem. És most itt vagyok.

Az iró: És János csak ugy beengedett?

A szinésznő (nevet): Ő szegény dörmögött és tiltakozott, de én egyszerüen két cuppanós puszit nyomtam az orcájára, aztán félretoltam a meglepett öreget és betörtem ide Bálint Sándor mühelyébe.

Az iró: Tudod kicsim, hogy azért nem cselekedtél helyesen, hogy most megzavartál?

A szinésznő (felugrik az iró öléből. Kérlelőn): De hát miért vagyok én számüzve mindig tőled, ha dolgozol? Miért nem jöhetek fel hozzád ilyenkor is, legalább csak egy órára. Még azalatt se kellene foglalkoznod velem. Irhatnál tovább és én olyan csöndesen ülnék itt az irógasztalod mellett, mint egy hüséges kutya és csak néznélek...

Az iró: Először is te nem tudsz csöndben lenni egy percig sem. De meg nem is erről van szó?

A szinésznő: Hát miről? *(Fenyegető, tréfás mozdulattal):* Te, Sándor, ha meguntál, vigyázz! . . .

Az iró: Kis csacsim. Dehogy unlak. Hiszen annyira szükségem van a közellétedre. De látod éppen ez a baj. Én benned a vidám, aranyos, mindig pajkos jópajtást szeretem elsősorban, aki derüt és napfényt hozol ebbe a nem tulságosan kedélyes legénylakásba. Amikor azonban valami komolyat irok, nem szabad veled találkoznom. Nem tudok drámát irni, amikor itt csicseregsz és tréfálsz körülöttem, mint egy rakoncátlan kis gyerek.

A szinésznő (komolykodón): Oh, hiszen én nagyon megkomolyodtam. Különösen az utolsó két hét alatt, hogy el voltam szakitva tőled. *(Felugrik a kerevetre és jókedvüen ugrál rajta):* De most fellázadtam és itt vagyok nálad, azért is itt vagyok!

Az iró (nevet): Csodálatosan megkomolyodtál... *(Felkel, odamegy a kerevethez, leemeli a nőt és mint egy gyereket, becézve körülviszi a szobán, majd egy karosszékbe ül vele, a szinésznő az ölébe simul):* Látod, alig hogy itt vagy, én is egészen átalakulok és játékos gyerek válik belőlem. Pedig egy órával ezelőtt még milyen komolyan dolgoztam a dráma nagy jelenetén. Most aztán fucc, mára vége a hangulatnak.

A szinésznő: Nem baj. Holnapig legalább meggondolod magad.

Az iró: Mit gondolok meg?

A szinésznő: Hát a nagy jelenetet, a drámád megoldását. Lajthay elmondta nekem az előbb röviden, hogy hogyan akarod befejezni a darabot, de nekem igy egyáltalán nem tetszik.

Az iró (most kissé fölényes a hangja): No ne mondd! Neked komolyan nem tetszik?

A szinésznő (keresetlenül): Hiába gunyolsz Sándor... Tudom, hogy én csak egy csacsi kis nő vagyok és hogy te ezerszer jobban értesz az ilyesmihez. De mégis... A nagy iró is tévedhet. És most alighanem tévedsz Sándor...

Az iró (még mindig nem veszi komolyan azt, amit a nő mond): No mármost csak. Milyen szigoru kritikus lett belőled... Hát aztán miben tévedek?

A szinésznő (egyszerüen): Abban Sándor, hogy azt hiszed, a mult árnya szét tud választani két olyan boldog, olyan emberi embert, mint a drámád hősei...

Az iró (ébredő érdeklődéssel): Ahol olyan sulyos árnyék borul a szerelemre, mint ebben a drámában, ott a boldog szerelemnek meg kell halni. Csak a mardosó, fájdalmas szerelem maradhat meg.

A szinésznő (még mindig az iró ölében): Gondolod? Látod, Sándor itt a te nagy tévedésed. A férfi-logika, amely tévuton jár. Ezt mi nők sokkal jobban megérezzük.

Az iró: Szóval azt állitod, hogy nem pusztulhat el a boldog szerelem ott, ahol a férfit a mult kisérti és kinozza...

A szinésznő: Ezt ilyen általánosságban nem merem állitani. De a te drámád hőseinek a végtelen szerelme nem semmisülhet meg igy. Ha a nő becsületesen, őszintén megvall mindent a férfinak és az mégis szereti és feleségül is veszi, akkor a mult botlása már nem ölheti meg a szerelmet. Az a férfi, aki feleségül veszi és szereti mindennek ellenére is a nőt, már bizonyos tekintetben magasabbrendü férfi, mert tul tudta magát tenni a buta társadalmi korlátozottságokon. Néha-néha felfájhat neki az a tudat, hogy a szerelmes nő nem az övé volt először, de ez csak távoli szomoruság, egy elmult és jóvátehetetlen cselekedet keserü emléke lehet csak. Semmiesetre sem taszitja el ezért a férfi a becsületes, szerelmes és odaadó asszonyát.

Az iró: És a férfi szenvedései? Mit tudtok arról ti asszonyok?

A szinésznő: Oh, azt is jobban ismerjük, mint ti. Hiszen figyelünk benneteket és meglátjuk rajtatok a fájdalom vagy lelki szenvedés legkisebb nyomát is. Egy szerelmes asszony mindent meglát és minden sebet meg tud gyógyitani.

Az iró (mindig jobban figyeli a szinésznőt és kezd hinni neki): Meglehet, hogy az átlag-férfinél igy van. De a kifinomodott lelkü embernek más a lelki élete és az idegrendszere. Már pedig az én hősöm müvész.

A szinésznő (most nagyon meleg a hangja és szorosan odasimul az iróhoz): Te is az vagy Sándor és mégis egészen és minden fenntartás nélkül szeretsz engem . . . Talán, ha igaz lesz, egyszer a feleséged is leszek... Mindent tudsz a multamról és mondd, el tudnál kergetni, azért, mert egyszer, még mielőtt téged ismertelek másé voltam?

Az iró (kissé zavartan): De édes kis virágom, hiszen nem rólunk van szó... Te egészen más vagy...

A szinésznő: Én az örök asszony vagyok és te a magasabbrendü férfi, a müvész. És tudsz te haragudni rám, vagy vannak rossz óráid azért, mert egyszer, még szinnövendék koromban, mikor még félig gyerek voltam és nem tudtam, hogy te is itt vagy a számomra a világon, másé lettem? Hát bün ez? Ok ez a lelki fájdalomra? Hát mi asszonyok csinálunk-e problémát abból, hogy előttünk hányan és kik voltak már az életetekben? Lehetünk-e féltékenyek a régiekre, ha tudjuk és érezzük, hogy azok a hajdani érzések már rég megszüntek, semmivé lettek és csak bennünket szerettek? *(Megcsókolja az irót. Kis szünet. Künn erősen sötétedik.*

Az iró (csöndesen): Még sohasem beszéltél velem ilyen komolyan...

A szinésznő (felugrik az iró öléből, ismét pajkosan): Hisz mondtam, hogy megkomolyodtam. *(A dohányzóasztalhoz megy, cigarettát gyujt, majd a kerevetre dől):* Szinte szégyellem már, hogy enynyit beszéltem össze-vissza és téged az okos férfit, a nagy irót én akarlak meggyőzni az én kis csirke-eszemmel.

Az iró (feláll, odamegy hozzá, megsimogatja a haját): Nagyon okos lány vagy és meggyőzően tudsz beszélni.

A szinésznő (komikus ijedtséggel): Jaj, most nem fogsz többé szeretni. Te nem szereted a nagyon okos nőket.

Az iró: Csak azokat nem, akik fitogtatják az okosságukat.

A szinésznő: Én meg titkolom. Ez már maga is fél bölcsesség, mert igy senki se tudja bizonyosan, hogy hol van az a határ, ahol megszünik az én kis okosságom is. Csak én tudom, hogy közel van nagyon. *(Felkel, nyujtózkodik, kinéz az ablakon):* Jé, hogy besötétedett. Most én csacsi elraboltam a drága délutánodat, pedig az igazgató sürget, hogy fejezd be hamar a darabot. No de ha most elmegyek, megigérem, hogy addig nem látsz, amig nem készülsz el a drámával. Akármilyen nehezemre is esik a még hátralevő egy-két hét.

Az iró: Csakhogy nem ugy van ám, mert először is most nem engedlek el, másodszor pedig *(hangsullyal)* neked ezentul mindennap itt lesz a helyed mellettem, akkor is, ha dolgozom.

A szinésznő (hitetlenül): Ugye most csak ugratsz?

Az iró: Nem kicsim, egész komolyan beszélek.

A szinésznő: Hogy én ma este itt maradhatok?

Az iró: Mondom, hogy el sem engedlek.

A szinésznő (vad indiántáncban tör ki. Végigtáncol néhányszor boldogan a szobán, megpörgeti az irót is, majd ugrálva, hancurozva szalad a balaltó felé): Hiszen ez álom! Együtt töltjük az estét! *(Gyerekesen tapsol a kezeivel.)* Akkor én most megyek át a hálószobába, felveszem a pongyolámat, amit a szekrényedben őrzök és a vacsoránál én leszek megint a kis háziasszony. A nagy jelenetet pedig ugye majd megirod holnap? *(Az iróhoz fut, megcsókolja.)* Mindjárt itt leszek Sándor, csak házias kényelembe helyezem magam. *(Kiszalad szelesen.)*

Az iró (egy ideig utána néz, majd felcsavarja a villanyt, cigarettára gyujt, az ablakhoz megy és kitárja, mohón szivja a beáramló friss levegőt. Az ablak nyitásával egyidőben beszürődik a szobába egészen halkan egy közeli kávéházból vagy kocsmából a cigányzene. Kis szünet): Tavasz lett azóta, hogy nem votam künn az uccán. Szerelmes szép tavasz... *(Most frisebb, fiatalabb, vidámabb, mint a felvonás elején volt, kissé fel-alá jár még a szobában, mintha még küzködne magával, majd a telefonhoz megy és felveszi a hallgatóját):* Halló... 26—42-őt kérem... Müvész-Szinház?... Kérem Lajthay igazgató urat... Itt Bálint... Szervusz... Dirikém, mielőtt még közzéteszitek a kommünikéket a lapokban, értesiteni akarlak, hogy meggondoltam, a nagy jelenet másképen fog végződni és a darab megoldása is más... A szerelem nem omlik össze. A nő meg-

magyarázza a férfinek, hogy csak képzelődik... *(Ebben a percben megjelenik az ajtóban a színésznő, világos pongyolában, frissen és fiatalon. Meglepődve hallgatja a telefonba beszélő írót.)* Az asszony megygyógyitja a férfit... Igen, ilyen formában végleges a megoldás... Jól meggondoltam... Inkább ilyen dezüs, megnyugtató befejezés, mint nyomasztó... A szerelem nem hal meg... *(Leteszi a kagylót.)*

A színésznő (tuláradó boldogsággal és nagyon hálásan siet az író karjai közé): Ugye nem hal meg az igazi szerelem?

Az író szerelmesen magához öleli a színésznőt): Soha!

Függöny.

Az angyal

I.

Ott ült egy nagy zöld rét közepén és furcsán nehéznek érezte magát. Fel akart emelkedni, de mint egy sulyos fatönk hullott vissza a földre. Veregette lecsüggő karjait, hosszu ujjait, ami szerte ágazott, mint a fa lombja.

Hirtelen támadt ijedtséggel pillantott hátra. Nem akart hinni a szemének és kapkodó mozdulatokkal, remegő ujjakkal tapogatta végig a hátát. Szorongó érzéssel a szivében állapitotta meg, hogy nincsenek többé szárnyai.

Most ijedt kivánesisággal nézett maga körül. A zöld gyepet, ahol ült, még zöldebb fák szegélyezték, amiket lila hegyekbe mosott a távolság. Szembe vele pedig, halványszürke füstfátyolba burkolózva, látszott a város. Az alkonyuló nap most tünt el egy torony mögött.

Angyal feje előre bukott, mint az alázat és magába mélyedve emlékezni próbált.

Igen. Számos társával együtt, az Ur zsámolya előtt állt és elé öntötte napi munkája eredményét. Kötelessége volt összefogdosni naponta a földről felszálló emberi vágyakat, hogy az Ur kiválogassa közülük azokat, amelyek teljesitendők.

Az Ur ezen a napon szokatlanul kevés emberi vágyat teljesitett, ezért ő, az angyal igy szólt:

— Óh Uram, te hatalmas vagy, mindenható vagy. Miért nem teljesitesz minden vágyat, hadd lennének boldogok a föld lakói. Akkor bizonyára nem lenne naponta igy tele a hálónk kósza sóvárgásokkal, ami mind emberek ajkáról fakadt!

Ekkor történt. Az Ur ránézett. Szeme sulyos volt, mint a Gond és éles, mint a Fájdalom. Angyal szinte összeroppant e tekintet sulya alatt. És szólt az Ur:

— Menj a földre, éljed az ember életét. Érezzed az ember minden vágyát. Jobban érezzed, mint minden más ember. Én teljesiteni fogom minden vágyadat; de szárnyaid nem lesznek soha többé...

Az Ur keze megérintette, ettől édes és sulyos álomba csurgott és most itt van. Ez tehát a föld. Szép. Ezer apró csillagfényre gyulladt a Város és furcsa izgató zenefoszlányok szürődtek ki belőle és hullámzottak felé.

Angyal most felállt. Kezeit széttárta, mintha repülni akarna. Hosszut lélekzett és a lábait nézegetve megindult. Mosolygott. Furcsa volt, hogy most ezeket kell használnia, ha akarata utnak indítja. A város esti képe vonzó volt, csábitva hivogatta, a járás is mindegyre könnyebb lett és mire a városba ért, mindent elfelejtett, ami eddig volt.

Nem volt angyal és nem voltak szárnyai.

II.

Éjszaka volt. Forróság és vacogás váltakoztak rajta, mint a düh és szerelem. Ott állt a költő a szinház kijáratánál, amikor jött a nő és — mint mindig — egy férfi társaságában autójába szállt.

Igy nézte ezt már két keserves esztendőn keresztül izzó elpusztithatatlan vággyal a nő iránt, aki a másé . . .

Aztán a Hidra ment. Fenn a széles égen, lenn a széles vizen töméntelen csillag ólálkodott és huzott a messzibe. Feje nehéz volt, szédült, a csillagok elkezdtek forogni, repülni, mint az aranylabdák és a költő megfogva a hid korlátját, nekilendült a távolságnak és mint egy céltalan bolygó beledobta magát a térbe.

— Meghalok — gondolta repülés közben és nem emlékezett tovább.

III.

— Szeretlek — mondta a költő a nőnek, aki ime az övé lett. Most, amikor pedig azt hitte meghalt már e nő miatt. — Ugy érzem, mintha a végtelenség utját jártam volna meg érted; egy angyal minden jósága benne rejszket a lelkemben, hogy most végre az enyém vagy. Beteljesültem veled és általad. Célja voltál minden utamnak, minden gondolatomnak, minden érzelmemnek. Minden, ami vagyok téged szolgál amióta ismerlek. A szivem érted dobogott, a szemem téged kutatott mindenütt és mindenben. A szájam a te csókodért epedt, a fülem a hangodat, a karom a derekadat akarta.

Sokszor ugy éreztem, hogy magamba szippanthatlak, mint a nap a harmatcseppet.

És most az enyém vagy. Örökre enyém . . .

IV.

A költő lázas szemekkel meredt a kezében levő papirdarabra és tikkadt torokkal mozdulatlan összeszoritott ajakkal olvasott:

»Oh vágy, széditve hintáz vad lobogásod ivelve menny és pokol közt szüntelen«.

— Igen, akkor még tudtam lendülni — sóhajtotta és a szemeivel mohón tépdeste ki a szavakat a kezében levő versből:

»Hiszem, jó csillagom, mi arcomba néz és hiv,

Menni kell.

És lendül a kar, lendül a szív, lendül a vér . . .«

— Micsoda repülés volt az, te jó isten!

A költő szive mind fájdalmasabban zsugorodott össze ahogy tovább olvasott:

»Nagyra nő a célos csillag, akkora lesz, mint a világ; de csak ketten laknak benne: Én és Te . . . Mégis teljes«.

—Milyen nagyon az enyém voltál amig nem voltál az enyém — gondolta a költő szomoruan és a verset fáradt mozdulattal nyujtotta a szedőgyerek felé.

Ez volt az utolsó verse a nélkülözések és reménytelen forró vágyakozások napjaiból. Akor dallá vált benne minden fájdalom és emésztő sóvárgását, mint tavaszi föld az ibolyát — szinesen és dusan ontotta magából.

De ahogy a régi dalok fogytak, ugy lett szótlanabb, csendes és szomoru a költő. Mert ha nem is tudott róla még senki, ő tudta, már régen tudta, hogy nem tud többé énekelni.

Próbált, óh százszor, ezerszer is nekilendült, mint liba a napos mezőnek, de csak gágogás és könnyü futás volt bizony minden uj dala.

Mélységek és magasságok nélkül való.

Ám a lelkében kikristályosodva mint a gyémánt élt, a szép és az uj dalok tüzbe kerültek mind.

A költő fiókjából pedig fogytak, egyre fogytak a régi dalok, hirt dicsőséget, szerelmet és pénzt adva cserébe.

És a költő most odaadta utolsó régi dalát.

V.

A költő ismét a Hidon állt. Nézte a csillagokat fenn és lenn és beszélt hozzájuk. Ólomszavakat lökött a csillagos estébe, de azok mégis könnyedén hullámzottak tova akár a kacagás. Hüvös szellő borzolgatta a halántékát, de a költő most nem érzett semmit, csak ami benne volt.

— Szerelem — mondta fakó hangon és a lelkében semmi se rezdült meg erre a szóra. — Vér. Piros életszinü és a dala szép. Jó hallani. Sőt kéj hallani. De mindig ezt hallani? Ki szereti a verklinót át reggeltől-estig körben-körben mindig elölről ismételve örökös folytonosságban hallani, ha bármily szép is? — Unom a szerelmet!

— Pénz — folytatta a csillagokkal való társalgást. — Arany. Szépen cseng és dala van, mint a vérnek! Ez is vér. Sárga és hideg vér. Megvan benne a vér minden tulajdonsága. Fillérsejtekből fejlődik és ha bomlik meghal. Kering, csörgedez betegszik és gyógyul és — jaj — ez is körben forog. Formában és térben és időben is . . .

— Unom a pénzt!

— Élet. Ez is körforgalom. Mindig oda jutni, ahonnan kiindultam, holtbizonyosan tudni, hogy bennem és körülöttem minden körben forgó, reggelik vacsorák örök megismétlődése. Rettenetes. — Unom az életet!

A csillagok halkan lélekzettek és a költő látta, hogy lábujjhegyükre állva egymás hegyén-hátán mind őt hallgatja most:

— A vér bilincs. Az asszony bilincs. Csak a vágy az, ami indit és lendit. A vágy tavasz, kezdet, terinőmag. A vágynak kedve van. Munkakedve. A vágy inspirál, akar teremt! A vágy nem forog körben. A vágy végtelen és a végtelenbe vágy!

Karjait széttárta, fejét a magasság felé forditotta és hangosan sikoltotta bele az éjszakába:

— És nekem nincsenek többé vágyaim!

Mindenem van. Hogyan vágyódhatnék az után amim van?

Kezét most lázas homlokára szoritotta és tébolyos, zavaros szavakkal mormogta:

Nincs vágyam . . .

— Menekülni, menekülni! — érezte — és hatalmas lendülettel vetette át magát a hid korlátján. De jaj utközben, a pillanat századrésze alatt nem jutott eszébe semmi csodálatos, magasröptü, költői gondolat. Olyan nyomorultul halt meg, mint a többi nyári öngyilkosok, a sikkasztó siber, vagy a szerelmében csalódott kis cseléd.

P. Gergely Boriska

TERE-FERE

A nyári időszámitás föltalálója. Az angolok szobrot akarnak állitani William Willet-nek, a nyári időszámitás föltalálójának.

De a franciák most fölfedezik, hogy a nyári időszámitást nem ő találta fel, hanem Franklin.

Franklin 1784 április 25-én levelet intézett a *Journal de Paris* szerkesztőségéhez, melyben a mesterséges fénynyel való takarékosságot ajánlja s arra kéri őket, hogy életüket a nap szerint szabályozzák.

Elmesélte ebben a levelében, hogy egyszer hajnali három órakor kelt föl és hatkor nem kis meglepetésére már fényben állt az egész szobája.

— Megnéztem órámat — irja Franklin — és láttam, hogy alig hat óra. Furcsállottam a dolgot, hogy a nap ily korán kel, elővettem egy naptárt s láttam, hogy ez a csillagzat junius végén minden nap korábban tünik fel a szemhatár alján.

Franklin, miután latba vetette az érveket s az ellenérveket, azt tanácsolta a párisiaknak, hogy nyáron használják föl az ingyenes fényt. Három inditványt tett:

1. egy arany pénzbüntetéssel sujtsanak mindenkit, aki a zsalut hajnalban sem nyitja ki;

2. adóztassák meg a viaszgyertyát, hogy minél kevesebb fogyjon belőle;

3. napkeltekor verjenek félre minden harangot, ha pedig ez nem elegendő, petárdákat, ágyukat süssenek el minden uccában, hogy az álomszuszékok nyissák föl szemüket.

Természetesen Franklin inditványának semmi foganatja sem lett, senkisem fogadta komolyan.

Amiből az tünik ki, hogy bármit is mondjanak a mult idők dicséről, azért mi valamicskét mégis csak okosabbak vagyunk elődeinknél.

*

Hat év óta százhetvenegymillióval több ember él a föld hátán! A statisztika olyan mánia, mely néha talán boszant bennünket, de olykor eseteket, tényeket, jegyzeteket csodásan egyszerüsit s különös távlatokat tár föl.

Egy uj bolygó zsidó, természetesen német és tanár, azonkivül világkörüli utazó, most készült el az emberiség statisztikájával, melyben a különböző emberfajták tulajdonságait is számba veszi.

A legutóbbi népszámlálások alapján kimutatja, hogy az emberiség száma a földgolyón 1920-tól kezdve máig százhetvenegy millióval gyarapodott.

Amerika és Ázsia vezet 25, illetve 23%-kal, utána Afrika 8%-kal és végül Európa 3%-kal. Földrészek szerint a lakosság száma igy fejezhető ki: Európa 462.227.000 (48 egy négyszögkilométerre); Ázsia 1,060.238.000 (24 egy négyszögkilométerre); Afrika 132.361.000 (öt egy négyszögkilométerre); Amerika 227,133.0000 (öt egy négyszögkilométerre); Ausztráliára 15,000.000 ember esik. Legnépesebb világrész tehát Ázsia, de Európa első helyen áll népsürüség tekintetében.

Miután a bolygó professzor elkészült a statisztikájával s bejárta a föld minden zegét-zugát, a következő eredményre jutott: a világ legszebb nőit a ceyloni őslakók között találta. A legerősebb, a legegészségesebb, legizmosabb férfiak a messze Fidzsi-szigeteken élnek, mig a legmerészebbek az amerikai rézbőrüek maradékai. A legfalánkabb evők a középafrikai erdőkben találhatók és Borneo-szigetén.

A müvelt népeket is osztályozta. Szerinte a legönhittebb a következő három nép, (rangsor szerint): az amerikai, aztán az ausztráliai végre a német. Uj-Zélandban laknak a leggazdagabb emberek.

A Globe-trotter azt tanácsolja, hogy a világot a következő módon járjuk be: először Németországot, mely a legérdekesebb. Utána a latin országokat, melyek a legmüveltebbek, leginkább gazdagok történelmi emlékekben. Majd Uj-Zélandot és Japánt, melynek nincs párja festőiesség tekintetében. Utoljára Amerikába menjünk, mert ez a legüresebb és legunalmasabb.

*

A rádió mint hittérítő. Alig három év mult el, mióta feltalálták a rádiót, mely már is egyik tényezője az amerikai társadalmi életnek. Ennek tanubizonysága az, hogy már is befolyást gyakorol a legrégibb, leggyökeresebb emberi intézményre; a vallásra.

Az amerikai protestantizmus vezetői ezt hamar észrevették. Már 1923-ban elhatározták, hogy newyorki protestáns egyházak a propagandájukban fölhasználják a rádiót.

Két év mulva kiderült, hogy a rádió a tömegekben hatalmasan elterjesztette

a vallásos eszméket, százezreket nyert meg a számára, kik különben sohase jártak volna templomba, vagy mert nem akartak, vagy mert nem birtak.

B. Millar tiszteletes kijelenti, hogy százával kapja a leveleket, melyek irói egyre jobban érdeklődnek a rádióban hallott szentbeszédek iránt. Sokakat a rádió téritett meg.

Erről egy ujságirónak igy nyilatkozott:

— Ezt az uj hittéritést érdekesnek, nagyon magyarázhatónak tartom. Például valaki, aki a Brooklyn városnegyedben lakott, hallott egy »leadást«. Véletlenül egy vallásos zsoltárt énekeltünk, melyet ő gyermekkorában különösen kedvelt. Azonnal megtért. Ezeknek az eseteknek a lélektana fölöttébb egyszerü: a hallgatót valami varázsos és gyors benyomás ejti rabul. A zsoltár, melyet a rádión hallgat, benne megannyi erős érzelmi eszmetársitást kelt, mely megváltoztatja egész életét, fölcsigázza érdeklődését a vallás iránt, mely lelkében egyébként zsibbadtan, félöntudatlanul szunnyadt . . .

*

Egy halott iró karrierje. A halottak gyorsan lovagolnak. De még a halott irók gyorsabban is érvényesülnek, mint az élők. Nemcsak Magyarországon, hanem mindenütt a világon.

Ime egy példa. Helge *Hausen* életében nem tudott zöldágra vergődni. Egyetlen regényét sem olvasták el, hiába kinálgatta különböző kiadóknak s miután meghalt, semmi emléket sem hagyott hátra arra vontkozólag, hogy életében iró volt. Még a regényiró unokája sem tudta ezt, *Wulfék*, aki tőle örökségbe mindössze egy kávéfőző gépet kapott. Ezt a kávéfőző gépet föltették a konyhaszekrény tetejére, évekig nem is használták, mert óriási volt.

Wulfék egy alkalommal családi ünnepséget rendeztek, több barátjukat, ismerősüket hivták meg. Minthogy sok kávét kellett főzniök, ez alkalommal levették a szekrény tetejéről az ódon tisztes kávéfőző masinát, mely rozogán gubbasztott a fényesre sikált rézedények között és odaállitották a régi bükkfa-asztalra.

Mikor leemelték födelét, hogy beleöntsék a kávét, nem kis meglepetésükre egy megsárgult kéziratcsomót találtak benne, telistele apró gyöngybetüvel.

A család tagjai fölkiáltottak. A vendégek között véletlenül egy kiadó is volt.

Amig várták az ebédet, a kiadó föltette okuláréját s dacolva azzal a szabállyal, mely szerint kartársai évekig nem olvassák el az élő irók beküldött kéziratait, egy ültőhelyében elolvasta azt a paksamétát, melyet egy halott iró küldött hozzá, a másvilágról. Aztán remegő hangon, sápadtan jelentette ki, hogy ez remekmü.

Ettől a pillanattól kezdve Helge Hausen nagy iróvá lett: föltámadt halottaiból!

*

Éhező reklámok. Ugylátszik nemcsak nálunk divat a bicsérdyzmus, hanem mindenütt a világon: a háboru utáni emberiség vakbuzgóan böjtöl.

Olaszországban nyilvánosan mutogatta magát hetekig egy müvész, ki üvegketrecben foglal helyet — nem evett. Böjtét csak az szakitotta meg, hogy egy szép napon idézést kapott a rendőrségtől.

Az éhezés azonban mindenütt a legnagyobb látványosság. Vendéglők, kabaréik, operettszinházak, cirkuszok hamarosan meghódolnak a közönség legujabb mániájának s beiktatják müsorukba a koplaló-müvészt. Egy hires német cirkusz igazgatója koplaló-müvészt keres, ki egy cirkusz zsinórpadlásán függ hetekig, anélkül, hogy valamit venne magához. Egy dohánygyár viszont egy másik koplaló-müvészt akar szerezni, aki arra kötelezi magát, hogy a böjt alatt pusztán a gyár termékeit szivja.

Berlinben valóságzal dühöng a koplaló-járvány. Három nevezetes csillag van, *Jolly, Erik* és *Vientego*, akik most egymással versengenek.

Jolly bezárkózott üvegketrecébe, azzal az elhatározással, hogy negyvenhárom napig koplal s leveri az eddigi világrikordot. Mindössze ásványvizet iszik, néhány cigarettát szív és gyakran dörzsölni magát kölni vizzel. Erik, aki csak huszonkét éves, nem veszedelmes vetélytársa. De a harmadik, Vientego nem kisebbet tett fel magában — minthogy ötven napig böjtöl, sőt az őt bámuló közönségnek azt is megengedi — amit Jolly kikér magának, hogy a jelenlétében egyék.

Szóval magára vállalja az antik Tantalusz minden kinját.

*

Mit tudnak meg a gothai almanach legujabb kiadásából. A legarisztokratikusabb naptár, a gothai almanach, mely az idők változására való tekintettel most csak »udvari almanach«-nak nevezi magát, ebben a mostoha korban is megélenik, nem törődve a világ folyásával.

Az A. betü alatt közli a naptár szerkesztője, hogy még mindig van albániai uralkodóház, mert I. Vilmos albániai herceg, Wied herceg 1914-ben ugyan elhagyta országát, de *»fönntartotta minden jogát«.*

A herceg most Achenseben, Tirolban van, hitvesével, Zsófiával, egy Schönburg-Waldenburg hercegnővel, egy leányával és Károly Viktorral, az albániai trón örökösével.

Az almanach csodálatos, minden részletre kiterjedő figyelemmel megállapitja, hogy Zsigmond porosz herceg, Henrik herceg másodszülött fia, a volt tengerészhadnagy most a hamburgi Schlubach Sapper és C. cég alkalmazottja és feleségével Károly Ágnes hercegnővel, gyermekeivel Guatemálába vándorolt ki.

A Bonaparték közül pusztán Jeromos király leszármazottjai szerepelnek az almanach első részében, mert csak nekik van jogukban használni a *Császári Felség* cimet.

A volt uralkodók számára fönntartott helyen olvassuk, hogy a császári hercegnő férje, Atiech Hami Bey Effendi, egy budapesti bank alkalmazottja. Abdul Hamid szultán unokaöccse, Kenan Bey Effendi, egy párisi bánya mérnöke. Abdul Hamid legkedveltebb fia, Burchan Eddin herceg, feleségül vett egy hollandi hölgyet s Párisban él. Sia Eddin Effendi herceg pedig a néhai Mahomed szultán fia, Beyruthban a bujakór s egyéb bőrbetegségek orvosa.

A cári Oroszország végső vonaglásai

Rasputin és a forradalom — Rodzjanko volt duma-elnök emlékiratai

A cári orosz duma volt elnökének, *Rodzjankónak* most jelentek meg visszaemlékezései a cári udvar misztikus alakjáról, aki szuggesztiv hatása alatt tartotta a cárnőt. *Rasputinról* szól ez a Berlinben megjelent könyv, arról a Rasputinról, aki egyszerü parasztszármazásu kóborló szerzetes volt, de hipnotikus erejével a gyenge akaratu cárnőt teljesen hatalmába keritette.

Rodzjankó emlékiratának cime: *»A cári birodalom bukása«* és igen nagy részt szentel benne Rasputin személyének. Rodzjankó sorsa maga is tragikus. A régi Oroszországnak ez a reprezentativ embere hiába akarta *II. Miklós* cárt a korszerü reformok életbeléptetésére birni, erre a cár még akkor sem volt hajlandó, amikor az összeomlás már megkezdődött. Rodzjankónak menekülnie kellett. Hosszas bolyongás és nélkülözések után Jugoszláviában telepedett le és Rodzjankó szikár alakja többször feltünt a szuboticai uccákon is, ahol orosz emigráns barátait látogatta meg. Másfél évvel ezelőtt hirtelen megbetegedett és Beogradban halt meg. Ott is temették el.

A cár védi Rasputint

Hátrahagyott irásaiban elmondja, hogy 1912-ben, amikor már igen nagy volt az elégületlenség, ugy a cári udvarban, mint a nép körében Rasputin káros befolyása miatt, Rodzjankó kihallgatást kért a cártól és megkérdezte, hogy beszélhet-e egy olyan ügyről, amely az ország romlását okozhatja. A cár igenlően intett a fejével, mire Rodzjankó igy kezdte:

— Rasputin szerzetesről és a cári udvarban való megengedhetetlen jelenlétéről akarok beszélni. *Ennek a romlott és terhelt embernek az udvarban való intim tartózkodása az orosz csaszárság történetében példátlan.* Az a befolyás, amit ez az ember az egyházi és állami ügyekre gyakorol, *a társadalom minden rétegét izgalomba hozza.* A minisztertől kezdve az utolsó hivatalnokig *mindenki ennek a csavargónak a védelmére dll.* Ő maga eszköz ellenségeink kezében, akik *által a megrenditik a trónt és az oltárt.* A cárizmus ellen semmiféle propaganda nem olyan hatásos, mint Rasputin személye.

— *Hogyan meri ön igy támadni Rasputint és miért tartja ártalmasnak?* — vetette közbe a cár.

— Felség, mindenki tudja, hogy a szinodusban szakadás történt Rasputin miatt. Hermogén érsek dekredálása és Iliodor szerzetes elitélése Rasputin intrikáinak következtében felnyitotta minden jogtisztelő ember szemét és nyilvánvalóvá lett, hogy *Rasputin kalandor.*

— Milyen bizonyitékai vannak erre? — kérdezte izgatottan a cár.

— A rendőrség megállapitotta — felelte Rodzjankó, hogy orgiákban vesz részt és nőkkel jár a fürdőbe. Engedje meg, hogy felolvassak egy pár levelet áldozatairól. Egy asszony például azt irja, hogy Rasputin erkölcsileg és testileg teljesen tönkretette. Ennek a szerencsétlennek később végig kellett néznie, hogy ez a szörnyeteg két leányával is fajtalankodott. Itt egy mérnök feleségének az esete, aki megőrült Rasputin üzelmei miatt és most tébolydában van.

Rodzjankó ezután még több levelet ismertetett a cárral, majd rátért arra a tilalomra, hogy *Rasputinról a lapoknak nem szabad irni*, ami azt a hitet kelti az egyszerü népben, hogy *közel áll a trónhoz.*

— De miért tartja Rasputint gazembernek? — vetette közbe indulatosan a cár.

— Felség, olvassa el a külföldi lapok tudósitásait. A brüsszeli szabadkőmiveskongresszuson ugy beszéltek Rasputinról, mint alkalmas eszközről a cárizmus megdöntésére. Nem csak a trónról és a cári család autoritásáról van szó, Felség, nagy veszély rejlik ebben, ha a nép a cárt gazemberek védőjének kiáltja ki.

— De hiszen most Rasputin nincs is az udvarban — szakitotta félbe a cár.

— *Nyilvánosságra hozhatom, hogy soha nem is tér vissza?* — kérdezte a duma elnöke.

A cár mély hallgatásba merülve fölalá lárt egy darabig, majd igy válaszolt:

— *Nem, ezt nem igérhetem meg önnek. De hiszek önnek és megfontolom, azt, amit mondott.*

A feltámadt Rasputin a cárnő szeanszain

Nem sokkal ezután templomi ünnepség volt és Rodzjankónak jelentették, hogy a katedrálisban elsőnek és legelöl egy parasztember foglal helyet. Izgatottan ment a dumaelnök a megjelölt helyre és ott találta Rasputint.

— Mit keresel itt? — rivalt rá.

— Hát te mit akarsz itt? — válaszolt a kérdezett kihivóan.

— Én a duma elnöke vagyok és *a szakálladnál fogva hajitalak ki, ha rögtön el nem kotródsz.*

— Mit akar tőlem?

— Hogy ebben a pillanatban elhord magad, mert e szent helyen neked nincs helyed!

— De engem önnél magasabb személyek hivtak meg ide! — válaszolt Rasputin.

Majd elővette meghivóját, amit Rodzjanko kitépett kezéből. Rasputin ekkor a földre vetette magát és homlokát a kövezetbe verte. Néhány pillanat mulva egy kozák jelent meg a templomban, aki kivitte Rasputint és egy autóba ültette.

Rasputin hatalma azért még mindig nem volt megtörve. Amikor azonban kitört a háboru, *az orosz nacionalisták azzal vádolták Rasputint, hogy Németországnak kémkedik.* Összeesküvés támadt és 1914 december 16-ról 17-re virradó éjszaka *Jussupov herceg és Puriskevics képviselő Rasputint meggyilkolták.*

Rasputin halálával azonban nem szünt meg a Rasputin-párt. Rasputin szerepét az utolsó cári belügyminiszter *Protopopov* vette át, aki spiritiszta szeánszokat rendezett a cárnőnek és mindenkor *Rasputin szellemét idézték. Grabe* gróf mesélte, hogy amikor egy izben a cári udvarban volt dolga, egy mellékszobában szembetalálkozott a meggyilkolt és mégis élő Rasputinnal. *Ez egy paraszt volt, akit Rasputinnak maszkiroztak és a szeánszokon mint Rasputin jelent meg a cárnőnek.*

Ilyen volt a cári udvar élete...

Huszonkét év tévedései...

Az emlékiratokban Rodzjanko végül leirja utolsó audienciáját a cárnál. Elmondta a cárnak, hogy a forradalom elkerülhetetlen és hogy nagy a gyülölet a cárnő ellen, akit németbarátnak tartanak. Követelte, hogy a cárnőt fosszák meg minden politikai befolyásától. Végül kijelentette, hogy eddig a cár és a haza egy és ugyanazon fogalom volt, most már a nép eltávolodott a cártól.

A cár kezeibe temette arcát és igy kiáltott fel:

— *Lehetetlen, hogy én, aki huszonkét évig csak jóra törekedtem, e huszonkét éven át tévedtem volna.*

— Igenis Felség, *huszonkét évig hamis uton járt* — volt a kegyetlen válasz.

Rodzjanko azután felolvasta a nemzetgyülés manifesztumát a cárnak. A cár közönyösen hallgatta végig, majd közbevágott:

— *Nem tudna sietni egy kicsit. Mihájlo nagyherceg vár tedra.*

Amikor Rodzjanko később ujból a fenyegető forradalmat emlitette, II. Miklós cár esztelen haragra lobbant:

— Az információim éppen ellentétesek — mondotta indulatosan — és *ha a duma mégegyszer ilyen nyilatkozatokra ragadtatja magát, akkor szétkergetem.*

Rodzjanko erre ujból hangsulyozta, hogy sejtései nagyon rosszak és közölte a cárral, hogy ez volt az utolsó audienciája.

— *A forradalom jönni fog* — mondotta — *és az anarchia el fog pusztitani mindent, bár még sokat meg lehetne menteni.*

II Miklós cár már nem is hallgatta Rodzjankot és hidegen bucsuzott el a parlament elnökétől. *Két héttel később kitört a forradalom* és a hatalmas cár, a sok millió ember mindenható ura a Carskoje-selo-i cári palota udvarában havat lapátolt egy lakatossegéd parancsára...

Magyarok az idegen légióban

Magyar—német barátság Afrikában
Szegedi huszárt akart lovaglásra tanitani a spahi-hadnagy

A rifkabilok lassacskán már eltünnek az afrikai hadszintérről, ma már csak itt-ott fordulnak elő kisebb csatározások, amelyeket a legionáriusok a mult évi borzalmas emberpusztitások után csupán szórakozásnak tekintenek. A békebeli Afrika nem nyujt sok szórakozást, különösen nem az idegen légió tagjai számára, akiknek a tábori életük egyhangu, minden változatosság nélkül. A légiós táborok ma már mindössze negyvenezer embert foglalnak magukba. Kikből áll az idegen légió? Ezzel a kérdéssel már sokat foglalkoztak a lapok, pontos adatokat azonban, tekintettel a hadiállapotokra, ezideig még nem hoztak nyilvánosságra a marokkói hadvezetőség.

*

Az idegen légióban a legtöbben — hetvenöt százalék — németek vannak, utánuk a magyarok következnek, akik különösen 1919-ben léptek be az idegen légióba. Tiszta magyar századok alakultak Afrikában és bátorságukkal nagy elismerést váltottak ki. A bizalmi állásokba többnyire magyarokat helyeznek, ugyszintén az altiszti iskolákba is főkép magyar legiósokat küldenek. Ennek tulajdonitható aztán, hogy, ha meglepő is, de a németek valósággal gyülölik magyar nemzetiségü bajtársaikat.

Bellábes gyönyörü pálmaligeteiben ünnepnapokon felharsan a katonazene és most már egy csepet sem csodálkozik azon senki, ha az ekzotikus zenekar váratlanul rázendit az »Eg . gunyhó, ropog a nád«, vagy a »Káka tövén költ a ruca« cimü magyar népdalokra. De nem is lehet csodálkozni; az ezred zenekarának magyar ember a karmestere Pataky József. Hajdudoszörményből.

*

A magyar vitézségről, bravurról illusztrálásul az alábbi érdekes epizód szolgáljon.

Kovács Péter szegedi volt huszárőrmestert, aki a forradalom kitörése után tizenöt huszárral Beogradban jelentkezett az idegen légióba és igy került az afrikai csatamezőkre. Mindjárt odavitték kiképzésre. Az egyik napon a kiképző spahi-hadnagy, gyönyörü, tüzes, arab telivért hozatott, — mint mondotta azért, mert meg kell szokni az arab lovat is. Természetesen a hadnagy akart előljárni a jó példával és amig hatan fogták a toporzékoló állatot, felkapaszkodott a nyeregbe. Látszott az arcán, hogy most meg akarja mutatni milyen mestere a lovaglásnak. Büszkén, csipőretett kézzel, elegánsan lovagolta körül a gyakorlóteret. Persze inkább lépésben. Az első kör után, hogy kissé megtáncoltassa a lovat, sarkantyujával a csipőjébe vágott. A következő pillanatban már a szép fekete tiszti nadrág, benne gazdájával a porban hevert, mig a ló vadul tovavágtatott.

— *Chochon* — orditott a hadnagy lovaglóostorával hadonászva a ló felé.

Ekkor megszólalt egy mély baritonhang:

— *Nem disznó az, hanem csikó, csak meg kell tudni ülni!*

Ijedt csönd. A hadnagy villogó szemekkel fordult a szakasz felé.

— *Qui est ce qui etait?*

— *Én voltam* — lépett elő a sorból Kovács Péter.

— *Rögtön felülni a lóra és tizenötször körülvagtatni* — dörögte a hadnagy — *ha nem tizenöt napi fogdal! Compris?!*

Kovács Péter megmarkolta a zablát, egy pattanással a paripa hátán termett és a negyedik körnél már nem kellett neki sem kengyel, sem zablaszár, röpült a *csikó* ahogy lovasa akarta. Az utolsó körben az öreg huszárőrmester kétlábon táncoltatta az álmélkodó hadnagy elé az arab telivért. Egy hét mulva ő lett az istállómester. A spahi hadnagy legkedvesebb embere.

*

Végül a frankhamisitás. Mert mi is tudunk erről, habár magyar lapokat nem igen látunk, a külföldi lapok pedig nem igen foglalkoznak vele. Megvalljuk, valamennyien magyarok nagyon szégyeljük magunkat a Nádossyak, Windischgraetzek miatt, akik még itt a messzi idegenben is ártanak a magyar becsületnek.

A napokban történt, az egyik bajtársam cigarettát vett és ötven frankossal fizetett, mire a trafikos megkérdezte:

—Igazi? — de azután szerencsére elnevette magát.

Mi nem nevettünk, pedig a trafikos egyre magyarázta, hogy csak viccelt...

Menekülés a gazdasági válságból

A gazdasági válság nemcsak a Vajdaságot és nemcsak egyedül Jugoszláviát fojtogatja, hanem az egész világ erőit emészti. Az évek óta tartó krizis egyazon hatóeröknek az eredője az egész világon és csak az államok egyesitett erejével lehetne azt véglegesen leküzdeni. Azonban éppen ez az összefogó egység nem tud megszületni, bármennyire fáradoznak is a létrehozásán, Locarnóban, Genfben és egyebütt.

*

A mi államunk talán emancipálhatná magát a többi államoktól a gazdasági válság elleni küzdelem terén, ha már az egységes front sehogyan sem tud kialakulni. Sőt talán egyedül Jugoszlávia az az állam, amely a saját erejéből, a többi államok segitsége nélkül is képes volna a maga gazdasági problémáit kedvezően megoldani. Mert Jugoszláviának megvannak az eszközei hozzá: van kitünő termőföldje, vannak rengeteg kincset rejtő hegységei, végtelen erdői, kihasználásra kinálkozó vizerői, jól berendezett gyárai és kitünően fejlett kereskedelme. Csak éppen jól kellene müvelni a földet, ki kellene bányászni a hegyeket, kitermelni az erdőket, munkába fogni a folyóvizeket és életre támasztani a halódó ipart és kereskedelmet.

*

Csehszlovákiában az impérium átvétele után a kormány egymilliárd csehkoronáért mütrágyát vásárolt és azt ingyen osztotta ki a gazdák között. A mütrágyától Csehszlovákia földje valósággal ujra született: a buzával bevetett földterületek átlagos termése tizenöt métermázsa volt holdanként, tehát körülbelül kétszerannyi mint a kitünő bácskai földé. Csehszlovákiában néhány ezer mezőgazdasági szövetkezet van és majdnem minden faluban mezőgazdasági szakiskola és Prágában mezőgazdasági főiskola van. Pedig Csehszlovákia sokkal kevésbé agrárállam, mint Jugoszlávia, hanem jóval inkább ipari állam. Amit Csehszlovákiában meg lehetett csinálni a mezőgazdaság terén, azt bizonyára még inkább meg lehet csinálni a par excellence agrárállamunkban.

*

Jugoszlávia legnagyobb részében még mindig állati erővel szántanak, a gőzeke még alig használatos, a traktor pedig még ugyszólván ismeretlen fogalom. Pedig a gépszántás és a mütrágya a titka a termés megduplázásának. Jugoszlávia humusza általában sokkal elsőrendübb, mint Csehszlovákiáé, milyen termés lehetne tehát nekünk, ha a mi földünket csehszlovákiai rendszer szerint müvelnénk meg. Nem beszélünk Hollandiáról, Dániáról és a többi elsőranguan fejlett mezőgazdasági államokról, de Csehszlovákiát tán mégis utolérhetnénk a mezőgazdasági produkció területén.

*

Itt a Vajdaságban is van néhány mezőgazdasági szovetkezet, az ugynevezett »agrárzajednicák«, de ezek nem annyira közösen termelő és értékesitő szövetkezetek, mint inkább a gazdák szakszervezetei, amelyek az ő érdekeiket képviselik kifelé és amelyek közelebb állnak a politikához, mint kellene. A mezőgazdasági szövetkezetekre, ha idealisan müködnének óriási hivatás várna. Ezek a zajednicák volnának hivatva pótolni a megszüntetett nagybirtokok óriási előnyeit és eltüntetni a földosztás minden hátrányát. A szajednicában egyesült gazdáknak közösen kellene beszerezniök gazdasági gépeket, egységes terv szerint kellene trágyázni és bevetni földjeiket, a termést együttesen értékesiteni s a föld hasznán egyenlően osztozni. Igy egy-egy felosztott nagybirtok tulajdonképen egész maradna, továbbra is központilag müvelnék a földjét, csupán csak a föld jövedelme nem lenne egy emberé, hanem a rajta dolgozóké.

*

Sokat lehetne beszélni a csatornázásról és az ármentesitésről. E sorok irója néhány év előtt megszervezett egy bánáti faluban egy csatornatársulatot, amely megépitette a maga csatornáját, amely akkor holdanként egy métermázsa buzába került és amint a csatorna elkészült a föld forgalmi értéke megduplázódott, hozadéka pedig megsokszorozódott. De jó egy esztendei szivós agitációra volt szükség, mig a csatornázás szükségét meg lehetett értetni az érdekeltek nagyrészével. Olyan viziogi törvény kellene, amely a folyammérnökségekre bizná annak eldöntését, hogy hol van szükség csatorna épitésére, nem pedig a konzervativ, minden ujitástól beruházástól megriadó parasztságra.

*

Mezőgazdasági államban az összes iparágak között elsősorban a mezőgazdasági gépiparnak volna a legnagyobb fontossága és éppen ez van nálunk legjobban elhanyagolva. Védővámokkal mesterségesen életbentartanak olyan iparágakat, amelyek soha sem fejlődhetnek ki annyira, hogy a külfölddel versenyezzenek, ahelyett hogy mezőgazdasági iparunk fejlesztésére forditanák az energiát. Minden járásban kellene egy-egy modernül berendezett tejtermékfeldolgozó gyárat felállitani és vajjal, sajttal, turóval elárasztanunk a külföldet. Kendergyárakat, bőrgyárakat, malmokat kellene vám- és fuvarkedvezményekkel életre kelteni, szaporitani és versenyképessé tenni a külföldön. Szeszgyáraink, sörgyáraink, cukorgyáraink, keményitő- és élesztőgyáraink kiviteli kapacitását óriási mértékben lehetne még fejleszteni egészséges gazdasági politikával. És mindennél nagyobb eredményeket lehetne elérni az állattenyésztés és sertéshizlalás szisztematikus fejlesztéséből.

Képzeljük most el, mit jelentene az országra mindez. Csak egymagában a gabonatermés kétszereződése felszabaditaná az országot a ma elviselhetetlennek látszó nyomoruságtól, pedig ezt az eredményt alig egy-két esztendei modern földmüvelési módszerrel el lehetne érni. Mennyire megjavulna a gazdasági helyzet az országban, ha egy évben az egész ország termőföldjét géppel felszántanák, mütrágyával nemesitenék, prima fajmagokkal bevetnék, a talajvizeket lecsatornáznák, az áradásoknak elejét vennék. Ha megnyitnák a hegyeket, ha üzembe helyeznék a bányákat, ha a folyók villanyerőt termelnének, ha a mezőgazdasági ipar kifejlődnék, az állattenyésztés megnövekednék és ha a közlekedés megjavulna, a szállitás olcsóbbá lenne, a kiviteli vámokat pedig eltörölnék. Hogy megnövekedne egyszerre az ipari termelés, mennyire megélénkülne a kereskedelem, milyen jól és olcsón élnének az emberek Jugoszláviában. Hová lenne akkor a gazdasági válság, ki tiltakozna az adókivetések ellen, hova tünne az a végtelen sok gond és baj, ami ma fojtogatja az egész országot.

*

Csakhogy ehhez pénz kellene, ami pedig nincsen — gondolja bizonyára az olvasó. Pedig dehogy nincs annyi, amennyire minimálisan szükség volna. Csak meg kell kezdeni, el kell inditani a fejlődést, ki kell mozditani mai merev stagnációjából, a többi aztán magától kialakulna. Az ország költségvetése 14 milliárd dinár. Nem lehetne egy évben minden tárca költségvetésének egy részét elvenni és négy-ötmilliárdot mezőgazdasági beruházásra forditani? A második évben már mindent bőségesen visszafizetne ez a befektetés, a következő évekről nem is beszélve.

*

Nagy energiával, alapos és szakszerü mezőgazdasági politikával, összetartó együttmüködéssel és a politikai ellentétek kikapcsolásával mindezt meg lehetne valósitani. És ha megvalósitanák, Jugoszlávia lenne a leggazdagabb ország, népe pedig a legboldogabb nép egész Európában.

H. J.

Les parfums maudits

A meggyilkolt Daudet-fiu lirája

A tizennégyéves Philippe Daudet, a rojalista-vezér Léon Daudet fia, mikor belevetette magát abba a néhánynapos kallódásba, amelyből véres automobil szállitotta át, véres nyakkal az örök semmibe, ez az ápolt és parfőmös gyerek, párisi koraérettségével, jólétes csömörével, valamely vidéki kocsma ragadós asztalán ama kétségbeesések között, amelyek kitépték alóla a biztos talajt és megszállva szorongással az áhitott ellenséges sors előtt, ezeket a költeményeket irta, amelyek nem költemények, de dokumentumok.

1. Nereusok leánya

A Montmartreon, egy aljas butikban együtt táncoltunk s azóta gyakran viszontláttam. Egy ringyó csupán, de ő tudja ezt. Nem is szép, de ő tudja ezt. Egy hajdani orosz miniszterelnök lánya ő és amikor részeg a tánctól és cocktailtól és szerelemtől: olyan szépen énekel, szebben, mint a szirének egykoron.

2. Bukott leányok

Bukott leányokkal vertem át az éjszakát. Arcukat elfeledtettem, csak brutális, annyiszor átfogott testükre emlékszem. Mégis női testek és Billon mondja: »Oly lágy és tiszta . . .«

3. Elutazás

Lelkem reszket az örömtől, gondolva mindarra, amit nemsokára érezni fog. Szemem előtt elsuhan a provánszi nap, a szép barna lányok, a derüs és merész lérliak és észak borus egei és a hó és az örök szomoruság. Ezt mind átélem majd és csak annak a hurnak megrezzenését érezzem magamban, amit minden ember magában hord s boldog leszek, ha lehetséges ez. Isten veled, te régi ház! Isten veletek szüleim! Senkise fogja megérteni, miért mentem el, senkise fogja sejteni az érzéseket, melyek elhajtottak engem. Két nap még és mint a madár az első repülésére, utrakelek a messze országok felé, az uj érzések és a kalandszerü felé.

Keressék a kriminalisták az ifju Philippe izgalmas rémtörténetének titkát, a pszichológusok a serdülő férfi és a környezet konfliktusának sexuális elemekben rejtőző lelki rugóit, a politikusok pedig a rojalistafi, az anarchisták és a köztársasági spicliszervezet kapcsolatának szövevényes rejtélyét. Minden feltevésre akad elég bizonyiték. De surrealista müvészek módján, akik az elkallódott emberek, a siketnémák, az őrültek, az öngyilkosok elmeműveit és a — józanok álmait gyüjtik összse a megvesszőzött lélek megdöbbentően furcsa életének dokumentálására, meg lehet elégedni a szerencsétlen gimnazistának átkos parfőmökről beszélő vallomásával, amely az önképzőkörbe átplántálódott multszázadi spleen-jével, a daudetalphonsi örökséggel együtt hangos vádirat Páris és kapcsolt Európája ellen.

(—. —.)

ORVOSI DOLGOK

IRJA: Dr MUNK ARTHUR

Neuraszténia

A hétköznapi életben már megszokták, hogy az emberek mindenféle szeszélyre, komiszságra rámondják, hogy *idegesség* és minden második élőlényre rámondják, hogy *ideges*. Ha a dusgazdag ember, alamizsna nélkül, káromkodva rugja ki a koldust, azt mondják rá: milyen ideges . . . Ha a fizetésképtelenség előtt álló kereskedő álmatlan, nyugtalan ráfogják, hogy ideges. Ugyanezt mondják az izgatott férjre, aki a feleségét hűtlenségen fogja, a nagyságos asszonyra, aki gorombáskodik a frajleinnal, vagy a szakácsnővel: a szakácsnőre, aki a nagyságára kiabál: idegesnek mondják az adóhivatalnokot, a telefonos kisasszonyt, a kávéházi türelmetlen vendéget, a krakélert, mindenkit aki ezen a bolond világon még él. Ma már mindenki ideges. Még a doktorok is és közülök a legidegesebb az — idegspecialista orvos. És mert divatos az idegesség, ne csodálkozzunk azon se, ha a társaságbeli hölgy a szezon végén »idegkimerültség« címén megy valamilyen méregdrága fürdőhelyre.

A valódi idegesség nevé: neuraszténia és ezt élesen meg kell különböztetni a laikusok által »megállapított« álidegességtől. A neuraszténia szülőktől örökölhető igen gyakran előforduló idegbántalom. E bajnál a családi terheltség mindenkor kimutatható és úgy látszik az anya idegessége jelent nagyobb veszélyt az utódra, de előfordul az is, hogy az apa kisfoku neuraszténiája hatványozott mértékben jelenik meg az utódban.

Megjelenését már a korai gyermekévekben látjuk. Idegbajokra hajlamos, terhelt gyermekeknél leginkább az iskola váltja ki a szunnyadó neuraszténiát. A kis gimnazista gyermek különcködő, nem olyan mint a többi, rendkivül szorgalmas, tehetséges, de nem az iskolai tantárgyak érdeklik, hanem elvont, titokzatos, tiltott, misztikus dolgok. A korán érett gyermek szellemileg tulerőlteti magát, az iskolában nem tud figyelni, a tanár magyarázatait nem hallja, fantáziája másutt csapong. Fejfájásokról panaszkodik. Rövidesen embergyülölő lesz, elzárkózik barátaitól, lesütött szemekkel jár-kel, félszegen válaszol a hozzáintézett kérdésekre, dadogni kezd, hol elpirul, hol meg sápadt lesz és a szigoru fenyitékek után még makacsabbul elzárkózik mindenki elől. Gyermekkori neuraszténiánál látjuk az arc, a végtagok, a fej rángatódzásait. Elképzelhető ezek után, hogy az ilyen gyermek törékeny, idegrendszerére milyen ínzumus később az érettségi vizsga és a vizsga előtti »drukk«. A hajt csak fokozza a meg nem értő szülők és tanárok »üldözése«. Ez az üldözés, meg nem értés beskomorságba, öngyilkosságba kergethetik a serdülő ifjut.

A felnőttek lappangó neuraszténiájának kiváltása csaknem mindig *külső behatásra* történik. Leggyakrabban előforduló ilyen kiváltó ok, lelki megrázkódtatás a családban előforduló váratlan haláleset, vonatszerencsétlenség, vagyoni romlás. Előfordul az is, hogy az egész család »ideges«, neuraszténiás és egyik a másikat tartja »bolondnak«, mint aki mindennek az oka. Ilyenkor persze napirenden vannak a veszekedések: azon vitatkoznak, hogy ki a legidegesebb.

A neuraszténiás ember, ha csak teheti, minden csekélységgel orvoshoz szalad. A korzón is kikéri orvosa véleményét. Az orvosi rendelőbe egy csomó cédulával jön, mert az ilyen beteg panaszait pontosan feljegyzi, hogy valahogy el ne felejtse. Minden bemondott panasz után halljuk a tulzó jelzőket: őrülten fáj a fejem, irtózatos nyomást érzek a mellemben, ugy fáj a gerincem, majdnem ketté törik, rettenetesen fájnak az arcizmaim, tarthatatlan szivdobogást érzek és igy tovább pokoli, elviselhetetlen kinokról beszél, amit »más ember bizonyára el se birna«. És mindezen kinok mellett az arcvonások nyugodtak, a fájdalmaknak látható nyomai nincsenek. Ha az ilyen ezer panasszal tell beteg kétségbeesésében öngyilkosságot követ el, a boncolás alkalmával az összes belső szerveit egészségesnek találják a boncoló orvosok.

A neuraszténiás ember tehát tele van panasszal, szenvedéssel, szenzációkkal, de a panaszokhoz *hiányzik az alap:* a szervi elváltozás, megbetegedés. A bajt tehát a képzelő tehetség zavarai és a fokozott ingerlékenység jellemzik. Az ilyen neuraszténiás beteg a mellében érzett fájdalmakat gyógyithatatlan tüdővésznek érzi; a fejében érzett nyomásra az a gondolata támad, hogy ez a megőrülés kezdete és ha a has jobb oldalában érzi a fájdalmakat, sebészhez rohan és erőnek erejével kioperáltatja a vakbelét.

Ezek az u. n. *hipochondriás* tünetek, amik néha az öngyilkosságba is kergethetik a beteget.

A neuraszténiások alaptermészetéhez tartozik az *ingerlékenység* és a *tulérzékenység*. Ezekből a tulajdonságokból nagy adag jut ki művészeknek, iróknak, festőművészeknek, színészeknek és ujságiróknak, akik közül sokan éppen ezen beteges ingerlékenységüknek köszönhetik hirtelen felfelé törő karriérjüket. Ilyenkor azután ember legyen az, aki az igazi talentumot, zseniálitást szigoruan el tudja különiteni a beteges érzékenykedéstől.

A neuraszténiás beteg külsőleg teljesen egészségesnek látszik és bizony a társaséletet élő neuraszténiásról senkise gondolná, hogy micsoda fonák gondolatok bántják. A fess huszártisztet körülrajongják a nők, miatt ő a legnagyobb »drukkban« van, kényszerképzet kinozza, hogy otthon elfelejtett cipőt huzni és most mezitláb kell táncolnia. A lábára nézni nem mer, fél, hogy akkor minden kiderül.

Önagyságát zsurról kisérik haza és a a kisérők csak nem is sejtik, hogy a bájos, piros-pozsgás »egészséges« asszonykát halálos félelem fogja el, valahányszor téren kell keresztül mennie.

Jendrassik irja le egyik betegének esetét, aki éveken keresztül abban az aggodalomban élt, hogy egy sas elragadja és emiatt nem mert az uccára kimenni. A másik beteg égő gyufát, vagy cigarettát dobott ki a robogó vasuti kocsiból és hónapokig lelkiismeret furdalások gyötrik, hogy micsoda tüzvészt okozott a vasutvonal mellett. A kényszerképzeteket csaknem mindig félelemérzet követi. Látunk ideges betegeket, akik rettegnek a fertőző bajoktól és folyton »dezinficiálják« magukat és a lakásukat. Az egyik beteg csak akkor tud elaludni, ha előzőleg átkutatja a hálószoba minden zegét-zugát, hogy nincs-e rabló elrejtőzve, a másik meg ha ágyba fekszik, ugy érzi, hogy ez az utolsó éjszakája. Tapasztalás szerint a házasságon belül a puha, erélytelen, udvarias férj oldala mellett könnyen fejlődik ki az asszony neuraszténiája és megforditva: jólelkü, gyengéd feleség »becézgetése« édeskés modora csak szaporitja a neuraszténiára hajló férj panaszait.

A neuraszténiás ember hajlik mindenféle szenvedélyre a morfinizmustól, alkoholizmustól kezdve egészen a nikotinizmusig, de csodálatosképpen éppen az ő soraiból kerülnek ki az ellenkező végleten állók is: a bicsérdisták, a növényevők, az uj vallási szekták alapitói, a bibliás emberek és az antialkoholisták is.

Álmatlanságról panaszkodik az *igazi* neuraszténiás elég gyakran és persze majdnem minden esetben az alvás jelentőségén tulbecsülése az »álmatlanság« okozója. Lényegében véve az ilyen beteg *eleget* alszik, de mert nyugtalanul alszik, sohase érzi magát reggel kialudva. Azt hiszi, hogy az álmatlanság következtében előbb-utóbb megtébolyodik, tönkre megy. Az ilyen beteg nappal sohasem álmos és mégis elviselhetetlennek minősiti álmatlanságát. Az is előfordul, hogy keresztülhorkolja az éjszakát, de azt álmodja, hogy ébren van. Reggelre az ilyen neuraszténiás, álmatlan beteg kimerülten, fáradtan ébred, még fáradtabb, mint mikor este lefeküdt. Mintha egész éjjel utazott volna ülve, harmadosztályu vasuti kupéban.

Az ideges embert napközben állandóan hajtja, üzi valami belső, megmagyarázhatatlan nyugtalanság. Alig, hogy leül, máris felugrik és megy, rohan, mintha puskából lőtték volna ki. Ha megy siet, hamar kifárad és ezután meg szeretne — leülni. Az ilyen beteg szenvedélye a *vándorlás*. Egy hivatalban se birja ki sokáig. A dolgát egyébként jól végzi, kétszerannyit dolgozik, mint más — éppen az idegessége miatt — de ez csak fokozza az idegességét, amely viszont megint megduplázza a tevékenységét is.

A sexuális életnek — Jendrassik szerint — *vajmi kevés szerep jut a neuraszténia előidézésében.* Szerinte a már »kész« neuraszténiás ember hajlamos bizonyos sexuális kilengésekre, mint amilyen a fetisizmus, homosexualitás, onánia, mazohizmus.

A neuraszténiás kényszerképzetek közé sorolhatjuk a kóros *féltékenységet* is. Az ideges ember sokszor ártatlanul gyanusitja meg feleségét, ezer patáliát csap, hangos féltékenységi jeleneteket rendez, amikről az asszony azt hiszi, hogy a nagy szerelem természetes következményei. Az ilyen féltékeny férj rendszerint csak akkor »gyógyul« ki, amikor már az asszony *igazán* hütlen lett hozzá.

A gyakran előforduló neuraszténiás panaszok közé tartoznak még a szervi elváltozás nélküli *szivdobogás*, a napokig, sőt hetekig tartó *fejfájás*, örökös krákogással járó garathurut, nátha, a nehéz légvételeket kisérő sóhajtozás, aregrimaszok, villámszerü végtagrángások, égési érzettel járó bőrviszketegségek és igy tovább.

A neuraszténia testvére a *hisztériának*, de annak éppen az ellentéte. A hisztériás beteg nagyon könnyen szuggerálható, rendkivül fél a mérgektől, a haláltól, az operációtól; a neuraszténiásra nehezebben hat a szuggesztió, keresi a mérgeket, a veszedelmet akarata ellenére is. A hisztériánál *látható* elváltozások vannak, mint: görcsök, bénulások, izületi merevségek, a neuraszténiásnál objektive nem látunk semmit; a beteg a teljesen egészséges ember benyomását teszi ránk. A hisztériásnak használ a sok orvosi kezelés, foglalkozás, a neuraszténiásnak egyenesen ártalmára van. A hiszteriás *utánozza* a másik beteget, valósággal elkapja a másik hisztériás betegségét, a neuraszténiás sohasem utánoz. . mindig »*egyéni*«, mindig »*önmagát adja*«, illetve szigoruan megmarad »*családi specialitása*« mellett. Erre a legjobb példa az ideges anyával állandóan együtt élő neuraszténiás, bogaras vénkisasszony példája.

A neuraszténia *gyógykezelésénél* döntő szerep jut az orvos személyének. Csak akkor van kilátás a gyógyulásra, ha a beteg feltétlen megbizik orvosában, aki nem neveti őt ki és akinek sikerül néha szép szóval is az ideges beteg lelkében fészkelő képzelt aggodalmakat eloszlatni. A betegség kezelése tüneti: le kell küzdenünk az álmatlanságot, segiteni kell a fejfájáson, szivdobogáson, szóval sorjában meg kell szüntetni a panaszokat. A gyomorbajnál fontos annak megállapitása, hogy neuraszténiás alapon fejlődött-e ki a gyomorbaj, avagy a gyomorbaj váltotta-e ki a neuraszténiát. Helyezzünk mindig nagy sulyt a környezetváltozásra. Az ideges beteg állapota otthon nehezebben javul, mint idegenben esetleg szanatóriumban. A szanatóriumok közül válogassuk ki mindig az idegszanatóriumokat, ahol néha különös »bogaras« módszerekkel, diétákkal, kurákkal gyógyitják az idegbetegeket.

A házi gyógykezelésnél legfontosabb tényezők: a reggelenkinti langyos vizes lemosás, félfürdő, masszás, tápláló diéta és a szabadtéri sportok.

Végül még csak egyet!

Bevallom, igazuk van azoknak, akik azt állitják, hogy a napilapok orvosi közleményei *bizonyos esetekben* képzelt betegekké, hipochonderekké tehetik a gyengébb idegzetü olvasókat, különösen akkor, ha az illetők a cikkek ismeretterjesztő, oktató tendenciáját félreértik. Nos, jóleső örömmel állapitom meg, hogy ezuttal a neuraszténiáról irott cikkem kivétel lesz.

Jelen esetben az ellenkező hatás várható!

Ha a neuraszténiás beteg kellő figyelemmel olvasta végig cikkemet és észrevette a tükröt, amit eléje tartottam, hogy megismerje betegségét, önmagát, akkor ezekután, csakis *mély megnyugvást kell éreznie.* Mert jól jegyezzük meg: senki és semmi se bir oly erős szuggesztiv erővel, mint a nyomtatott betü.

Nehéz feladat

elé állitja az iskola a gyermeket, amikor az irás, olvasás, számolás müveletébe vezeti. De még nehezebb feladatokat ró az élet a ma emberére, úgy a szellemi, mint a testi munkásokra s a nőkre is, amikor osztozniok kell a férjével az apa a testvér gondjaiban és részt kell venniök a mindennapi élet küzdelmeiben. Ezeknek a feladatoknak megfelelni csak az erő, egészség és munkakedv csorbitatlan birtokában lehet.

Aki tehát meg akarja óvni egészségét, fokozni akarja testi és lelki erejét és teljesen fel akarja magát vértezni a létért való nehéz küzdelemre, az egészitse ki mindennapi táplálékát a reggeli és uzsonna tejhez 2—3 kávéskanál OVOMALTINE-val, mert az

OVOMALTINE
Táplál
erősit-hizlal

kis terjedelemben koncentráltan juttat a szervezetbe szénhydrátokat, fehérjéket, zsirokat, tápsókat és az élet fentartásához nélkülözhetetlen vitaminokat.

A szervezetnek nem csokoládéra, nem cukorkára, hanem olyan célszerü táplálékra van szüksége, mint az Ovomaltine.

Az OVOMALTINE kellemes izü, jól emészthető, tökéletes tápszer.

Ára dobozonkint 18 50 dinár

Kapható gyógyszertárakban, drogériákban füszer- és csemegekereskedésekben. Mintát és ismertetést ingyen küld:
dr. A. Wander d. d. Zagreb Jurjevska ul. 37

R. M. Rilke verseiből

Arckép

Hogy lemondó arcáról a sok nagy
fájdalom ne hulljon el, az ernyedt
szép vonásokat, mint büszke terhet
hozza át tragédiákon, oly
dus csokorba kötve; néha róla
földrelibben, mint egy tubarózsa
egy-egy fáradt, elveszett mosoly.

És ő lassan megy felette el,
bágyatag két drága vak kezével
mely már tudja, hogy semmit sem
ér el,
s költött szókat mondogat, lepel
mindegyik csak, talmi sorsok örve,
melybe lelket lelkéből lehel.
oly hatalmas kinban elgyötörve,
mint egy kőbe zárt sikoly, kitörne —

és magasraivelt álla tartja
mind e szókat, hogy megint elejtse,
mert komoly valóságához egy se
mérhető, oly szent e szenvedés;
mely egyetlen kincse lett.
melyet mint egy urnát vett fel és
tart magasra hire és a távol
alkonyokba hajló út felett.

Forditotta: Franyó Zoltán

Bánát közgazdasága

A jugoszláv Bánát területe 9776 négyzetkilométer. Két önkormányzati joggal felruházott városa van: Vrsac, amelynek 27.000 lakosa van és Pancsevo 19.000 lakossal. A Bánátban van három rendezett tanácsu város és pedig: Becskerek 27.511 lakossal, Kikinda 25.809 lakossal és Béla-Crkva 9642 lakossal, az 1921. évi népszámlálás adatai szerint. Bánát 11 közigazgatási járásra van felosztva, amelyekben összesen 172 község van. Bánat lakosainak száma 582.540, amelyek közül 241.951 a szerb, 72.377 a román, 138.336 a német és 101.774 a magyar nemzetiségü, a többi 29.000 szlovén, olasz, albán és egyéb nemzethez tartozó.

Bánátban 600.000 hold szántóföld van, amelyből a mult évben 270.000 hektár volt bevetve buzával és 288.000 hektár kukoricával. A buzatermés kitett 4.230.000 métermázsát, amelyből 1.630.000 métermázsát a Bánát ellátására fordítottak, 2.600.000 métermázsa pedig kivitelre került. Kukoricából termett 8 millió métermázsa, amelynek kétharmadrészét belföldön fogyasztották el, 2.700.000 métermázsát pedig külföldre portáltak.

Szőlővel be van ültetve a Bánátban 14.800 hektár földterület. Bánát tavalyi bortermése kitett 400.000 hektólitert. A Bánát többi területe cukorrépával, dohánnyal, konyhanövényekkel van bevetve, vagy rétnek, legelőnek maradt. A kertészet nem fejlődött ki eléggé a Bánátban, mert a lakosság nagyrészének saját konyhakertje van, de az utóbbi időben ezen a téren is előhaladás mutatkozik. A rétek szénatermése cca 1600 vagon volt. Dohánytermeléssel főként a magyarság foglalkozik, 3500 hektár területen, amelyen 3.600.000 kilogram dohány termett, amelynek tulnyomó részéből pipadohány készül.

Állatexport a Bánátból a következő volt: kivitelre került 7000 darab hizott sertés, 4000 ló, 3000 szarvasmarha, 300.000 kiló sertészsir, 15.000 kiló vaj, 77.500 kiló birkabőr, 25.000 darab bárány, 500.000 kiló liba és pulyka, 1.200.000 kiló csirke, 30.000.000 darab tojás és 30.000 kiló nyul. A Bánát mult évi kivitelének értéke meghaladja az egymilliárd dinárt.

Bánát területén üzemben van 285 gyáripari vállalat, 5000-nél több kereskedelmi és 13.000 iparüzlet. Legerősebb a malomipar, mely napi 400 vagon buzát bir felőrölni. Van egy nagy cukorgyár, melynek kapacitása 1500 vagon cukor, egy olajgyár, 48 téglagyár, 2 kenyérgyár, 2 cukorkagyár, 4 husfeldolgozógyár, 7 vaj- és sajtgyár, 3 nagy sörgyár évi 130.000 hektoliter sörtermeléssel, 10 szeszgyár, 4 jéggyár, egy nagy cipőkrémgyár, 2 modern keményitőgyár, 1 szappan- és gyertyagyár, 11 vasöntőde, 9 butorgyár, 6 bőrgyár, 2 cipőgyár, 2 szőnyeggyár, egy posztógyár, 4 gyapju- és kendergyár, 2 állami selyemgyár stb.

A Bánát egész területén van összesen 46 pénzintézet, legnagyobb része régi, tekintélyes és jóhirnek örvendő, kisebb pénzintézetek. Becskereken van 7 erősebb bank és 3 kisebb pénzintézet, Kikindán 3 (összesen 6 és félmillió dinár alaptőkével), Vrsacon 2 bank (2.800.000 dinár alaptőkével.) A leginkább tőkeerős bankok Pancsevón találhatók, ahol 4 nagyobb bank van 15 millió alaptőkével.

Bánát gazdasági központja Velikl-Becskerek, amely város az általános gazdasági krizis ellenére is jelentékenyen fejlődik, mióta Temesvártól a Bánátot elvágták. Becskerek forgalmát a nyári szezonban jórészt a Bega hajózása bonyolitja le, mely a Tiszán és Dunán keresztül összeköttetést biztosit a tengerparti kikötőkkel. Az egész bánáti vasuti szállitás Becskereken megy keresztül és Subotica felé gravitál, azon keresztül pedig a nyugati államokba.

Becskereken van fővámhivatal, munkafelügyelőség, gőzkazán felügyelőség, kereskedelmi és iparkamara, több közgazdasági egyesület, továbbá a Bánát közigazgatási, pénzügyi és igazságügyi központi hivatalai. Becskerek 27.511 főnyi lakossága közül 10.809 szerb, 7852 német, 7482 magyar és 1368 egyéb nemzetiségü. Becskereken 38 ipari vállalat van, köztük a Bánát legnagyobb iparüzemei: a cukorgyár, az olajgyár, a hazai malom stb. Van Becskereken mintegy 1000 kereskedő és 1500 iparos.

Bánát gazdasági életének szilárdságát legjobban jellemzi a becskereki kamara legutolsó évi jelentésének az az adata, amely szerint a Bánátban 1924-ben csak 8 csődeset és 21 kényszeregyezség fordult elő, 1925ben pedig 15 csőd és 4 kényszeregyezség volt, tehát 75—80 százalékkal kevesebb, mint az ország többi tartományaiban.

DIVAT

Gyermekruhák

Husvét derüje ömlik el a világon. Az ünnep csöndes örömét azonban gond felhőzi, különösen abban a családban, ahol gyerekek is vannak. A gyerek minden öröm és minden derü, azonban a nagy boldogságért, amit ad, sok gonddal kell fizetnünk.

Husvét után többek között már a gyermekruhák is aktuálisak. Még mielőtt az anya vagy a nagy lány kisasszony arra gondolhatna, hogy tavaszi toilettjét elkészittesse, már a gyereknek meg kell csinálni a ruhát.

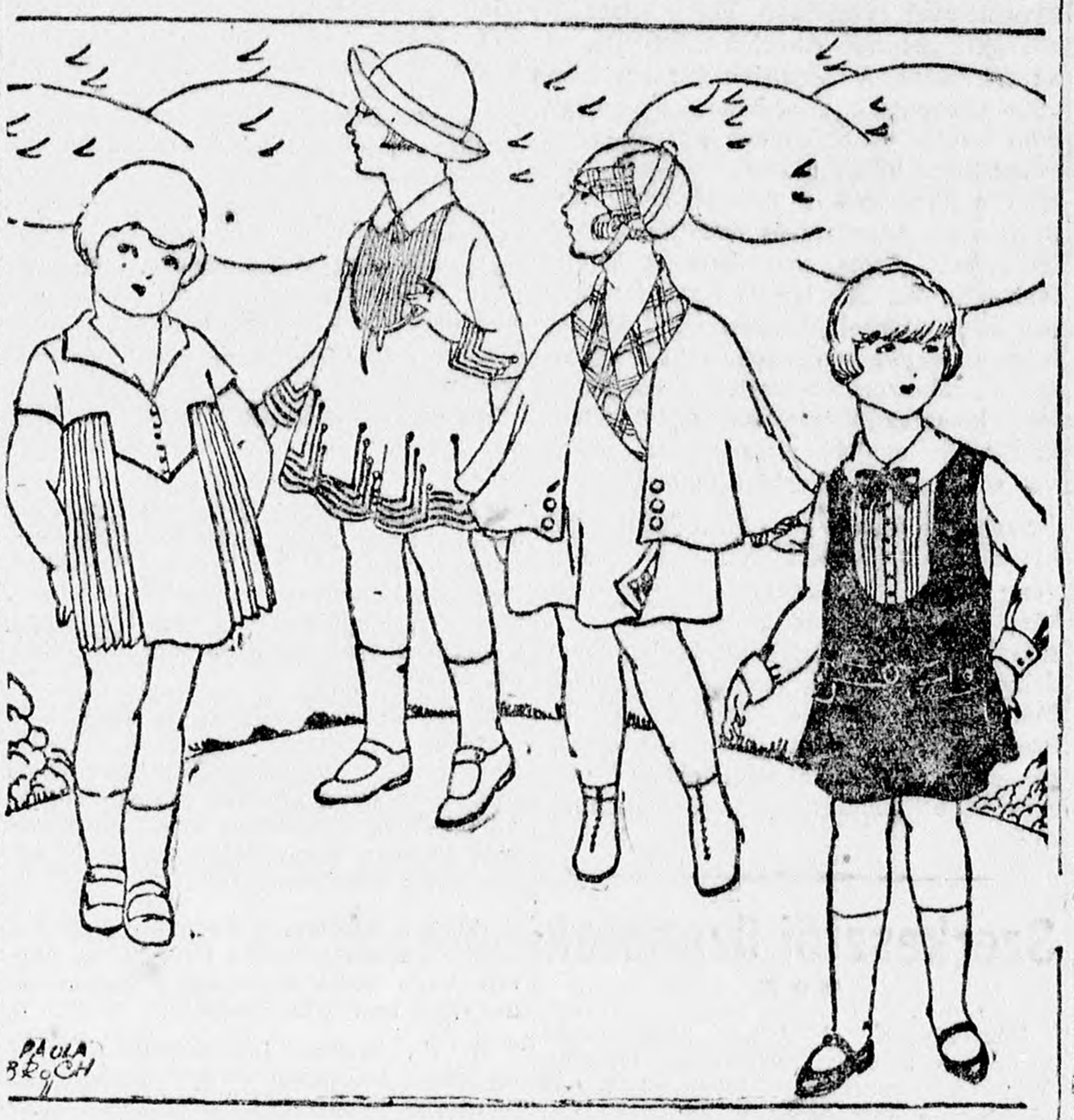
Nem is gondolnánk, milyen szerény eszközökre van alapjában véve szükségünk, hogy gyermekeinket csinosan és bájosan öltöztessük, kevés izléssel és hozzáértéssel gyakran igen bájos hatásokat érhetünk el, örömet szerezhetünk a gyermeknek anélkül, hogy ez az anya erszényével szembe tul nagy igényeket támasztana.

Drága anyag nem kell, csak az a fontos, hogy a felhasználandó anyag jól mosható legyen, mert alig van valami bosszantóbb, mint az a ruhaanyag, mely akár minősége, akár szine miatt nem állja a gyakori mosást.

Egy világos, frissen mosott ruha a kis gyermek számára mindig szebb, mint bármely elegáns ruhadarab, amelynél félni kell, hogy nem lehet tisztán tartani.

Bizonyos, hogy minden anyának örömet szerez, ha gyermeke ruhácskáit a divatnak megfelelően varrhatja és tény, hogy rendkivül bájos, ha a kis emberkék a divat előfutárjaikként szerepelnek anélkül, hogy divatbábok lennének.

Az idei plissé és hohlfalni divat nagyon tág teret nyit mindenféle fajta kombinációnak ugy a nagyok, mint ikinek segitségére legyünk, egypár gallérideát hozunk az alábbi rajzokban:

Felső kép: egy finom gallér madeira munkában, csipkével beszegve és egy szallaggal összetartva, melyek végei szintén madeira himzéssel vannak diszitve. Megfelelő manzsetta könnyen készülhet hozzá. — Alatta: egy kina krepp ruhán egy reávarrt georgette gallér a hozzáillő fischü-vel mindig jól hat, különösen ha mindkettő sötétebb szinnel van befoglalva és a fischü finoman van plissirozva. A manzsettát simán varrjuk és szintén szinesen foglaljuk be. — Jobbra: egy fess bluzgallér, mely egy egyenes csikban van szabva és csak a hátban van a bluzra varrva, mig elől egy csokorra van kötve. Utolsó rajz alul: a finom nagy gallér idősebb hölgyek számára — ha ugyan egyáltalán vannak a hölgyek közt idősebbek? — georgette vagy musszlinből, közepében finom csipke fischüvel diszitve.

előtt az anya vagy a nagy lány kisasszony arra gondolhatna, hogy tavaszi toilettjét elkészittesse, már a gyereknek meg kell csinálni a ruhát.

Nem is gondolnánk, milyen szerény eszközökre van alapjában véve szükségünk, hogy gyermekeinket csinosan és bájosan öltöztessük, kevés izléssel és hozzáértéssel gyakran igen bájos hatásokat érhetünk el, örömet szerezhetünk a gyermeknek anélkül, hogy ez az anya erszényével szembe tul nagy igényeket támasztana.

Drága anyag nem kell, csak az a fontos, hogy a felhasználandó anyag jól mosható legyen, mert alig van valami bosszantóbb, mint az a ruhaanyag, mely akár minősége, akár szine miatt nem állja a gyakori mosást.

Egy világos, frissen mosott ruha a kis gyermek számára mindig szebb, mint bármely elegáns ruhadarab, amelynél félni kell, hogy nem lehet tisztán tartani.

Bizonyos, hogy minden anyának örömet szerez, ha gyermeke ruhácskáit a divatnak megfelelően varrhatja és tény, hogy rendkivül bájos, ha a kis emberkék a divat előfutárjaikként szerepelnek anélkül, hogy divatbábok lennének.

Az idei plissé és hohlfalni divat nagyon tág teret nyit mindenféle fajta kombinációnak ugy a nagyok, mint ikinek segitségére legyünk, egypár gallérideát hozunk az alábbi rajzokban:

tós és rendkivül bájosan hat, annál is inkább, mert ugy a gallér, mint az összes látható varrások ennél a ruhácskánál jól mosható barackszin »bortni«-val — csikokkal — vannak befoglalva, ami a vászon kék alapszinéhez rendkivül jól hat. Egy ilyen kis modellnek ugy a gyermek, mint kedves mamája nagyon örül, hiszen ez a ruhácska a gyakori mosás mellett se veszíti el jó hatását.

Még elegánsabb az a kis szövetruha, melyet a második kép mutat be, főleg világos anyagból készitjük, ugymint: halványkék, rózsaszin, világosbarna, világoszöld vagy kénsárga anyagból. A szinhez természetesen megfelelően illeni kell a bortninak, amivel a ruhácska alja, ujja és a plasztron — betét — széle diszitve van. A plasztron kivehető és mosható és vagy fehér vagy világosdrapp szinü. Egy kerek nemezkalap ugyanabban az árnyalatban előnyös és elegánsan hat. A kalapra nem kell más disz, mint egy sima selyemszallag.

A jelenlegi cape divatnak megfelelően kis lányunknak szivesen választjuk a »cape-kabát«-ot. A kabátka alapszabása egészen egyenes — esetleg raglánszabás. A cape a gallér alatt négy gombbal van felgombolva és igy le is vehető. Az egész kabát kockás anyaggal van bélelve, ezzel az anyaggal diszitjük az-

után a sálgallért és az ujak szélét is. A cape béleletlen, de azért jól véd a széltől. Nagyon apart ehhez az összeállításhoz egy kis sisakszerü kalap, amelynek felhajtott széle ugyanavval a kockás selyemmel van diszitve, mint a kabát.

A kis fiucskának bizonyosan szivesebben választunk komolyabb, »férfiasabb« ruhákat, mint a harangruha vagy a plissé. Egy hohlfaltnis bluz, keskeny bőrövvel és rövid nadrágocskával minden fiu számára bizonyosan nagyon kedves. Utolsó képünk egy ilyen modellt mutat, melyet ugy szövetből, mint vászonból készithetünk. A bluzt ugy varrjuk, hogy felhuzhatjuk, mint egy kötőt és egy ingszerü bluzzal kombináljuk, mely könnyen mosható és igy mindig gusztusosan néz ki.

Idén nagy divat lesz a gyerekruhában a nyersselyem, mert ez az anyag háládatos, szép, tartós és jól mosható.

Gyerekek! Kérjétek meg a papát, mamát, hogy husvét után ilyen uj ruhákat varrasson nektek.

Uj gallérformák

Éppen a ruha gallérrésze az, amelyik egy modellnek az igazi fazónját megadja. Igen gyakran sikerül régi, télies ruhákat egy ügyesen alkalmazott világos gallérral felfrissiteni — legtöbbször nagyon kis költséggel. Hogy hölgye-

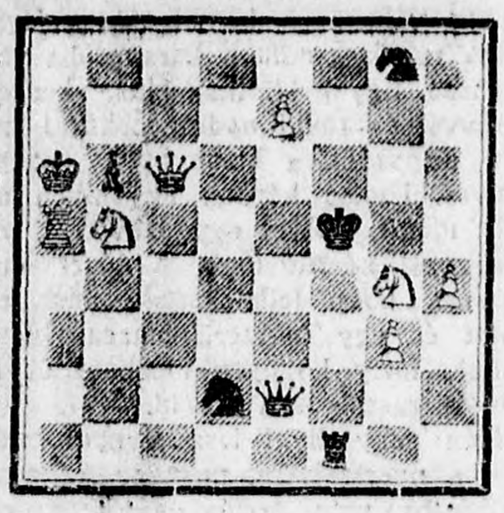
Jégkárbiztositás
kötése ügyében forduljon bizalommal
hozzánk
vagy képviseleteinkhez mindenütt
Rossija-Foncière
biztositó és viszontbiztositó társaság
Subotica, Novisad, Velikl-Becskerek,
Sombor, Osijek
2771

SAKK

7. számu feladvány

Ellenmantól, Buenos-Aires.

Sötét: Kf5, Ve2, Bf1, Hd2, g8, gy.: b6 (6).

Világos: Ka6, Vc6, Ba4, a5, Hb5 és g4, gy.: e7, g3, h4 (9).

Világos indul és 2 lépésben mattot ad.

13. számu játszma.

Semmering, 1926. március 15.

Spielmann	*Janowski*
1. e2—e4	c7—c5
2. Hg1—f3	Hb8—c6
3. d2—d4	c5X d4
4. Hf3Xd4	Hg8—f6
5. Hb1—c3	e7—e6
6. Fc1—e3	Ff8—b4
7. Ff1—d3	d7—d5
8. Hd4Xc6	b7Xc6
9. e4—e5	Hf6—d7
10. Vd1—g4	Fb4—f8
11. f2—f4	Ba8—b8!
12. Hc3—d1	Fc8—a6!
13. 0—0	Fa6Xd3
14. c2Xd3	c6—c5
15. b2—b3	g7—g6
16. Hd1—b2	Vd8—a5
17. Vg4—e2	Ff8—e7
18. Ve2—f2	0—0
19. Hb2—a4	Bf8—c8
20. Ba1—c1	Bc8—c6
21. Bc1—c2	Bc8—c8
22. Bf1—c1	Va5—b5!
23. Vf2—d2	Hd7—b6
24. Ha4Xb6	a7Xb6
25. h2—h3	Vb5—a6
26. a2—a4	

Világos 26. b5 után 27. a5 lépést tervezi.

26. . . .	Va6—67
27. Kg1—h2	Vb7—d7
28. Vd2—e2	d5—d4?

Eddig sötét kitünően játszott, ez a lépés azonban nemcsak a vezérgyalogot gyöngiti, hanem a c5—c4 előretörést is lehetetlenne teszi.

29. Fe3—f2	Vd7—d5
30. Bc2—c4	f7—f6

A fenyegető Vc2 és FXd4 ellen nincs más védelem.

31. Ff2—h4	Vd5—d8
32. b3—b4	f6Xe5
33. Fh4Xe7	Vd8Xe7
34. Ve2Xe5	Bc6—d6
35. b4Xc5	Bd6—d5
36. c5Xb6	Bc8Xc4
37. b6—b7!	Bc4Xc1
38. b7—b8V+	Bd5—d8
39. Vb8—b6	Kg8—f7
40. a4—a5	Bc1—c8
41. f4—f5!	g6Xf5
42. a5—a6	Bd8—d5
43. Ve5—f4	Bd5—d7
44. Vb6—b3	Kf7—e8?
45. Vf4—e5	Bd7—d5
46. Ve5—h8+	Ke8—d7
47. Vb3—b7+	Bc8—c7
48. Vh8—c8+	Kd7—d6
49. Vb7—b6+	feladja.

14. számu játszma.

Spielmann	*Yates*
1. e2—e4	e7—e5
2. Hb1—c3	Hb8—c6
3. Hg1—f3	Hg8—f6
4. d2—d4	e5Xd4
5. Hf3Xd4	Ff8—b4
6. Hd4Xc6	b7Xc6
7. Ff1—d3	d7—d5
8. e4Xd5	c6Xd5
9. 0—0	0—0
10. Fc1—g5	c7—c6

Helyesebb 10. . . . . FXc3.

11. Vd1—f3	Fb4—e7
12. Ba1—e1!	Ba8—b8
13. Hc3—d1	Bf8—e8
14. h2—h3	Fc8—e6
15. Be1—e3	c6—c5
16. Bf1—e1	d5—d4
17. Fd3—f5	Fe6—c4
18. Be2—e5	Fc4—b5
19. b2—b3	Fe7—d6
20. Be5Xe8+	Fb5Xe8
21. Hd1—b2	Fe8—b5
22. a2—a4!	Fb5—d6
23. Ff5—d3	Fa6Xd3
24. Hb2Xd3	h7—h6
25. Fg5—h4	a7—a5
26. Hd3—e5	Bb8—c8
27. He5—g4	Fd6—e7
28. Be1Xe7!	Vd8Xe7
28. Be1Xe7!	Vd88BBF—2
29. Hg4Xf6+	g7Xf6
30. Vf3—g4+	Kg8—h7
31. Vg4Xc8	feladja.

*

A semmiringi verseny Spielmann győzelmével végződött, aki a világbajnokságra aspiráló Aljechin előtt vitte el az első dijat. A Trebitsch verseny első diját közvetlenül a semmeringi verseny előtt nverte el. Spielmann közvetlen a világháboru kitörése előtt szerepelt kitünő eredménnyel a nemzetközi versenyeken és akkoriban őt tartották a jövő igéretének. Azóta csak keveset hallottunk róla, mig ugy látszik ismét formába jött és a világbajnokságért való küzdelemben nagy eshetőségei vannak. Sokan (pl. Tartakower) őt tartják a világ legjobb kombinativ játékosainak. A fent közölt két legujabb játszmája is rendkivül gazdag szép kombinációkban.

Szabados Sándor a szubotical sakk kör diszelnökének elhunyta nagy részvétet keltett városszerte. A sakkozók közül sokan kisérték utolsó utjára. A sakk. kör egyik alapitóját és legtöbbet dolgozó vezetőjét vesztette el benne. Mint játékos messze felülmulta az átlagos kávéházi nivót. Különösen a legnehezebb részben, a végjátékban volt erős és ott mindnyájan sokat tanultunk tőle.

Szerkesztői üzenetek

Régi olvasó. 1. Ahhoz, hogy valaki szinésznő lehessen, elsősorban tehetség kell. A tehetség érvényesüléséhez azonban a szinésznőnek kedvező gazdasági körülményekre is szüksége van. 2. Jól kell férjhez mennie. 3. Szuboticán egy egyszerü butorozott szobáért körülbelül négyszáz dinárt fizetnek.

Lampel Ádám. Közölje közelebbi cimét szerkesztőségünkkel, vagy pedig keressen fel bennünket.

Kahár J. Az 1311. számu sorsjegy nem nyert.

K. V., Novibecsej. A törvény szerint a lakáspénzek, napidijak, utátalányok, segélyek és jutalmak a negyedosztályu kereseti adó alól mentesek. Azonban, ha a lakáspénz és a napidij nagyobb, mint az ugyanazon fizetési osztályban levő állami tisztviselő lakáspénze vagy napidija, a többlet adó alá esik. Az utiátalánynál fel kell tüntetni, hogy azzal az illető elszámolni tartozik. A segélyek és jutalmak feltétlen adómentesek az alkalmazott részéről, azonban a munkaadó ez után a jutalom után vagy segély után köteles adót fizetni.

M. F., Kovin. 1. Boroevics 1920-ban, Habsburg Károly 1922-ben halt meg. 2. A szatócsüzlet nyitása nincs képesitéshez kötve, tehát bárki kaphat üzletnyitásra engedélyt.

E. I., Odzsaci. 1. A volt osztrák lebélyegzett pénzt nem lehet értékesiteni. A bonok nem értékesithetők. A volt osztrák-magyar ezüst koronás napi ára körülbelül 3 dinár. 2. Budapesten jegyzett hadikölcsönbetéteket, amennyiben nosztrifikálták, Budapesten a tőzsdén el lehet adni, azonban az értékük nagyon csekély, a postaportót sem fedezi. Amennyiben nem nosztrifikálták, akkor még ennél is kevesebbet érnek. A postatakarékpénztári betétkönyveket lehet értékesiteni. Rövidesen létrejön a megegyezés a két állam között és valószinüleg minden elhelyezett egy békebeli koronáért 75 parát adnak vissza.

T. F., Sztaribecsei. Olyan törvény nincs, amely szerint idegen nem lehet Franciaországban magántisztviselő. Azonban Franciaországban nagyon nehezen kaphat letelepedési engedélyt, sőt hat hónapon tul tartózkodási engedélyt sem igen adnak. Kedvezményes utlevélre vagy vizumra nem számithat, csak akkor, ha mint diák megy ki.

D. M., Novivrbasz. Azáltal, hogy hazautazott katonai sorozásra, jugoszláv állampolgárságát megszüntette, és a csehszlovák állampolgárságot tartotta meg. Ha községi illetősége van, akkor nem kell tartania attól, hogy kiutasitják. Egyébként legjobb, ha a cseh-szlovák követséghez fordul, amely elintézi az ügyét.

L. S., Novivrbasz. A lakástörvény értelmében mindegy, hogy valaki szivességből adja-e bérbe a házában levő lakást, vagy pedig pénzért. Önálló lakások felett, kivéve, hogy ha azok nem uj házban vannak, vagy nem olyan háztulajdonos házában, aki a lakástörvény értelmében mentesitést kérhet, a lakáshivatal rendelkezik. Önök tehát a lakás megüresedését a lakáshivatalnak bejelenteni tartoznak.

S. J. A kivándorlási ügynökök igéreteiben nem lehet bizni. Mindenki, aki hallgatott rájuk, keservesen megcsalódott. Ne akarjanak önök Kanadában vadállatokra vadászni, maradjanak itthon és igyekezzenek itt munkaalkalmat találni.

Hü olvasó. Kikindán több vámtiszt van és igy a kérdésre nem válaszolhatunk.

Écskai kaszinó. A kérdezett lap teljes cime: Freier Presse mit Deutsch-Amerikan Farmer. A lap Észak-Amerikában Nebraska államban, Lincolnban jelenik meg. A kiadója The Press Publishing Co., Lincoln és egyike a legelterjedtebb német lapoknak.

E. B., Dolnja-Lendava. Ha önök 1907 óta Dolnja-Lendaván laknak és ott adófizetők, nem kell optálniok, mert jugoszláv állampolgároknak tekintendők. Várják meg nyugodtan az állampolgársági törvény meghozatalát, amely ezt a kérdést véglegesen rendezi.

H. M., Kikinda. Képeslevelezőlapot készit a Rožankovski i Drug d. d., Zagreb, vagy pedig Budapesten valamelyik nagyobb litografiai intézet.

H. H., Szenta. Jugoszláviában nincs cimiroda. Cimeket vagy a jugoszláv pénzügyi kompassból lehet kiirni, vagy a telefonkönyvből. Esetleg az egyes kereskedelmi és iparkamarákhoz is fordulhat, hogy különböző foglalkozásu tagjainak a cimeit küldjék meg.

I. L., Mol. Adóhátralékért sok mindenféle zaklatásnak van az ember kitéve, de az lehetetlen, hogy az apa adóhátralékáért a fiut becsukják. Ön a felvett vételárat jogosan küldte el a szüleinek és ebből semmi kellemetlensége nem lehet. A vevő, ha kifizeti az adóhátralékát visszaperelheti az összeget polgári, de nem büntető uton.

H. E., Mallidjos. Az összes forgalomba levő rádiókészülékek: Broadcasting, Tungsram, Erisson kiválók. Az igazi rádiószezon augusztus végétől máiusig tart. A nagy melegben nem egészen tökéletes a rádió. A háromlámpás készülék önnek teljesen megfelel.

N. N., Zapresics. A nyugdijra vonatkozólag a két állam között nincs megállapodás. Valószinü, hogy a most kezdődő ujabb tárgyalások során erre nézve is megállapodnak.

B. T., Sztaribecsej. Az ingatlannál történő minden tulajdonosváltozás után meg kell fizetni az illetéket, tehát ha valaki ingatlant vesz és azt ujból eladja, mind a két alkalommal le kell rónnia az illetéket.

R. A., Bocsár. A Bácska sportegylet ez év junius 3-6-ikán tartja meg huszonötéves jubileumát.

M. I., Bellstye. 1. Ügyében a Magyar Jogvédő Iroda el fog járni és az eredményről értesiteni fogjuk. 2. Dr. Kraft István beográdi lakása: Petrograd-szálló.

Vőlegény. Zsaketthez csikos nadrág és hosszu nyakkendő való.

K. M., Bacski-Monostor. Az 1888. 19-ik törvénycikk intézkedik a halászatról. Ebben nincs megtiltva a két horoggal való halászat és nem tudunk olyan jogszabályról, amely ilyen irályban tiltó rendelkezést tartalmazna.

M. I., Szombor. A 4806. számu sorsjegy nem nyert.

Régi olvasó. Csak akkor jogosult a betáblázás, ha az ügyvédi meghatalmazást ön is aláirta.

G. J.-né. Az illető kötvény értéke körülbelül 750 dinár. Minden tőzsdén vagy bankban értékesithető.

M. M. Boszniában és Szerémségben vannak nagy fakitermelő vállalatok, amelyek saját erdőségekkel rendelkeznek.

Érdeklődő. Az iparengedélyt államnyelvü okmányra kell kicserélni. Ha ennek valami akadálya van, az nem jelenti azt, hogy ön az iparengedélyt elveszti.

Hegymászó. Komlós Andor Szuboticán lakott, de Beográdba költözött.

Iparoskör, Miletics. Az alsósban a vannak-ok rangsora a következő: Alsó, kilences, ász, tizes, király, felső. Szán adunál: ász, tizes, király, felső, alsó.

Hü olvasó. 1. Cégtárs nem lehet tagja a munkásbiztositónak. 2. Huszonegy éven felüli egyén, ha a kellékekkel rendelkezik, kaphat iparigazolványt.

K. M. F. Einstein mondta ki a relativitás elvét, vagyis, hogy semmiféle, a rendszer belsejében végzett fizikai kisérlettel sem lehet eldönteni a rendszer saját mozgását, ha az egyenes, egyenletes. Megállapitotta Einstein, hogy az ut és az idő mérése függ a rendszer mozgásától, amelyben a sebességet mérjük, azaz az ut is, az idő is relativ, egyik rendszerben más, mint a másikban.

K. Simanco. Egyik munkatársunk most utazott ki Kanadába és majd be fog számolni tapasztalatairól. Néhány hónap mulva ismételje meg kérdését.

ÓVJA AZ ARCÁT

a szappan káros hatásától, mert a szappan kiütéseket, foltokat, korai ráncosodást és egyéb bőrtisztátalanságot okoz. Az arcmosásra használja kizárólag az orvosok által ajánlott tökéletes párisi emulsio, a „Visagine" Adeline Patti-t, amely az arcbőrnek állandó üdeséget ad és megszünteti minden bőrtisztátalanságot. Köszönőlevelek naponként érkeznek hozzánk. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és illatszertárakban üvegenkint 30 dinárért. Jugoszláviai főraktár: Zagreb, Gajeva ulica broj 8. 745

LEGSZEBB MODELLKALAPOK
„VULKAN"
BRAJER és MÜLLER
NŐI KALAPGYÁRBAN 10877
SUBOTICA, HALPIAC

SAROLEA belga motorkerékpár
lerakata: 2923
KRAUSZ MIKLÓS, ÉSZAKI ÜZLET
Telefon: 325 NOVISAD Jevrejska ul. 18

TÜKRÖT garancia mellett legjobb minőségben
Kirakatüveget minden méretben legolcsóbban
ALBA tükörgyárnál Novisad
Zeljeznička ulica 53.

BUTORSZÜKSÉGLETÉT
legolcsóbban szerezheti be 11013
Nagy Varjas Rókus
asztalosmesternél, Subotica, VI. Vukovićeva 3

Gazdák!

Védekezzetek a jégkár ellen!

A tavaszi napsugár már átmelegitette a földet és előhivta az elvetett magból a zöldelő termést. A fekete ugaron zöldelő táblák mohón szivják az éltetadó nap érlelő erejét és várják a dolgos kezeket, melyeknek szorgos munkája megkönnyiti fejlődésüket. Az egyébként is ezer gondtól terhelt gazda pedig nap-nap után várja munkája eredményét, melytől ismét egy évre, de talán hosszabb időre, családi boldogsága, nyugalma s jóléte függ.

Mert sokan vannak, kik még ma is szorongó szivvel és elfojtott keserüséggel gondolnak az **elmult esztendő jégkatasztrófájara.** Szomoru s hosszu időn át kiheverhetetlen marad az elmult gazdasági év mindazoknak, kik nem voltak elég körültekintők, óvatosak és előrelátók és nem védekeztek **a jégverés ellen.**

A jég, ez a rettenetesen pusztitós szörnyeteg, mely az elmult évben is végigkaszálta dus kalászos hazánknak termékeny területeit;

a jég, ez a legdemokratikusabb ellenség, mely faj, vallás és vagyoni helyzetre való tekintet nélkül ép ugy üldözi az ötszáz holdas gazdát, mint amiként áldozatául ejti az egy holdas zsellért;

a jég, ez a legrégibb, legszeszélyesebb és legbrutálisabb ellenség, mely mint a lesben álló vad, pillanat alatt jön és váratlanul lepi meg áldozatait és nincs előtte irgalom, nem kimél senkit és semmit, hanem ott tarol, ahol legkövérebb a kalász, legcsövesebb a tengeri, legdusabb a kender és legteltebb a szőlőfürt. Hány embert juttatott már ez a szörnyeteg kuldusbotra, hány dolgos gazda-család sinyli még ma is egy-egy ilyen csapásnak az átkát és hányan vannak, kik még ma is siratják jégvert gazdaságuk dobrajutott utolsó foszlányait.

Az elmult jeges esztendő szomoru tapasztalatain tehát minden előrelátó gazdának okulni kell. A zöldelő táblák napról-napra izmosodó termékei sok gazda arca veritékének a gyümölcsei. Könnyelmünek lenni tehát nem szabad. A „lesz, ahogyan lesz" és „amit az Isten ád" elméletei ma már elavultak és nevetségesek. Ma már oda fejlödött a gazdasági élet, hogy még az ugynevezett Istencsapások ellen is lehet védekezni. Ma már megfelelő tőkeerős biztositó társaság müködik hazánkban, a

„DUNAV" biztositó r. t. Zagrebban,

mely amint a multban, ugy az idén is védelmet nyujt az ezer gondtól agyongyötört gazdáknak

a jégkár ellen.

Hány gazda áldja még ma is azt a percet, amikor megbizottunk felkereste s aláiratta vele a jégbiztositási ajánlatot. Hány gazda homlokáról töröltük le az elmult évben is az aggodalom és kétségbeesés veritékét, hány gazdát mentesitettünk a jégkár által okozott gondoktól és hány gazdaembert hoztunk abba a helyzetbe, hogy a jégkár által okozott veszteségét pótolni tudta, adósságot nem csinált és hogy minden idegen segitség nélkül kiegészithette és felujithatta jószágállományát.

Ezek a tanulságosan szomoru tapasztalatok nemcsak anyagi, de erkölcsi kötelességévé is teszik minden előrelátó gazdának, hogy veritékkel megáztatott munkájának gyümölcsét megvédje

a jégkár ellen,

ha nem akar koldusbotra jutni, ha nem akarja a jövendő esztendőt még gondterhesebben átélni, mint aminőben az elmult évben része volt.

Az előzékenységéről és a mult évi jégkárok gyors és pontos kifizetéséről általánosan ismert

„DUNAV" biztositó r. t. Zagreb

minden községben tart megbizottat, kinél a jégbiztositások megkötheték.

A **„DUNAV" biztositó r. t.** közismert arról, hogy biztositási s fizetési feltételei igen kedvezőek. Forduljon tehát teljes bizalommal és minél előbb a **„DUNAV" biztositó r. t.** képviselőjéhez, ki a szükséges utbaigazitásokat készséggel megadja s a jégkár elleni biztositás megkötésénél segitségére lesz.

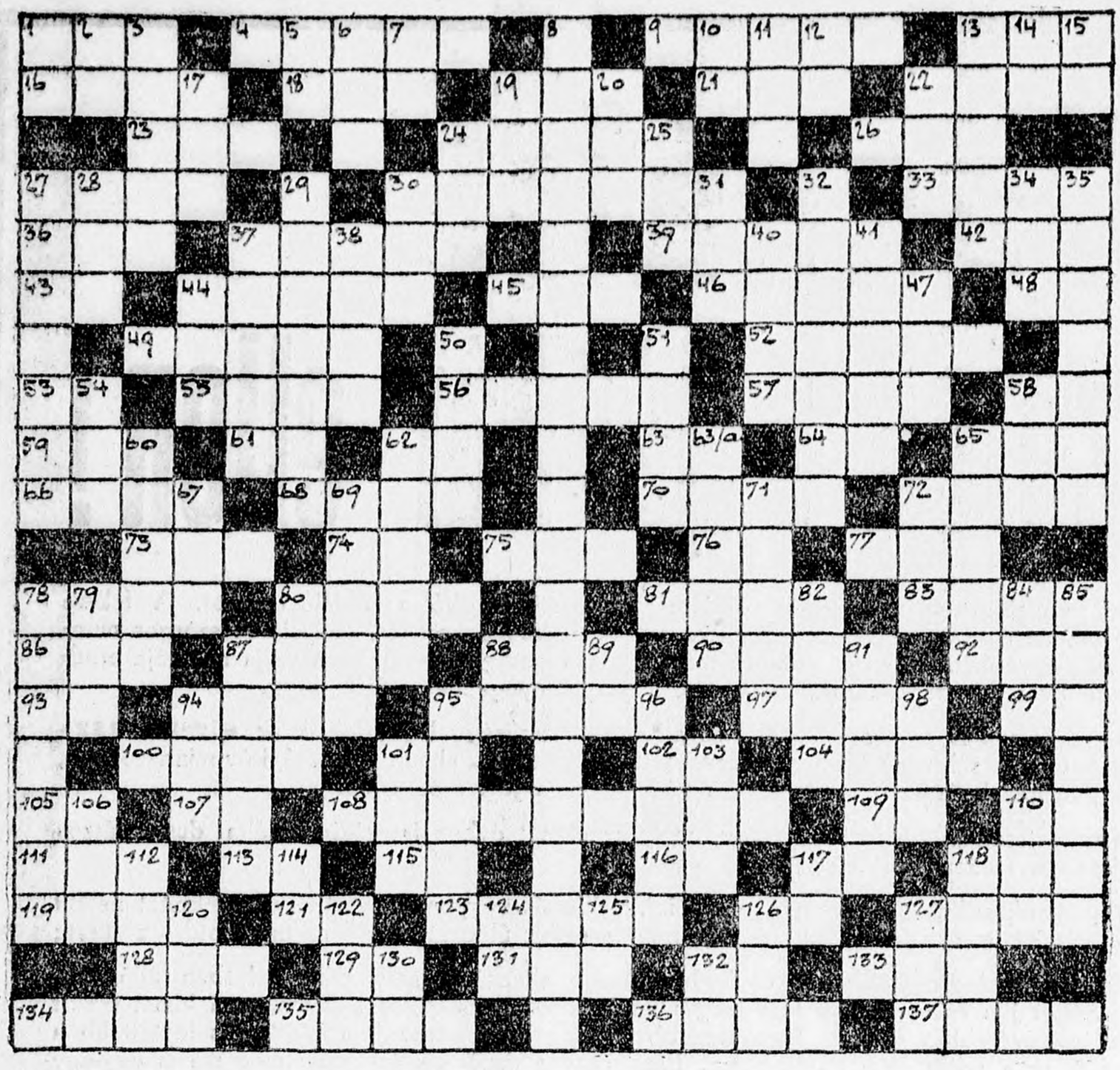
Aki féltí nehéz munkával megszerzett vagyonát, aki szereti családját és okult a multon, ne késlekedjék, hanem gondoskodjék termésének jégkár elleni biztositásáról, melyet a

„DUNAV" biztositó r. t. Zagreb

előnyös feltételek mellett eszközöl.

KERESZTSOROS REJTVÉNY

Összeállította: Horváth Géza, Veliki-Becskerek

VIZSZINTES:

1. Férfinév becézve
4. Hires budapesti hölgyfodrász
9. Van ilyen tolmács és szakértő is
13. A legegészségesebb ital
16. Régi huros hangszer
18. Disznóöléskor van
19. Leggyakoribb pápai név
21. Minden árunak van
22. Stramm zsargonban
23. Ilyen pont is van
24. Itt terem a leghiresebb francia bor (fonet.)
26. Jégen vágják
27. Van ilyen — böjti is
30. Olaszországi tartomány
33. Kedvelt papagálynév
36. Fenn az ernyő, ninesen...
37. Vízmeritő edény
39. Piperecikkek márkája
42. Több, mint öreg
43. Orosz folyó
44. Női név
45. Hivószó
46. A hivatalnok itt tölti el élete nagyrészét
48. Nemrég elhunyt pesti színigazgató monogrammja
49. Ilyen görcs is van
52. Francia férfinév
53. Hires francia filozófus monogramja
55. Szőrszálhasogató ezen keresi a csomót
56. Belga város
57. Kereskedelmi kifejezés
58. Francia névelő
59. Telföl — idegen nyelven
61. Tagadószó
62. Sporteszköz
63. Háziállat
64. Indulatszó
65. Filmgyár
66. Rossz előjel — latinul
68. Angliában lakó kelta népcsalád
70. Francia város
72. Előkelő (fonet.)
73. Mint vizszint. 19.
74. Fán találod
75. Férfinév
76. Mutatószó
77. Leghiresebb magyar futballista (fonet.)
78. A víz, a tűz is ez
80. Számjegy — idegen nyelven
81. Rossz borra mondják
83. Ilyen mécses is van
86. Ami bennünket körülvesz
87. Hires magyar zeneszerző (fonet.)
88. Észak-Amerika
90. Tejből készül
92. Az a bizonyos menyasszony
93. Elhunyt magyar festőművész monogrammja
94. Esett — másszóval
95. Régi mérték
97. A bor is ez
99. Igekötő
100. Ige
101. Egy magánhangzó közéje ugyanaz, mint 86.
102. Európa leghiresebb diktátorának monogrammja
104. Nem huszéves
105. Képző
107. Gyakori igevégződés
108. Gárdonyi népszerü alakja
109. Személyes névmás többesszám
110. A legöregebb miniszterelnök monogrammja
111. Női név becézve
113. Sok lakás olyan, mint ez
115. Kérdőnévmás
116. Két egyforma mássalhangzó
117. Már régen elolvadt
118. Gyümölcs
119. Ezt szereti a jó házasszony
121. Indulatszó
123. Görög sziget
126. Folyadék
127. E szóval kergetjük a szarvasokat
128. Évszak
129. Régi fegyver
131. Kalapmárka
132. Nem folyik a vize
133. Férfinév
134. Tengernek az a része, ahol a hajók kikötnek
135. Haragszik szinonimája
136. Magyar város
137. Női név

FÜGGŐLEGES:

1. Rangfokozat
2. Az előbbi forditva
3. Ezt kap a rossz tanuló
5. Kötőszó — idegen nyelven
6. Ami nem kevés
7. Magánhangzó közétéve a nevetés ellenkezője
8. Világhirü botrányáról hires előkelő politikus
10. Állati hang
11. Számnév — szerb nyelven
12. A relativitás elméletének megalapitójának monogrammja
13. A becskereki ipartestület elnökének neve
14. A vizszint. 131. alatti első két betüje
15. Forditva — minden ételnek-italnak van
17. Ez is edény
19. Hires filmváros nevének első fele
20. Költői műfaj
22. Mint vizsz. 128.
24. Ez is ital
25. Számjegy angolul
27. Könyvviteli ellenőrzés bizonyos javak állományában
28. Kalászos
29. Komolytalan emberre mondják
30. Ez is ital
31. Mint vizsz. 1.
32. Az az összeg, amit jótékony célra adunk
34. Pázsit szinonimája
35. Ilyen szó gyakran fordul elő a keresztrejtvényekben
37. A randevut ez keseríti el
38. Az, mint a primadonna
40. Hivatalokban sok van
41. Egy mássalhangzóval előtte gyorsan beszélőre mondják
44. Kecske hangját igy utánozzák
47. Bácskai község
50. Mint 72. vizszint.
51. Hármas ikerszó első szava (hibásan irva)
54. Lószerszám
58. Ilyen asszony is van
60. Ilyen éghajlat is van
62. Rokon
63. a. Sok ilyen ember nem bünhődik meg
65. Latin praepositio
67. Tagadószó
69. ... vallod, ha hebehurgya vagy
71. Ilyen tenor is van
72. Ilyen leves is van
78. Ősnyomtatott könyvek neve
79. Elölött töprengett Hamlet
80. Egyik pesti színház sem ilyen ma
82. Ilyen ernyő is van
84. Dán pénzegység
85. Ruhadarabot készit
87. Csintalan fiura mondják
88. »Egy« — idegen nyelven
89. Francia kettős magánhangzó
91. Van nadrág... is
94. Zsir lesz belőle
95. Az ugróbajnok teszi
96. Állati eredetü illatszer
98. Idegen valuta
101. Ige. A billiárdozó teszi
103. Mint függ. 24.
106. Késnek is van...
110. Szerbiai város
112. Értelme, mint függ. 3.-é
114. Háziállat
117. Népies megszólitás
118. Az ilyen legényt szeretik a lányok
120. 12 óra van
122. Ez van az ujságban
124. A kisgyermek teszi
125. A vizsz. 131. alatti második két betüje
126. U. a. mint függ. 101.
127. Testrész
130. Ami nem rossz
132. U. a. mint függ. 125.

Kouáts Antal:

RAPSZÓDIA

Ha meghalok, a testem földbe tér,
Pihenni, porladni ott többet ér,
Mint itt vergődni vesztett utakon,
Hol a kivezetőt ha kutatom,
Nyugtalan, bolygó, téveteg
Lelkemmel uj utakra tévedek.
Verejtékezem véres cseppeket;
Sokszor kiáltanék, de nem lehet:
Járok csüggedten szótlanul,
S vágyam meghalni megtanul.

Ha meghalok, a testem földbe tér.
Az élet a halállal föl nem ér;
A halálnál ezerszer mostohább.
Testem pihen, lelkem bolyong tovább.
Bolyong tovább — élet — vized felett.
Tovább élem a szellem-életet.
Szellemalakban leszek a mosoly,
A vidám szó, a gyermekajkakon,
S a fajgató fájdalmat altatom
Az anyaszivben, hol temetve él
Felejtés nélkül az idő előtt
Letört családapa.

A vigasz leszek, hogyha meghalok:
Ott lebegek az özvegy fátyolán,
Könnyed lebegéssel későn, korán.
Lidérctény én, uj utra terelem
Lépéseit hol rózsák közt a szerelem
Kerlngözik kéjesen, nesztelen,
A szerelemnek jelszava leszek,
Mit kikiált a tüzes szenvedély:
Minden virágnak szedd a mézét, illatát,
Amit az alkalom, s az óra ad,
Mert a szerelem az én alkatom,
A szerelem az én diadalom.

Leszek a vihar, orkán, törgeteg,
Amely végig söpör minden beteg
Országon, népek birtokán,
S a rab, de őserőtől duzzadó,
Izmos nép homlokán
A vad, sebző tövist, s kezén
A csörgő láncot tördelem.
Képében ott a lelkem megjelen,
Hol ember ember ellen
Gyilkot fen, köszörül,
S ott zugok, harsogok feje körül
Mint az itéet angyala,
Mint egy itélet-harsona,
Hogy összeroppan a sötét, konok
Igyekezet vak jerikófala.

Leszek a zugó szélvész, mely soha
Mig a világ világ lesz, el nem ül;
S ott csattog villámomnak ostora
Halálraszánt, jobb sorsra érdemes
Népemnek borus homloka körül,
Hol minden sötét felhő tömörül,
S e felhőket mind széjjel szaggatom,
S fülébe harsogom
— Életkiáltó harsona:
Nép, mely dolgozni tud, szeret,
És földet megbecsül,
Örökkön él, meg nem halhat soha.

Temerin, 1926.

PATRIA
szőrmetermelő intézet
SUBOTICA Telefon 60
Szállit mindennemü szőrmét és oltóanyagot
lényegesen olcsóbb áron.
Díjtalan kórmegállapitás és felvilágositás
932

Alapitva : 1900. Alapitva : 1900.

Uzajamno Biztosító Társaság

Központ : Ljubljana
Dunavska česta

Igazgatóság : Zagreb
Hatzova ul. 12.

Vojvodinai vezérképviselet:

Sombor, Kralja Petra ulica 29. sz.

Főbb képviseletek:

Subotica, Paja Kujundžićeva ulica 4.
Novisad :: Senta :: Veliki Bečkerek :: Darda :: Čurug

Foglalkozik a biztositás minden ágával

Rendkivül előnyös feltételek mellett köt:

hozomány-,
élet-,
tüz-,
betöréses lopás-,
autó- és
jég-biztositást

2000

Világhirü szaküzlet cipők előállitására a legujabb divatlapok szerint

„Sloga“

ajánlja dusgazdagon felszerelt raktárát.

Elegáns cipők különböző szinekben.

Megrendeléseket ugyanaznap elintézem.

Szolgaszemélyzet az üzletben beszél magyarul és németül.

MARKOVIĆ VLADA BEOGRAD
Knez Mihajlova 1

2068

Sofförkurzus 2073

1926. április 6-án kezdődik meg a teoretikus és praktikus oktatás a sofförvizsga letételére. Érdeklődők a fenti dátumig jegyeztessék magukat elő

GÖTTEL és FIAI
autószalonjában Novisad
Zeljeznička ul. 98, ahol részletekről adatok megtudhatók. Ugyanitt egy majdnem uj 6 üléses luxusauto is eladó

של פסה
ORTH. KOSER
HUSVÉTI
CSOKOLÁDÉ
ismét kapható
KÖRÖSI GÉZA
cégnél

„ELEKTRO“
SUBOTICA

INGYEN
szaktanács mindennemü RÁDIÓ ügyben
INGYEN
szereli csillárjait, ha ezt nálunk veszi
Sokolska ul. 2.

Alapitva 1889 évben Telefon internrbán 340

BORY BÉLA

ujonnan átalakitott elektromotor- és szivattyu-gyártó nagy gépműhelye

SUBOTICA, I., Stosova ulica 7.

2.62

Ajánlja gyártmányait

ugymint: minden feszültségü dynamokat, generátorokat, umformereket, transformatorokat, motorokat, kiégett motoroknak uj-a tekercselését, javitások jótállás mellett, továbbá városi, községi, ipari, háztartási kutszivattyukat, kerti locsolókat, tüzfecskendőket, kézi- és géperőre mindennemü gépjavitásokat, vas- és fémesztergálásokat.

Állandó raktár

elektromotorokból, inditókból, szabályozókból, kapcsolókból, szivattyu alkatrészekből, legjobb német gyártmányu golyóscsapágyakból stb.

Mérnöki számitásokkal, rajzokkal készséggel szolgálok mindenkor!

FORD AUTOMOBILI

predstavljaju najveću dobit za privredni život,

FORDSON TRAKTORI

medjutim predstavljaju najveću dobit za poljoprivredu.

Sa **Ford** automobilom možete Vaše poslove uspešnije obavljati kod mušterija u okolini nego kada putujete sa željeznicom sa manje režije.

Sa **Fordsonom** će te Vašu zemlju racionalnije abraditi nego ako upotrebljavate stoku za radnu snagu.

Ako želite da budete solidno i stručno posluženi onda se u vlastitom interesu pre kupovine Ford automobila ili Fordsona obratite na stručno sortirano stovarište

„AUTOCAR“

NOVI-SAD, TRIFKOVIĆEVA TRG 5.

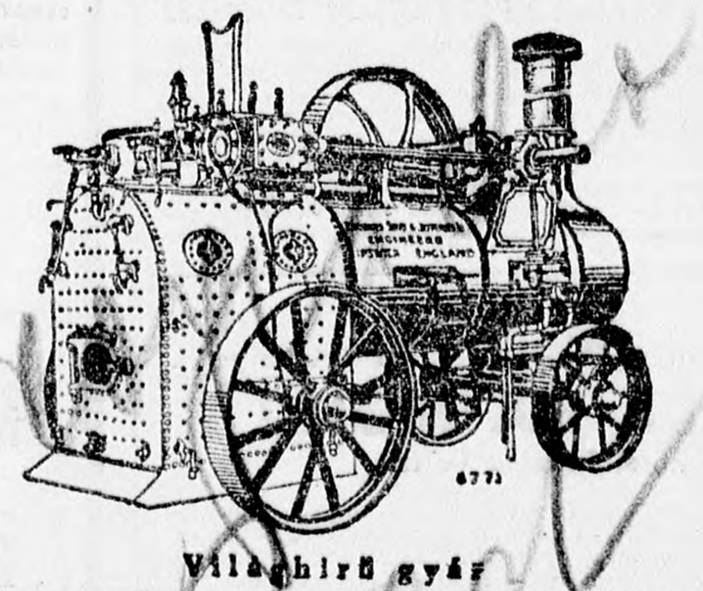
I stalno veliko stovarište delova za Ford automobile i Fordson traktore'
Zastupstvo svetsko poznatog lepila za gume „Romac“ i svakovrsnih autoguma.

FORD AUTOMOBILE NAJNOVIJEG TIPA.

2075

RANSOMES, SIMS & JEFFERIES Ltd. IPSWICH-ENGLAND

ALAPITTATOTT: 1789-BEN.

Világhirü gyár

Stabil, félstabil és mozgékony GŐZLOKOMOBILOK, GŐZGÉPEK és KATLANOK, GŐZEKÉK

„WIZARD“ petroleum MOTOROK CSÉPLŐGÉPEK, EKÉK, ALKATRÉSZEK, kukorica MORZSOLÓK stb.

Szállit legjutányosabb áron és legkedvezőbb fizetési feltételek mellett. Mezőgazdáknak és ipari vállalatoknak részletfizetésre.

Vezérképviselet az SHS királyságra:

T. G. MAPPLEBECK. Angol nagyiparosok szövetsége

Hivatal:

BEOGRAD, KNEZ MIHAJLOVA 35.

Telefonszám 346. Táviratcim: REBRITMAN BEOGRAD

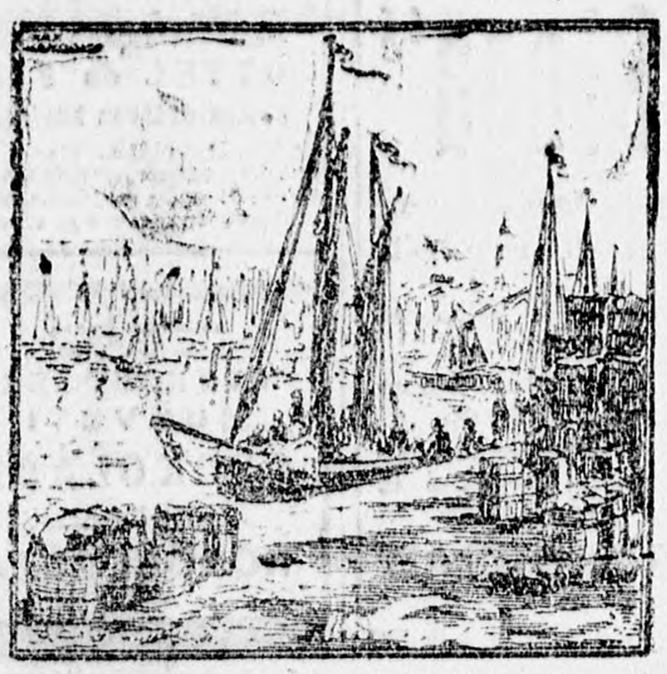
Tudományos Akadémia épülete III. emelet 8. — Bejárat Jakšićeva uteáról.

Állandó kiállitás Bristol-Palota, Karadjordjeva ulica 42.

2060

Rejtettkép.

Hol a révkapitány?

A multi vasárnapi számban közölt rejtettképen a postakocsist megtalálták 95-en.

Az első dijat, egy monogrammot 10 különböző fazonba a hozzávaló dörzsölővel Leopold Sámuel sentai üzletéből Schüll Kató Sombor nyerte meg, aki szíveskedjék közölni, hogy milyen névre óhajtja a monogrammot.

A második dijat egy doboz valódi Astra körömlakkot Nagy Bertalan suboticai gyógyszertárából Laluja Jolán Subotica nyerte meg, aki szíveskedjék 10 dinár portóköltséget beküldeni a kiadóba.

„HASAG"

Petroleum gázlámpák 100—3000 gyertyafény erősségben

Különleges gyártmények halászoknak

„PETROPLIN"

Zagreb, Draškovićeva ul. 58

Működésért szavatolunk
Robbanás kizárva
Petroleum büz nem érezhető
Eredeti halászlámpák
Képviselőket keresünk

2970

VOJVODANSKA TRGOVAČKA AGENCIJA

(Tulajdonos Bauer Andor)

Telefon 582 NOVISAD, KR. PETRA UL. 2 Telefon 582

A vajdasági legrégibb utazási irodája. Gyors, olcsó és megbizható. Beszerez utlevelet, vizumokat, beutazási és tartozkodási en edélyeket az összes követségeknek. Vasuti-, hajó- és halókósi jegyeket az összes vonalakra. Elvégez napi futárjaival bármely megbizást Belgrádban. Forditásokat, hitelesitéseket az összes követségeknél és minisztériumoknál. Árusit állami osztálysorsjegyeket. Dijta'anul ad utifelvilágositást. Vidéki megbizásokat postán sürgösen elintéz.

2907

Tengeri klimatikus fürdőhely Baška Krk szigeten

VILLA NA MORU

Hotel Pension Volarić

2 kilométeres tengeri strand uszóknak. — Legszebb és legolcsóbb adriai fürdőhely. — 20 szoba közvetlen a tengerpartra. A vendégek fürdőruhában szobáikból közvetlen a tengerre jutnak. — Kitünő konyha. — Saját szüretelésü borok.

Felvilágositással szolgál a tulajdonos: K. VOLARIĆ

2920

ETABLISSEMENT

JADRAN

CRIKVENICA

ÉTTEREM
KÁVÉHÁZ
CUKRÁSZDA

A magyarok találkozóhelye

NAPI PENZIÓ 70 DIN. KEZDVE

Felvilágositással készséggel szolgál
Buchhoffer György tulajdonos

200.000 D tőkével

társat keres jómenetelü nagykereskedés elsőrendü biztositékkal. 30 százalék nyereség garantálva. Cim a kiadóban.

2997

Egyszer használt cinnezett és kitünő állapotban levő, erős abroncsokkal ellátott benzines cca. 6—700 liter ürtartalommal biró

vashordók

jutányosan kaphatók. Érdeklődők forduljanak BERGER MÁRKUS utódai céghez N. Vrbas.

Utazó

a fa és szénszakmából, kik Szerbia, Szerémségben és Horvatországban jól be vannak vezetve, azonnali belépésre keresetnek. Csakis ügyes szakemberek ajánlatai vétetnek figyelembe. Ajánlatok e lap noviszádi fiókjához kéretnek.

2920

Mi a Distol??

Distol az évtizedek óta millió és millió állaton kipróbált egyedüli biztos gyógyszer a kérödző állatok májmételykórja ellen, mely a tudományos körök álta

kétségtelenül

biztosnak ismertetett el és a hatóságok is használatra ajánlják.

Gazdák

néhány állat árán egész állatállományukat megmenthetik a pusztító kórtól. Az állatok sulygyarapodása felér a kezelési költséggel. Mindenkit óvunk hamisitványoktól és pótszerektől. Csakis az előirt eredeti Distol-adag használata esetén

garantálunk

biztos eredményt.

Árengedmény:

Hogy minden gazda részére lehetővé tegyük a Distol használatát

gramonként 4.— dinárra

mérsékeltük az árakat. Rendelés esetén elegendő a gyógyitásra szánt állatok száma és sulya.

Kapható minden gyógyszertárban.

„KASTEL" D. D.

KARLOVAC

782

Rejtvény.

I.

i a

KARINTHY FRIGYES

II.

Typhus'

?

A mult vasárnapi számban közölt rejtvény helyes megfejtése:

„SZERTELEN"

Keresztsoros rejtvény

A mult vasárnapi számban közölt keresztsoros rejtvény helyes megfejtése:

Vizszintes: 1. Kurili, 9. Kuria, 10. Aegis, 14. Ostade, 19. Ido, 21. Torstenson, 23. Eol, 24. Liga, 26. Rum, 28. Imc, 29. Íta, 30. Hat, 32. Makó, 34. Iga, 35. Tarim, 37. Pa, 39, Baden, 40. Has, 42. Rim, 43. Béla, 45. Tél, 47. Ruskin, 50. Mozart, 51. Anilin, 54. Fa, 55. Niger, 58. Róka, 59, Lakmé, 61. Ól, 63. Alap, 65. Erő, 66. Éta, 68. Lei, 70. Aar, 71. Radó, 73. Vá, 74. Benő, 75. Gnóm, 76. Il, 77. Eper, 80. Eke, 82. Ars, 84. Ion, 85. Rom, 88. Drót, 90. Te. 91. Banán, 93. Zuav, 96. Email, 98. Ia, 99. Kadmos, 100, Gorgij, 101. Lagoda, 103. Hon, 104. Bank, 105. Hic. 107. Kos. 109. Kimon, 112. La, 114. Nimes. 116. Tip, 118 Isar, 120. Tál, 121. Abo, 123. Pat, 125. San, 126. Duse, 127. Mum, 129. Protagoras, 131. Nél, 132. Daudet, 133. Degat, 134. Rigel, 135. Sorata.

Függőleges: 1. Kuli, 2. Riga, 3. Ida, 4. Lő, 5. Út, 6. Roi, 7. Irma, 8. Ase, 10. Ani, 11. Este, 12. Goa, 13. In, 15. Se, 16. Tom, 17. Alah, 18. Epos, 20. Dur, 22. Pad, 25. Igor, 26. Racine, 27. Mir. 30 Hal, 31. Tegnér, 33. Kain, 36. Mime, 37. Pézo, 38. Alak, 39. Béga, 41. Csap, 43. Bóra, 44. Aral, 46. Klór, 48. Ufa, 49. Nis, 51. Ama, 52. Ila, 53, Ravel, 56. Göben, 57. Renan, 59. Lumé, 60. Kamra, 62. Volta, 64. Láp, 67. Tör, 69. Ego, 72. Dió, 78. Éta, 79. Redő, 80. Ebonit, 81. Kas, 83. Szob, 84. Ivik, 86. Oil, 87. Mladen, 88. Dion, 89. Rag, 92. Áron, 94. Ural, 95. Akna. 97. Main, 99. Kaos, 102. Agis, 103. Hol, 106. Cis, 107. Kind, 108. Samu, 110. Mák, 111. Oboa, 113. Bari, 115. Man, 116. Tula, 117. Pera, 119. Rud, 121. Arg, 122. Ott, 123. Por, 124. Tag, 126. Dér, 128. Me, 129. P. E. 130. Se, 131. No.

Helyesen megfejtették 82-en. Könyvjutalmat nyertek: 1. Lichtenstein Irén Beograd, Njegušova ulica 21. Fekete Juliska Novisad, Szemere Pál Beograd.

Kalap kiállitás csak 2 napig

50 drb eredeti PÁRISI modell kalap érkezett.

MEGTEKINTHETŐK

(Modistinek által is)

„LA MODE"

KALAPSZALON

Pašićeva ul. 5., emeleten

6889

KÁRPITOS MŰHELYEMET május 1-től Sokolska ulica 7 sz. alól 16 szám alá helyezem át

a hol t. üzletfeleimet a a legpontosabb és legielkiismeretesebb munkámmal szolgálom ki. B. pártfogásukat kéri

Nagy Gyula kárpitos

2916

HARKÁNY GYÓGYFÜRDŐ
Pécs mellett

62 fok forró kénes források.
Gyógyiszap-, kád- és szabadfürdő.
Reuma és egyéb hasonló megbetegedéseknél tökéletes gyógyulás.
Kérjen prospektust Harkány fürdő igazgatóságától.
Interurban telefon 9.
2813

KŐFARAGÓ
Géperőre berendezett üzem saját készitmény ű művészi
SIREMLÉKEK
MARVÁNYLAPOK
ÉPÜLETMUNKÁK
PALATINUS
SUBOTICA
Raktár: I. Jelačićeva ul. 9.
Műhely: VI. Madjarska ul 22.
2379

50.000
dinár segélydijat fizet elhalt tagjai után azok kozzátartozóinak
Bácska Temetkezési Egyesület Subotican
Befizetési dij elhalt tagonként 100 dinár
Uj tagok felvétele eszközölhető nemre és életkorra való tekintet nélkül.
Helyi képviselők felvétetnek az ország bármely községéből
Iroda:
Vasuti állomástól által VIII. Ivana Antunovića ul. 1.
Az igazgató tanács.

BUTORT LEFIZETÉSRE
LESZÁLLITOTT ÁRAKON CSAKIS
ERDÉLYI ANTAL
BUTORÜZLETÉBEN VÁSÁROLHAT SUBOTICÁN, SUDAREVIĆEVA 4.
A régi zálogház helyén. — Klein Géza mellett
1106

JUGOSZLÁV SZERB és HORVÁT NEMZETI ZÁSZLÓK
tiszta gyapjuból, szine nap és viz ellen garantál

75 cm széles	120 cm hosszu	Din. 70.—
100 cm széles	150 cm hosszu	Din. 100.—
110 cm széles	200 cm hosszu	Din. 150.—
120 cm széles	250 cm hosszu	Din. 200.—
150 cm széles	300 cm hosszu	Din. 300.—

szállitunk bérmentve az összeg előre való beküldésnél vagy utánvéttel!
KLEIN I WINKLER SUBOTICA, Trumbićeva ul. 22
Viszonteladók kérjenek ajánlatot!
500

20.000
dinár segélydijat fizet és 25 din. pótdijat szed elhalt tagjai után a **„Ciril Method"**. Tagokat felvesz reggel 8 órától d. u. 4 óráig. Iroda: Burnać István kereskedő, III. kör, Bene Sudarević ul. 103.
Az Igazgatóság.
Alapitó tagok felvétetnek: 1337
Bogić Miloš kereskedő, III. kör, Beogradski put
Belinović István kereskedő, II. kör, Masarikova ul.
Vetró János kereskedő, VII. kör, Cara Lazara ul. 23.
Fejes Károly kereskedő, VI. kör, Stipe Grgića ul.
Michler és Glas uri szabók, Skotus Viator ul.
Szabó Ferenc kereskedő, VI. kör, Save Tekelije ul. 30
Futó Mátyás kereskedő, VI. kör, Iliška ul. 17
Riesz Dezső kereskedő, V. kör, 13 Novembra ul. 11.

HARISNYA KIRÁLY
A husvéti szezonra való tekintettel a legjobb minőségü árucikkeimet még az eddigi olcsó áraimnál is **olcsóbban** árusitom
ENGLER ALBERT
SUBOTICA
Strosmayerova ulica. — Hus piac.
2460
Április 1-től 3-ig minden vásárló ajándékban részesül
Április 1-től 3-ig minden vásárló ajándékban részesül

„NADA"
Kiházasitó Segélyegyesület, Subotica, V. Preradovićeva ul. 11., alapszabályai jóváhagyva müködését nemsokára megkezdi és tagokat korlátolt számban felvesz. 2181

KERESKEDELMI HITELEKET ÉS JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET
legjobb eredménnyel közvetit
VERA d. s. o. j. LJUBLJANA
Csak kellően felszerelt ajánlatokra válaszolunk, amelyhez postaköltség cimén 10 dinárt kell mellékelni.
2402

„DAR" SZÜLÉSZETI SEGÉLYEGYESÜLET, Subotica V. Preradovićeva ulica 11.
Uj tagokat állandóan felvesz. Segélyt pontosan folyósit.
1—100 születési eset befizetése után — Din. **3000·—**
101—150 születési eset befizetése után — Din. **5000·—**
Alapszabály kivonattal kivánatra ingyen szolgál! 2500

Pension-Mascagni ABBAZIA
Abbáziában, a déli strandon lévő, **Ball-féle** Mascagni-Pensió legelőkelőbb polgári családok üdülőhelye. Nagy árnyas kert és napos terrasz. Pormentes sétányok, kilátás a tengerre, villanyvilágitás, vizvezeték, fürdőszobák, kényelmes lakószobák, balkonnal. Orvos a házban. A Pensió két percre van a tengeri fürdőtől. Kitünő bécsi konyha. **Szoba és pensió napi 35 lirától kezdve. Egész évben nyitva.**
2363

Jég! Jég! Jég!
Értesitjük a jégvásárló közönséget, hogy a jég-gyártást megkezdtük és az minden mennyiségben kapható
Hamburger jéggyár
Telefon 566.
10031

Nemzetközi szállitmányozási és vámolási iroda
MATIJA BRŐDER
SOMBOR, PARIŠKA ULICA 12.
TELEFON 308.
A hajóforgalom szünetelésével rendszeres, hetenként közlekedő
Wien — Sombor gyüjtőkocsiforgalom
Gyorsabb és olcsóbb a vasuti darabárunál. Saját érdekében irányitsa összes német, cseh és ausztriai küldeményeit az alanti cimre:
BRŐDER & FENYŐ, WIEN
I. SONNENFELSGASSE 8. OSTBAHNHOF
2794
Szakszerü és pontos vámolások.
Vám- és fuvarfelvilágositások dijmentesen.
2794

Nőtlen
mütakácsok
selyemgyárban, Jaguárdáru készitéséhez felvételnek. Ajánlatok
Lőwy Adolf selyemgyár Osijek
2390

LEIPNIK TESTVÉREK
villany-, vizvezetékszerelők és lakatosok
NAGYON OLCSÓN
és szakszerűen végeznek: autó, motorkerékpár és kerékpár javitásokat. Garazsirozásra autókat elfogadunk.
RAKTÁRON
teljes fürdőszoba-berendezések, villamosvasalók, főzők.
RADIO
Subotica, Zrinjski trg 33. Filijale Terezijina 5.
1529

RADIO KÉSZÜLÉKEK
ERICSSON, TUNGSRAM 3 lámpás, belga „ACTI" 4 lámpás, NEUTRODIN 4 lámpás, Tungsram csövek, Ericsson, Dr. Neuper-, Saba-fejhallgatók valamint az összes alkatrészek
legjutányosabb árban szerezhetők be
Krausz Miklós müszaki üzlet
Telefon 325. Novisad Jevrejska 18.
2321

JOSIP PEIĆ
Trgovačka Komisionalna Agentura, SUBOTICA
ideig. Vlaška ul. 8
Foglalkozik a kereskedelem minden ágával, ingatlanokat elad és bérbe ad, vesz és bérbe vesz; folyósit törlesztéses kölcsönöket; eljár hadikölcsön, régi bankbetét, adó és katona ügyekben, végez utlevelek konzuli láttamozását. Beirat takarék és hitelrészvényekbe.
Elárusit Č. Š. R. állami sorsjegyeket.
1516

Din. 30.000·—
kap, ha férjhez megy, megnősül, avagy beirottja meghal s esetenként befizet **din. 30·—**
Din. 10.000·—
kap, ha gyermeke születik, vagy beirottjánál történik, mig esetenként befizet **din. 15·—**. Havonta tagjainknak csak 5 esetet kell befizetni, többet nem. Ha ön nyugodt akar lenni, iratkozzon be **az április 15-én** megalakuló **„Pomoć" szülészeti, kiházasitó és temetkezési segélyegyletbe, Sombor, Arena Bioskop.** Városi megbizottjaink: **Subotica,** Nagy Gyula, Sokolska 7.; **Novisad,** Majoros Pál, Željezničke 53.; **Senta,** Szövényi Károly mérnök, Kopasz Kálmán kántor és Novosel Mihály borbély; **Pančevo,** Johan Hild, Bavaništanski put 12.; **Veliki-Bečkerek,** Huszár István, Vojvode Bojović 29.; **Velika-Kikinda,** Orosz Illés Jokšića 2714.; **Stari-Bečej,** Beck Jenő Kr. Petra 33.; valamint minden nagyobb községben van képviselőnk, ahol be lehet iratkozni.
1425
Szervezők

„DAMA" FEHÉRNEMÜSZALON

Felhivjuk a hölgyek figyelmét a nálunk készült fehérnemükre.
Készitünk saját, vagy hozott anyagból: intézeti és menyasszonyi kelengyéket, garniturákat stb. a legszebb és legizlésesebb kézimunkával; azsur, tüazsur, filétirré és himzésekkel
Tolstojeva (Ódor) ul. 21. sz. alatt

WEITZENFELD és TÁRSA

Alapitva: 1902. **Subotica** Tel. 190 és 192.

Táviratcim: Konderipar.
Detailüzlet: Városi bérpalota.
Engross és irodák: Wilsonova ulica 7.

ZSÁK
ZSINEG
PONYVA

tüzoltó és kerti tömlők, hevederek, kárpitos kellékek, ponyva kölcsön intézet. — Leszállitott árak.

Szeplők, májfoltok, pörsenések, arcbőrhámlás és minden egyéb arcbőrtisztátalanság ellen ezidőszerint a legjobban bevált szer a

CREME DARUVARY

megőrzi az arcbőr lágyságát, rugalmasságát és üdeségét.
Kapható a készitőnél

BLUM GYÓGYSZERTÁR, SUBOTICA

VISZONTELADÓK:

B. Petrovoselo: Stevan Vujčin. **Žabalj**: Janković Veselin. **Alibunar**: Emmanuel Stein. **Ilok**: Pero Ovoki. **Debeljača**: Jeges Károly. **Vel.-Kikinda**: Ivan Danić. **Novo-Kanjiža**: Mirko Brojičin. **Bač**: Johan Schneider. **Kneževi-Vinogradi**: Csapó Aladár. **Batina**: Tóth Mihály, Varga András, Horváth Lajos. **Jaša Tomić**: Kálmán drogeria. **Senta**: Ormos drogéria, Herman Rosenberg. **St.-Kanjiža**: Strausz Mihályné. **Stara-Moravica**: Koporyai Illés. **Horgoš**: Reisz Antal. **Temerin**: Kiss Dezső. **Pašićevo**: Roginer István. **Martonoš**: Avramović Svetozar. **Kovin**: Mita Bunda, Marko Guca. **Bajmok**: Gyetvai József, Kocsis Lajos. **Ada**: Kohn Sámuelné. **Mol**: Nikola Ruškuc. **Beli Monastir**: Stojan Ignjatić. **Sahula**: Gjura Petrović.

9693

HARISNYA KEZTYÜ
KÖTÖTT- és SZÖVÖTTÁRU

legjobb minőségben és legolcsóbban szerezhető be

Klein Jenő cégnél
NOVISAD
JEVREJSKA ULICA 13

Fióküzletek:
Vel. Bečkerek, Aleksandrova ul. 14.
Senta, Kralja Petra trg 6.

Legnagyobb speciális kötött- és szövöttáru üzlet

NAGYBAN! KICSINYBEN!

2840

Jótállás a biztos eredményért!!
REITTER OSZKÁR találmánya

PATKÁNIN

Törv. véd.
PATKÁNYIRTÓSZER
Egy doboz ára 15 dinár

Megrendelhető:
Patkáningyár (Torontáli Agrárbank RT.) Vel.-Becskerek.

Viszonteladók:

Szubotica Herzl drogeria
Kurtes Milos vegyeskereskedés
Ada Wolf Soma vegyeskereskedés
Arač (Torontál) Veselinov gyógyszertár
Bajmok Balassa Bertalan
Beltinci Eberspanger Jean vegyeskereskedés
Bač-Petrovoselo Kolofon Károly gyógyszertár
Čantavir Krausz Mór vegyeskereskedés
Crvenka Schumacher Zoltán gyógyszertár
Galgonya Toth Lajos vegyeskereskedés
Novisad Dimović N. főlerakat
Kosta Živojnovics drogeria
Matić gyógyszertár
Lukács Zsigmond drogéria
Nakovo (Banát) Bánfy Lajos gyógyszertár
Szombor Feher drogéria
Senta Bánffy Gyula gyógyszertár
Glücksthal Zoltán gyógyszertár
Jovanovits Vojiszlav gyógyszertár
St.-Kaniža Domokos János gyógyszertár
Stara-Moravica Fritsar Albert vegyeskereskedés
Veliki-Bečkerek Kovács drogeria.
Vinkovci Eisenstädter Adolf vegyeskereskedés
Vršac Flórián G. és Fiai vaskereskedés

Kapható minden gyógyszertárban és drogeriában.
Irtásokat felelősséggel vállalunk. 1045

VASESZTERGÁLYOSOK!

1 vagy 2 elsőrangu **vaseszergályost**
azonnali belépésre keresünk
OKLEVELES GÉPÉSZMÉRNÖK
KOVÁCS és TÁRSA
szivattyu, motor, gépgyár és vasöntöde
NOVISAD, Futoški kapu

2895

ELSŐ HORVÁT TAKARÉKPÉNZTÁR ZAGREB
FIÓKINTÉZET: SUBOTICA

2911

AZ 1925. ÉVI DECEMBER 31-IKI MÉRLEG FŐBB ADATAI:

AKTIVÁK: Pénzkészlet 105,000.000·— dinár. Értékpapirállomány 148,000.000·— dinár. Váltótárca 137,000.000·— dinár. Adósok 1.227,000.000·— dinár. Saját ingatlanok 67,000.000·— dinár. Összes aktivák 1.765,000.000 dinár.

PASSIVÁK: Alaptőke és tartalékok 145,000.000·— dinár. Betétek könyvecskékre és folyószámlákon 1.067,000.000·— dinár. Hitelezők 509,000.000·— dinár. Tiszta nyereség 21,108.620·64 dinár.

OSZTALÉK 20 SZÁZALÉK ❦ ÉVI FORGALOM 93 MILLIÁRD DINÁR ❦ 40 FIÓKINTÉZET

Az intézet folyósit jelzálogkölcsönöket ingatlanokra előnyös kamatláb mellett. :: Bővebb felvilágositással a suboticai fiókintézet szolgál.

Jutkovits Albert

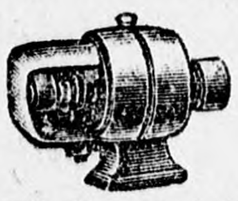
Fotocinkográfiai Műintézete Budapest.
Cötvös-u 39.
KLISSÉK RAJZOK MŰVÉSZIES KIVITELBEN 2 NAP ALATT.

SÖR APPARATUSOK

sör lefejtéshez, üvegekbe, 2, 3 és 4 csappal, kompletten kapható

BAUER & KRISTIČ cégnél

A Weifert sörgyár lerakata
NOVISAD, Uspenska ul. 2
1707

„SVETLO“

VILLAMOSSÁGI VÁLLALAT

Telefon 7. **SOMBOR** Telefon 7.

MINDENNEMŰ VILLAMOSSÁGI ANYAGOK MOTOROK CSILLÁROK SZERELÉSEK
2791

Segits magadon, az Isten is megsegit!

Első Sombori Kiházasító és Temetkezési Egyesület

alakulóban van és tagokat vesz fel. Az egyesület ugy a kiházasult valamint elhalt tagjai után

20.000 Dinárt

fizet ki, ennek ellenében az esetenkénti dij 30·— Dinár Az egyesület tagja lehet mindenki korra való tekintet nélkül az alapszabályokban lefektetett feltételek mellett. A tagok az egyesület megalakulása utáni napon jogaik élvezetébe lépnek. — Azon tag, aki 400 esetet befizetett, fizetési kötelezettsége megszünik, könyvecskéje nyugdijba megy, jogai továbbra is fenállvan, házasság vagy elhalálozás esetén megkapja a

20.000 Dinárt

A kiházasuló osztályhoz tartozó tag ha elhalna, a befizetett összeget teljes egészében hozzátartozóinak visszafizettetik.

Bővebb felvilágositás nyerhető: Vojnits István Kralja Petra ulica 17., Dr. Abramovic ügyvédi iroda, Ludwig Mihály fodrászüzlet, Sümögi Sándor Subotica, Harambašićeva ulica 4. szám., Törteli József Piac-tér trafikos Szt.-Kanjiža, Mann Ferenc fodrász Bezdán, Grabon Gyula biztosító ügynök Kula, Sümögi Sándor cipész, Harambašićeva ul. 4. Subotica, Biliczki Károly gépész Senta, Ötvös Károly Parnog Mlina ul. 4. Novisad, Horvát Péter férfiszabó Srbobran. 825

Motorhajó vállalat

Staribečej és Novibečej közötti személyszállitással stégekkel, vontatóhajó 2 szivógázberendezésü motorral, dereglyével kedvező fizetési feltételek mellett

ELADÓ

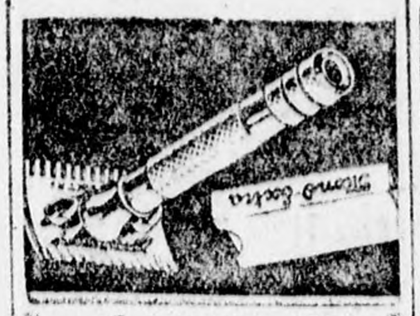
Schumacher Rezső-nél Stari-Bečej

NŐI BŐRKÉZITÁSKÁK

(retikülök), **harisnyák, kesztyük, csipkék, férfi- és nőifehérnemüek** legolcsóbb beszerzési forrása

RÖHRICH és KRACKER-cég

V.-Bečkerek, Aleksandrova ul. (Fehér ház)

KÉSZÜLÉK

Jól nikkelezett borotvakészülék 15 dinár, finomabb 38 és 110 D. Legjobb borotvakés 10 din. Kitünő Solingen 20, hajvágógép 35 din. továbbá ollók, kések, kanalak.

Szétküldi:

R. STERMECKI

nagyáruház, Celje 27.

(Slovenija)

Több mint 1000 ábrát tartalmazó nagy képes árjegyzék bárkinek ingyen. — Rő ösárú mintákat megtekintésre küldök. — Minden rendeléshez ajándékszelvényt csatolok. — 1500 dináron felüli rendelések bérmentve. Kereskedőknek nagybani árak

Képviselőket felveszek.
1374

Husvéti sütemények

torták és kalácsok könnyen készithetők

VILÁGOS FEJ

Sütőpor, vaniliás cukor, langlofmassza.

Kapható mindenütt!

Főlerakat:

Jos. Reich Maribor

Receptkönyvet kivánatra ingyen és bérmentve küld.
2164

GOMBOS és IBLGEN

SUBOTICA

Sokolska (Gombkötő) ulica 17.
Ajánlanak: 2249

I-a hófehér darabos meszet épitési meszet, beocsini portland cementet rostált bükkfa szenet, poresz (Königshütteri) kovácsszenet, dunai homokot és scholtart, bükkhasab és apritott tüzifát

A legkisebb rendelést is házhoz szállitjuk.

Ha megfázott igyon

Málnási Siculia

ásványvizet

Friss küldemény érkezett
2839

Legolcsóbb bevásárlási forrás füszer árukban

1 liter kitünő siller bor D. 6.—
1 liter kitünő fehér bor D. 8.—
1 liter finomitott szesz D. 50.—
Rum és likör eszenciák kaphatók

NOJCSEK GÉZA

füszerkereskedő cégnél
SUBOTICA 1894

A legszebb tavaszi

kalapujdonságok

nagy választékban raktáron és rendelés szerint

„DAME“

női kalapszalónban

KARADŽICEVA ULICA 14

(Bárány-köz)

Javitások, átalakitások legolcsóbban
119

Plisszirozás legszebben
Gombbevonás leggyorsabban
Gépajour legolcsóbban készül

S. AD. ENGL

varrógépüzletben
Rudics-ulica sarok
1855

Saját készitésü

divatcipők

legolcsóbb bevásárlási forrása

Róka

divatcipeszete

Subotica, Zrinjski trg 2.
1662

Lakásberendezések, hálók, ebédlők, uriszobák stb. stb. egyszerübb és diszesebb kivitelben legolcsóbban

VADÓCZ LAJOS

villanyerőre berendezett asztalos áru műhelyében, szerezhetők be KULÁN. 56

שׁל פּסח

ORTH. KOSER

Kockacukor
Szilva
Csokoládé
külön helyiségben kapható
1769

Sugár Manónál

LOKOMOBILOK

WOLF-LANZ

600 HP-ig teljesen ujak vagy generáljavitva, gyári garanciával

BÉRBE IS.

KERETFÜRÉSZEK, FÜRÉSZGÉPEK, Pim & Kay Wien vezérképviselete.

SZIVÓGÁZMOTOROK, kompresszornélküli **DIESELMOTOROK, NYERSOLAJMOTOROK**

Motorenfabrik Darmstadt vezérképviselete.

MALOMGÉPEK, ŐRLŐJÁRATOK 32—48 col.

Kedvező fizetési feltételek. Szállitás kompl. felszerelve

BRAĆA FISCHER D. D.

Zagreb, Pantovčak 16.
10 6

Dobozgyári áraimat a nyersanyag nagyarányu esése folytán mélyen leszállitottam.

FISCHER ERNŐ

grafikai müintézet Subotica

2044

SIREMLÉKEK, ÚTKERESZTEK, SZT. HÁROMSÁG KÉSZITÉSE, javitása, betük vésése, aranyozása szakszerüen.

Stara Kanižan lerakat

Király Sándor-féle házban.

ÓVÁRI JÁNOS

kőfaragó és márványipar telep

Senta

TÖLGYKERÉKTALP

2942

prima minőség, száraz, továbbá

AKÁCFA KÜLLŐ

elsőrendüen készitve nagyban és kisban kapható

Samuilo Wolf fakereskedésében Novisad, Liman

2896

RÉDŐNYÖK

minden nemben, u. m. **acél** „Esslingen“-féle lezsaluablak és vászon, továbbá az összes müés lakatosáruk, valamint teherfelvonók gyártása.

Bernold Silvester, Novisad

Alapittatott 1866.

Gőzgyárral szemben. Telefonszám: 284

Fiók:

Beograd, Dositijeva ulica 51.

Fanner János

kárpitos és diszitő

Subotica, Vilsonova ulica 8.

Készit: elsőrendü kivitelben

angol börgarniturákat

és mindenféle más, a kárpitos szakmába vágó munkálatokat a legjutányosabb árak mellett

2838

HORNIMANS

TEA LONDON

ERED. ANGOL CSOMAGOLÁS

100 év óta a legjobb!

2240

KÉPVISELŐ:

Schossberger Adolf Novisad

F. R. ROTTER OSIJEK I.

PEJAČIĆEVA UL. 7 TELEFON 250

Szifonfejek, gépek és fémáruk gyára.

Ajánlja sajátkészitményü prima szifonfejeit, szódavizgépeit, sörpumpáit, jégszekrényeit és mindenféle szakmába vágó egyéb cikkeit

Gépjavitások olcsók és szakszerüek!

Állandóan raktáron a legfinomabb csehszódavizes és kracherlis üvegek.

Képviseletünk nincs. — Jugoszlávának legnagyobb és legrégibb speciális gyára

Olcsó árak! Kitünő munka!

Nem külföldi bazárárú! Kérjen árajánlatot!

5927

Első subotica papirzacskógyár

F. BEDŐ SUBOTICA ŠENOE UL. 19. TELEFON 436.

Ajánlja minőség és ár tekintetében elsőrendü és versenyképes papirzacskóit. Kérjen mintát és árajánlatot.

680 Kg TISZTA BUZASZEM

volt az eredmény, midőn egy 550 keresztből álló buzaszalmát, mely már egy közönséges dobkosárral el lett csépelve, betétsines géppel szakértő bizottság előtt utáncsépeltettünk. **PÉNZT, IDŐT és MUNKÁT** takaritanak meg a

DOBKOSÁR-BETÉTLEC

alkalmazásával. Kérdezősködésre ingyen és bérmentve nyujt felvilágositást

BÁRDOS és BRACHFELD NOVISAD

Željezničke ulice 108. — Telefon 286.

683

LÁNG L. GÉPGYÁR R. T.

BUDAPEST

PÓSTAFIÓK: 56

Ajánlja elsőrendü, jónevü, ismert gyártmányait

DIESELMOTOROK LÉGSÜRITŐVEL
DIESELMOTOROK LÉGSÜRITŐ NÉLKÜL
STABILGŐZGÉPEK
FÉLSTABILGŐZGÉPEK
GŐZKAZANOK

Mérsékelt árak.
Kedvező fizetési feltételek. Rövid szállitási határidő.
Dijtalan mérnöklátogatás.

1298

2872

No. 20

Valódi Pollárt fenők, 27, 28; valódi Pollárt borotvák a legolcsóbban kaphatók

Molnár István

borotva-, mü- és homoruköszörüldéjében

Subotica

Bene Sudarevićeva 26

Minden e szakmába vágó köszörülési munkát a legjobban és legolcsóbban készitek.

Póstán beküldött munkákat 8 napon belül a legpontosabban elkészitve küldöm vissza

---

Zsiros és boros

HORDÓK

állandó raktára

KRIX LAJOS

géperőre berendezett kádárüzemében, Subotica, Mazuranevićeva ul. 19

2776

Chamotte-tégla és liszt
Keramit-tégla és lapok
Ház-, fürő- és forcsövek
Gyári raktár, gyári árak!

Findesen Gustav I Drug

Novisad
Hotel Orient épület
Telefon 439.

1986

Üzletáthelyezés

miatt az összes raktáron levő bőrárukat május 1-ig

beszerzési áron kiárusitom

Henrik Schlager

speciális böröndös és bőráru üzlete, Subotica 2858

Uj üzlet: **Lelbach palota, Thurzó-félo helyiség**

Pensio Baile-Erenlanéban

ezelőtt Herkulesfürdő

ROMÁNIA

Junius hó 15-től elsőrendü pensio, pompás levegő, kitünő konyha. **Csak ajánlott levelekre** bővebb felvilágositást nyujt 2414

Kovács Elza

BAILE-ERENLANE
Villa Kovács, Románia

BANGÓ

JOGI SZEMINÁRIUM
Budapest, IX. Ráday-utca 14
SIKERESEN KÉSZIT ELŐ
VIZSGÁKRA IS! 1605

OLCSÓ

HUSVÉTI VÁSÁR

Filiale

S. Krammer, Subotica

Vilsonova ul. 26. Zöldfa vendéglő

Vászonáru (különféle)	11 D-tól
Angin (tolliartó)	15 D-tól
Kanavász, zefir	13 D-tól
Festő karton	12 D-tól

Kérjen mintákat!

Ezenkivül csirkepiaci üzletében

hófehér paplan-vatta 20 dinár.

2886

CERTUS HIDEGENYVIPAR
Berlin-Hamburg-Drezda

Vajdasági vezérképviselője:

PRANDELL RUDOLF ÉS FIA

Veliki-Bečkerek, Aleksandrova (Fő) ucca

Certus hideg enyvpor **a jelenkor legjobb enyve,** minden tekintetben felülmulja a táblaenyvet.
Certus **kötőereje a legnagyobb és abszolut vizálló.**
Certus nem szárad idő előtt, nagy felületeket csak ezzel lehet jól enyvezni.
Certus hideg vízben oldható, a fát sem kell enyvezés hez melegiteni. **Fütőanyagot takarit meg.**
Certus minden kulturállamban **kiszoritja a tábla-enyvet,** mert előnyeit a modern ipar felismerte
Certus asztalos-, eszlergályos-, butorüzemekben, vagongyárakban nélkülözhetetlen.
Certus az egyetlen enyv, melyet repülőgépek, folyami és tengeri hajók épitésénél használnak.
Certus mint erős és vizálló enyv **a legjobb minden épület- és butorasztalos enyvezésnél is.**
Certus használata a leggazdaságosabb, — **1 kg** porból 3 kg enyvmassza! Fütőanyag nem kell.

Saját érdekében próbálja meg és mindig CERTUS-t fog használni.

447

Budapesti Nemzetközi Vásár

1926. április 17—25

Legjobb bevásárlási alkalom.
Vámszabadraktár.
Szállitási-, utazási és vizumkedvezmények.

Képviseletek a belföld nagyobb városaiban.

Egyidejüleg nemzetközi böripari kongresszus.

Szállást és teljes ellátást biztositó „3 nap Budapesten" c. jegyfüzetek 1 millió magyar koronáért.

Központi iroda: **Budapest, V. Szemere** [illegible]
Telefon: L. 961-22.
Tb. képviselet:
Dr. Szilágyi Géza Beograd, Strahinica Bana 43/a.

1141

2793

A Vajdaság legnagyobb és legmodernebb szállodája, hetven kényelmes, ragyogóan tiszta és modern berendezésü szoba, legmodernebb fürdőszobák. Az elsőrangu étteremben kitünő meleg és hideg ételek, tisztán kezelt italok. A kávéházban naponként teljesszámu filharmónikus zenekar hangversenyez.

UJONNAN MEGNYILT FALATOZÓ
VILLÁSREGGELI 4 DIN. — EBÉD 4 FOGÁSOS 16 DIN.

„EXPORT"

GABONAKERESKEDELMI R. T.

SOMBOR

2715

HÁZ MINT NYEREMÉNY!

A Földmivelésügyi Miniszter ur 1925. dec. 9-én 46806/I. sz alatt kelt határozatával a Prvo Zagrebačko Radničko Društvo (Első Zagrabi Munkásegylet) házsorsjáték sorsolási napját

1926. május 1-re

engedélyezte.

1. nyeremény **2. nyeremény** **3. nyeremény**

Mindhárom ház modernül ujonnan épült, valamennyi nagy kerttel. — Zagrebban. Ezen három nyereményen kivül még 101 tárgy, arany- és ezüsttárgyak, 5 kerékpár, porcellán- és üvegedények kerülnek kiosztásra mint melléknyeremények. Mint 104. nyeremény kerül ki sorsolásra az egylet védnökének

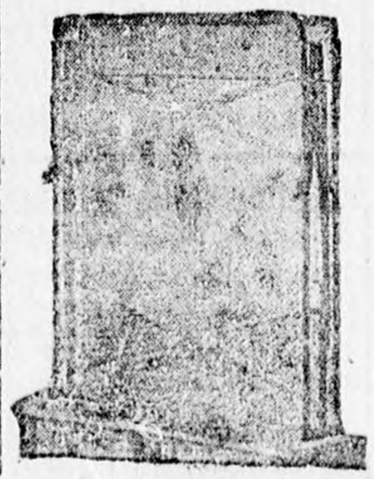
Őfelsége I. Aleksander királyunk

ajándéka egy gyönyörü szép aranyóra. — Kibocsájtva 35.000 sorsjegy egyenkint 50 D. árba

Igyekezzen mindenki a sorsjegyet megvenni, mert 50 dinárért házigazda lehet. Aki sorsjegyet óhajt venni, vagy százalék mellett azok viszonteladását vállalja, forduljon a központhoz Zagreb, Josip Franx Opave, Nadbiskupski trg 11—I. vagy a novisadi főelrusitóhoz I. Marinellohoz, Novisad Primorska 20.

848

Összecsukható ágy, acélsodrony

betéttel 340 dinárért

kapható

KRAMER TESTVÉREK

drótáru és vasszerkezeti gyárában.

NOVISAD, MALI LIMAN

2648

Telefon 4-47 **AMERICAN AUTO** Telefon 4-47

WEIGAND & Co. SUBOTICA

LINCOLN—FORD—FORDSON AUTORIZÁLT KÉPVISELŐJE

Uj és régi tipusu Ford személyautók, az összes tipusu teherautók, Ford-autó és traktor alkatrészek és az összes autófelszerelési cikkek, autógumik állandó raktára és legelőnyösebb beszerzési forrása.

Automatikus nyilvános benzin töltő állomás, autogarage, gumivulkanizáló mühely

Vojvodinai vezérképviselője a

4583

RUD. Sack

BODENBEARBEITUNGSGERÄTE · LEIPZIG

VILÁGHIRŰ MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRNAK.

Fordson és más traktorokhoz alkalmas, valamint fogatos ekék és mezőgazdasági gépek állandó raktára.

R. WOLF cséplőgépek

vojvodinai vezérképviselője.

S. K. F. golyóscsapágyak

gyári lerakata.

Sürgönycim: Kelemen, Sombor

Telefonszám: 134.

JAVA

Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság Somborl Fiókintézete

2790

Képviseli:

Kelemen József

Vesz

mindennemü gabonát, őrleményt, magvakat

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

FIÓKJA SOMBOR

2790

Foglalkozik
mindennemü bankügyletekkel,
amelyeket
a legkedvezőbb
feltételek mellett lebonyolit.

Alaptőke és tartalékalap: 15,000.000 dinár.

Betétek: 185,000.000 dináron felül.

KÖZPONT: LJUBLJANA

FIÓKOK: Sombor, Novisad, Maribor, Split, Sarajavo, Sibenik, Djakovo, Celje — Kirendeltség: Bled

---

Melyik szalámigyár a legrégibb és a legjobb hirnevü? Azt mindenkor a vásárolt szalámi fogja megmondani és épezért vegyen csakis

KARLSDORFI HERZ-SZALÁMIT

2899

Kapható a legtöbb csemege és vegyeskereskedésben vagy pedig a gyárnál, 5 kgr-tól felfelé való megrendelésnél.

HERZ és FIA

szalámi, zsir és füstöltárugyára
Karlsdorf (Banat, SHS)

Alapitva 1873. *10 világkiállitáson kitünletve*

Gyártmányai:

Aszfalt és kátránylemez, aszfaltszigetelőlemez, kőszénkátrány, facement, karbolineum, kőszénkátrány-szurok, fedéllak, Bitumen, aszfalt, mastix stb

Beogradi Aszfalt és Kátrány Vegyitermékek Gyára Beograd

Vuka Karadžića 6. Sürgönycim: GROZIT Telefon: 27—20

Képviselők:
NOVISADON: Greinitz D. D. Novisad
SOMBORBAN: Bertalan Goldfahn Sombor
OSIJEKEN: Karlo Axmann i Drug Osijek

2898

LÖWENTHAL HENRIK, SUBOTICA

Trumbićeva ul. 6. Telefon 778. Sürgönycim: Löventhal

SELYEM ÉS KENDŐÁRU NAGYKERESKEDÉS

!!! Minden e szakmába vágó cikk állandó raktára !!!

2889

RADEIN FÜRDŐ - SLATINA RADENCI
SLOVENIJA

Különleges gyógyfürdő szív-, vese- és csuzos betegek részére

JAVALVA:

véredényelmeszesedésnél, hólyag (homok, kavics) reuma, cukorbaj, epe- és vesekőnél. Természetes szénsavas fürdők. Külön dietikus konyha. Modern gyógyberendezések. Olcsó árak.

Idény: május 15-től szeptember 30-ig

Május 15-től junius 30-ig, augusztus 20-tól szeptember 30-ig engedmény a szobaárakból. Sok köszönőlevél. Kérjen prospektust.

2734

Viszonteladóknak versenyképes és legtökéletesebb mérleget ajánl J. Sebestyén mérleggyár Szabotica

FIAT 509

18 PS, 4 üléssel, 4 kerékfékkel, az ideális vojvodinai **tura-autó** és az összes többi FIAT typusok

nagyon leszállitott áron, legkedvezőbb fizetési feltételekkel

raktáron és azonnal szállithatók FIAT képviseletnél

„AUTOMOBILIA"

SUBOTICA, SKADARSKA UL. 7.

A számok beszélnek!

Minden hangzatos reklámot mellőzve, **számok** feltüntetésével akarom a t. hölgyközönséget áraim meglepetésszerü olcsóságáról meggyőzni!

Tavaszi divatköpenyek angol szövetből — — — — — — — **600** din.-tól
Coverkoat köpenyek — — — — **800** „
Elegáns divatköpenyek I-a szövetből, végig tiszta selyemmel bélelve — — — — — **1500** „
Selyem köpenyek a legfinomabb minőségben, pazar kiállitással — — — — — — — **1800** „

Szövetruhák, bluzok, stb. a legegyszerübbtől a legfinomabb kivitelig.

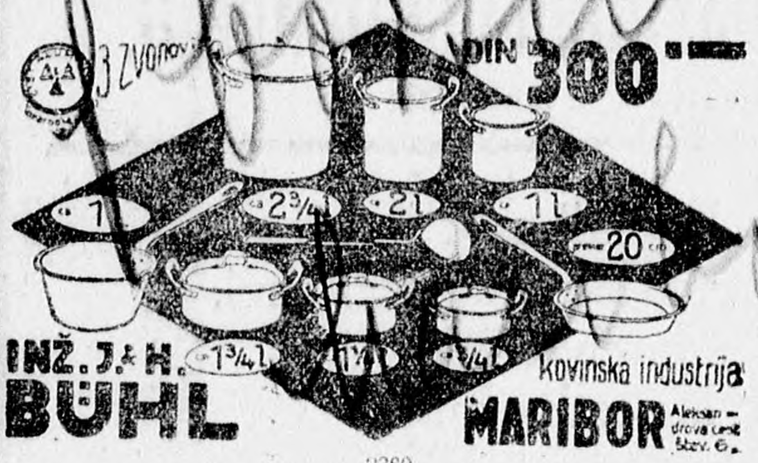
Hitelképes egyének részletfizetésre vásárolhatnak. — Külön mértékosztály!

Hegyi Fülöp

Női konfekció áruháza, Subotica
Kralja Aleksandra ulica 7.

2233

ALUMINIUM komplett garnitura, 12 drb franko vagy a pénz előzetes beküldésa mellett DIN 300·—

INŽ. J. & H. BÜHL Kovinska industrija MARIBOR

2360

Utánzatoktól óvakodjunk

Valódi francia

LION NOIR CIPŐKRÉM

Főraktár:

Kaufmann Hermann börkereskedőnél

Subotica, uj helyiség volt „Narod" kávéház helyén

Nagy raktár

mindennemü butor börökben

1893

Kellemes Ünnepeket kiván

Ungár Ferenc uriszabó

Subotica, Jelačićeva ulica 9.

Ajánlja modern szabóságát divat, izlés és kivánság szerint, pontos és szolid kiszolgálás.

2885

Legjobb referenciák az üzemben lévő telepek!

Malomgépek

Amme, Giesecke & Konegen Braunschweig-Atzgersdorf

Kompresszornélküli Diesel-motorok

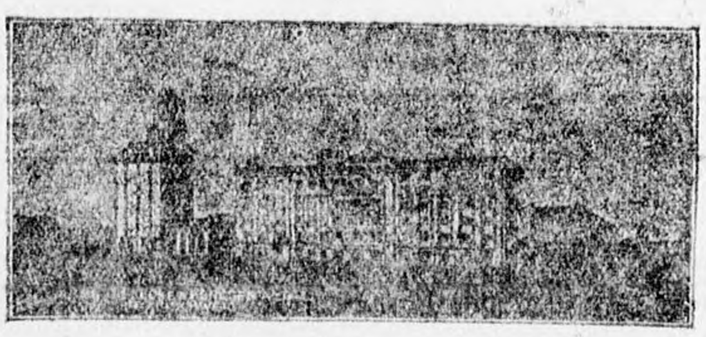
Motorwerke Mannheim A. G. vorm. BENZ & CIE Mannheim

2397

Vezérképviselet:

BÁRDOS és BRACHFELD NOVISAD

Telefonszám 286

Željeznička ulica 105-107. **Sürgönycim: Bradosfeld**

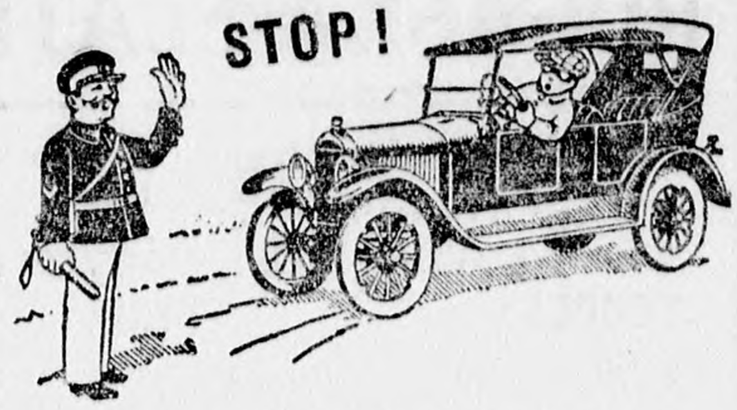
Jegygyürük, órák, ékszerek legolcsóbban, részletfizetésre: **Szombati Saroltánál** 13 Subotica, Vilsonova ul. 20. A főpostával szemben.

KOMLÓZSINEGEK, SISAL MANILLA, KÉVEKÖTÖZŐ, UJ ZSÁKOK ÉS KÉSZ PONYVÁK
UJ ÉS HASZNALT ZSÁKOK a legjutányosabb árban szerezhetők be:
Avram Schiff, Novisad
Zsák, ponyva és zsineg nagykereskedés
Zsák és ponyvakölcsönző intézet
Fiók: BEOGRAD, Karadjordjeva 21.
Telefon 403.
Sürgönycim: „JUTEŠIF"
1780

Nagyon szép lekérgelt
tölgy komlórudakat
vékony végén 10—15 cm. vastagságban
130 cm.-es tölgytalpfákat
2, 2½ és 3 méteres
keritės-tölgyfaducokat
igen jutányos árakon szállit
Breuer i Fuchs Podr. Slatina.
2030

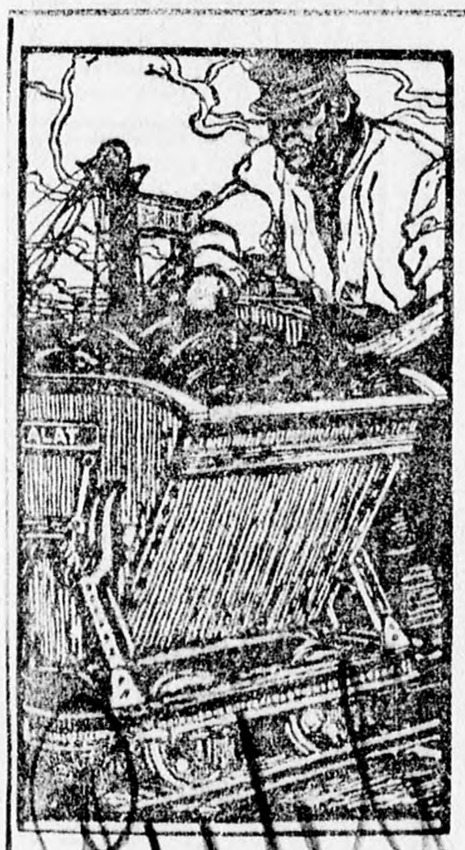
OVAJ MALINOV SOK JE ZAJAMČENO ČISTI NARAVNI SOK OD MALINA BEZ IKAKVIH PRIMJESA OSIM SLADORA, A VARENO JE UKUSAN.
STERNBERG D.D.
SLAV. POŽEGA
JUGOMOST

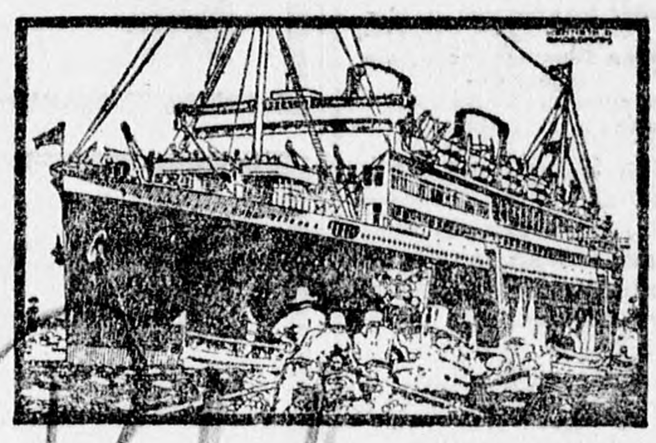

Aki pénzének, idejének és idegeinek nem ellensége az
FORD és FORDSON
ALKATRÉSZEKET
csakis az SHS legnagyobb alkatrész raktárában szerzi be.
HOL?
Földvári Béla Staribečej
TELEFON 83
ahol minden alkatrészt azonnal és a legolcsóbb árban kap, akár telefon, akár táviratilag, akár levélileg rendeli meg.
A legnagyobb és a legszortirozottabb raktár az egész országban
Viszonteladók, garázsoknak és autótaxiknak nagy engedmény
Kérjen ajánlatot még ma.
Uj tipusu személy- és teherautók.
Nyersolaj és Fordson traktorok.
2730

GANZ-féle
BENZIN, PETROLEUM, SZIVÓGÁZ
nyersolajmotorok
bánáti kizárólagos képviselete
és gyári lerakata
a „VOLTA" R. T.-nál
VELIKI-BEČKEREK
227

Első Magyar Gazdasági Gépgyár R. T.
Vajdasági vezérképviselete
Ajánljuk ezen 40 éve közismert elsőrendü gazdasági gépgyár következő kiváló gyártmányait:
Cséplőgépek
gőz- és motoros készletek. Verőléces, fa- és vaskeretesek.
Ipari gépek
mezőgazdasági üzemek számára. Félstabil gőzgépek
Lokomobilok
gőz-, benzin-, vagy szivógázlokomobilok.
Kedvező fizetési feltételek.
Állandó mintaraktár Novisadon!
Findeisen Gustáv és Tsa Novisad
Hotel Orient (Saját ház) Telefon 439.
2295

Sinek
Váltók
Fordítók
Kocsik
Kerékpárok
Sodrony-kötélpályák
Modern szállitási berendezések mindenféle vasszerkezetek
„ALAT" D. D. gépgyár
ZAGREB, Na Kanalu 10.
TELEFON 24—50.
2810

Royal Mail Line
Angol Királyi Postahajózási Vonal
Rendszeres személy- és áruforgalom
Hamburg—Cherbourg—Soupthamton-ból Newyorkba és Kanadába Cherbourg—Liverpool—Soupthamton-ból Délamerikába
Ri de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires, Sanpaolo III. oszt. fülkék 2 és 4 ággyal
Kényelmi Gyorsasági Biztonsági
Jugoszláviai vezérképviselet:
Zagreb, trg I. Sz. 17.
Alképviseletek: Beograd: Karagiorgjeva ul. 91. Ljubljana. Kolodvorska 26. Vel. Bečkerek: Princese Jelena Obala br. 7.
Sürgönycim: „Roymail pac". Bosznia, Hercegovina és Dalmácia részére: Sreska Prometna Banka Sarajevo és Gruzban. Sürgönycim: „Prometna Banka".
Split: Dioklecijanova obala 8. Metkovič: Ivo Veraja.
3169

TÜZIFA ÁRAK

	Házhoz szállitva
Elsőrendü hasáb bükkfa	100 kg. 35·—
Elsőrendü apritott bükkfa	100 kg. 40·—
Másodrendü hasább bükkfa	100 kg. 30·—
Tölgyfa hasáb	100 kg. 30·—
Apritott tölgyfa	100 kg. 36·—
Vékonyfa alátüzeléshez összekötözve	100 kg. 28·—

BOSNA FATELEP, SUBOTICA
Teher pályaudvar mellett. Telefon 512.
2513

Dr. Farkić
magángyógyintézete BEOGRAD
Az összes segédeszközökkel felszerelve
Idegbajok, neurasztenia, hisztéria, epilepsia, sifilitikus megbetegedések, hemiplégiák.
Sebészeti-ortopéd megbetegedések, sérülések, csont- és izomtuberkolozis, hátgerincgörbületek, merevedések, veleszületett vagy szerzett testi hibák kezelésére.
Felveszünk kezelésre azonkivül
reumatikus, exudos, vérszegény és skrofulás betegeket
Hydrotherapie, elektrotherapie, masszage, meleg levegő, besugárzások, (mesterséges magashegyi nap) Fangopakolások (nőstényi iszap) mediko-mechanika
Vezető orvosok: Dr. H. Klein, idegorvos
Dr. C. Kajon, ortopéd-sebész
Penzióárak: Külön szoba 150 dinár, 2 vagy 3 ágyas szoba 120 dinár naponként.
Felvilágositással szolgál az intézet Beogradban, Knez Mihailova venac 23, a Kalimegdannal szemben. Telefon 5-89.
3080

SZŐLŐTERMELŐK
két-három éves gyökeres oltványok, 1 éves amerikai gyökeres és sima vadvessző minden fajban valamint nemesitett 2—3 éves gyümölcsfák, rózsafák, megkendezhetők, a legolcsóbb napi áron
Árjegyzék díjmentesen
Sévár László Petrovaradin 1.
2841

35
ÉVI BÉRLET UTÁN
a magas bolthér miatt üzletemet
ÁPRILIS HÓNAPBAN az
ALEKSANDROVA ULICA 11. SZ.
(Halbrohr házba helyezem
miért is az összes raktáron levő árukat
beszerzési leszállitott áron árusitom.
SUGÁR BÉLA
2633

A TÜDŐ MEGBETEGEDÉSE ELLEN
„VEDOMIN"
MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN KAPHATÓ!

EMULSIO PASZTA ajánlható kezdődő **tuberkulozis** (tüdővésznél), **Bronchitis, Katarrhusos és a tüdő egyéb megbetegedéseinél** a szervezet gyors helyreállításához és a **lokális megbetegedések** gyors kigyógyitására a szervezet **megerősitésére** szolgál, továbbá vérszegények, gyenge és idegeseknél az étvágy fokozására, különösen ajánlható **Skrofulozus és Rachitikus gyermekeknek.**

LABORATORIUM: BEOGRAD, WEIFERTOVA UL. 52. 270

ROGAŠKA-SLATINAI GYÓGYINTÉZET

Az S. H. S. Királyságnak legjobb és legmodernebbül berendezett gyógyintézete.

Világhirü gyógyforrások!

„TEMPEL" „STYRIA" „DONAT"

Gyógyit minden gyomor-, bél-, sziv-, vese- és májbetegségeket.

Idény: májustól - szeptemberig.

Mérsékelt árak. — Külön engedmény az elő és utószezónban. — Katonazene koncertek. — Rádió. — A legnagyobb kényelem. — Kedvező közlekedési viszonyok. — Kérjen prospektust.

A Rogaška-Slatinai Gyógyintézet Igazgatósága.

2411

Komlószsineget

ajánl a

Fonó és Kötélverőgyár R. T.
Odzsaci (Bácska)

F. évi március hó 1. óta leszállitott árak!

Kérjen árajánlatot!

Kereskedőkhöz!

A rossz gazdasági viszonyok következtében értesitjük igen tisztelt vevőinket, hogy ez idő szerint **nem utaztatunk.** Ez okból utazónk Sugár Dezső ur cégünktől megvált.

Kérjük tehát azon tisztelt vidéki vevőinket, kik eddig is bizalmukkal cégünket megtisztelték, **papir és papiráru szükségleteiket közvetlen hozzánk juttatni sziveskedjenek.**

Szállitunk az alanti versenyképes árért

Havanna pergament sajtcsomagoló Din. 10·75
Fehér I-a superior D. 9·—
„ II. „ D. 8·—
Barna filament csomagoló (erös) 6·—
Ujcágnyomó papir I-a Din. 7·—
Barna superior satinirt „ 8·—

Irkák, füzetek, noteszek, szekrénypapirok a legolcsóbb. — Lemezek, dekli barna, szürke vagy fehér minden vastagságban 4·75 Nagyobb vételnél külön engedmény. Készpénz vásárlásnál nagy rabatt. — Mintát és árajánlatot kivánatra küldünk.

Tisztelettel

Lipsitz i Lampel
Subotica. Telefon 604
2855

Telefonszám 508 Telefonszám

Lusztereket nagy és gazdag választékban, szolid áron beszerezhet a

Suboticai Villamos Vasut és Világitási RT.-nél
Kostina ulica 1

TELEFON 868.

SIPOS SÁNDOR
SUBOTICA

Üzletemet Sokolska ul. 2. alól **6** szám alá (Ispánović festő mellé) **saját házamba helyeztem át,** ennélfogva **sokkal olcsóbban árusitok** nagyban és kicsinyben

saját égetésü hófehér
Friss **MESZET**
Épitési **MESZET**
Portland **CEMENTET**
Rostált **FASZENET**
Pécsi kétszer mosott **KOVÁCSSZENET**
Prima belföldi **KOVÁCSSZENET**
TÜZIFÁT felvágva is
Az árut dijmentesen rendeltetési helyére szállitom

ÉRTESITÉS

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Lifka Bioskop melletti

borpincét átvettem

és azt tovább fogom vezetni. Kaphatók a legfinomabb asztali borok kimérve

literenként 6 és 7 dinárért

Nagyban árengedménnyel. Zagrebi export és Jellačić sörök angro árban kimérve. Szives pártfogást kér

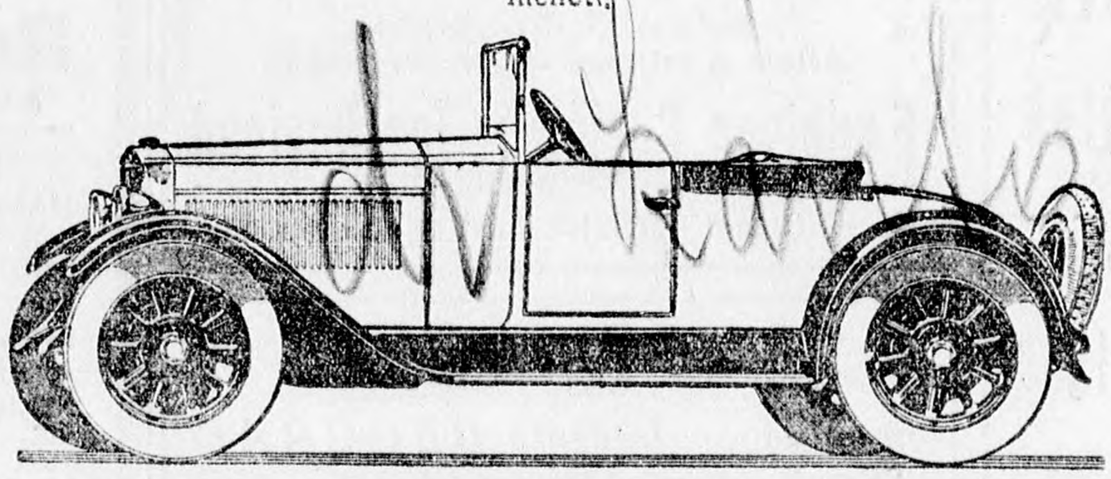
KOVÁCS 2859

ZWIRSCHITZ KÁROLY, SOMBOR

JUGOSLAVENSKO FIAT-KÉPVISELŐ

Szállit raktárról a legujabb typusu FIAT-AUTÓKAT leszállitott árak és előnyös fizetési feltételek mellett.

2788

Vulkanizáló műhely. Fényező műhely stb.

VULKAN GARAGE, SOMBOR

Szállit raktárról autóbuszokat, teherautókat, motoros tüzifecskendőket, valamint Ford-alkatrészeket. Viszonteladóknak és autótaxisoknak kedvezményes árak.

Első suboticai villamos sóőrlömüvek

Décsei és Kertész

Subotica, Wilsonova 21. Telefon 172.

SAJÁT TERMÉSŰ

BORAIM

10 litertől kezdve már házhoz szállitva

SILLER 6.— DIN.
FEHÉR 7.— DIN.

Hiüstön főzött törkölypálinka literenként 25 din.-ért kapható

Frank Pál Subotica
Šenčanski put 34. 2712

FIGYELEM!

Kereskedők, cukrászok, csemegekereskedők, csokoládé és bonbonfogyasztók a világhirü „TOBLER" (Bern — Svájc) csokoládégyár az eddigi csokoládé és bonbonokon kivül gyártja a következő 10435

„TOBLER" ujdonságokat

„Tobleretti" töltött bonbonokat, 7 darab egy 100 gr-os dobozban, kitünő izü „Le General Noghi" bonbonok „Nougat Tobler" gyönyürü dobozban 250 gr. netto és sok egyéb más cikket.

SHS. vezérképviselet és lerakat: „Oberot" Beograd, Knj. Ljubice 15. Telefon 31-89

LEGDIVATOSABB ELEGÁNS NŐI

SZALMAKALAPOKAT

„PÁRIS"

Szende Jolánka

kalapszalonjában szerezheti be. Edénypiac. 1527

Kaić illatszertár

ajánlja **speciális kölnivizeit** kimérve és nagyban. Viszonteladóknak árengedmény **Lorigan, Chipre, Ambra, Orosz, Szegfü, Gyöngyvirág, Orgona és valódi Johann Maria Farina**